JAN WEISS

ÎN ȚARA STRĂNEPOȚILOR NOȘTRI

JAN WEISS

ÎN ŢARA STRĂNEPOŢILOR NOŞTRI

Versiunea digitală 1.0 – ianuarie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Tineretului, Bucureşti, 1963

Traducere: Constantin Nisipeanu şi Marga Ionescu Nişkov
Coperta: Nae Constantinescu

FILE DE JURNAL

3 IANUARIE

Mă pregăteam demult să scriu un roman despre viitor. Cu toate îndoielile mele, în sfârşit, m-am hotărât! Trebuie însă să recunosc că prietenul meu Frantişek m-a prevenit la timp. În prima clipă a holbat la mine ochii lui albaştri:

— Un roman despre viitor? se minună el, deci fantezie... sau utopie! Astăzi când există un milion de probleme de actualitate, care trebuie rezolvate...

Am început să-i explic că mă lupt demult cu gândul acesta şi că nu pot să fac altfel. Cu cât vor fi mai grele piedicile ce mi se vor pune în cale, cu atât mai mare va fi plăcerea cu care le voi înlătura.

Frantişek ridică din umeri:

— Ai să scrii pentru tine însuţi. Vei risipi zadarnic o groază de timp şi de energie. Ai putea să le foloseşti pentru un lucru mai bun.

Începusem să regret că mi-am deschis în faţa lui inima, întocmai ca pe o tabacheră cu ţigări. Recunosc că Frantişek e un om citit, cunoscător al literaturii universale. Într-o discuţie savantă e invulnerabil.

Dacă ar putea să scrie, aşa cum discută, ar fi un critic admirabil şi un luptător pasionat pentru realismul socialist. Deseori îi vin gânduri minunate de care nici nu-şi dă seama că n-au mai fost exprimate sau scrise de nimeni înainte de el. Reuşeşte din când în când să publice recenzia unei cărţi pe care şi-a ales-o singur. Frantişek e un fost profesor, a ieşit la pensie din cauză de boală. El însuşi spune mândru despre sine: eu sunt un bătrân profesor!

Încercă din nou să mă sfătuiască:

— Ascultă de un om cu experienţă! Înainte de a începe, mai gândeşte-te. Atenţia tuturor e îndreptată astăzi către om, numai tu vrei să-i întorci spatele!

— Da, a tuturor! Ai dreptate! am spus eu. Probleme de actualitate sunt multe, iar scriitori care vor să scrie despre ele, sau care au şi scris, sunt cu duiumul, şi buni, şi mai buni, şi foarte buni! Ce-o să se întâmple dacă va fi cu unul mai puţin, care să scrie despre ziua de astăzi? Ce-ar fi dacă n-aş scrie deloc? Cu mine lucrurile stau aşa: sau scriu un roman despre viitor, sau nu scriu nimic! Fiindcă, măi omule, viitorul va fi al comunismului! O lume comunistă! Cineva trebuie să înceapă odată şi cu această problemă! Sau poate mă sfătuieşti să nu scriu nimic?

— Problema e prost pusă! răspunse Frantişek supărat. Vrei să mă sileşti să-ţi spun să nu scrii nimic! Eu însă îţi spun şi o voi repeta de câte ori mă vei întreba: Nu mai născoci nimic şi fă realism socialist! Căci oricum în societatea de astăzi găseşti şi imaginea viitorului! Mâinile clasei muncitoare

înfăptuiesc o operă grandioasă, care aparţine viitorului! Scrie despre asta! Iată ce vor să citească acei ce construiesc astăzi pentru ziua de mâine! Este foarte firesc ca orice constructor să dorească să-şi vadă rezultatul muncii fiind încă în viaţă, să dorească să se bucure de acest rezultat şi să aibă foloase de pe urma lui! Ce câştigă el dintr-o carte care îi descrie o lume care va veni după moartea lui?

— Frantişek, vorbeşti ca un holtei bătrân! Dar eu am în gând un caz foarte interesant.

— Tu trebuie să ai întotdeauna ceva foarte interesant! Mai bine mi-ai vorbi de un caz obişnuit!

— Un constructor are cinci copii – ăsta e un caz obişnuit?

— Acum ştiu încotro baţi tu, izbucni el vrând să spună tot ce gândea.

Dar eu voiam să-mi termin fraza şi nu l-am lăsat să continue.

— Există părinţi care văd viitorul cu ochii copiilor lor, chiar cu ochii celor mai mici, chiar cu ochii celor din faşă, sau cu ochii acelor care abia se nasc, fiindcă aceştia sunt viitorii constructori! Ei vor trăi într-un secol nou, iar urmaşii lor şi copiii urmaşilor lor vor vedea aievea lumea despre care vreau să scriu eu. Se vor ivi, măi Frantişek, şi astfel de cazuri „interesante”, când omul va îndrăzni să viseze, să viseze poate chiar nebuneşte imaginea viitoare a vieţii, descriindu-ne întocmai lumea în care el nu va mai exista. Omul are dreptul la astfel de vise deoarece şi el a luptat ca să pună temelia acestei lumi viitoare! Şi eu aş dori să-i ajut să viseze, nimic mai mult! Aş dori să-i spun de pe acum: Vezi, omule, cam aşa va arăta lumea pentru urmaşii tăi. Va fi frumoasă, crede-mă! Şi dacă nu va arăta întocmai aşa, va fi frumoasă într-altfel!

Dar Frantişek nu se lăsa convins:

— Şi asta când se va întâmpla? începu el să mă sâcâie. După cincizeci, o sută, sau după două sute de ani?

Am rămas surprins:

— De fapt, atât de precis nu ştiu nici eu, am recunoscut.

— Ei vezi, triumfă el. Lumea după cincizeci de ani nu va semăna deloc cu lumea care va veni după două sute de ani. Între ele va fi o mare deosebire. Poţi să-ţi imaginezi orice, dar pe ce-ţi bazezi presupunerile ca ele să fie măcar cât de cât adevărate?

— La asta nici nu m-am gândit, am spus eu. Niciodată nu mi s-a părut important timpul sau, mai bine zis, era în care se va desfăşura acţiunea. Ştiu numai atât, că autorul care vrea să plaseze acţiunea unui roman în viitor trebuie să povestească astfel, pentru ca cititorul să fie convins, ca şi cum lucrurile s-ar fi petrecut cândva în trecut. Dacă cititorul crede, viitorul va deveni şi pentru el un trecut îndepărtat, căci împreună cu autorul va privi

acţiunea romanului din depărtările şi mai îndepărtate ale veacurilor viitoare.

— Şi munca? întrebă Frantişek, maliţios, ca să mă sâcâie.

— Deosebirea dintre munca fizică şi munca intelectuală va dispărea, i-am explicat eu. Orele de muncă vor fi reduse la şase, iar mai târziu la cinci. Cred că asta nu trebuie să ţi-o explic ţie, unui marxist. Merg şi mai departe! Nu cinci – poate chiar patru ore de muncă vor fi suficiente pentru oameni în viitor.

— Bagă de seamă! şi Frantişek îşi ridică arătătorul pentru a mă preveni. Să nu cazi în altceva! Dacă muncitorii vor citi astăzi că e suficient să muncească patru ore pe zi, moralul lor se dă peste cap...

Am râs şi Frantişek s-a simţit jignit.

— Din partea mea, şi ridică din umeri, n-ai decât să scrii ce vrei! Un veac de-aci, un veac de dincolo, oameni, fapte, acţiuni, totul născocit de la A la Z... Niciodată nu m-aş lansa în asemenea utopii.

— Şi totuşi, eu mă lansez.

— Te-am prevenit! În sfârşit, ai dreptate! Fă cum crezi.

4 IANUARIE

Să lămuresc lucrurile. Nici nu mă gândesc să descriu regiuni fantastice de prin stele şi să inventez creaturi ciudate, care să locuiască undeva în constelaţia Şarpelui sau constelaţia Piticilor-Albi, fiinţe asemănătoare fluturilor sau orhideelor, şopârlelor sau liliecilor. Nu! Nu am asemenea veleităţi. De ce să născocesc felurite animale când e suficient să te duci la un acvarium mai mare, sau să cercetezi lumea microbilor ca să vezi monştri ce trăiesc pe planeta noastră şi despre care n-ai visat nici cuprins de frigurile tifosului.

E mult mai greu, însă tot atât de interesant, ca să rămân cu eroii mei acasă, pe Pământ. Nu vreau însă să uimesc cititorul cu descoperiri uluitoare, să schiţez vreun rai al maşinilor şi al mecanismelor, care să servească omul la fiecare pas. În loc de oameni vii, să-mi populez romanul numai cu inventatorii şi cu servanţii acestor invenţii – mulţumesc frumos! Până la urmă vor exista atâtea invenţii, încât oamenii se vor împiedica de ele! Ele nu-l vor sluji pe om, ci omul le va sluji pe ele! Departe de mine acest gând!

De asemenea n-aş vrea să născocesc, în loc de oameni obişnuiţi, modele perfecte de frumuseţe şi bunătate, fără defecte, fără pasiuni, fără probleme, numai născociri sensibile, cu limbi foarte gingaşe, cu nervi estetici – un fel de concentrate ale perfecţiunii. Ce plictisitor ar fi să trăieşti într-o lume fără încordare, fără emoţii şi drame! Omul viu al viitorului, aşa cum îl văd eu, e un om din carne şi oase, cu sânge roşu care să-i curgă prin vine, cu nervi

care să anunţe creierului durerea – fiindcă copiii vor plânge şi peste o sută de ani, iar omul îşi va putea tăia mâna şi peste două sute de ani, după cum, cineva care va trăi în veacurile îndepărtate ar putea să-şi frângă piciorul!

Se înţelege că vor fi centrale electrice, hidrocentrale, centrale atomice, heliocentrale, vor fi maşini înţelepte, care să gândească în locul omului – la poruncă.

Ochii omului vor vedea lucruri astăzi invizibile, urechile vor auzi sunete imperceptibile astăzi. Îmi închipui că se va inventa un televizor care să redea şi mirosul.

Vor exista institute pentru reglementarea climei – se vor provoca artificial cicloane prin explozii atomice, vor fi... nu mai ştiu, ce n-ar putea să fie? Însă toate aceste minuni ale tehnicii sunt numai fundalul, numai o muzică domoală – principalul rămâne tot omul!

5 IANUARIE

Lumea nu va sta niciodată pe loc – se va construi mereu, tot mai pasionant, tot mai intens. Fiecare om va deveni o personalitate! De fapt e mai uşor să ştii cum nu trebuie şi cum nu va fi omul, decât cum va fi; există cazuri îngrozitoare când mulţi oameni nu se potrivesc nici pentru timpurile noastre, darămite pentru viitor!

Un roman despre veacurile viitoare nu va trata probleme de egoism, sete de bani, gelozie, minciună şi răzbunare fiindcă vor cădea treptat şi de la sine motivele unor astfel de vicii.

Fericirea omului viitor va fi o fericire care o să izvorască din colaborarea strânsă, tovărăşească, a oamenilor viitori, ale viitoarei societăţi fără clase. Munca lor creatoare va deveni pasiune. Şi nu va înceta niciodată lupta lor eroică cu natura, acea primă şi ultimă luptă, singura, eterna, colosala luptă a omului care se domină pe sine însuşi şi domină universul.

Oare există şi astăzi asemenea oameni? Există! Dar dintre aceia pe care îi cunosc, cine e vrednic să trăiască, să zicem, peste o sută de ani? Vrednic prin frumuseţea lui sufletească, prin dragostea lui de oameni, dragoste care nu cunoaşte invidia.

Mulţi eroi umblă necunoscuţi prin lume şi sunt poate mai buni şi mai perfecţi decât aceia pe care i-am întâlnit.

Dar eu nu-i ştiu, şi nici ei nu-şi dau seama că sunt aşa. Trăiesc printre noi ca trimişi ai împărăţiei „Luminoaselor zile de mâine”.

10 IANUARIE

Mi-am destăinuit gândurile Libuşcei. Libuşca e nepoata mea. Are optsprezece ani, e necăsătorită şi lucrează într-un institut de cercetări pentru studiul combustibilului. E o fată bună. A păstrat în sufletul ei un fel de respect copilăresc, dacă nu chiar o adoraţie, pentru scriitorii celebri. Iubeşte cărţile frumoase şi, trebuie să recunosc, fata are gust! Respectul ei faţă de scriitori în general se răsfrânge şi asupra mea. Bănuiesc că şi ea face literatură, dar în privinţa asta e timidă şi de nepătruns.

În prezenţa ei mă simt bine, bătrânii se încălzesc bucuroşi la focul celor tineri. Tinerii dimpotrivă nu se prea sinchisesc de cei vârstnici – aceştia le amintesc despre lucruri la care au încă destul timp să se mai gândească!

— Unchiule, scrii ceva nou? mă întrebă ea aseară când a venit în vizită.

I-am dezvăluit intenţiile mele.

— Ia te uită!

Ochii îi străluceau lacom. Asta m-a bucurat. Doream să-i trezesc interesul şi poate s-o şi câştig puţin pentru acest joc. I-am împărtăşit planurile mele, i-am spus cum văd eu lucrurile, ceea ce am şi ceea ce încă mai caut. Mi-a pus câteva întrebări, ca şi cum ar ţi înţeles de ce anume am nevoie.

— Mai gândeşte-te, Libuşca, i-am spus eu. Tu ai idei admirabile! Ajută-mă să creez un om al viitorului – un erou al acţiunii. Am eu unele idei în cap, dar nu e chiar ceea ce îmi trebuie. Şi uite aşa, nu pot să ajung la niciun rezultat.

— Dă-mi un creion... şi hârtie.

I-am dat repede ceea ce îmi ceruse. A zbughit-o undeva, afară din odaia mea, şi după o clipă s-a întors făcând o gălăgie grozavă. Îmi flutura pe sub ochi o hârtie scrisă:

— Iată, unchiule, omul tău, omul viitorului, cu acţiune cu tot!

— Să văd!

Nu mi-a încredinţat hârtia, a început să citească ea însăşi, cu glasul ei uşor modulat, care ştia să farmece. Subiectul mi s-a părut atrăgător. Am încercat un sentiment de invidie că nu mi-a venit mie în minte acest subiect.

— Admirabil! am strigat eu. Minunat! Asta îmi trebuie – dă-o încoace!

I-am smuls hârtia din mână. A vrut să mi-o ia înapoi, dar n-a izbutit. În momentul acela parcă ar fi pălit. Şovăitoare, s-a ferit de privirile mele şi a dispărut repede.

Am rămas singur, cu hârtia scrisă de ea în mână. Am vrut s-o citesc din nou, dar era scrisă atât de neciteţ, încât nu înţelegeam nimic.

M-am apucat să-i descifrez scrisul şi, după un timp, m-a cuprins furia. Am trimis la toţi dracii mâna ei „uşoară” şi eram gata, gata să rup hârtia, dacă nu m-ar fi oprit curiozitatea. M-a întristat mult faptul că Liba, pe ici, pe colo, era certată cu gramatica.

Fată, fată... şi tu ai luat bacalaureatul!? Până la urmă i-am descifrat scrisul şi apoi am copiat totul în jurnalul meu, bineînţeles, cu corecturile necesare. Din toată încâlceală am desprins următoarele:

„Omul care pluteşte în aer.

Luptător admirabil, campion mondial, om de o nefrântă voinţă, suferă un accident care îl elimină pentru totdeauna din lumea sportului.

(Liba a lăsat la alegerea mea sportul al cărui maestru era eroul ei, cât şi accidentul pe care-l suferise.)

Practicând sportul toată viaţa lui, acest om rămâne deodată în gol şi caută un alt sens al vieţii. Nu găseşte însă nimic şi cade în deznădejde. Încet, încet, încep să vină la el tineri, sute şi sute de tineri care îl admirau şi îl iubeau ca şi în trecut şi pentru care măiestria lui era un exemplu.

Băieţi şi fete se strâng în jurul lui încercând să-l ajute într-un fel şi să-i găsească un rost în viaţă. Toţi aceşti tineri şi-au instalat o tabără în imensul parc de lângă mare, unde se află casa lui. Stau împreună cu el de dimineaţa până seara, îi cântă din instrumente, îi citesc diferite cărţi, născocesc jocuri, iar fetele cântă şi dansează pentru el. Tinerii veghează cu schimbul lângă el, până noaptea, ca nu cumva, trezindu-se, să fie cuprins de tristeţe.

Campionul, care la început fusese greu mâhnit, acum e impresionat de dragostea neţărmurită a acestor tineri. În el se redeşteaptă o forţă nouă, nebănuită. Dar nu e în stare s-o exprime prin cuvinte, ci numai şi numai prin forţa trupului său. Cu ajutorul acestei forţe, pe care o simte în inima lui, omul visează să zboare deasupra pământului, pentru că acolo în înalt, plutind deasupra tinerilor săi prieteni, să-şi exprime prin cântece recunoştinţa, şi dragostea. Trupul lui însă a încetat să mai fie apt pentru asemenea acţiuni. Atunci, dacă nu mai poate să trăiască pentru oameni, el îi roagă să-i permită cel puţin să moară într-un fel pentru ei. Să-l trimită pe o planetă depărtată, pe care să fie cel dintâi explorator, şi dacă nu se va mai putea întoarce, să le transmită veşti de acolo.

Dar tinerii nu voiau să-l piardă. Doreau să-i poată privi cel puţin chipul, dacă nu mai puteau să-i admire minunatele fapte. Totuşi, din dragoste pentru el, până la urmă i-au permis să moară pentru ei.

Omul dorea să zboare pentru ultima oară, cât va putea de sus.

El ştia că va cădea, dar tocmai aşa dorea să-şi sfârşească viaţa. Gata, acum stă pe podiumul înalt din Piaţa Principală şi îşi prinde aripile. Tineri din toată lumea s-au adunat în jurul lui şi prin cântece vesele vor să se despartă de campionul iubit.

El stă deasupra mulţimilor nesfârşite, fericit impresionat că şi-a găsit o menire vieţii. Şi pe măsură ce-i ascultă, e din ce în ce tot mai impresionat. În

sfârşit, printr-un extraordinar efort de voinţă, cu toată durerea pe care o simte în trup, se ridică deasupra pieţii în chiotele tuturor. Şi zboară şi cântă, iar ei întind braţele către el şi îl urmează în zbor escortându-l, căci ştiu că dacă l-ar părăsi, forţa dragostei lor ar înceta să acţioneze asupra lui şi el ar cădea. Şi astfel au zburat şi au zburat până ce au înconjurat întreg globul, apoi l-au pierdut undeva în înălţimile de dincolo de nori.

Poate că el continuă încă şi acum să zboare prin univers şi să cânte despre dragostea umană...”

11 IANUARIE...

Citesc ceea ce am scris aseară şi şterg din nou. Dracul ştie! Campionul ăsta care pluteşte în aer mi s-a părut la prima vedere extraordinar... Acum îmi vine să râd! Totul pare o compunere şcolărească.

Recunosc că n-ar fi de lepădat o acţiune care să pătrundă mai adânc în veacurile viitoare şi nici născocirea unui astfel de om, plutind în aer! Ar trebui să scriu o cărticică subţire, dar uimitoare şi s-o intitulez, de pildă: „Legendele viitorului...” Numai că... Deocamdată n-am poftă să fac poezie din proza mea. Acum caut un subiect pentru un roman cu oameni adevăraţi, vii, ca şi noi, sau mai bine zis, ca unii dintre noi – primele ciocârlii care să poarte în guşă cântecul zilelor de mâine.

Nu un erou plăsmuit, fantastic, ci un om! Oare astăzi nu trăiesc în jurul nostru oameni care ar putea fi cu îndrăzneală integraţi printre cei care vor trăi în veacurile viitoare? Nu mă refer la înţelepciunea lor, la cultura şi educaţia lor. Nu mă gândesc să aparţină viitorului prin mintea lor, ci prin inima lor! Oameni care să aibă cele mai pozitive trăsături ale omului socialist. Un om care să ştie să iubească şi să nu invidieze, să se bucure de bucuriile altora, un om pentru care libertatea, eroismul şi dragostea să fie unul şi acelaşi lucru! Mă uit în jur după asemenea oameni, şi caut unul care să-mi convină. Există astfel de oameni printre noi, îi întâlnim zilnic, ei nu se deosebesc cu nimic de ceilalţi. Şi totuşi!... Trebuie căutaţi, descoperiţi, fiindcă tocmai ei sunt şterşi, cenuşii, tăcuţi şi muncitori, iar mulţi dintre ei preferă să tacă decât să pălăvrăgească. Fără îndoială că şi aceştia au defecte, vicii şi unele proaste deprinderi, mici fisuri şi cicatrice în caracterul lor, cu care i-a însemnat secolul. Cred însă că, îndată ce ar fi transplantaţi în altă grădină, ar scăpa numaidecât de ele.

Voi spune acum de-a dreptul la cine mă gândesc. Îmi amintesc de tovarăşul Votruba. Exemplu de cetăţean, de comunist, da funcţionar conştiincios, de om înţelept şi drept. Fiecare, îndată ce-l cunoaşte, îl îndrăgeşte pentru sentimentele lui tovărăşeşti.

Dar de cum intră în cârciumă, s-a terminat! Şi mai ales dacă în cârciumă mai cântă şi un acordeon. Când câţiva cheflii sărbătoresc ceva, sau beau, pur şi simplu, cântând şi făcând gălăgie – tovarăşul Votruba nu mai poate rezista.

Îi plac mai presus de orice cârciumioarele, unde unul bea în sănătatea celuilalt, şi unde se cinstesc unii pe alţii cu câte un păhăruţ. Îmbiat cu o asemenea cinste nu poţi refuza, desigur, prietenul s-ar simţi jignit. Şi astfel se cinstesc unul pe altul şi fiecare încearcă să-l depăşească pe celălalt bând peste măsură. La drept vorbind, tovarăşul Votruba nu se îmbată niciodată în asemenea ocazii, chiar dacă prinde un pic de voie bună.

Într-o societate nouă nu e însă loc pentru astfel de cavaleri cheflii! Deci nici tovarăşul Votruba nu va mai fi cinstit de nimeni cu băutură şi nici el însuşi nu va mai oferi nimănui vreo picătură de rom sau de ţuică.

Pentru a-şi manifesta sentimentele lui de prietenie şi dragoste faţă de oameni, nu va mai avea nevoie de alcool. Şi fără „băieţii" aceia din cârciumă el e un om admirabil, un prototip de erou, aşa cum mi-ar trebui mie în roman!

12 IANUARIE

Astă-seară a fost Liba la noi.

A intrat la mine în odaie. Ştiam că vine. S-a apropiat de mine, fără s-o invit, şi s-a oprit lângă birou. Curioasă şi puţin şovăitoare m-a privit în ochi.

— Ei, cum e, unchiule?

Ştiam că o voi întrista, dar n-aveam încotro.

— În primul rând, Libuşca, te rog ca pe viitor să scrii aşa, încât să poată citi şi altul ce-ai scris. Dacă nu ai respect, ai cel puţin milă faţă de acela căruia îi scrii.

Cu siguranţă că era pregătită pentru o asemenea dojană fiindcă a sărit numaidecât:

— Trebuie să recunoşti, unchiule, că ideea a ţâşnit din mine ca o lavă. De altfel, dacă nu-ţi place...

— Eu nu vorbesc de conţinut, ci de formă.

— Dar de conţinut ce spui? întrebă ea curioasă.

— Minunată idee, Libo! Ai fantezie, fetiţo! Din păcate, n-o pot folosi! „Omul care pluteşte în aer" imaginat de tine e atât de abstract, atât de idealizat, de imaterial, de spiritualizat, încât, pe scurt, nu e om! Poate că eu sunt vinovat, nu ţi-am spus lămurit ceea ce vreau.

— Nu-i nimic, clătină ea din cap. Nici mie nu mai îmi place.

— Totuşi ideea ta m-a ajutat. Am lămurit câte ceva mulţumită campionului tău. Îţi mulţumesc pentru asta. Ştii să inventezi, să născoceşti

acţiuni, e tocmai ceea ce îmi trebuie mie. Mai gândește-te, poate îți mai vine vreo idee!

— Am să mă gândesc. Am să născocesc ceva grozav, dar făgăduiește-mi și tu...

— Ce anume?

— Că ai să vorbești cu Joza.

— Ei? m-am mirat eu, dar ce s-a întâmplat?

Joza e prietenul Libușcăi, sunt nedespărțiți de doi ani. L-a plăcut din prima clipă, e un băiat pe care cred că toată lumea îl îndrăgește.

— El pe tine te ascultă, adăugă Liba.

— Dar ce să vorbesc cu el?

— Iar a plecat de la lucru! Iarăși își caută alt loc! Așa nu poate să mai meargă!

Faptul acesta m-a mirat și m-a întristat. Am remarcat la Joza Neumann atâtea calități. Cum e posibil să-mi fi scăpat tocmai esențialul? Chipul lui strălucește totdeauna de bucurie, are în el ceva nespus de fericit. Figura lui parcă te întâmpină spunând: „Mă dăruiesc cu totul, ia-mă așa cum sunt". Nu are în el nicio picătură de egocentrism. El, cu ochii lui castanii, știe să privească limpede și nevinovat și să spună despre sine lucruri pe care altul nu le-ar spune. Uneori mi se părea că Joza spune unele adevăruri aproape în mod provocator. Dar, cinste lui! Nu se teme să-i spună nici altuia în față adevărul. Astăzi, cu siguranță, acest fapt îi dăunează uneori, dar mâine nu va mai fi nevoie să se spună minciuni. Când toți vor fi egali între ei, ca frații și surorile, nu va mai avea niciun rost prefăcătoria, tăinuirea, bârfeala, nu va mai avea niciun rost să gândești una și să vorbești alta.

Pasiunea lui Joza e să ofere țigări. Până nu oferă cuiva o țigară, el nu și-o aprinde pe-a lui. Poartă mereu în buzunar o tabacheră lată și oferă chiar și ultima lui țigară. Odată cu țigara, cel care a primit darul capătă și foc.

— Frumos lucrușor e ăsta, am spus eu odată, admirându-i bricheta și încercând-o. Cât a costat?

— Nici nu mai știu. Vă place? Opriți-o! Mai am una acasă.

I-am înapoiat repede bricheta. Ce l-o fi găsit! În clipa aceea mi-a făcut impresia unui copil care împarte jucăriile sale altora. Oh, îi cunoșteam această generozitate prin Liba. Ea îl certa mereu pentru risipa lui.

— Să fii generos, i-am spus eu Libei în legătură cu obiceiul acesta al lui Joza, să te bucuri de bucuria altora este o caracteristică a oamenilor viitori.

— Lasă asta! Și mie îmi place! mi-a tăiat-o fata scurt. La toți oamenii apreciez dărnicia, numai la Joza nu!

Acest Joza al ei, ce să mai neg, trebuia să devină viitorul meu erou. El a fost primul la care m-am oprit, după o trecere în revistă a oamenilor

cunoscuţi. Până într-atâta mă fermecase atunci! Şi deodată, poftim ce aflu de la Liba despre el:

Părinţii lui sunt amândoi în câmpul muncii. Nu-l au decât pe el. Tatăl său, fierar la Tatrovka, nu câştigă banii uşor. Maică-sa e responsabilă într-o unitate comercială. Joza e un om talentat, dar nedisciplinat. Liba spune că numai familia l-a stricat. Trăieşte în belşug, fără nicio supraveghere şi are acasă tot ce-şi poate dori. Nu cunoaşte valoarea banului. Are totdeauna destui bani în buzunar, dar îi scapă uşor printre degete. Când nu-i are, nu le simte lipsa. Plăteşte numai cu bancnote fiindcă nu-i place să stea să numere mărunţişul. Mămica, tăticul, ba chiar şi bunica se îngrijesc ca portofelul băiatului să fie mereu plin şi, bineînţeles, se feresc unul de celălalt. Mărunţişul îi zornăie prin toate buzunarele şi dacă îşi scoate batista, îl pierde. Bunica îl scapă de acest bucluc; când îi inspectează buzunarele, face din mărunţiş fişicuri şi-l foloseşte la cumpărături.

Cu toate acestea e uimitor faptul că Joza, la drept vorbind, nu e un risipitor. Ba e chiar un om modest şi nepretenţios. Nu bea, nu chefuieşte, dar când se află în preajma unei librării şi îl atrage vreo carte intră şi fără să se mai gândească şi-o cumpără. Dacă împrumută cuiva o carte, e ca şi cum i-ar fi dăruit-o. Dar n-o face intenţionat. Uită pur şi simplu că a împrumutat-o.

Şi încă un lucru interesant. Joza a frecventat cursurile şcolii muncitoreşti. A ajuns şi în învăţământul superior, dar n-a rezistat acolo decât un singur an. În loc să înveţe a început să mâzgălească versuri. Era în perioada aceea de căutare febrilă şi de cultivare a tinerelor talente. Joza se credea şi el un autor la începutul carierii. I-a şi apărut câte ceva. Dar după o glorie care a durat o lună încheiată, s-a întors direct la fabrică. De atunci a schimbat câteva locuri de muncă, undeva a reuşit să stea chiar o jumătate de an. Acesta a fost recordul său!

Abia mai târziu am aflat de la Liba că cultivarea talentului său poetic a adus unele roade: o cărţulie subţire de versuri intitulată: „Astăzi şi mâine”.

Recunosc că mi-ar fi plăcut să văd cum apare Joza în lumina versurilor sale. Am umblat prin librării după acel „mâine” al lui, dar cartea dispăruse din comerţ.

Într-o zi l-am întâlnit în parc cu Liba. Purta o scurtă de sport, cadrilată şi cu fermoar. Era înalt şi cu mijlocul ca de fecioară – nu mă mir că Liba ţine la el – avea un păr bogat şi îl purta vâlvoi, ca majoritatea tinerilor.

I-am cerut să-mi împrumute cărticica lui de versuri, pe care am căutat-o zadarnic. Mi-a răspuns brutal:

— Nu mai am niciun exemplar! Şi chiar dacă aş avea, tot nu l-aş da!

— De ce? m-am mirat eu.

— Fiindcă e o tâmpenie. Păcatele tinereţii – adăugă el cu aerul unui om de cincizeci de ani.

— N-are dreptate! spuse Liba cu însufleţire. Abia cu cea de-a doua carte a eşuat.

— Aha! Şi a treia?... A fost hotărâtoare?

— A treia n-a existat, mi-a adus Liba la cunoştinţă. În loc să lupte, a depus armele.

— Oricum, tot aş vrea s-o citesc! am spus eu şi mai interesat. Joza, trebuie să-mi faci rost de ea. Cel puţin de prima.

Joza strâmbă din nas, ceea ce la el era culmea ironiei. M-am uitat amărât la Liba. Ea se mulţumi să ridice din umeri. Nu mai înţelegeam nimic. Atitudinea lui de acum era în totală contradicţie cu bunăvoinţa exuberantă de mai înainte. De fapt un gest atât de copilăresc nu poate fi decât expresia celui mai mare egoism. În cazul de faţă Joza a refuzat ajutorul pe care i l-am oferit. Voiam să-i citesc cărticica însufleţit de cele mai bune intenţii.

Eu ştiu că şi un poet netalentat îşi iubeşte opera şi şi-ar da viaţa pentru ea, iar dacă reuşeşte să ajungă în Parnas, nu-l mai goneşti de acolo nici cu parul. Dar dacă un om ca Joza a renunţat atât de liniştit şi fără nicio suferinţă, recunoaşte singur că nu e poet şi încetează să mai scrie, înseamnă că aci se ascunde ceva. Pe de altă parte însă şi felul lui deschis de a mărturisi adevărul pledează în favoarea sa.

— Nu te mai frământa, unchiule, cu problema asta. Câte nu i-am spus eu! Avea poezii destul de bune, chiar şi în cea de-a doua carte, dar ce să-i faci, are un cap... şi Liba, cu pumnul strâns, începu să-i ciocăne ţeasta.

— Cred că ştiu ce s-a întâmplat, am spus eu puţin răutăcios, ca să-l provoc. Poetul s-a supărat că n-a fost slăvit de la început şi că nu s-a spus: „bucuraţi-vă, s-a născut un nou poet!”

— Nu, nu-i adevărat! răspunse Joza foarte liniştit, fără să se simtă deloc jignit. Pur şi simplu, nu am în mine focul sacru al poeziei! Am simulat, am trişat, trebuia să-mi dau seama, nu? Şi lăsaţi-mă odată în pace cu cărţile astea!

Se întoarse dispreţuitor, dar eu mă înflăcărasem şi mai mult:

— Liba, sunt sigur că tu ai volumul de poezii „Astăzi şi mâine” pe care ţi l-a dăruit chiar el ca amintire, cu o dedicaţie frumoasă, bineînţeles.

Liba clătină negativ din cap.

— L-am avut, dar nu-l mai am. În orice caz, nu-l mai găsesc. Mi-a dispărut din bibliotecă! Şi printr-un semn făcut în direcţia lui Joza, lăsă să se înţeleagă încotro dispăruse.

— Dar eu îl voi citi totuşi, am hotărât atunci închizând discuţia.

14 IANUARIE

I-am promis Libușei că voi vorbi cu Joza ca de la om la om. Eram convins că e de ajuns un cuvinţel prietenesc, ca totul să se lămurească și ca îndoielile să se risipească, topindu-se ca zahărul în cafea. În realitate eram curios să cunosc această a doua faţă a eroului meu.

Joza, bineînţeles, nu cunoștea adevăratul motiv al întâlnirii noastre. Pe scurt, la o altă întâlnire, în locul Libei, m-am dus eu. I-am spus că Liba are bronșită și i-am recomandat să n-o mai aștepte zadarnic. Apoi l-am poftit la cină, dacă îi face plăcere. Mi-a răspuns că a cinat, dar că merge cu mine punându-mi condiţia să nu mai vorbim despre cărţile lui de poezii. Am intrat într-o cârciumioară.

L-am ciocănit pe toate părţile și din nou m-am convins că omul acesta nu este un prefăcut. Am început să-l întreb discret despre munca lui.

— Unde lucrezi acum?

— Acum, momentan, nu fac nimic, mi-a răspuns el.

Apoi mi-a mărturisit sincer peregrinările lui dintr-un loc de muncă în altul. Zicea că are toată bunăvoinţa să muncească, începe cu elan, dar se dezgustă repede, se satură repede până peste cap, și nu se poate preface că-și iubește munca. El îi înţelege pe aceia care muncesc să câștige bani, dar lui îi lipsește tocmai acest impuls. A încercat și cu munca fizică și cu munca intelectuală. A fost funcţionar, muncitor, brigadier la ţară, dar rezultatul a fost pretutindeni același. Până la urmă oriunde ar munci i se pare totdeauna că merge stând pe loc.

Am rămas uimit de această morală la un om tânăr.

— Și în felul acesta nu te plictiseşti de viaţă? Era să-i spun, cu „felul acesta descumpănit”, dar n-am vrut să-l aţâţ împotriva mea de la început.

— Nu mă plictisesc, răspunse el limpede, dar cel puţin nu mă prefac. Apoi, oamenii mai lucrează ca să scape de unele gânduri. Caută în muncă uitarea și se poartă ca și cum ar face ceva foarte important.

— Și din ce trăiești? am căutat eu să-l strâng cu ușa. Cine te hrănește? Tăticul, mămica?

Răspunse ca un om care știe să se descurce:

— Părinţii mei iau masa la cantină, iar mie îmi gătește bunica.

— Așa... și dacă nu ţi-ar găti?

— S-ar plictisi de moarte! Gătitul, pregătitul și aranjatul mesei sunt cele mai plăcute preocupări ale ei.

„Șarpe, gândeam eu, și totuși n-ai să-mi scapi!”

— Dar bani pentru hrană cine îi dă bunicii dumitale?

— Ei, am încercat și eu... I-am oferit banii pe care îi câștigam. A refuzat. S-a simţit jignită. Nu o cunoaşteţi pe bunica mea!

— Şi dumneata nu vrei să munceşti fiindcă ai o bunică cumsecade şi lipsită de judecată?

— Aveţi dreptate, dar eu singur nu pot face nimic.

— Prostule! zic eu, încercând apoi să-l conving că munca ţine de cinstea şi demnitatea omului, că lumea întreagă e construită de mâinile şi creierul celor ce muncesc.

Pentru ca să aprind o scânteie în sufletul lui, l-am ridicat în sfere mai înalte, am început să-i vorbesc despre munca în viitor. Cât de puţină şi cât de dorită va fi munca fizică, şi cu cât va fi mai puţină cu atât va fi mai preţioasă.

— Muncă şi bucurie, muncă şi jocuri, muncă şi fericire, aceste cuvinte vor fi, pentru generaţiile viitoare, sinonime!

Cam aşa i-am vorbit, dar am nimerit-o prost! Mi-a răspuns că dacă în viitor va fi puţin de lucru, în ceea ce îl priveşte el nu regretă. El renunţă de pe acum şi lasă munca pe seama acelora care nu pot trăi fără ea!

— Vor fi fericiţi, spuse el, când vor munci şi pentru noi, cei care ne eliberăm de muncă!

Şi astfel, până la urmă, eroul meu mi-a apărut în altă lumină: Deci, generozitatea aceea a lui, care mă uluise, n-are nimic comun cu generozitatea oamenilor viitori! De fapt el dăruieşte din ceea ce nu-i aparţine. Asta fiecare ar putea s-o facă. Ce-a rămas până la urmă din impresiile mele despre el?

Jozka, Jozka... Părea o vază de cristal, strălucitoare peste tot, dar... crăpată.

19 IANUARIE

Să-l ia dracul pe unul ca Joza! Acum am alt erou în perspectivă!

Întâlnesc deseori pe stradă un bătrânel admirabil, cine ştie câţi ani o fi având! Pare tare bătrân; de cel puţin o sută de ani. Şi cu toată vârsta lui e foarte interesant, impunător şi impresionant. Moşneguţul are obrajii trandafirii, fără riduri, capul acoperit de un păr alb şi des, ca o zăpadă proaspătă, ochi albaştri, umblă drept şi totuşi din când în când îşi îndreaptă spatele, ceea ce dovedeşte că poate şi acum îşi chinuieşte membrele cu gimnastica.

Oare de ce se uită trecătorii după el? Îi atrage frumuseţea vârstei sau faptul că a îmbătrânit aşa de frumos? Nu, privindu-i faţa nici nu-ţi trece prin minte să te gândeşti la decădere, la descompunere, la moartea trupului. Dimpotrivă! Privindu-l, te gândeşti la noua situaţie a acestei vârste, care parcă cu anii câştigă în măreţie, în gravitate şi valoare.

Bătrânelul îşi face în fiecare zi plimbarea lui sănătoasă, chiar dacă e frig de crapă pietrele sau dacă e polei. Umblă îmbrăcat într-un palton negru, orăşenesc, cu gulerul făcut dintr-o blană scumpă cu părul lung şi lucios. La gât, gulerul e ros; stofa din jurul nasturilor e rărită de veşnicul încheiat şi descheiat, dar aceste amănunte nu-i pot răpi înfăţişarea impunătoare. Ce să mai vorbesc, bătrânul meu e atât de atrăgător şi atât de plin de farmec ca o piesă sau un unicat dintr-un complex de antichităţi preţioase!

Nu-l cunosc, nu ştiu ce zace în el, dar am impresia că întocmai aşa ar putea să arate dacă ar trăi cândva în viitor, într-un oraş care s-ar numi Armonia, şi ar avea două sute de ani. Am citit undeva că „visul absolut" al omenirii e nemurirea, că astăzi nouă acest lucru ni se pare irealizabil, dar dacă omul va ajunge să-şi înfăptuiască acest vis va deveni Dumnezeu. Deocamdată, scria în cartea aceea, nu suntem capabili să înţelegem aceste lucruri fiindcă ideea morţii e prea adânc înrădăcinată în noi.

Ce absurditate!

După raţiunea mea sănătoasă, nemurirea individului uman este o nebunie, o enormitate. Întreg universul e subordonat legii veşnicei naşteri şi veşnicei morţi; nu numai omul, ci şi stelele se nasc şi mor, şi totul e atât de natural, încât nu face să-ţi mai baţi capul zadarnic. Ia spune-mi, domn al visului absolut, ce s-ar întâmpla cu omul tău nemuritor, dacă din întâmplare s-ar îneca sau ar cădea de undeva rupându-şi gâtul? Să nu păţească şi el cum a păţit cumătrul acela din poveste! A făcut prizonieră moartea, închizând-o în sac, şi din clipa aceea lumea s-a oprit în loc.

22 IANUARIE

M-am plimbat prin Prikopy[1] şi, după cum obişnuiesc uneori, am studiat chipurile oamenilor. E mult mai interesant decât să priveşti vitrinele.

Mă uit prin geamuri numai când trec pe lângă o cafenea fiindcă acolo stau, totdeauna, oameni aproape de geam. Fiecare chip e unic. E uimitor şi nu are asemănare. În fiecare se poate citi câte ceva. Uneori chiar mă întorc să mai privesc o dată vreo figură neobişnuit de interesantă şi surprinzătoare pe care n-o s-o mai revăd niciodată.

Şi deodată ce văd! În spatele ferestrei cafenelei Savarin – bătrânul meu! Pesemne că tocmai terminase de citit ziarul Rude Pravo şi acum îl împăturea punându-l pe tăblia mesei. Ca să citească ziarul îşi pusese ochelari cu o ramă groasă de os. Acum îşi freca ochii cu palmele, aşa cum fac oamenii bătrâni. Scaunul din faţa lui era liber. Fără să mai stau mult pe gânduri, am intrat în local. M-a învăluit atmosfera de cafenea: un amestec de şoapte, de fum şi aromă caldă de cafea mocca şi de turcească. M-am dezbrăcat repede la garderobă şi m-am îndreptat către geam. Mi-am cerut voie şi m-am aşezat la masa lui.

Grozav aş fi vrut să-l întreb ceva, dar nu ştiam nici eu ce. Pe scurt, simţeam nevoia să vorbesc cu el. Nu ştiam decât un lucru: dacă am să caut în jurul meu un contemporan, care să se potrivească intenţiilor mele, apoi acela este el, bătrânelul frumos, călit, cu obrajii trandafirii şi cu ţinuta dreaptă.

Dar îndată ce m-am aşezat în faţa lui, bătrânelul s-a ridicat. Nu ştiam că îşi şi plătise consumaţia. Se înclină tăcut în faţa mea, fapt care mi-l făcu şi mai simpatic. Îmi părea rău că pleacă. Am ridicat ziarul şi deodată ceva căzu pe pardosea. M-am aplecat, erau ochelarii lui.

— Alo, alo, am strigat eu după el. V-aţi uitat ochelarii!

Se întoarse câţiva paşi, îi luă, apoi din nou se înclină fără să spună un cuvânt; numai buzele i se mişcară şi, în sfârşit, poate mi s-a părut, dar bătrânul parcă roşise. Cu siguranţă că m-am înşelat, obrajii lui erau tot atât de trandafirii, ca şi înainte, totuşi i-am observat tremurarea aceea a buzelor, ca şi cum nu şi-ar fi găsit cuvintele prin care să-şi manifeste recunoştinţa. Plecă fără să-mi ofere ocazia de a deveni mai îndrăzneţ, de a-mi găsi cuvintele prin care să mă apropii de el.

L-am urmărit cum pleacă de la garderobă – cu paltonul lui cu guler de blană, cu baston – drept, concentrat, cu pasul încet, solemn, ca şi cum ar fi păşit spre viitor.

---

[1] Na prikope – Pe şanţ – este unul din bulevardele oraşului Praga trasat pe locul şanţului de apărare a oraşului. (n.t.)

M-a cuprins o curiozitate arzătoare. Îmi venea să fug după el. Dar nu! Poate e mai bine așa! Îl voi proiecta în viitor așa cum l-am văzut în fața mea, fără măcar să-i fi auzit glasul. Cine știe, poate că m-ar fi dezamăgit de la primele cuvinte. Poate că e un egoist și un viclean, poate că acasă la el e un moșneag rău și ascuns. Nu – nu – nu – nimic din toate acestea nu trebuie să urâțească pe bătrânul meu!

Atât de frumos ar putea să arate un cetățean al viitorului, dacă ar fi, să zicem, de 199 de ani. Campionul vârstei înaintate – așa s-ar putea numi bătrânul Matouș!

CAMPIONUL VÂRSTEI ÎNAINTATE

Bătrânul Matouş şedea adânc îngândurat în odaia sa de lucru. Fereastra era larg deschisă spre parc. După-amiaza duminicii de vară îşi atingea apogeul. Toată noaptea plouase mărunt din norii artificiali. După această baie, lanurile galbene de grâne întinse în jurul oraşului agricol „Jitrenka" erau minunat de proaspete. O adiere uşoară aducea în odaie parfum de trandafiri şi de petunii.

Piaţa era pustie. Clădirile albe ale şcolilor, cluburilor şi teatrelor din jurul parcului erau tăcute. Cetăţenii se împrăştiaseră în toate părţile lumii. În toate oraşele mai apropiate sau mai depărtate aveau loc lupte, întreceri, concursuri şi festivaluri. Mulţi cetăţeni ai Jitrenkăi au preferat însă liniştea şi au zburat cu familiile lor spre staţiunile climaterice. Numai bătrânul Matouş şedea în fotoliul său adânc, singur, singurel.

Când o adiere mai puternică îi aducea la ureche zvonul depărtat al râsetelor, un zâmbet îi trecea pe buzele ofilite. Pe stadion se întâlnea echipa oraşului cu echipa „Mozambic", a celor unsprezece negri. Acolo, printre cei albi, pe aripa stângă, joacă şi strănepotul său, Vaclav. Iată, a împlinit şi el patruzeci de ani şi tot mai ţopăie ca un băieţaş! L-au invitat şi pe bătrânul Matouş să stea în loja de onoare ca să dea strălucire întrecerii prin prezenţa sa, dar el a refuzat. Era somnoros, prea somnoros, şi se temea să nu adoarmă acolo.

Vaclav are şi el copii. Cea mai mare dintre fetele sale, Maria, a născut doi gemeni! Lume, Lume!... Oare câţi urmaşi o fi având?...

La gândul acesta Matouş zâmbi mândru. A lăsat în urma sa o generaţie sănătoasă şi puternică şi avea numai bucurii la bătrâneţe! Dar viaţa zburase ca un vis. Astăzi e omul cel mai bătrân din Jitrenka. Anul trecut a serbat o sută nouăzeci şi nouă de ani. Dumnezeule, ce serbare a fost! S-au adunat cam vreo două sute de urmaşi. Fiecare i-a adus câte un dar. Printre urmaşii săi sunt şapte poeţi. Ei au cântat în versuri, şi rimate şi albe, vârsta lui binecuvântată. Trupa de balet, formată din urmaşii lui cei mai tineri, a executat dansuri compuse anume în cinstea lui.

Au venit din toate părţile, pe jos, cu diferite vehicule, de pe apă, din aer... Ingineri, medici, inventatori, sportivi, învăţaţi, maiştri... Erau mulţi, foarte mulţi, începând de la bătrâni şi bătrâne aprige, până la cei mai mici aflaţi încă în scutece.

Bătrânul Malouş îşi amintea zâmbind îngândurat de această vizită grandioasă, de acel furnicar de nepoţi şi strănepoţi, şi parcă îi vedea cum îl îmbrăţişau şi îl sărutau, mulţumindu-i că i-a scos din întuneric şi i-a aşezat la acest ospăţ măreţ al vieţii. Era ca şi cum el ar fi fost începutul, ca şi cum ar fi

fost mult mai mult decât o simplă verigă în nesfârşitul lanţ omenesc, care uneşte această stea cu alte stele...

Încă de pe acum lumea e numai bucurie şi fericire, iar uimitorul om o face, prin munca lui, mereu tot mai perfectă şi mai frumoasă. Pe scurt, astăzi omului nimic nu-i e cu neputinţă, zilele trec în muncă, dragoste şi bucurie, şi fiecare zi aduce cu sine noi şi noi surprize.

Şi iată, fiecare minune a tehnicii, nici nu te-ai mirat bine de ea şi s-a şi învechit, iar spiritul omenesc fără astâmpăr caută noi cuceriri în aer şi în adâncul mării, pe pământ şi în stele. Şi bătrânul, reţinându-şi răsuflarea, se gândeşte la tot ceea ce poate încă născoci şi crea această ciudată fiinţă care poartă numele de om.

Şi totuşi, totuşi, Matouş e tare somnoros. Nu pentru că lumea ar fi încetat să-l mai bucure, căci binecuvântează zi şi noapte clipa când i-a fost dat să vadă şi să audă, chiar dacă nu cunoaşte totul despre viaţă.

Încununată de glorie, la Moscova, s-a întors cu bine expediţia Kovalenko. Dar acolo, undeva prin stele, a rămas Ivan, strănepotul său. Racheta s-a reîntors fără Ivan. El a rămas pe Venus împreună cu un alt geolog, ca să îndeplinească o sarcină importantă. Bătrânul Matouş e plin de mândrie că are un asemenea strănepot. Se va întoarce el, Ivan, într-o bună zi! Dar parcă poate un om bătrân şi obosit să aştepte aşa, multă vreme!?

Matouş îşi aminti şi de Karel, care se trăgea din ramura fiicei sale Jindriska. Acesta murise, victimă a ştiinţei, în cutremurul care s-a dezlănţuit în urma unei explozii atomice cu ocazia deschiderii drumurilor de gheaţă de la Nord...

Şi Julinka, sărăcuţa, astăzi ar fi avut 96 de ani. El însă şi-o închipuie mereu ca atunci când o văzuse ultima oară, cu pălăria de pai pe care şi-o împodobise cu o coroniţă de margarete. Cauza morţii ei premature a fost o coajă de banană.

„Uneori se pare că lucrurile se răzbună pe om pentru faptul că le-a supus”, îi spunea lui cândva domnul Rokos, care se ocupa cu o astfel de filosofie şi care scrisese din plictiseală tratatul „Răzvrătirea materiei”. Matouş îl visează cum încearcă să-şi îmbrace cămaşa, care i se împotriveşte. Comoda lui, uriaşă, arsese din răzbunare. Până şi atomii sandalelor sale începuseră să conspire. Semănau cu nişte furnici care, încercând să le atingi, se împrăştiau deodată şi domnul Rokos nu avea cu ce să se mai încalţe. Apoi vede în faţa lui pe Ivan, cum se plimbă în grădina raiului şi citeşte o carte.

— Ivane, de ce nu te întorci acasă?

Dar Ivan nu-l aude, merge mai departe prin grădină şi citeşte.

— Ivane, când te întorci acasă? Eu nu pot să te mai aştept.

— Pst, psssst! Nu simţi ce tăcere e aci? răspunde deodată Ivan. Te rog, nu o tulbura!

Într-adevăr, grădina se adumbri, tăcerea deveni atât de adâncă şi insuportabilă, încât Matouş se trezi deodată din cauza ei. Deschise ochii şi văzu aplecat deasupra lui pe medicul său. Era îmbrăcat într-o cămaşă albă, cu mâneci scurte, şi arăta ca un student, numai ridurile din colţul gurii, îi trădau cei şaizeci de ani.

— Ai aţipit?

— Da. Şi dumneata, dumneata m-ai trezit. Nu-mi lăsaţi nicio clipă de linişte?

— Bine, dar eu m-am apropiat călcând pe vârfurile picioarelor.

— Ah, cunosc eu tertipurile astea! Când o să scap odată de dumneata?

— A venit poşta. Nu vrei să asculţi corespondenţa? Şi fără să mai aştepte aprobarea bătrânului, medicul deschise primul plic şi scoase un disc alb, subţire.

— Inginerul Antonin Matouş, specialist în problemele bumbacului, fiul lui Antonin din ramura moraviană, stră-strănepotul dumitale de pe plantaţia insulelor Samorine...

Doctorul Urban cunoştea genealogia lui Matouş mai bine decât campionul însuşi...

„Bunicule drag, se auzi glasul monoton al stră-strănepotului Antonin. Îţi aducem la cunoştinţă că suntem sănătoşi cu toţii, că trăim fericiţi, iubind şi respectând munca. Nu mă plâng decât de faptul că munca manuală e din ce în ce mai rară, scăzând ca zăpada la soare. Mă cunoşti şi pe mine şi mâinile mele, munca prestată cu ele m-a făcut să mă simt în elementul meu de când mă ştiu. Trei ore pe zi rostogolesc butoaie cu bere şi le dau drumul într-o pivniţă, pe urmă nu mai fac nimic. Sau îmi completez colecţia de gândaci şi prind fluturi, mai pictez câte puţin şi după aceea zbor. Frantik a primit de sărbători nişte aripi noi, iar cu „Rândunica” veche acum învaţă să zboare Marenka. Îţi trimitem vin. Scrie-ne!”

Doctorul Urban opri aparatul, când constată că glasul monoton al lui Antonin îl leagănă pe bătrân şi-l face să aţipească.

— Ce spune Stanislav, fiul lui Mark, din Znojmo. Din ramura asta au ieşit cinci poeţi, îşi aminti Matouş căscând. Talentul acesta l-au moştenit de la bunica lor, Mu-li-Ciu, sau cam aşa ceva, poetă populară...

— Scrisoarea e în versuri, îi atrase atenţia doctorul, e un imn de laudă a celei mai îndelungate vieţi.

Matouş ascultă câteva versuri din scrisoare, declamate cu glas puternic şi făcu un semn obosit cu mâna:

— Taci, Stanislave! zise el, vorbeşti prea frumos despre un tărâm în care nici n-ai păşit încă.

Doctorul schimbă repede discul ca interesul bătrânului să nu scadă cu totul.

— Vorbeşte Pavel, călătorul, virtuos al harpei şi antrenor al unor cluburi sportive ale asociaţiei albastre.

— Nu-mi amintesc.

Doctorul Urban îi arătă lui Matouş un punct fix pe o crenguţă din coroana ramificată a unui tei care închipuia într-un fel ingenios întreaga familie a lui Matouş.

— Hai, repede, repede, mai departe!

„Îmi amintesc foarte adesea de dumneata, bunicule, începea Pavel cu un glas sonor şi plin. Sunt atât de fericit că fac şi eu parte din arborele dumitale şi mă mândresc că mă trag din dumneata, care ai mai văzut în viaţă, cu propriii dumitale ochi, pe acei oameni din vremea Aurorilor."

La reproducerea acestui pasaj, chipul lui Matouş parcă întinerise. Peste fruntea înaltă trecu o undă de mândrie şi demnitate. Tocmai voia să caşte, dar nu căscă. Buzele lui palide schiţară un surâs vag şi visător care se stinse când Pavel începu să descrie noua lui vilă rotativă cu încălzire atomică proprie.

— Destul, suspină el brusc. Nu mai pot.

— Dar mai sunt de ascultat atâtea glasuri...

— Mi-e somn!

— Doar unul încă.

Se auzi un glăscior de fată tânără:

„Acum fac parte din statul-major al specialiştilor în problemele de educaţie a copiilor şi, în acelaşi timp, lucrez într-o fabrică de jucării. Cuvântul meu a devenit foarte respectat, de aceea şi eu trebuie să mă port în consecinţă. Nici nu m-ai recunoaşte, bunicule! Vizitez familiile care au copii şi grădiniţele, cercetez cum le plac copiilor jucăriile, care le plac mai mult, care mai puţin, cum acţionează acestea asupra fanteziei lor şi care dintre ele ajută într-adevăr la educaţia celor mici."

Bătrânul Matouş se reînsufleţi:

— Acesta-i glasul Janinei!

„Bunicule, îţi mulţumesc de invitaţie, urmă fata. Zbor spre tine, aşteaptă-mă din clipă în clipă."

— Ce, am invitat-o eu? întrebă Matouş obosit. Se vede că invitaţia asta dumneata ai născocit-o în numele meu... Ţi-am mai spus...

— Jur pe Calea Lactee! protestă doctorul. Dumneata însuţi, nu demult, ţi-ai manifestat dorinţa s-o mai vezi o dată. Bunicul ei a fost Ivan...

— Dacă Ivan s-ar întoarce, suspină bătrânul, aş cuteza să mai aştept încă puţin. Expediţia se poate întoarce în orice clipă. Nu, nu! El ţintea să ajungă prea sus şi nu era încă vremea. Încercarea lui a fost o nebunie.

— Ei şi, spuse doctorul, o să rămână în stele! Cine nu l-ar invidia? Dar în poşta primită mai sunt şi alte glasuri care doresc să le asculţi... Este boxerul Julius, astronomul Alexandru şi maistrul Max, vestitul miner, care a extras magneziu din Atlantic.

La aceste cuvinte Matouş căscă zgomotos:

— Stele din cer, oftă el, ce somn mi-e!

— Şi teiul vieţii dumitale? Am uitat de el... Sub scoarţă are tot atâtea primăveri ca şi dumneata, dar în coroană are o primăvară nouă, cu cuiburi noi – vrei să rămâi de ruşine? Hai să mergem în parc, să ne uităm la el!

Dar bătrânul Matouş clătină din cap.

— Asta la urmă, zise el. Bine a fost, binecuvântez soarta care mi-a dat nu numai ochi să văd această lume, dar şi mâini ca să pot colabora la construirea ei. Am traversat şi am zburat prin toate ţările şi peste toate mările, m-am căţărat pe cei mai înalţi munţi, am urcat pe Mont-Everest, am fost la Polul Nord şi la Polul Sud, am văzut toate continentele şi pretutindeni am găsit atotputernicia oamenilor. Nu le lipsea decât nemurirea. Viaţa e nemuritoare, dar omul moare! Până şi aceasta face parte din perfecţiunea şi fericirea omului. Când e obosit de viaţă doreşte să se poată întoarce de unde a venit! Ce îngrozitor ar fi să nu poată să moară, întocmai ca acel Dumnezeu al creştinilor!

Doctorul clipi din ochi şi făcu un semn neputincios cu mâna.

— Bine, dar eu nu vreau ca dumneata să mai trăieşti o mie de ani, nici o sută, nici măcar zece ani! E vorba numai de un singur an... Mai rămâi această clipă printre noi! Completează-ţi aceşti două sute de ani!

— Nu pot! Crede-mă, doctore, că nu mai pot; jur pe mâinile mele, că n-am să mai pot!

— Dovedeşte, printr-un ultim efort, că două sute de ani de viaţă nu e ultima limită!

Dar bătrânul Matouş clătină capul. Atunci doctorul Urban se aplecă spre el şi îi mărturisi tainic şi plin de importanţă:

— Peste o lună soseşte aici Loiziceck, marele şahist. Trebuie să mai joci o dată cu el. Ultima oară n-aţi jucat o partidă hotărâtoare.

Dar Matouş se supără:

— Ajunge, doctore! De fapt, dacă acum mai trăiesc, e numai vina dumitale! Mă pregăteam încă de anul trecut să mă sting şi numai dumneata m-ai reţinut mereu şi m-ai încântat. Acum iarăşi născoceşti alte rubedenii să mi le aduci pe cap una după alta. Dar acum îţi spun: ajunge!

— Oare într-adevăr dumneata te-ai dezgustat de viaţă?

— N-am spus asta! Cu fiecare zi nouă începe altă glorie a lumii! Dar eu sunt somnoros, pe toate luminile cerului, înţelege odată! Mi se închid ochii. Mi-e somn.

Chipul îi îmbătrâni iarăşi cu o sută de ani.

În clipa aceea se auzi o sonerie. Din toate colţurile camerei, din tavan, din pereţi, răsună un glas de fată.

— Am sosit. Iată-mă-s aici, bunicule.

Bătrânul Matouş se odihnea în fotoliu. Privea fermecat spre Jana, care i se aşezase la picioare.

— Nu înţeleg, nu înţeleg bine, spunea el mai mult pentru sine, eşti jumătate copil, jumătate femeie. Şi care din aceste jumătăţi e mai frumoasă? Ce neputincioşi sunt ochii noştri în faţa unei astfel de apariţii!

Jana râdea şiret.

— Spune-mi, bunicule, aşa e că te simţi uşor ca o pană de raţă, ca un fulg, ca un puf de păpădie? Şi câţi ani ai tu? O sută nouăzeci şi nouă? Cine m-a minţit? Arăţi cel puţin cu o sută de ani mai tânăr.

— Obrazul nu-mi trădează vârsta. Dar aici, inima... Hei, copilă, ai venit la timp! În orice clipă mă pregătesc să mă sting. Nu mai sunt acum decât un balonaş de săpun plutind în soare. Iar tu, tu eşti însuşi soarele. Eşti mândria mea, bucuria mea, ultima mea zi de mai, cea mai frumoasă floare pe care a izbutit s-o vadă bătrânul tei înflorind în coroana sa.

Jana îl prinse de mână.

— Bunicule tei! Vei împlini două şi chiar trei sute de ani şi mereu frunzişul tău va foşni pentru noi, urmaşii, iar noi vom înflori mereu.

— Eşti fericită, ochii tăi o spun. Povesteşte-mi despre munca ta, asta mă interesează în mod deosebit.

— Nu ştiu dacă ceea ce fac eu e într-adevăr o muncă, răspunse ea modest. Născocesc jucării pentru copii. Umblu printre cei mici şi îi observ discret, în timpul jocului. Mi-aş dori să fiu nevăzută, sau cel puţin atât de micuţă, încât să nu le depăşesc înălţimea nici măcar cu un cap; copiii, când se află în mijlocul jucăriilor, nu sunt bucuroşi când intră un musafir nepoftit în împărăţia lor.

— Cum să nu fie bucuroşi văzându-te pe tine! strigă Matouş, că doar şi tu eşti un copil!

— Nu ştiu nimic, bunicule, zâmbi ea tainic şi deodată se porni pe un râs de adevărată femeie.

Se ridică şi se înfipse în faţa lui în toată mândria ei feciorelnică, aşa încât să nu mai poată fi confundată cu un copil. Bătrânul se uită la ea uimit şi impresionat.

Ochii Janei se opriră brusc pe tabloul care reprezenta genealogia familiei sub forma unui tei stilizat. Se uită o clipă şi spuse deodată:

— Bunicule, teiul tău ar merita să-i cânt un cântec.

Şi, fără să mai adauge ceva, începu să fredoneze. Dintr-un fel de murmur fără formă, cu jumătăţi de cuvinte şi jumătăţi de tonuri, începu să se înalţe o melodie. Un motiv simplu luă curând înfăţişarea teiului bunicului. Un cântecel obişnuit izbucni naiv, nesigur, dar melodia şovăitoare, cu strofe la început fără ritm, devenea cu fiecare altă strofă tot mai fermă. „Bunicul e trunchiul acelui tei, crengile mari de jos sunt fiicele şi fiii lui, şi astfel mai departe şi mai departe, crengile din ce în ce mai firave, până ajung la tăicuţul şi măicuţa mea, iar de acolo, la floricica din capăt, care sunt eu. Eu sunt aceea, stelelor din cer? Ce departe sunt de trunchiul teiului, şi totuşi sunt legată de el, pornesc din el, la el mă întorc...”

Într-un entuziasm creator, aproape inconştient, făcu câţiva paşi şi, cântând în acelaşi timp, începu să schiţeze un dans. Îl numi: Dans de mulţumire bunicului-Tei.

Se dărui trup şi suflet dansului. Uită şi de sine şi de bunic. Ce-i păsa ei că el o privea uimit!

Gândindu-se că ar trebui să sfârşească această suită de balet, imagină un final printr-o aplecare în faţa teiului. Când voi să se plece pentru ultima oară şi în faţa bunicului viu, constată că acesta aproape adormise... Totul l-a costat prea multă energie, sărmanul, s-a epuizat cu totul. Jana se repezi la el şi abia a avut timp să-i prindă în palme capul devenit greu, care tocmai îi aluneca pe piept. Deschise ochii şi zâmbi vinovat. Fata îi căută privirea şi deodată înţelese. Ochii lui erau atât de obosiţi, atât de chinuiţi şi de rugători...

Cu o clipă înainte voise să-l convingă, să-l pună să jure că va mai trăi; îşi propusese să-l vegheze, să-l îndemne să lupte dacă va fi nevoie, aşa cum făcea doctorul, şi deodată înţelese cât de neomenesc, de crud ar fi fost gestul ei.

Jana fu cuprinsă de remuşcări, de o ciudată părere de rău că bătrânul nici nu mai vrea şi nici nu mai poate trăi.

— Viaţa e nemuritoare, şopti el, dar omul trebuie să se reîntoarcă acasă.

— Bunicule, vrei să dormi?

— Mai cântă-mi, ciocârlie, şopti el. Joacă, zboară deasupra mea, albină mica, tu unica dintre toţi. Pe tine te-am ales, pe tine te rog: ajută-mă, nu mă împiedica!

— Atunci hai frumuşel în pătuc! spuse ea cu tonul sever al unei mame. Îl conduse în dormitor printr-un şir lung de camere şi încuie cu grijă toate uşile în urma lor.

Apoi îl aşeză pe bătrân sub aşternut. Matouş căscă îndelung cu gura larg deschisă. Apăsă un buton aflat deasupra capului, discul se răsuci şi pe suprafaţa albă a tavanului se proiectă pentru ultima oară filmul vieţii lui.

Se uita somnoros – văzu pe măicuţa lui dulce în mijlocul fraţilor şi surorilor lui mai mici, ţinând un copil în braţe – era el! Apoi se văzu cu mânuţele întinse după o porumbiţă albă, care zboară în jurul camerei...

Şi deodată Jana se sperie. Din depărtare, de după uşile multe prin care trecuseră, se auzeau lovituri puternice. Era doctorul Urban. Şi, ca de la o mare depărtare, de-abia se auzea glasul lui alarmat:

— Deschideţi! Pe toţi sorii – deschideţi! Urmă o clipă de tăcere şi apoi alt asalt, o zgâlţâire furioasă, dar uşa rezistă. Jana stătea de veghe. Vedea cum bunicul respiră din ce în ce mai încet. Inima lui, drumeţ obosit, încetinea pasul. Mersese aproape două sute de ani şi acum ţelul final e aproape. Încă o clipă şi-l va atinge. Şi Jana parcă ştia ce simte inima lui, de parcă ar fi simţit ea însăşi oboseala aceea nemăsurată, dorinţa aceea uimitoare de a se odihni.

Mai deschise ochii. O căuta. Şi Jana înţelese ce-şi doreşte el. Începu să-i cânte cântecul de mulţumire pe care îl compusese pentru bunicul-Tei. Ar fi vrut să fie ca un cântec de leagăn, dar nu s-a putut opri să nu facă şi câţiva paşi de dans. În clipa aceea uită de bunic şi începu să cânte şi să danseze: nu mai era un cântec de leagăn al morţii, ci un cântec al tinereţii, cântecul celei mai tinere flori, al floricelei din capătul ramurii teiului.

Floarea e înaripată, şi în ea se află sămânţa, purtând în sine un milion de alte flori noi...

Şi Matouş, campionul vârstei înaintate, adormi. O oboseală dulce îi amorţi membrele. Pe pleoape simţea o fericire grea, părea că tot globul pământesc s-a aşezat pe ele. Tot globul pământesc, greu de seminţele vieţilor viitoare, trilioane şi trilioane, care creşteau mereu, înmulţindu-se. Pietrele şi apa aveau suflet, nu mai exista materie moartă în lume şi întregul glob pământesc se trezea...

FILE DE JURNAL

31 IANUARIE

Povestirea „Campionul vârstei înaintate” mi-a ieşit prea scurtă. De fapt cred că bătrânul nici nu trebuia să moară atât de curând. Abia acum, când e prea târziu, îl văd cum şade în fotoliul său adânc şi cum în jurul lui defilează generaţiile acelea de urmaşi. Ei umplu toată casa, piaţa şi parcul, fac tabără de corturi, şi numai cei de o sută de ani locuiesc la hotel. După ce i-a adunat în jurul său le spune că de data aceasta s-a hotărât definitiv să „plece” şi îi roagă să nu-l mai reţină. În clipa aceea însă soseşte o depeşă de la Moscova, care anunţă că strănepotul său, Ivan, se întoarce de pe Venus şi că aduce cu sine ceva ce va stârni uimire, o uimire atât de mare, încât o fiinţă umană cu greu o va putea suporta.

Matouş luptă greu cu sine însuşi. Dorinţa de a-şi revedea urmaşul iubit, alături de neţărmurita dorinţă după odihnă, somnul de moarte, alături de nemuritoarea curiozitate. Până la urmă învinge viaţa şi bătrânul, în chiotul de bucurie al tuturor îşi amână somnul...

Aşa s-ar fi putut întâmpla, dacă în locul lui nu mi s-ar fi strecurat în gânduri alt erou... Prea m-am grăbit. Acum însă nu mă mai pot întoarce. Povestea asta să rămână aşa cum am scris-o. Pentru mine bătrânul Matouş a murit. A murit foarte frumos, în vreme ce Jana îi dansa; nu pe melodia unui cântec de leagăn al morţii, ci pe melodia unui cântec al tinereţii...

Trebuie să recunosc: ca să dau viaţă acelei stră-strănepoate, Jana, din poveste, m-am gândit totdeauna la Liba. Jana şi Liba se confundau în poveste.

1 FEBRUARIE

Mă gândesc la tovarăşul Martinec. După atâţia ani l-am întâlnit deodată pe stradă! Nu s-a schimbat deloc. Capul lui, puţin colţuros, era tuns ca în palmă, de parcă ar fi încercat să adauge chipului său palid o obrăznicie băieţească.

— Cum aşa?! am strigat eu uimit. Iar ai capul ca o ridiche! Întocmai ca ultima oară...

Da, tot aşa tuns era şi în urmă cu trei ani, îmi amintesc cu precizie. Mi se părea că ne-am despărţit de-abia ieri sau alaltăieri, şi că părul lui încă n-avusese timp să crească.

— Acesta e cel mai bun mijloc împotriva cheliei, râse el. Cu aceleaşi cuvinte şi-a motivat tunsoarea şi în urmă cu trei ani, când la gară mi-am trecut palmele peste creştetul capului său, peste peria aceea ţepoasă. Dacă nu şi-a schimbat sufletul, după cum nu şi-a schimbat înfăţişarea, dacă nu şi-a

pierdut puritatea pe meleagurile de dincolo de ocean pe unde-a umblat, atunci întrunește toate condițiile necesare pentru omul de care am nevoie!

Mi-au venit în minte anii aceia în care mă întâlneam cu el la ședințele organizației locale de partid.

Victor Martinec s-a manifestat totdeauna ca un comunist modest, deși avea o înaltă cultură. În vremea aceea nu bănuiam ce om complicat și bogat sufletește este el, și ce trecut se ascunde sub țeasta lui tunsă! La acele ședințe l-am văzut și am auzit pentru prima oară pronunțându-i-se numele. Îmi amintesc de plenara aceea pe a cărei ordine de zi figura primirea de noi membri în organizație. Ce vieți felurite, ce situații ciudate și delicate nu s-au comentat acolo. Era vorba să se afle adevărul și omul să nu fie compromis. Verificarea dura mult, era amânunțită și uneori chinuitoare. Se spălau rufele din vremea primei republici, se deschideau noptierele și se ridicau capacele de pe oalele care erau demult golite.

Dar cazul lui Victor Martinec mi s-a întipărit în minte. Ca astăzi văd prin perdeaua de fum lânced chipurile cenușii ale membrilor biroului, care ședeau pe un podium de pe scenă. Pe fundal se afla o draperie roșie pe care se reflecta fiecare mișcare a lor. Îmi amintesc de fața rotundă și păroasă a noului președinte, de felul cum vorbea el, lătăreț și încâlcit, de figura ascuțită a secretarului, chircit peste hârtiile sale – astăzi e mort. La picioarele podiumului, sala era tăcută, plină de fum, cu trei rânduri de mese, ocupate până la ultimul locșor. Ședința se prelungea, oboseala se vedea pe chipurile tuturor – cu tot materialul atât de interesant.

Mai rămăsese de discutat încă o adeziune, ultima, cea a lui Victor Martinec.

S-a citit repede o scurtă biografie care în timpul lecturii s-a mai scurtat, ca să nu se întârzie prea mult. Președintele a pus la vot cine este pentru primirea lui Victor Martinec, licențiat al facultății de filosofie de la Universitatea Carol, ca membru de partid? Am văzut cum s-au ridicat zeloase toate mâinile. În unanimitate? Nu! Cine e împotrivă? Un braț se agita în sus, energic.

Un val de decepție trecu prin sală, priviri obosite fulgerau pe tovarășul care dispunea în felul acesta de timpul lor. Primele cuvinte ale vorbitorului răsunară în plin zgomot. Dar sala se liniști repede când bătrânul tovarăș, ridicându-și glasul, începu să toarne acuzații grele pe capul lui Egon Martinec, tatăl lui Victor.

Pe vremea aceea abia mă însurasem, povestea tovarășul cu pricina, și n-aveam unde pune capul. Ce bucurie pe mine și pe nevastă-mea când am citit anunțul din ziar. În acel anunț se promitea tinerilor căsătoriți locuință ieftină la etajul cinci al unui imobil cu condiția ca mobila să fie furnizată de

firma Egon Martinec din Libna. Bineînţeles că am dat fuga, devenind astfel una din victimele acestui „filantrop” al bieţilor proaspăt căsătoriţi.

Toată zestrea nevestei şi economiile mele s-au dus dracului, după ce am plătit lui Martinec pe un an înainte locuinţa şi mobila. Locuinţă căpătasem, dar câte luni am iernat în bucătăria goală şi rece până să primim primul scaun. Câte rugăminţi, câte făgăduieli şi apoi, după săptămâni şi luni, a sosit, bucată cu bucată, o mobilă nenorocită şi prost încleiată. A trebuit să îndurăm şi să tăcem, ca să avem cel puţin un acoperiş deasupra capului.

— Acum e destul de târziu, sfârşi bătrânul tovarăş, dar propun ca la şedinţa viitoare să se vorbească despre felul în care fabricantul Martinec a rezolvat criza de locuinţe. N-ar strica dacă aţi pofti aici şi pe vreunul din foştii lucrători ai acestui vampir. Nu mă înşel: Tovarăşul Martinec, care candidează astăzi în organizaţia noastră, este, susţin, fiul fabricantului Martinec! Dacă nu e adevărat, dovediţi-o, şi voi fi bucuros!

Victor se ridică, cu chipul puţin palid, şi spuse cu glas limpede, şi poate prea liniştit:

— Aşa este! Nu mai am nimic de adăugat!

— Poate totuşi ne mai spui ceva, îl îmbie preşedintele.

Se gândi o clipă, apoi începu să povestească.

După o scurtă şi dramatică expunere, în faţa ochilor noştri a prins viaţă atmosfera înăbuşitoare din familia fabricantului şi lupta tainică şi dârză dintre mama şi tatăl candidatului. Victor era de partea tatălui cu pasiunea şi cu prejudecăţile lui de copil. Nici nu-i trecea prin minte că acesta voia să scape de maică-sa, pentru a avea mână liberă în intrigile sale amoroase. Întindea curse nu numai fetelor angajate în întreprindere, dar şi tinerelor căsătorite, care făceau parte dintre chiriaşii dezamăgiţi ai etajului cinci. Era de necrezut la ce fapte se deda ca să-i facă soţiei sale viaţa un adevărat iad, şi cât de răbdător şi rafinat căuta ca s-o aducă în pragul nebuniei...

Punea la cale lucrurile cu atâta viclenie, încât copiii vedeau în el un martir, iar în mama lor o isterică, o femeie pe jumătate nebună care îşi chinuia bărbatul, amărându-i viaţa prin felul ei de a fi.

Odată Martinec bătrânul „descoperi” de faţă cu fiul său o sticlă cu benzină, pregătită, zicea el, pentru a pune foc casei. Altă dată găsise o sticluţă cu o otravă puternică pe care spunea că soţia lui o ascunsese acolo pentru a-l otrăvi.

Martinec bătrânul a reuşit să facă ceea ce a dorit. A obţinut divorţul din vina soţiei sale, tribunalul a îndepărtat-o de lângă copiii pe care i-a lăsat pe seama tatălui. A fost izgonită din casă şi pentru o vreme internată la institutul de alienaţi mintali, neştiind, sărăcuţa, ce să mai creadă.

Aşadar, mama a plecat, iar copiii – Victor şi două surioare mai mici, Jitka şi Helenka – au rămas la tatăl lor. Pe măsură ce băiatul creştea, se ducea tot mai des la atelier. Şi acolo, încet, încet, parcă simţea cum îi cade un văl de pe ochi. Începu să vadă cum taică-său scotea şi pielea de pe lucrători şi de pe ucenici pentru câţiva bani. Băiatul câştigă încrederea pleşuvului maistru Kropacek, care, în timp ce-şi fierbea cleiul câteodată îşi pocnea degetele înţepenite până trosneau. Maistrul i-l zugrăvi pe taică-său aşa cum îl vedeau tâmplarii, de jos, din perspectiva subsolului unde erau atelierele. Şi Valentka, portăreasa paralizată, martoră a multor fapte ascunse, strigăte şi ameninţări zadarnice pe culoarele şi scările a trei case, îi povesti câte ceva şi despre chiriaşele de la etaj.

Victor vorbi şi cu ele. Astfel îşi cunoscu tatăl şi de sus, de la etajul cinci, din perspectiva tinerilor căsătoriţi înşelaţi de el. Şi deodată în mintea lui se făcu lumină. Înţelese că mamei lor i se făcuse o nedreptate îngrozitoare şi că are drept tată un mizerabil. Îşi căută mama, locuia la bunica lui. Se hotărî să se mute la ea. Explică şi surorilor sale ce se întâmplase. Amândouă erau în stare să înţeleagă, Helenka avea nouă ani, iar Jitka, doisprezece. Şi astfel hotărâră toţi trei să-şi părăsească tatăl şi să se mute la mama lor.

Când bătrânul află, se făcu foc. Dar văzând că nu ajunge cu ei la niciun rezultat, schimbă tactica. Se prefăcu bolnav, plânse, îi imploră să nu-l părăsească pentru că e bătrân şi suferind, că le lasă lor întreagă moştenirea. Apoi îi înjură şi-i blestemă cu flăcările iadului. Aşa se despărţiră.

Mama lor se pregătea să ceară prin tribunal pensie alimentară, dar între timp a venit ocupaţia şi totul s-a dat peste cap. Ce-a făcut şi cum s-a purtat tatăl său în timpul ocupaţiei, Victor nu ştia să spună. În decembrie 1944 a primit o înştiinţare care îi aducea la cunoştinţă că taică-său a murit. După revoluţie casa i-a fost luată. Asta e tot. Aşa îşi termină Victor apărarea.

Socoteam că această apărare fusese destul de cinstită, ca să iasă din ea curat ca un crin. Dar vai! Victor Martinec urma să mai fie verificat şi discutat peste şase luni. Neîncrederea şi ura faţă de originea lui i-au rămas pe frunte ca nişte semne pe care le purta de la naştere. Poate că de data asta atârnase în cumpăna hotărârii şi proasta dispoziţie, somnolenţa şi furia celor prezenţi că au fost ţinuţi la şedinţă atât de mult – ne-am despărţit atunci aproape de ora unu noaptea.

După această întâmplare tovarăşul Martinec a suferit şi alte împotriviri şi hărţuieli mărunte şi meschine. Le-a răbdat pe toate în linişte şi, nezdruncinat în convingerile sale, a devenit un comunist optimist şi plin de vervă.

Era totdeauna primul care se înscria voluntar în diferite brigăzi. În vremea aceea se plantau pomi fructiferi pe partea care dădea spre valea din

Radlice. Se căra gunoi, se săpau gropi, se înfigeau pari în pământ şi de ei se legau merii subţirei şi pitici. Pământul gol şi bolovănos din partea aceea urma să se preschimbe cândva într-un parc uriaş. Doar că nimănui nu-i ardea de muncă după orele de serviciu. Iar când brigadierii se adunau, bombăneau şi se înfuriau pe cei care se scuzau şi nu veneau. În mod obişnuit lucrau cam aceiaşi oameni.

Martinec punea mâna pe roabă sau pe târnăcop şi muncea până curgea năduşeala pe el. Se vedea cum se dăruieşte muncii, fără precupeţire şi fără milă. Şi nu îmi amintesc să se fi lăudat la vreo şedinţă cu numărul de ore lucrate. Poate că nici nu şi le însemna.

Într-o sâmbătă, după o ploaie torenţială, ieşisem la plimbare pe sub zidul înalt al cimitirului care se ridica în partea aceea ca o întăritură de castel. Mă duceam să văd cum arăta grădina udată de ploaie. Mă bucura o asemenea „stropeală" şi îmi ziceam că o astfel de baie este pentru pomişorii noştri ca o apă a vieţii.

Şi pe cine văd! Tovarăşul Martinec, singur-singurel se canonea cu roaba, gunoia şi îndrepta pământul de la gropile săpate.

O vreme l-am privit din spate şi n-am îndrăznit să mă apropii. Am simţit deodată un mare respect pentru el. Când m-a zărit parcă s-a speriat. A tresărit de parcă l-aş fi surprins asupra unui lucru neîngăduit. Avea un păr des, şapca şi sacoul şi le atârnase alături, într-un par, şi era numai în cămaşa transpirată la subsuori. Îşi ştergea fruntea umedă cu mâneca, dar se vedea bine că nu era numai sudoarea care-i curgea pe chip, ci că trecuse şi ploaia peste el.

Nu m-am arătat mirat că l-am găsit singur acolo. Simţeam că aceasta l-ar jigni. Am început să vorbesc cu totul despre altceva, îmi era puţin ruşine de el, dar când ne-am despărţit strângându-ne mâna mi-a spus un lucru de care îmi amintesc şi astăzi:

— Cândva o să fie frumos aici, nu crezi? Când vor înflori toţi merii, caişii, cireşii, deodată locul acesta se va umple de roşu, roz şi alb; îţi spun eu, un rai o să fie!

Spunând aceste cuvinte îşi desfăcu larg amândouă mâinile. Apoi mă privi parcă dintr-o mare depărtare. Şi deodată l-am înţeles! În clipa aceea, aşa cum spusese el, mi-a apărut şi mie în faţa ochilor livada înflorită.

Câte probleme nu-l interesau pe omul acesta şi cum îşi găsea el timp pentru toate! Se pricepea şi la pictură şi era nelipsit de la concerte. Ce m-a mirat mult a fost mai ales faptul că, în afara înclinărilor artistice, mai era şi sportiv. Era membru al cercului de zbor şi practica el însuşi acest sport. Atingea cu planorul lui recorduri de distanţă despre care nu aflasem fiindcă nu mă interesam de sport.

Cunosc puţini prieteni ai artelor care să facă şi sport, şi încă mai puţin sportivi cărora să le placă arta.

Aşa vor fi oamenii viitori, când nu se va mai lucra opt, ci numai patru ore pe zi... Atunci vor avea destul timp să-şi umple zilele atât cu arta, cât şi cu sportul.

De ce un poet n-ar putea să fie şi un bun boxer? De ce un virtuos al viorii n-ar putea să fie şi un miciurinist, sau un bun inter ha fotbal! De ce un specialist în fizica nucleară n-ar putea să fie un campion de şah sau un admirabil acrobat zburător?

Când, după atâţia ani, l-am întâlnit pe Martinec, el se întorsese atunci de la New York, unde deţinuse funcţia de ataşat cultural la ambasada noastră.

A rămas oare acelaşi om neobosit, cu care îţi face plăcere să stai de vorbă şi să povesteşti despre câte toate? Nu şi-a schimbat oare caracterul, trăind atâta vreme în ţara de dincolo de ocean? Mai poartă în sine calităţi ale unui om al veacurilor viitoare?

Ca să verific dacă el este acela pe care îl caut – omul viitorului – era nevoie să vorbesc cu el, nestingherit, între patru ochi, fie la mine acasă, sau la el, fie undeva pe un teren neutru, într-o cafenea la un pahar de vin. Ne-am întâlnit la Slavia. A adus cu el un manuscris ca să mi-l arate. Era traducerea unui roman al unui scriitor progresist din America. Am început să vorbim despre literatură. Eu tocmai terminasem de citit o carte despre Cetăţeanul Tom Fain, despre acest „cumătru al revoluţiei". Martinec ştia şi el câteva lucruri interesante în legătură cu el. Însă oraşul din care se întorsese îi stătea în gât. În toiul discuţiei se reîntorcea mereu la el, ca şi cum ar fi vrut să scuipe o înghiţitură care nu se mistuia şi pe care n-o putea arunca afară.

— N-aş vrea să mă mai întorc nici după moarte! Te sufoci acolo! Numai un nebun, sau diavolul însuşi a putut născoci aşa ceva.

Vorbea ca şi cum întoarcerea lui acasă ar fi fost condiţionată în mare măsură de dorinţa zburătorului din el. Ca să-i îndrept gândurile pe un alt făgaş, am început să-i povestesc despre felul în care visez eu oraşele viitorului, cum mi le închipui în romanul meu, aşteptând astfel vreo idee fecundă din partea lui. Dar de unde! Abia am început să-i vorbesc şi Martinec a sărit din nou la New York, „scuipându-şi" iarăşi năduful.

— Cum poţi să vorbeşti despre oraşele viitorului atâta timp cât mai există pe globul nostru asemenea oraşe-monştri, asemenea oraşe sperietori? Nu există viitor până când totul nu se va destrăma prin propria sa absurditate!

Am adus vorba despre zbor. Despre viitorul înaripat, despre oameni care vor zbura printre nori, nu pe aeronave, ci cu aripi! Voiam să-l întreb ce părere are el, ca zburător, despre această posibilitate şi dacă nu este prea

îndrăzneaţă ideea de a o realiza peste o sută de ani, sau dacă în general lucrul acesta e posibil.

Această problemă, în sfârşit, l-a captivat. Martinec susţinea că e posibil. Şi apelând la uimitoarea lui memorie, a început să povestească cum pe vremea lui Ivan cel Groaznic „mujicul Nikita", şerb pe un pământ boieresc, şi-a întocmit aripi şi a zburat cu ele. Iar în secolul XVIII, în satul Kluci, un fierar poreclit „Furtuna neagră" şi-a făcut aripi din sârmă şi a zburat cu ele, „ca nimic, nici sus, nici jos". De asemenea un oarecare Ostrovkov din satul Pechlec, tot în secolul XVIII, şi-a construit aripi din băşici de peşte, şi „era un vânt puternic care l-a ridicat şi l-a aruncat într-un vârf de copac". Chiar din secolul al XII-lea un anume Saracen a zburat peste hipodromul din Ţarigrad cu ajutorul unor şipci late întărite pe margini cu nuiele de salcie. Acesta şi-a plătit curajul cu viaţa.

— La început au fost aripile, apoi au urmat planoarele. Dar să ne întoarcem la aripi, eu cred în ele, spuse Martinec. Steaua care a condus omenirea spre cunoaşterea celui mai perfect zbor e pasărea care pluteşte în înaltul cerului fără nicio mişcare a aripilor ei zvelte, e albatrosul!

Martinec era în elementul său. Zborul era slăbiciunea lui, sau, mai bine zis, păsărica lui! Dar am ajuns şi la alte probleme. Martinec putea să viseze despre viitor cu aceeaşi voluptate ca şi mine. El prevedea că în viitor se va călători în mod gratuit, că vor fi palate turistice în care călătorii se vor odihni şi se vor hrăni gratuit. Nu vor mai exista oameni urâţi, năsoşi, fără bărbii, ştirbi, graşi, congestionaţi la faţă sau anemici, şchiopi, cocoşaţi, invalizi – chirurgia va face din ei cetăţeni normali.

Dacă vreodată urmaşii noştri ne vor dezgropa din morminte, ne vor judeca tot aşa cum judecăm şi noi astăzi pe acei oameni din epoca de piatră, care se îngropau chirciţi. Vremea noastră, spunea el, va fi socotită preistorie de către oamenii viitorului.

Cu preistoria asta cred că a cam exagerat. Poţi să priveşti înainte chiar şi două sute de ani, dar să-ţi închipui cum va arăta omul şi lumea la asemenea depărtare, pentru asta simţurile nu te ajută. Discuţia noastră a fost rodnică, fără doar şi poate, mi-a furnizat o mulţime de idei bune şi m-a făcut să reflectez. Când, mai târziu, ne-am pregătit să plecăm de la bodegă, nici nu ştiu în toiul discuţiei încotro şi când am pornit. În general eram mulţumit. Stătuserăm de vorbă aşa cum am vrut eu.

Martinec e un om format parcă pentru a fi proiectat în viitor.

Dar de ce ura aceea împotriva oraşului în care a locuit atâta timp? Ce i s-a întâmplat acolo? Mi-au rămas multe lucruri nelămurite, tulburi. E şi astăzi tot atât de nepătat ca atunci când l-am cunoscut ca să fie demn de lumea în

care va intra generaţia viitoare? Va trebui să-l mai întâlnesc de câteva ori şi să-l scutur bine. Să mă conving dacă el e omul de care am nevoie.

În drum spre casă iar şi-a amintit de acel oraş. Era ca şi cum ar fi pus stăpânire pe el un coşmar. Câte nu mi-a povestit până acum, fapte neplăcute de la periferia new-yorkeză, despre viaţa din automate, din metrouri, cinematografe şi birturi. Interesant e că n-a amintit nici o singură dată nimic despre negri. De fapt mă interesa cum arată Harlemul. A fost oare acolo? Ar putea să-mi povestească despre acest cartier, ca martor ocular? O stradă în cartierul negru are oare clădiri cu etaje sau numai colibe scunde din scânduri şi tablă?

— Ai fost în Harlem? I-am îmbiat eu, aşa, mai mult în treacăt, deşi voiam să-şi dezlege limba.

Martinec se opri în faţa celui mai apropiat felinar şi dădu negativ din cap.

— N-am fost!

— Şi de ce?

— Cum să-ţi spun, ezită el, din motive estetice.

— Cum aşa? m-am îngrozit eu.

— De, ştii, parfumul rasei. Dacă sunt mai mulţi la un loc, miroase urât.

2 FEBRUARIE

Aşadar, rămâi cu bine, tovarăşe Martinec. Nu eşti demn să intri în împărăţia vremurilor viitoare. Deci negrii au un miros care nu-ţi place. Dar iartă-mă, tu care eşti un ouşor atât de alb şi de frumos, gălbenuşul tău nu pute?! Bine că te-am descoperit la timp! Dumnezeu cu tine, nu eşti acela pe care îl caut!

Cât m-ai întristat, Victore, cum m-ai dezamăgit!

Omul Luminoaselor Zile de Mâine şi... omul cu nas de american!

15 FEBRUARIE

Lucrez cu furie. Scriu şi şterg, rup şi scriu din nou. Nu va fi un roman, dar e sigur că se naşte ceva, poate o povestire, sau poate numai materialul pentru o povestire.

Nu toţi oamenii pot fi îngeri – ce plictiseală ar fi în lume! Ciudat, dar tocmai această negrofobie a tovarăşului Martinec, altminteri om admirabil, ar da povestirii mai mult dramatism. Asta e o idee. Apoi şi Jozka, bineînţeles, cu filosofia lui despre lene ar avea aceleaşi drepturi. Acum însă capul mi-e plin de Martinec, sau mai bine zis de Martin Higgins din New York, cum o să-i numim dublura. Sunt curios ce-o să iasă...

PICĂTURA DE OTRAVĂ

După terminarea Institutului de Istorie din Washington, Martin Higgins s-a dedicat cu tot sufletul cercetărilor istorice. Era şi un adept al sportului şi dintre toate disciplinele iubea cel mai mult zborul cu aripi. Totuşi îi mai rămânea destul timp liber pentru a pătrunde cu mult interes şi în domeniul artelor. Ca om de cultură, care merge în pas cu vremea sa, el voia să cunoască şi versurile, şi muzica, şi sculptura contemporanilor săi şi, deseori, înainte de culcare asculta discuri pe care erau imprimate glasurile diferiţilor poeţi, iar pe un ecran de pânză albă viziona noile opere ale pictorilor şi sculptorilor. Se oprea curios în faţa statuilor din metal, din marmură, din sticlă şi din tot felul de alte materiale, deşi aproape la fiecare pas le întâlnea pe străzi, în case sau în parcuri.

Odată se plimba în parcul imens al Academiei de arte plastice, printre statuile care erau abia cu ceva mai puţin numeroase decât copacii, când atenţia îi fu reţinută de statuia intitulată „Înaripatul". Era o siluetă sculptată în albastru, care se odihnea pe un soclu turnat din aerolit, masă invizibilă ca aerul şi solidă ca sticla de oţel. Nu-l interesa atât ideea sculptorului – adică faptul că „Înaripatul" plana – ci „Înaripatul", el însuşi, capul, desfacerea mâinilor şi contopirea aripilor cu restul trupului. Părea atât de natural, ca şi cum acea făptură omenească sculptată în piatră ar fi avut aripi din naştere.

Martin se opri fermecat în faţa statuii. El însuşi zbura cu aripile sale ore întregi, fără odihnă, dacă curenţii de aer erau favorabili, aşa încât ştia să preţuiască acest „Înaripat". Era sigur că încă nu văzuse o statuie care să reprezinte un gând exprimat atât de lămurit, o mândrie atât de înflăcărată.

A identificat cu uşurinţă pe creatorul ei: era o sculptoriţă, profesoară la Academia de arte plastice. Ca să o poată cunoaşte s-a înscris la conferinţele ei. Când a cunoscut-o şi a văzut-o cu propriii săi ochi, s-a înflăcărat de la prima privire. A fost cuprins de o pasiune care i-a înlănţuit raţiunea, memoria şi puterea de pătrundere. Şi-a dat seama că şi această femeie, Maia, este alt mister în faţa spiritului său ingenios, altă minune a lumii pe care nu o ştie încă şi pe care trebuie să înveţe s-o cunoască, aşa cum a învăţat zborul sau istoria.

Maia l-a poftit în atelierul ei, unde i-a fost dat să vadă şi alte sculpturi minunate. Era fermecat de tot ce vedea la ea şi în jurul ei. I se părea că din buzele ei când vorbeşte izvorăşte lumină, ca şi din ochii ei când zâmbeşte, ca şi din mâinile ei când ating lutul.

Şi Maiei îi plăcu eruditul acesta cu înclinări artistice. Ştia să aprecieze modestia lui, în spatele căreia se ascundea conştiinţa valorii sale. În primul rând, în orice împrejurare el îşi aparţinea lui însuşi. Nu găseai în el nicio

picătură de falsitate. S-a dovedit şi un bun partener la zborurile cele mai înalte şi iubea ca şi ea hoinărelile prin depărtări, printre norii care la apusul soarelui începeau să bată în roşu.

Martin frecventa cu plăcere cercul prietenilor ei, tineri sculptori, pictori şi poeţi, ba chiar simpli povestitori orali, care nu practicau niciun fel de artă, însă ştiau să vorbească frumos şi să captiveze prin cuvinte.

Printre prietenii Maiei se afla şi un negru, Bob. Era poet şi medic. Când Maia le-a făcut cunoştinţă, Martin a fost captivat de farmecul original al negrului. Îşi simţea cu mulţumire superioritatea lui de om alb şi strânse cu protecţie mâna lui Bob. Îi puse mâna pe umăr, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze faptul că ia negrul sub protecţia lui.

Începu să se intereseze de el într-un fel ciudat. Îl întreba despre toate, în discuţii se întorcea totdeauna spre el şi întreţinea societatea cu observaţiile lui pline de spirit în legătură cu viitorul Africii. Datorită lui, Bob deveni punctul central al societăţii din jurul Maiei.

Şi totuşi, ciudat lucru, nu putea să scape de o anumită senzaţie de câte ori îl găsea pe Bob în atelier. De cum deschidea uşa şi îi vedea faţa neagră, printre toate chipurile acelea albe, parcă îl învăluia o umbră. Când Bob pleca, sau când nu-l vedea printre ceilalţi, uita numaidecât de neliniştea lui. Nu-şi putea explica acest fapt! Bănuia însă un fel de primejdie care îl ameninţa din partea lui Bob. Atrăsese atenţia tuturor asupra acestuia şi făcuse să fie remarcat numai aşa, ca să se liniştească pe sine însuşi? Numai ca să-şi îndepărteze gândul de la cumplita posibilitate că de fapt i-ar fi silă de Bob?

Aceste sentimente nebuneşti au început să capete contur atunci când Martin a constatat că Maia are sentimente deosebite pentru prietenul negru. Cu cât Bob venea mai des la ea, cu atât Martin se convingea mai mult de lucrul acesta. Maia îi dăduse întâietate lui Bob nu dintr-o ciudăţenie, cu o anumită superioritate de alb, ci pur şi simplu din simpatie. A fost martor când Maia îi zâmbea lui Bob altfel decât celorlalţi artişti. Când Bob povestea ceva, ea asculta ca în extaz. Aşa se uita şi Desdemona la maurul veneţian, când acesta se întorsese din expediţiile lui depărtate. Deodată Martin avu certitudinea că Bob îi ameninţă cel mai preţios lucru din viaţă – dragostea lui pentru Maia. Şi astfel poziţia lui nelămurită faţă de negru luă fără veste anumite forme. Înăuntrul lui se ridică un glas furtunos împotriva tuturor negrilor, era glasul urmaşului privilegiat, un glas poate numai înăbuşit de-a lungul secolelor, dar care curgea în vinele lui ca o şoaptă. Martin cunoştea prea bine istoria emisferei apusene. Ştia cu ce s-a făcut vinovată faţă de negri epoca de „aur şi sânge”.

I-am despăgubit de o sută de ori de toate vechile nedreptăţi şi adversităţi, şi bine am făcut! Dar acum când un negru se manifestă în felul acesta, gluma

încetează. Destulă dragoste pentru negri, durează de prea multă vreme! Talentele lor ascunse, fizice şi spirituale, au înflorit în aşa fel, încât deseori îi umbresc pe oamenii albi de pe continentul nostru. Pocnesc de sănătate şi vitalitate. Dacă cel puţin ar fi vorba numai de o modă care trece ca o înnorare, dar acest răsfăţ, această nebunie a devenit un gust general, un semn de bună-creştere nescris în lege.

Ah, exagerez cu siguranţă când văd totul „negru”! Adevărul este că nu există deosebire între albi şi negri. Dar eu doresc să fie o deosebire, fie ea chiar tainică şi ascunsă, numai să fie.

Martin nu lăsa să se vadă nimic din ceea ce îl frământa, dar deveni deodată tăcut şi trist. Faţă de Bob se purta mai departe politicos. Era un fel de retragere onorabilă. Se purta faţa de el cu o sobrietate distinsă şi nu înceta să-i zâmbească. Dar când îi apuca mâna dreaptă întinsă, îşi strângea mai degrabă buzele, decât să-i strângă mâna.

De altfel s-ar fi împăcat cu toate dacă ar fi avut certitudinea că nu e vorba decât de un capriciu de fată. Dacă ar şti, de pildă, că Maia îl ţine pe Bob în apropierea ei numai ca pe o variaţie coloristică (ea e doar şi pictoriţă!), ca pe o marotă sau ca pe un simplu gest de caritate de hatârul celor din societatea ei, deşi el considera aceasta ca o decadenţă a gustului! S-ar fi despărţit demult de ea dacă ar fi fost în stare să-şi închipuie viaţa lui mai departe fără Maia. Îşi spunea uneori că e o problemă de ambiţie să câştige în aceasta întrecere inima ei şi să o smulgă din mâinile negre. Numai dacă lupta în sine n-ar fi atât de înjositoare pentru el... Nu! Nu se va împăca niciodată cu asta! Cum e posibil? Unde i-au fost ei ochii, o femeie cu asemenea calităţi, atât de dorită, atât de plăcută! Cum poate să cedeze în felul acesta?...

Deseori o surprindea pe Maia stând singură cu Bob. Între ei se afla numai un bolovan de lut negru din care ea modela înfăţişarea lui Bob. El îi servea ca model pentru statuia unui negru care se va înălţa pe malul oceanului şi va privi către răsărit plin de dor. Cu palma îşi adumbrea ochii, ca şi când ar fi vrut să ajungă cu privirea departe, până acolo unde poposesc acum gândurile negrilor – pe malurile Africii.

Deci asta era! Nu-i niciodată singură. Acest „negru” e totdeauna la ea, fie viu, fie sub forma chipului său de lut care într-o bună zi se va naşte sub mâinile ei. Desigur, ea se gândeşte la el de dimineaţă până seara, la fiecare pas se întoarce spre statuia lui modelată din lut negru, aşa e! Şi lutul trebuie să fie neapărat negru, zice că tocmai această culoare o inspiră. Cum poate să mai fie Martin liniştit şi sigur de dragostea ei?

Se gândea neîncetat la Maia, fie că se afla la şcoală, fie că se afla în bibliotecă. Seara, când se întorcea, ştia că dacă nu o va vedea şi nu o va auzi,

ziua lui va fi ca şi pierdută. Se hotăra să o cheme la telefon îndată ce va ajunge acasă şi îşi implora steaua s-o găsească.

Când intră în casă amurgea. Aprinse lumina. Şi deodată observă că Maia e acolo şi îl aşteaptă.

Pe fundalul argintiu-cenuşiu din mijlocul ramei de metal, Maia părea o statuie luminată de soare, nu se mişca, doar suprafaţa luminoasă se umbrea abia părelnic, din când în când.

Martin apăsă repede butonul şi Maia prinse viaţă în aceeaşi clipă, ca şi cum ar fi fost atinsă de o baghetă magică. Săltă capul şi râse.

— În sfârşit! se auzi glasul ei limpede.

— Maia! strigă el bucuros. Dacă ai şti – tocmai mă gândeam la dumneata şi voiam să...

— Tocmai?! Apropie-te: Te aştept de un minut! Pe unde umbli?

— Maia! el înainta până la cadrul luminos, cu mâna întinsă, ademenit de iluzia plastică şi se retrăgea din nou, când imaginea se ştergea.

Totul părea atât de firesc, încât şi ea îi ieşea în întâmpinare fără să vrea. Martin vedea cum Maia îi întindea ambele braţe şi auzea glasul ei plăcut:

— Martin!

Da, aşa se întâmpla totdeauna când se vedeau de la distanţă, totul se petrecea altfel decât atunci când se întâlneau în realitate. Când stăteau alături unul de altul, el se simţea stânjenit, ca şi cum o răcoare ar fi adiat dinspre ea. Depărtarea însă îl făcea mai îndrăzneţ. Sfioşenia îl părăsea când stătea de vorbă cu imaginea ei, iar dacă voia cumva s-o atingă, Maia se preschimba în umbră.

Pentru el ivirea ei atât de ireală în odaia lui de lucru era o întâlnire chinuitoare ca şi apariţia lui pe ecranul din atelierul ei. Îi spunea atunci cuvinte dragi, pe care între patru ochi n-ar fi cutezat să i le spună. Atunci era sigur că şi ea îl iubeşte, şi că numai depărtarea îi desparte.

— De ce se întâmpla aşa?... se plângea el. Îmi scapi mereu... de ce nu te pot reţine aici, să te prind de mână, de amândouă mâinile...

— De ce nu poţi? Ai încercat oare? Cine te opreşte?

— Ştii tu de ce nu pot...

— Nu ştiu, Martin! De ce n-ai mai venit pe la mine prin atelier de-atâta vreme? De ce mă ocoleşti?

În loc de răspuns o întrebă cu strângere de inimă:

— Maia, eşti singură?

În întrebare era şi îndoială şi răspuns.

Dar Maia totuşi răspunse:

— Singură!

— Şi „modelul” negru ce mai face? spuse el ca şi cum nu îndrăznea să creadă.

— Admirabil! Nu vă invidiez deloc pe voi, cei care sunteţi obligaţi să ţineţi condeiul numai în mâna dreaptă şi totdeauna în acelaşi fel. Când eu lovesc, ung şi netezesc lutul cu amândouă mâinile, abia atunci simt de ce am la fiecare mână cinci degete, şi palma; palma goală, Martin, e cel mai uimitor şi cel mai îndrăzneţ instrument din lume. Şi cel mai firesc. Uită-te la degete! Şi Maia îi puse sub ochi amândouă mâinile, cu degetele desfăcute – mai sunt umede, mai tremură, abia le-am putut smulge din lut.

Dar Martin îşi închipui nu lutul, ci pielea vie de catifea a lui Bob cel negru, modelul viu de pe podium. Şi-l imagină cum stă acolo, credincios şi nemişcat, cu mâna streaşină la frunte.

— Vreau să-l văd! strigă el gelos. Spune-i să vină în faţa ecranului!

Pe fruntea Maiei trecu o umbră – imaginea acestei înnourări o descoperise mai înainte de a-i auzi cuvintele uimite:

— Dar el nu-i aici! Nu ţi-am spus? Sunt singură, ţi-o repet, Martin!

— Te cred, spuse el, tot aşa cum pământul dă crezare soarelui. Dar explică-mi, te rog, cum se face ca mi-ai arătat mâinile încă pline de lut? Modelezi oare fără model? Spune-mi cum poţi lucra aşa, să mă pot ruşina, batjocoreşte-mă, dispreţuieşte-mă că am îndrăznit să te bănuiesc!

Fruntea Maiei se lumină din nou, imaginea ei părea că se înseninează.

— Pot să lucrez fără model pentru că, spuse ea, acum nu mai am nevoie de Bob cel viu. Îi văd în timpul lucrului tot atât de bine ca şi cum ar sta înaintea mea, ba chiar şi mai bine. L-am privit până în fundul sufletului, crede-mă, îl cunosc mai bine decât se cunoaşte el însuşi. Îl am în ochi şi în vârful degetelor, lucrez la statuia lui până şi în somn pentru ca în sfârşit să ajung mai repede la bronz. Asta ai vrut să ştii, Martin?

— Da, asta am vrut să ştiu, strigă el, şi asta mi-e de ajuns!

Într-adevăr îi era de ajuns. Ar fi trebuit să aibă creierul de sticlă ca să nu înţeleagă. Cât era de înjositor! I-ar fi plăcut să-i strige: el sau eu, nu mă mai las dus de nas!

Amărât şi jignit în mândria lui de om alb, îi spuse însă ceva şi mai rău. Părea că ar fi blestemat depărtările.

— Rămâi cu Bob al dumitale – nu te invidiez – mie îmi este totuna!

Îşi regretă îndată cuvintele, dar era prea târziu. Văzu cum ea ridică mâna ca şi cum s-ar apăra, dar nu fusese decât mişcarea prin care întorcea butonul. Imaginea se stinse, suprafaţa cenuşiu-argintie din cadru străluci dur şi batjocoritor.

Martin jură că aceasta fusese ultima oară când a mai vorbit cu ea. Niciodată, niciodată nu va mai păşi pragul casei ei şi niciodată nu-i va mai chema imaginea!

Rezistă trei zile. Sâmbătă seara era iar în cercul prietenilor ei, în turnul de sticlă al atelierului umbrit de draperii şi portiere. Pe rafturi şi dulapuri se îngrămădeau în neorânduială tot felul de studii şi copii ale lucrărilor mai vechi, busturi, torsuri, grupuri miniaturale. „Înaripatul" se găsea şi el acolo în câteva variante ca un trecut încheiat, rezolvat, pe care tânărul artist îl lasă în urmă, ca să nu mai fie reţinut, fiindcă hotărâtor pentru el nu era decât opera la care lucrează astăzi.

Acest „astăzi" al Maiei se afla pe podium, înfăşurat în cârpe umede, ca o sperietoare. Sub compresa aceea umedă trebuia să se usuce capul negru, căruia Maia îi insuflase asemănarea lui Bob. Nu se putea uita într-acolo fără ca să nu-l împungă ceva în inimă. Se simţea nedreptăţit şi jignit. Ştia că Bob nu vine, de aceea primise invitaţia Maiei, dar uitase că negrul va fi ascuns aici, sub masca aceasta ca şi cum şi-ar fi bătut joc de el. Nu-i plăcu nici ceaiul, nu-i plăcură nici dulciurile, nici fructele. De câte ori atingea cu privirea sperietoarea de lut, se ridica din fotoliu ca să fugă. Dar privirea Maiei îl ţintuia mereu locului. Nu! Nu avea atâta forţă să o părăsească!

Se vorbea despre a treia expediţie a negrilor care ce pregăteau să plece peste ocean în zilele următoare... Ţinta ei era Noul Robson, port într-unul din golfurile artificiale care fuseseră săpate cu ajutorul energiei atomice în trupul compact al continentului african.

— Dacă aş fi negru, aicea un pictor căruia i se spunea Barvinek, n-aş părăsi pentru nimic în lume pământul natal! Ce au de fug aşa deodată? Ce i-a apucat? Ce le lipseşte aici la noi?

Barvinek iubea negrii. Îi picta până şi pe pereţii şi plafoanele creşelor şi şcolilor – se spunea că culorile lui priesc copiilor, de aceea toţi pedagogii şi-l disputau.

— Dacă Bob ar fi aci, ţi-ar explica el, spuse îngândurat Mikuluş, pictor al faunei şi florei submarine. Entuziaşti! Pionieri! Arhitecţi, piloţi, medici, hidroagrotehnicieni şi aerotehnicieni, numai oameni tineri...

— S-ar putea vorbi de nerecunoştinţă, dacă... dacă... şi sculptorul Erekin urma îngândurat, dacă nu i-ar mâna dorinţa, o dorinţă seculară. Sculptorul era poreclit „bărbosul" fiindcă atrăgea pretutindeni atenţia cu barba lui blondă. El era creatorul proiectului unei statui înalte de o sută de metri reprezentând Lumea Veche şi Lumea Nouă cum îşi întind mâinile peste ocean.

— Crezi că i-a copleşit dorul după oraşele care s-au construit în Africa? întrebă Barta, un celebru pictor miniaturist. Cred şi eu, trotuar mobil,

bungalowuri din materie răcoroasă, instalaţie de ploaie artificială, lei şi tigri purtaţi de lanţuri pe străzi, căsuţe pentru maimuţe construite în palmieri. Şi unde mai pui plimbările pe elefanţi!...

— Nu duc ei dorul oraşelor, spuse Bărbosul.

— Poate duc dorul junglei? Al vânătorii de antilope? se interesă Mikulaş.

— Duc dorul muncii! răspunse atotştiutorul bărbos.

— Noi am împărţit totul cu ei, chiar şi munca! strigă Martin cu atâta asprime, încât toţi se întoarseră spre el.

— Eu am vrut să spun că duc dorul muncii fizice! explică Bărbosul ca şi cum nu l-ar fi auzit pe Martin. Le e dor de la... lo... lopeţi, sau cum se mai numesc instrumentele astea. Muşchii lor tânjesc după o dulce oboseală ca un cerb după apele izvoarelor, tânjesc după acea oboseală pe care poate să o simtă omul numai când ridică de la pământ, cu propriile lui mâini, lucruri grele.

— Dar ce, li s-a refuzat posibilitatea de a se obosi? se miră Barvinek. Pot să-şi ofere din plăcerile lumii ce le pofteşte inima, pot să facă sporturi ca şi noi, pot să-şi obosească trupurile lor de ciocolată în uzine manufacturiere, doar de aceea au fost născocite. Acolo găsesc aparate şi unele instrumente cu mânere care provoacă o oboseală până la epuizare.

— Cred că motivul principal e că Sahara este la ordinea zilei! începu să vorbească grasul Baumruk, care tăcuse până atunci.

El era pictor al trecutului, al epocii capitaliste. Pânzele lui trezeau groază sau veselie prin zgârie-norii săi înghesuiţi unii într-alţii, sau împungându-se unii pe alţii, împiedicându-se între ei şi împiedicând oamenii, vântul, stelele şi soarele care, numai pentru o clipă, la amiază, atinge pământul luminând deodată străzile. Alături de case înalte de câte o sută de metri, se îngrămădeau în picturile sale bârlogurile din Harlem: o biserică de scânduri alături de un canal, o pălărie găurită aruncată pe o grămadă de gunoi între un felinar şi o staţie de benzină...

— Una dintre apele Africii se varsă în Niger, urmă Baumruk iniţiat. Se întoarce dinspre ocean spre pântecul continentului negru pentru ca să inunde marginile Saharei. Alt curent de apă va fi dirijat spre barajul Gibraltarului. Când nodul de apă va funcţiona, ei vor rămâne acolo ca tehnicieni...

— Sa rămână, mormăi ca pentru sine Martin. N-o să latre niciun câine de dorul lor!

Îl auzi numai Maia care şedea alături. Se uită la el cu ochii mari, dar nu zise nimic.

— Îl cunoaşteţi pe inginerul Teodor Arnold, încercă micuţul Barta.

— Te gândeşti la atomist? I se mai spune „neutronul negru”.

— Da, la el mă gândesc! Susţine că Africa le va ajunge din urmă pe celelalte continente dacă continuă în ritmul acesta.

Barvinek râse binevoitor:

— Eu sunt pentru întrecerea continentelor!

— Când vor funcţiona toate heliostaţiile din Sahara, spuse grasul Baumruk, se va lumina toată Africa! Dacă s-ar folosi numai un singur procent din razele solare care cad pe pământul Saharei, s-ar obţine de zece ori mai multă energie decât are nevoie globul întreg!

— Asta va fi cândva în viitor... se strâmbă Martin. Deocamdată în Rhodesia de nord mai sunt şi astăzi sate în care se telefonează prin cablu! În Uganda există gospodării colective care folosesc maşini cu benzină! Şi astăzi negrii transportă benzină în camioane istorice Tatra, importate din bătrâna Europă!

Maia îl împinse uşor cu cotul:

— Te rog, taci! Şi mai târziu, când au rămas singuri, l-a întrebat: Ascultă, Martin, dumneata îi urăşti pe negri?

Martin nu răspunse numaidecât. Se uită la Maia cu o privire tristă, insinuantă. Şi în sfârşit se decise, parcă în silă:

— Adevărul e mai complicat decât un răspuns monosilabic.

Fata îl ispiti din nou, fără milă:

— Dumneata ai dori ca Bob să plece în Africa – să dispară din faţa dumitale, nu-i aşa?

— Ce-aş dori eu? Dacă vrei să ştii cu tot dinadinsul, izbucni el, nemaiputându-se stăpâni, aş dori fierbinte ca nu numai Bob, ci toţi Bobii să se ducă acolo, unde îi trage inima, să dispară cât mai repede nu numai din faţa mea, dar în general de pe orizontul Americii noastre! Bob are poftă să plece, şi dumneata îi reţii! Ştiu! Rămâne de dragul dumitale! Ai ales!

— Ce am ales?

— O piele neagră!

Ca să mai scape de aceste gânduri, Martin zbură în New York-ul vechi să adune material pentru o lucrare a sa în legătură cu istoria acestui oraş. Demult îşi propusese să scrie o asemenea lucrare de istorie.

Manhatanul se distrugea încetul cu încetul şi se vorbea mult despre schimbarea destinului acestei uimitoare aşezări părăsită de oameni de sute de ani şi acum destinată unei pieiri lente. Mulţi făcuseră demersuri ca măcar unele din construcţiile lui să fie păstrate. Se gândeau la celebrul Broadway – acest turn al Babilonului, cu clădiri înghesuite şi înalte, ca şi cum sub soare n-ar fi fost destul loc pentru toţi, ca şi cum pământul n-ar mai fi ajuns oamenilor.

Demult a încetat furnicarul de la poalele giganţilor înalţi de sute de metri. Clădirile acelea nu fuseseră bune de nimic şi arătau ca nişte sperietori zdrenţuite. La colţurile străzilor care dădeau în această magistrală atârnau tăbliţe care te preveneau: „Trecerea pe proprie răspundere!”

Palatele, în care altădată fuseseră bănci, tribunale, burse şi case de asigurări, aveau tencuiala şi cornişele căzute, geamurile făcute ţăndări. Era de necrezut ce instalaţii fanteziste şi fără rost au fost necesare pentru ca oamenii să poată mânca o bucată de pâine.

Cumnatul lui Martin, Joe C. Warren, era în fruntea arhitecţilor care propuneau să se termine o dată pentru totdeauna cu acest oraş. El dorea să niveleze terenul şi să-l inunde ca să nu mai rămână nici amintirea. Spunea:

— Să extirpăm acest neg de pe pielea globului pământesc. Nu că i-ar dăuna, ci fiindcă îi urâţeşte înfăţişarea frumoasă.

Cei mai mulţi însă erau aceia care propuneau să se păstreze culegerea de rarităţi din New York-ul vechi, Broadway-ul să servească şi viitorului ca muzeu al unei epoci dispărute.

Şi aşa s-a şi întâmplat. Mulţi dintre zgârie-nori au fost restauraţi şi serveau drept muzee, nesfârşite mine de aur pentru istorici, arheologi, colecţionari de amintiri şi antichităţi, pentru scriitorii şi poeţii care îşi căutau subiectele în trecut.

În cele mai de sus etaje şi-au cuibărit atelierele pictorii şi sculptorii fermecaţi de destrămarea lentă a acestei civilizaţii rătăcite. Se căţărau curajoşi la etajele vechi şi crăpate, pătrundeau în interioarele demult părăsite, al căror lux nu fusese atins de nimeni în afară de timp. Descopereau camere în care din clipa istorică a „mutării” nu intrase picior de om. Traversau birouri luxoase, cu camerele intime ale şefilor mascate de uşiţe cu dulapuri, ascunse în ziduri sau după oglinzi, treceau prin cluburi şi dancinguri pustii, ai căror proprietari şi clienţi erau morţi demult.

Căutători înverşunaţi pătrundeau în etajele deteriorate înspăimântător care, din motive de securitate, erau închise. La aceste înălţimi toate erau lăsate în plata vremii şi sortite pieirii. Acolo se dărâmau pereţii, parchetele se curbau; totul cădea destrămat într-o grămadă de praf galben.

În unele camere, unde geamurile erau sparte, ciorile şi corbii îşi făcuseră cuiburi de generaţii întregi, iar în altele, dacă intrai, speriai stolurile enorme de porumbei sălbatici.

Pe aci pătrundeau arhivarii şi anticarii, îşi curăţau câte un colţişor, scormoneau în grămezi de foste lucruri şi mulţi erau răsplătiţi cu descoperiri preţioase.

Martin zbura deci iarăşi spre „Pandemonia” cum se numea acum într-un cuvânt acest cimitir de demoni morţi. Dorea să se cufunde în muncă, să-şi

umple capul cu o întreagă lume de idei noi, numai să-şi scoată din minte dragostea lor nefericită. Reuşea pentru o clipă şi aceasta fiindcă descoperea în arhivă materiale surprinzătoare şi necunoscute, dar abia le parcurgea că închipuirea dulce a Maiei îi revenea şi odată cu ea chinul părăsirii.

Deseori în aceste pelerinaje rătăcitoare se întâlnea cu colegii săi, istorici, cărora le împărtăşea descoperirile sale. Avea legitimaţie de specialist şi deci putea să deschidă sipetele, dulapurile şi comodele şi să răscolească în harababura pe cale de descompunere.

Ca om de ştiinţă îl atrăgeau, bineînţeles, mai mult aceste lucruri ascunse, decât vitrinele de sticlă în care erau expuse conservele conservate acolo pentru veşnicie.

Uneori era atât de cufundat în studiu, încât uita că a trecut vremea. Îl trezea un clopoţel electric care anunţa închiderea muzeului. Se speria de sunetul lui pătrunzător fiindcă aceasta însemna întoarcerea. Sub o înfăţişare indiferentă gemea, blestema şi îşi frângea mâinile. Iată, până unde ajungea cu munca! Urca mereu tot mai sus, din etaj în etaj, scurma în gunoaiele unui veac blestemat, înghiţea praful secular şi strănuta din cauza lui, în timp ce afară soarele strălucea şi aripile lui leneveau.

În muzeul numărul 177 îl îndemna şi îl atrăgea în mod special etajul douăzeci şi doi. Acolo se aflau apartamentele şi biroul judecătorului federal, celebrul Bemerink Wiliam. Acolo în camere şi pe culoare erau o serie de dulapuri îndesate cu fascicole groase, dintre care multe erau surprinzător de bine păstrate.

Acolo erau adunate, dracul ştie pentru ce, actele tuturor proceselor care au avut loc în al X-lea departament la sfârşitul secolului XX.

Din aceste procese se închega în faţa lui Martin, ca într-o oglindă, imaginea plastică a trecutului. Din toate acuzaţiile, interogatoriile, depoziţiile, pledoariile, replicile şi deciziile reieşea clar ca lumina soarelui că pe vremea aceea câştigau totdeauna numai cei bogaţi şi cei puternici. Minciuna şi adevărul, luxul şi truda, cutezanţa şi disperarea, viclenia şi încrederea naivă în dreptate, bacşişurile şi rugăminţile, obrăznicia şi umilinţa erau cele două feţe ale aceleiaşi monede.

Martin tocmai umbla la un dulap aşezat într-un birou luxos, când uşa se deschise deodată şi în încăpere năvăli un cârd de tineri. Camera se umplu deodată de ciripitul fetelor şi băieţilor.

Martin se întrista, se făcuse hărmălaie şi se terminase cu liniştea şi cu munca. În cârdul de tineri erau chipuri zâmbitoare, vesele, chipuri bronzate, chipuri cu totul negre, însuşi profesorul era de culoare. Începură explicaţiile. Martin ştia demult că în aceste locuri părăginite ale acestui zgârie-nori îşi avusese biroul său tainic cunoscutul Bemerink.

Ultima lui faptă fusese condamnarea la moarte a doisprezece revoluţionari în ajunul „Crahului din martie”. Aceştia erau „Cei doisprezece” care au intrat în istoria statului ca ultimele jertfe şi mausoleul lor se înalţă şi astăzi pe ţărmul lacului Michigan.

— În acest fotoliu, explica profesorul cu ochelari, s-a sfârşit Wiliam Bemerink, lovit de apoplexie la auzul veştii că mulţimea jefuită a spart poarta de fier a băncii în care îşi avea şi el depuşi dolarii. Atunci a fost pentru exploatatori nu numai un amurg, ci o întunecare definitivă a soarelui! Venise o noapte cu totul neagră pentru ei. Bancherii, oamenii care jucau la bursă şi armatorii se aruncau pe ferestre, se otrăveau, se înecau şi se împuşcau, ca să scape de pedeapsă şi de răspundere...

Nu se ţinea aici decât o scurtă lecţie din istoria veche. Tinerii aflaţi mai în faţă ascultau, dar cei din spate se împrăştiaseră. Pipăiau mobila, pereţii, lemnăria, sticla şi metalele, se certau între ei pe tema petelor colorate din tablouri. Pe unul dintre ele erau pictate, pe un fundal de ruine, pete de sânge uscat şi în mijlocul lor, împrăştiaţi, se vedeau albind nişte dinţi de om. Era evident faptul că proprietarul preţuia această pânză, fiindcă o încadrase într-o admirabilă ramă.

Şi la alte tablouri luxul ramelor contrasta în mod grotesc cu pânza pe care nu se afla nimic care să semene cel puţin aproximativ cu ceva omenesc sau pământesc.

— Această rătăcire se numea cândva „artificialism”, le spunea profesorul. Mulţi pictori înnebuniseră sau îşi băteau joc de filantropii lor.

— Dar frigiderul acela ce mai e? se auzi un glas sonor de fată.

— Este o casă de bani. În ea judecătorul îşi ţinea dolarii.

— Dar cu banana aceea albă ce făcea? E legată de un şnur, parcă să nu fugă.

— Banana aceasta se numea pe atunci telefon.

Izbucniră strigăte de uimire. Aci mai erau încă multe alte lucruşoare caraghioase şi de neînţeles, care trezeau uimirea şi râsul, dar era timpul ca tinerii să meargă mai departe.

Când se închise uşa în urma lor, Martin observă o pereche de tineri care întârziaseră intenţionat. Studentul negru luă mâna fetei albe. Nu-i vedea faţa ei, dar avea păr blond şi pe spate îi atârna o coadă grea, împletită cu o panglică albastră. După blondul părului şi după albastrul panglicii, care se armonizau atât de bine, Martin socoti, Dumnezeu ştie de ce, că e foarte frumoasă.

În clipa aceea o deplânse, aşa cum o deplângea pe Maia şi pe toţi albii fermecaţi de negri. Îi venea să sară la tânăr, să-i desprindă mâinile de pe fată şi s-o ducă în siguranţă printre celelalte tovarăşe ale ei, albe.

Când dincolo de uşă liniştea se restabili, Martin se întoarse la munca lui. Din dulap se risipiră actele dintr-un volum dezlegat. Se aşeză lângă o fascicolă şi începu să cerceteze şi să trieze documentele de la câteva procese. Actele „Andrews” figurau acolo marcate cu o cruce neagră, ceea ce însemna că e vorba despre un proces cu negri.

Nu! După cele ce se întâmplaseră n-avea niciun chef să cerceteze actele marcate cu cruce neagră. Părea că soarta îşi bate joc de el, că vrea să încerce nepărtinirea şi lipsa de prejudecăţi a istoricului din el!

Contrariat, începu să claseze toate actele marcate cu cruce neagră. Deodată îi căzu sub ochi dosarul „Martin Higgins”.

Se sperie de numele său. Era ca şi cum cineva îl striga din alte vremuri! Nu se întâmplase nimic! O simplă potrivire de nume! Totuşi, curios, îşi aruncă ochii asupra actului.

Pentru el era un document preţios, dar în acelaşi timp, cumplit. Omul care depunea mărturie în acest proces nu era altul decât un strămoş al lui de demult, după cum reieşea din datele personale furnizate de către un martor sub prestare de jurământ. Coproprietarul firmei Boom şi Higgins anul 195...! Da, stră-stră-stră-străbunicul lui Martin!

Martin Higgins cel de demult, coproprietarul întreprinderii de produse medicale, depunea mărturie împotriva negrului Waller Chink, cum că ar fi siluit o femeie albă. Şi depoziţia lui hotărâse soarta lui Chink care a fost executat pe scaunul electric.

Martin, tremurând, adună resturile de documente pentru a afla adevărul. Dorea cu disperare ca negrul să fie vinovat.

Chink era acuzat că a siluit-o pe Babetta Flyt şi că apoi a sugrumat-o. Negrul fusese angajat ca lustragiu. Sta în faţa palatului Higgins şi pentru serviciile lui era plătit de firmă. Datoria lui era să lustruiască pantofii tuturor gentlemenilor care intrau pe poarta palatului şi nimic mai mult. Babetta era croitoreasa doamnei Higgins. Între Chink şi Babetta se înfiripase o dragoste care din păcate nu s-a putut tăinui. Un rol în toată afacerea asta l-a avut şi gelozia doamnei Higgins, cât şi legăturile lui Chink cu comuniştii.

Din toate actele păstrate, din fiecare rând se desprinde îngrozitoarea nedreptate făcută lui Chink. Depoziţia lui Martin Higgins era plină de contraziceri şi, dintr-o mândrie personală, nici nu era măcar logică. Totul dovedea că această crimă fusese aranjată şi bine plătită.

Mai lipseau multe acte, tabloul nu era complet, însă şi atât era suficient! Şi ca să nu fie nicio eroare, nu lipsea nici hotărârea solomonească, provocatoare, a domnului judecător federal Bemerink. Chink a avut parte numai de îndurarea unei alegeri. Putea să aleagă între camera de gaze şi scaunul electric.

Martin citi până la urmă şi, brusc, totul i se lămuri. Înţelese un lucru înspăimântător: că în procesul lui Higgins are şi el partea lui de vină. Crima lui însă era adaptată vremurilor de azi, el se masca spre a nu i se vedea obrazul schimonosit!

Nu mai putea ucide un negru prin gazare sau prin curent de înaltă tensiune cum făcuse strămoşul său de demult. Acum negrii nu mai puteau fi răstigniţi de membrii ku-klux-klanului. Dar şi astăzi puteai fi socotit vinovat faţă de ei printr-o răutăcioasă lipsă de dragoste, prin mândrie şi gelozie, prin supraevaluare şi dragoste de sine.

Vedea pe Bob, urmaşul mucenicilor negri, chinuit de noul Martin Higgins care îi pregătea negrului o nouă mucenicie. Voia să îi sape dragostea! Dar încă nu era totul pierdut... Trebuie să se hotărască, să acţioneze, să spună un cuvânt, să facă ceva pentru Bob!

— Maia, începu el, cu sufletul la gură, îndată ce ea îi apăru pe ecran. Maia, salută pe Bob din partea mea şi spune-i că am fost un prost. Dacă poate, să mă ierte...

Maia îl întâmpină cu o expresie care parcă ar fi spus: „Păcat de vorbe, păcat de timp”, totuşi auzindu-l, chipul ei se lumină într-un zâmbet.

— Îţi doresc, strigă el, să fii fericită împreună cu Bob! Rămân prietenul vostru şi mă voi bucura împreună cu voi.

— Martin, Martin! se auzi glasul ei. Mâine îmi sărbătoresc ziua de naştere! Te invit la o plimbare. Mi-e dor să privesc cum se joacă vântul cu norii. Şi insula plutitoare e pregătită de zbor.

— Am să vin cu siguranţă! Acolo, sus în nori, nu-mi va fi greu să mă destăinuiesc, dumitale şi lui Bob.

— Nu vreau să mai aud nimic! strigă ea. Lasă totul la o parte şi sus, în nori!

Martin se bucura gândindu-se la întâlnirea de a doua zi. Mai fusese de câteva ori cu Maia ca să guste din această beţie a zborului. Ea îl eliberează pe om de greutate – te simţi minunat de uşor, ca şi cum n-ai fi de carne şi de oase, ca şi cum trupul ţi-ar fi ţesut din aceeaşi materie din care a fost ţesută aurora. Pieptul ţi se umflă de o mândrie supraomenească, şi nu ştii de ce... Poate din recunoştinţă... Dar nu ştii faţă de cine...

Îşi amintea cum nu demult pe un disc plutitor, la o sută de metri deasupra pământului, şedea pe spate, în nisipul răcoros şi alb, cu Maia şi cu Bob, pe acea plajă care se termina brusc în prăpastia aeriană.

Alături de pavilionul acoperit cu viţă de vie erau aşezate măsuţe rotunde, umbrite de umbreluţe colorate ca la orice plajă obişnuita. La o mică distanţă de toate acestea înverzea o pădurice de aluni, umezită dintr-un bazin cu

duşuri care făceau să se vadă culorile curcubeului. Şi iarba, şi treptele care conduceau la bazin erau ude. Deasupra capetelor, jos de tot, pluteau nori. Era greu să recunoşti care dintre aceşti nori erau naturali şi care erau artificiali. Aceştia din urmă ieşeau dintr-un fel de coş în formă de pâlnie şi erau asemănători unor cercuri. Păreau că ies dintr-un trabuc uriaş care pufăie. Maia, cu mâinile sub cap, privea cum îi lua vântul în primire, cum îi scămoşa întinzându-i şi cum le preschimba formele.

Oamenii având aripi şedeau pe marginea prăpastiei ca rândunelele pe streşini. Alţii se roteau deasupra insulei şi apoi aterizau, lăsându-se în jos cu prudenţă până atingeau cu vârful degetului mare pământul ferm. Aceştia erau începătorii, care abia acum îşi încercau aripile şi puterile, întocmai ca puii de pasăre. Insula servea celor mai încercaţi ca un fel de punte de plecare către alte hoinăreli. Zburau uşor, se cufundau în nori şi îşi dădeau drumul pe platformă, nu printr-o învârtejire a aripilor, ci printr-o strângere a lor, aşa ca şi cum ar fi aterizat îngerii.

Martin privea pe Bob dintr-o parte şi îl vedea cum moţăia lângă el, liniştit şi fără grijă. Se odihnea după un zbor lung. Pieptul i se ridica şi i se lăsa ritmic sub tricou. Faţa îi era acoperită de o enormă frunză. Culoarea de abanos a pielii sale contrasta cu albul tricoului.

Martin trăia sentimente foarte complicate. Vechiul dispreţ faţă de negri, gelozia şi dezgustul le avea încarnate în sine mai demult, de jos, de pe pământ!

Aci însă, pe aceste meleaguri transparente, pasiunile lui se liniştiră. Simţi deodată, ciudat, admiraţie şi entuziasm pentru acest trup atletic. În această călătorie aeriană i se părea că legăturile dintre oameni se umanizează şi mai mult, că ascuţişurile se netezesc, că sentimentele devin mai gingaşe. Când se întorcea însă pe pământ, otrava pe care i-o picurase în sânge neamul Higgins acţiona din nou...

Zbura prin spaţiu alături de ea, uşor şi liber, fără nicio ţintă. Gusta libertatea, comună tuturor înaripaţilor, gusta o stare de uşurare supraterestră, care cuprinde şi gândurile, care da omului impresia că nimic sub soare nu îi este cu neputinţă. Şi că poate încerca chiar şi ceea ce depăşeşte puterile lui! Trupul, îmbătat de adierea uşoară ca de un vin rece, plutea prin spaţiu ca o pană dusă de vânt!

— Maia! strigă el din zbor, chiuind de bucurie că poate să scuture din el primul grăunte de meschinărie. Ştiu că îl iubeşti pe Bob şi că m-ai iubit şi pe mine puţin!... Taci, taci te rog, trebuie să-ţi spun, acum sau niciodată!

— Ia te uită, ia te uită! îl aţâţă ea râzând, căci ştia dinainte ce vrea să-i spună. Şi Maia se îndreptă spre un noruleţ apropiat care palpita uşor de parcă ar fi respirat.

— Am fost un prost! Mi-am închipuit că trebuie să-mi dai întâietate fiindcă sunt alb şi deci mai bun! Probabil ca socoteam aşa deoarece strămoşii mei din prima Americă îşi năpăstuiau pe fraţii lor, negri. Şi-au pătat amintirea pentru totdeauna! Nu sunt vinovat pentru asta, pe sufletul meu că nu sunt vinovat! Se poate oare îndrepta răul acesta, ce crezi? Eu sunt hotărât s-o fac!

— Ce eşti hotărât să faci, Martin? întrebă ea, deschizându-şi uşor braţele bronzate pentru a accelera zborul. Norul se apropia repede. Se aruncă în el şi pentru câteva clipe Martin o pierdu în cocoloşul de abur alb fără formă. O răcoare umedă îi sufla în obraji, trupul i se cutremură de frig când pătrunse în nor, urmărind-o. Acum o vedea din nou pe fundalul albastru. Maia se odihnea şi îl aştepta. Trupul ei strălucea, umed de boabe mărunte de rouă.

— Ce vrei să faci, Martin? repetă ea întrebarea şi porni să zboare, părând o libelulă în culorile curcubeului.

— Ai doi parteneri, vorbi el în sfârşit. Vreau să te scap de unul dintre ei. Va rămâne astfel unul singur. Adică, mai simplu, eu mă retrag! Te cruţ şi pe dumneata şi pe mine!

— Ai putea să faci asta? întrebă ea încă o dată, pornind înainte.

— Nu-i chiar aşa de greu! Când un lucru trebuie făcut, trebuie şi gata!

— Şi dumneata? Dumneata ce-ai să faci?

— Eu? Dumneata vei fi fericită! Şi asta e totul!

Un alt noruleţ trecu. Se dovedi a nu fi un nor natural. Norul era un balon de forma unui covoraş şi pe el te puteai odihni şi-ţi puteai scoate aripile. O mulţime de norişori de cauciuc, de toate culorile şi formele pluteau acum uşor spre apus, având înfăţişarea de perne, mingi, urşi, lebede, gondole, salamandre înaripate, scrâncioburi...

Roiuri de tineri se roteau în aer jucându-se cu mingile şi alergându-se. Deşi erau uşori, plutind după legile păsărilor, semănau totuşi a pământeni.

Au lăsat în urmă hârjoana veselă a unor tineri şi tinere înaripate şi au continuat să zboare către un nor cu înfăţişarea unei bărcuţe pentru două persoane. S-au aşezat în ea.

— Şi dumneata, dumneata ai dori ca eu să mă căsătoresc cu Bob? începu Maia o convorbire serioasă.

— Da! Atunci totul va deveni luminos, ca soarele.

— De ce?

— De ce! Căsătoreşte-te cu el, pur şi simplu!

— Şi dumneata ce vei face? Te laşi păgubaş?

— Ştiu că m-ai condamnat. Omul alb din mine s-a simţit jignit că el, fratele meu negru, se urcă pe platforma ghioceilor. În sângele meu însă striga vocea bătrânului Martin Higgins. Aşa stau lucrurile, dragă Maia. Plutind acum în aceste tărâmuri luminoase simt bucuria de a face pe altul fericit. Numai dacă dumneata, Maia, primeşti această jertfă, această răscumpărare, şi dacă o iei aşa cum o dărui eu.

— Se vede că n-ai trecut zadarnic prin academia artei poetice, râse ea. Spune cu cuvintele dumitale, fără înălţimi, fără aripi, presupune că suntem pe pământ cu amândouă picioarele!

— Ştiu că vorbesc mult, spuse Martin amărât. Dar am bănuit că vine şi Bob. Dumneata ai făgăduit că va veni cu noi şi nu a venit.

— Bob n-ar fi putut să încapă aci, râse ea nevinovată şi uşor se mută spre marginea bărcuţei până când bărcuţa se răsturnă.

Martin, surprins de schimbarea neaşteptată a centrului de greutate, zbură în jos făcând câteva lupinguri până să-şi găsească echilibrul. Când Maia îl ajunse, văzu că e supărat.

— Nu te supăra, începu ea să-l îmbuneze. Martin, Martin...

— M-ai răsturnat în mod intenţionat!

— Dacă sunt atât de uşuratică, se plânse ea necăjită, iar dumneata atât de nobil!

— Nu-i momentul să glumeşti, îi tăie el vorba.

— Poate că greutatea nobleţei dumitale a stricat echilibrul bărcuţei...

— Unde e Bob? insistă el, din nou, morocănos.

Maia îl prinse de mână, dar Martin îi scăpă. De ce îşi bate joc de el? Se întoarse chiar cu faţa în altă parte, ca şi cum ar fi vrut să zboare de lângă ea.

— Stai, Martin! Hai să-l căutăm pe Bob, auzi? Vino după mine! N-o să-ţi pară rău!

Pământul se apropia. Se vedea mantia închisă a pădurilor şi în faţa ei un ţinut ca o fustă pestriţă, brodată cu culorile unei după-amiezi de vară.

În depărtare dantela albă a oceanului tivea orizontul. Pluteau uşor, descriind spirale deasupra locului unde oceanul muşca din uscat. Se învârteau deasupra golfului în care erau ancoraţi giganţii transoceanici, asemănători unor hoteluri maritime. Pe terase şi balcoane înfloreau pestriţe florile, iar perdelele se umflau prin ferestrele deschise. Unul dintre aceşti coloşi atrăgea atenţia în chip deosebit: pe el se petrecea ceva. Vasul semăna cu un castel alb cu două turnuri, pe care fluturau drapele. Către port era lăsată o scară de gală până la mal.

Maia descrise un ultim arc deasupra golfului şi coborî pe platoul de aterizare al unuia dintre turnuri. Martin se opri pe celălalt. Vedea

furnicăreala capetelor albe şi negre, trepidarea în sus şi în jos pe punţi, auzea strigăte, suspine, râsete şi plânsete.

Deodată înţelese. Acest vas ducea pe negrii din Statele Unite în noua lor patrie. Maica lor neagră – Africa – patria lor străbună îi aştepta. Şi printre prietenii care veniseră să-şi îmbrăţişeze pentru ultima oară pe fraţii lor negri era cu siguranţă şi Bob. De aceea Maia l-a îndreptat în această direcţie!

Îşi dorise ca astăzi să se sfârşească toată povestea. Dar nu în felul acesta. Îşi închipuise pe Maia, pe Bob şi pe el însuşi împreună, într-un moment impresionant şi solemn, când el va renunţa la dragostea sa, când i-o va trece pe Maia lui Bob şi când el se va retrage din calea lor pentru totdeauna. În felul acesta înţelegea să-şi spele vina. Dar nu aşa îşi închipuise el totul. Ştia acum că această renunţare nu va fi atât de uşoară şi fără suferinţă, că în faţa lui vor mai fi încă mulţi „mâine" îngrozitori şi că e sortit să sufere mai departe.

Privea din turn cum jos pe puntea vasului are loc ultimul act al despărţirii. Se despărţeau albii de negri şi negrii de negri. Martin recunoscu de îndată pe Burton, boxerul. Alături de el, era o blondină zveltă cu ochelari negri, care pleca împreună cu el spre Africa. Vedea şi pe Alan Grumes, poetul negru, acoperit de un buchet vaporos de fete albe cu lacrimi în ochi, pe jumătate de râs, pe jumătate de plâns.

Câte mâini albe nu le-a scuturat mâna neagră a maestrului şi profesorului de şah Joe Ball, de la Academia de şah. Dansatoarea neagră Jessika Warlem îşi lua rămas bun de la admiratorii de toate culorile şi cu o batistă dantelată îşi ştergea ochii înlăcrimaţi.

Matroane albe îmbrăţişau un pui de negru bucălat, trecându-şi-l din braţe în braţe. Un negru voinic se apleca peste balustradă. În jurul gâtului avea o coroană de dalii albe şi făcea cu mâna semne de bun-rămas celor rămaşi pe mal.

– Vă mulţumesc, fraţilor albi, striga el. Nu vom uita niciodată prietenia voastră!

Când Martin văzu aceste scene impresionante, inima i se umplu de o tristă bucurie. Îi venea să alerge în mijlocul lor şi să-i oprească– nu plecaţi, dragilor, rămâneţi, iertaţi-ne pe noi, Higginşii şi pe mine, Martin Higgins, iertaţi-mă!

O văzu şi pe Maia cum îi făcea semne, de pe platforma celuilalt turn, să zboare spre ea. Se ridică şi din câteva bătăi de aripi ajunse acolo, ca un porumbel care zboară de pe o streaşină pe alta. Maia îl luă de mână şi îi arătă jos un loc unde părea că valul de oameni care îşi lua bun-rămas era mai înalt şi unde părea că strângerile de mână sunt mai puternice, iar

îmbrăţişările mai aprinse. Acolo, în grupul acela de bărbaţi şi de femei tinere, stătea Bob.

— Îl vezi? întrebă ea, şi în glasul ei se simţea o tainică mândrie şi bucurie. Martin înţelese.

— E logodnicul dumitale, Maia! Căpitanul dumitale. Dacă dumneata vei fi în căsnicie timonier, sau timonierul, dacă dumneata vei fi căpitan.

Ar fi vrut să spună asta cu un glas plin de abnegaţie, dar totul suna fals şi patetic. Deodată păli. Văzu cum din grupul din jurul lui Bob se desprinde o fată neagră, frumoasă, cu beretă marinărească. Ea veni lângă Bob, îl luă de mijloc cu o mişcare gingaşă a braţelor arcuite şi îşi rezemă capul de umărul lui, atât de firesc şi plină de încredere, cum n-ar fi putut s-o facă decât o iubită, sau o soţie.

Primul lui gând fu să chiuie. Dar îndată îşi reveni şi se ruşină de sentimentul său neaşteptat, cu totul inconştient, însă josnic şi instinctual. Şi cuprins de o înflăcărare curată simţi nevoia de a face ceva frumos, de a împiedica, sau de a apăra ceva, se aşeză în faţa Maiei, astfel încât să-i acopere privirea spre direcţia în care se afla perechea neagră. Dar Maia văzuse totul şi ghici intenţia lui Martin. Îşi luă o mină tragică, dar în ochi îi ardeau scântei.

— Nu te mai obosi, prietene! spuse ea cu glasul frânt. Văd totul! Don Juanul! M-a înşelat!

— Poate că e sora lui! şi Martin voia să-şi silească inima să dorească cu orice preţ acest lucru. Dar fata cu beretă marinărească începu să râdă atât de tare, încât glasul ei gâlgâitor se auzea până la ei.

— Cum râde! strigă Maia. Surorile nu râd în felul acesta! Se cunoaşte! E iubita lui!

Martin, care suferea o încercare atât de grea, se clătină din nou. Vrând, nevrând, începu să spere că aşa este, că Bob are într-adevăr altă iubită, de aceeaşi culoare cu el...

Şi deodată începu să observe ceva, ce mai înainte trecuse cu vederea, dar care lămurea întreaga situaţie. Privea încordat tot ce se petrecea în jurul lui Bob şi a prietenei sale. Şi într-adevăr – nu mai era nicio îndoială – văzu în primul rând un amănunt, şi anume, că nu Bob îşi ia rămas bun de la prietenii săi negri care pleacă spre Africa, ci, dimpotrivă, prietenii rămaşi îşi iau rămas bun de la Bob.

Abia acum înţelese totul. Uluit se uită la Maia.

— Bob pleacă! strigă el.

— Ei... şi?

— Dumneata ai ştiut?

— Da...

— Ai ştiut că are şi o iubită?
— Şi asta am ştiut!
— Deci a fost o pedeapsă.
— Nu, numai o încercare!
— Dar eu meritam o pedeapsă.
— Ai vrut să te jertfeşti din dragoste pentru mine! Dacă n-ar fi fost această încercare, n-aş fi aflat-o niciodată...
Martin roşi. Şi ca să schimbe vorba spuse:
— Şi dumneata de ce nu eşti jos? De ce nu-ţi iei rămas bun de la Bob?
— Cred că noi ne-am şi luat rămas bun.
— Asta, asta înseamnă că nu-l iubeşti! întări el cu totul zadarnic.
— Îmi iubesc munca şi opera. Nu l-am iubit cu nimic mai mult decât ca pe oricare dintre modelele mele. Dar dumneata... Ai dovedit atâta nobleţe, atâta mărinimie, încât îmi pare rău...
— De ce îţi pare rău?
— Că ai renunţat cu atâta uşurinţă la mine. Nobleţea dumitale de fapt a fost crudă. Mi-am închipuit ca ai să lupţi puţin pentru mine, aşa cum luptau înainte vreme bărbaţii pentru femeia dragă.
Ar fi vrut să-i spună că nu i-a fost deloc atât de uşor sa renunţe la ea şi că are destulă forţă în sine dacă ar fi vrut să lupte pentru ea, fie că era vorba de forţa fizică sau de iscusinţă şi viclenie, dar că el nu avea acest drept, deoarece greşise. Îi luă totuşi mâna în pumnul lui şi i-o strânse cu putere.
— Acum te cred, spuse ea pocăită.
— Să duci o luptă cu tine însuţi şi să te învingi este mult mai greu decât să învingi un adversar.
Glasul Maiei fu întrerupt brusc de sunetul sirenei. Acesta era prelung, smuls de teamă – un glas care să se plimbe pe tonuri înalte şi scăzute. Acest sunet creştea mereu mai puternic, în tonuri amplificate, pline de bucurie, urcând în înalt unde tremurător chemă de trei ori, apoi tăcu. Era primul semnal de plecare. O ploaie de flori şi de ramuri înflorite porniră de pe mal spre palatul plutitor. În clipa aceea corul începu să cânte un cântec străvechi, amintire din timpurile de prigonire a rasei negre.
Soarele se pregătea să scapete. După norul transparent şi subţire părea acum un gălbenuş scurs dintr-un ou spart. Strălucea în şirurile lungi de ferestre poleind cu aur oameni şi lucruri.
La al doilea semnal, palatul marin se cutremură. Oaspeţii părăsiră în grabă punţile. Încet, imperceptibil, vasul se depărta de ţărm. Deasupra lui apărură câţiva oameni înaripaţi. Se rotiră în jurul turnurilor, speriind un stol de pescăruşi care se pregăteau să însoţească vasul. Erau cei plecaţi de dimineaţă cu insula zburătoare în spaţiu şi care acum spre seară se

întorceau acasă. Insula plutitoare cobora încet spre ocean şi înaripaţii se mai roteau în jurul ei pentru ultima oară înainte de apusul soarelui, ca porumbeii în amurg, înainte să se culce.

Maia le făcu un semn cu mâna.

— Vezi? Oameni-rândunele! Oameni-vulturi! Oameni-privighetori! Şi urmă visătoare: Aripile sunt mai libere decât picioarele. Aş vrea să zbor mereu şi să nu simt niciodată oboseala, iar jos pe pământ să nu cobor decât ca să dorm, să-mi fac cuib, iar dimineaţa s-o pornesc din nou spre nori.

Dar Martin nu mai privea cerul, ochii lui n-o mai vedeau decât pe Maia. O privea fermecat, fără să poată crede că, în sfârşit, e a lui. Deodată fu cuprins de spaimă. O văzu cum îşi prinde aripile pregătindu-se de zbor fără să-i adreseze măcar un cuvânt, ca şi cum ar fi uitat cu desăvârşire că el aşteaptă lângă ea, ca şi cum ar fi vrut să se piardă în amurg.

— Încotro, încotro? strigă el speriat.

Se ridică pe vârfuri şi printr-o mişcare suplă se ridică în aer.

— După mine!

Înţelese că e vremea să părăsească vasul, care era destul de departe de ţărm. Şi înaripaţii care îl întovărăşiseră până atunci l-au lăsat pe seama pescăruşilor, depărtându-se şi ei, unul câte unul, zburând spre uscat.

Cu o ultimă privire Martin se depărtă şi el de palatul plutitor, unde se luminau ferestrele şi unde începuse muzica de dans. Se îndreptau către ţărm. Soarele ardea în asfinţit. Acolo, în îngrămădirea de nori şi noruleţi aproape adormiţi, apărea o priveliişte fantomatică, alcătuită parcă din spumă şi puf de mătase. Culorile şi formele ei se schimbau, golfuri violete se lărgeau şi se îngustau, insulele deveneau eleştee, iar eleşteele, insule. Nisipuri trandafirii alunecau din nori, ca un fel de gheţari care s-ar topi în ocean, metereze singuratice se înălţau brusc, zăgazuri subţiri de carmin se curbau, zburau continente, ca şi cum într-o repeziciune uimitoare globul pământesc trecea peste milioane de ani.

Martin fu dezamăgit când văzu că Maia se pregăteşte să părăsească acest vrăjit apus de soare, să se îndrepte spre oraşul învăluit în umbră.

— Maia, Maia, striga el. Încotro te grăbeşti?

Întoarse uşor capul, ca să-l audă.

— Acasă! strigă ea. Poţi să mă însoţeşti. Îţi mulţumesc pentru această zi minunată!

Au coborât încet deasupra oraşului-grădină, până ce au atins vârfurile plopilor care se înălţau în păduricea de lângă vila ei. Maia ateriză în adâncitura dintre grămezile de nisip alb şi fin, ca pe o pernă. Martin îşi pierdu orientarea şi căzu câţiva paşi mai departe de ea, în mijlocul lalelelor. Maia râse, văzând cât de repede sare de acolo, nefericit şi ruşinat, cum se

leagănă între flori şi cum, ferind o lalea galbenă, calcă pe alta roşie care nu se mai vedea din cauza amurgului. Ea era demult în picioare. Apăsă pe un buton fixat lângă uşă şi în coroanele copacilor se aprinseră globurile unor lămpi. Se vedea cu de-amănuntul fiecare frunzuliţă, şi totuşi grădina părea nefirească, întocmai ca o lume nouă, fantomatică, apărută deodată din profunzimile castanilor şi teilor. Prin semiîntuneric se zăreau straturile de trandafiri, de gladiole şi de maci. Ardeau în culori noi, primitive, şi erau atât de uimitoare, încât le-ar fi putut vedea şi un orb ai cărui ochi s-ar fi trezit deodată de frumuseţea lor. Atunci s-au văzut şi pagubele aduse de Martin stratului circular.

— Lalelele acelea te aşteptau pe dumneata.

— Am să pun în ordine totul – voi fi grădinarul dumitale. Mâine încep!

— Dar trebuie să te scoli dis-de-dimineaţă. În zori zboară covoraşul nostru.

— Voi fi acolo! strigă el entuziast.

Maia râse:

— Ne vom îmbăia în auroră!

Când îşi spuseră noapte bună, Martin mai privi o dată în sus şi apoi în jurul său.

— Sus e frumos, spuse el, dar jos, Maia, jos e şi mai frumos.

FILE DE JURNAL

13 APRILIE

Am scris cele de mai sus muncind două luni fără întrerupere, însufleţit de un extraordinar elan şi bucurie creatoare. Mi s-a părut că am creat cine ştie ce splendoare, dar acum, când mă recitesc, sunt cuprins de grele îndoieli. Nu ştiu! Sunt momente când mi se pare că ceea ce am scris e bine, sunt momente când mi se pare că totul e prost, sunt momente când aş chiui de bucurie sau altele când sunt copleşit de deznădejde şi fug de opera mea, îmi vine s-o rup, s-o ard, ca apoi iar să mă întorc şi iarăşi să cred...

Seara.

M-am plimbat pe o stradă nouă, şirurile de case erau albe, strălucitoare. Punctul cel mai înalt al acestor construcţii se înălţa spre fund. Acolo era coşul încălzirii centrale. Un coş în loc de un turn de biserică. Ce prozaic şi totuşi... Iată templul soarelui înăuntrul căreia iarna au loc mari schimbări. Focul schimbă apa în aburi, aburii circulă ca sângele în locuinţele oamenilor dându-le căldură fără ca ei să ridice măcar un deget.

M-am întâlnit cu Liba. Mergea îngândurată cu o carte sub braţ. Altădată poate că m-aş fi mirat să o găsesc acolo, dar acum am fost bucuros. Ce prilej să pot rosti cu glas tare gândurile care îmi veneau în minte!

— Uite, îi spusei eu, aşa îmi închipui locuinţele oamenilor noi. Au gaze, bucătărie electrică, încălzire centrală cu o uzină separată, garaj, până şi stânci în grădină. Aşa va arăta o locuinţă a viitorului. Oamenii aceştia au toate condiţiile ca să fie cetăţeni credincioşi ai statului şi să fie un exemplu bun pentru aceia care încă n-au obţinut asemenea locuinţe. Cred că printre oamenii aceştia mai degrabă aş găsi ceea ce caut.

— Unchiule, ai grijă, n-o lua la picior! spuse Liba vulgar. Cunosc acolo pe doamna Kondelkova. Soţul ei lucrează la Motorlet. Cât timp au locuit într-o magherniţă mizerabilă la „Na Topolce", era o tovarăşă admirabilă, modestă şi muncitoare. În colonia de baraci din jurul fabricii, până ce oamenii nu s-au mutat de acolo, erau cei mai buni tovarăşi pe care i-am cunoscut cândva. Kondelkova ţinea loc de secretară a organizaţiei. Aceasta e o funcţie pentru oamenii cei mai plini de abnegaţie. Cum s-a mutat însă în noul apartament, a început să facă pe cucoana. Ce să mai vorbim! La şedinţe trebuie s-o prinzi cu lasoul. Vezi deci, unchiule, creşterea nivelului de trai poate uneori să însemne micşorarea orizontului sufletesc. Dintr-o comunistă a devenit o burgheză.

— Asta e posibil astăzi, atât timp cât încă nu sunt condiţii ca toţi oamenii să locuiască în acelaşi fel! am spus. Totuşi atitudinea aceasta veche ar fi un subiect pentru o povestire educativă. Cetăţenii care locuiesc aci în chip

merituos – şi nu mă îndoiesc că aceştia formează majoritatea – sunt liniştiţi, fără capricii. Merg pe drumul cel bun în munca politică şi în cea profesională. A lor va fi împărăţia viitorului.

— Unchiule! mă întrerupse ea brusc.

— Ce e?

Zâmbi atotştiutoare.

— Am pentru tine un om nou! Acesta ţi s-ar potrivi în roman, ca un ou într-o omletă.

— Hai, scoate-l! am spus eu, chiar dagă înghiţisem greu comparaţia cu „omleta”.

— Nu astăzi. Am să-ţi povestesc altă dată despre. El e un om uimitor de interesant!

— Bărbat? întreb eu interesat.

— Da!

— Şi de unde îl cunoşti? am insistat eu.

— Ne cunoaştem! zise ea vag. Uneori mă însoţeşte sau mai bine zis eu îl însoţesc pe el.

— Tu pe el? mă mirai eu.

— Da, uneori mă duc să-l iau.

— Şi Joza? Ştie de asta? Sau ai terminat cu el?

Liba a ridicat din umeri.

— Spune-mi măcar ceva.

— Nimic, deocamdată. Când va veni vremea! Pot însă să-ţi spun, unchiule, că e un om original! Şi să ştii, am făcut cunoştinţă cu el doar ca să-ţi găsesc un erou în carne şi oase, nu de hârtie!

Aceasta m-a neliniştit oarecum.

Fata se îndrăgostise Dumnezeu ştie de cine şi acum dă vina pe romanul meu. Sărmanul Joza – dar de ce sărman? Leneşul. E o fată atât de minunată! Trebuie să mai vorbesc o dată cu Joza deschis.

25 MAI

De fapt ar fi trebuit să-i fiu recunoscător! Mi-a oferit un subiect pentru o povestire în care am descris un leneş, aşa cum va arăta în vremurile viitoare. În linii mari, e gata.

E suficient să recitesc numai câteva rânduri din ceea ce am scris ca povestirea să mă captiveze. Dar cum să o numesc?

3 IUNIE

Sfârşesc de scris o povestire despre Frania. Nu pot însă să-i găsesc un titlu potrivit. „Cântecul muncii”? Asta sună puţin cam vechi. „O poveste despre lene”? Uneori titlul iese la iveală înainte de a se depăna conţinutul povestirii. De pildă „Campionul vârstei înaintate”. Mi-a venit în minte îndată ce l-am zărit pe acel bătrânel timid.

Sau „Picătura de otravă”, parcă titlul decurgea singur din conţinut şi sunt convins că altfel nici n-aş fi putut, nici n-aş fi ştiut cum s-o numesc!

Dar acum îmi chinui mintea. Oare să o intitulez simplu, „Frania”? Autori celebri şi-au denumit deseori operele cu unul dintre numele eroilor lor. Şi e drept să fie aşa dacă acel erou duce pe umerii lui toată acţiunea şi toate ideile lucrării. Unul pentru toţi: Jean Cristophe a lui Rolland! De cele mai multe ori numele eroului apare ca titlu din lipsă de altceva, numai fiindcă autorul nu poate să găsească ceva mai bun.

Recitesc iarăşi şi iarăşi ceea ce am scris până acum despre Frania. E un mijloc bun de căutare a titlului. Uneori o singură frază, adesea un singur cuvinţel aprinde în mintea autorului disperat lumina salvatoare. Dar uneori nu o aprinde deloc. Ca la mine acum. Nu şi nu!

Oare ce-am scris în jurnalul meu despre Joza, pe vremea când încă nu-l cunoşteam bine?...

„Un om nou!... Atâta strălucire!... La înfăţişare arată ca o vază de cristal, numai că...”

VAZA DE CRISTAL... PLESNITĂ

Frania Kalous a păşit în viaţă cu un volumaş de poezii. Ca mulţi tineri ai timpului său, îşi exprima în versuri bucuria de a fi venit pe lume, îşi exprima uimirea naivă în legătură cu viaţa omenească, cât şi faptul că tocmai lui i-a fost dat să poată privi şi vedea această lume populată astăzi de făpturi perfecte, aşa cum e şi el însuşi.

Ofta cuprins de o bucurie copilărească în faţa măreţiei vieţii. Când şi când medita: cum au apărut toate minunăţiile de pe lume, ce e de fapt omul, şi de unde vine forţa lui de a stăpâni bătrâna natură şi de a crea mereu?...

Uneori o uşoară nelinişte îl făcea să reflecteze la ceea ce se va întâmpla dacă omul va continua cu această nebunie de a transforma lumea, de a porunci legilor naturii şi de a interveni până şi în circuitul atomilor, de a folosi tainele acestora pentru ca şi imposibilul să devină realitate.

Forţele înlănţuite în stânci, în apă şi în aer, care s-ar manifesta într-o evoluţie naturală de milioane de ani, sunt descătuşate brusc şi captate de către om ca să-l slujească. Aceste gânduri neliniştitoare însă treceau repede. În primul rând, şi înainte de toate, Frania se bucura, cânta şi chiuia, fără să se gândească prea adânc cum a ajuns lumea în această stare fericită. Ştia numai să laude belşugul şi bunăstarea tuturor, poezia, muzica, fructele, stofele şi veşmintele scumpe, statuile şi tablourile, maşinile şi aripile navelor zburătoare, oraşele depărtate, munţii, băuturile ce înviorează şi inspiră, cântecele şi dansurile, cărţile, simfoniile şi alte creaţii născute din creierul şi din mâinile măiestre ale poeţilor, inventatorilor, compozitorilor şi bucătarilor.

„Dar, spunea Frania în poeziile lui, nu toţi ştiu să se adape în acelaşi fel din izvoarele frumuseţii şi dulceţii. Şi astăzi se mai găsesc săraci cu duhul, dar asta numai din vina lor. Lumea le oferă o mie de frumuseţi, iar ei refuză nouă sute nouăzeci şi nouă. Proştii se adapă numai dintr-un singur izvor şi, în felul lor, se bucură de fericire cam tot aşa cum se bucură şi găina găsind un grăunte. Printre aceştia sunt şi îndrăgostiţii de pânze şi de culori ce nu păşesc niciodată în sferele cereşti ale muzicii. Şi... dimpotrivă, există muzicieni, ce îşi interzic ei înşişi intrarea în raiul poeziei..."

Şi vai, chiar Frania şi-a ales din viaţa numai lucrurile plăcute, pentru obţinerea cărora n-a prea trebuit să-şi bată capul sau să învingă rezistenţa celor mai importante dintre celulele trupului său aflate în creier.

Ca să dea versurilor sale o şi mai mare adâncime, a cochetat chiar şi cu moartea: „Ce jale, toţi trebuie să murim cândva, se plângea el purtându-se ca şi cum moartea i-ar fi bătut la uşă. Iată pe creatorul şi stăpânul lumii, de care ascultă apa şi focul, cum se transformă deodată în ţărână, într-o mână de

cenuşă! Când i-a sosit ceasul dispare de pe suprafaţa pământului, neputincios şi în chip ruşinos – ca un ţânţar, ca un cărăbuş. Poate că, faţă de veşnicie, omul a reuşit să-şi prelungească existenţa, dar numai cu câteva clipe.

Şi papagalul, şi elefantul au o viaţă mai lungă! Creierul şi mâinile cu care omul face minuni, dispar deodată, de fapt nu dispar, ci alunecă pe treapta cea mai de jos – transformate în ţărână şi cenuşă". Cam în felul acesta tuna şi fulgera Frania.

Era în obiceiul vremii ca orice tânăr care intră în viaţă să publice o carte de poezii, sa expună tablouri, să-şi cânte în faţa societăţii compoziţiile la un instrument muzical, să se manifeste artistic într-un fel oarecare.

Sosise epoca de aur a poeţilor. Poezia nu mai era un lux, ci una dintre necesităţile fundamentale ale oamenilor, întocmai ca apa şi vinul, fructele şi carnea de peşte sau de pasăre. Aveau loc festivaluri, olimpiade şi întreceri internaţionale de poezie. Limba omenească atinsese un asemenea grad de perfecţiune, de fineţe şi de armonie, încât mulţi au început să-şi exprime gândurile ritmic. Erau atât de obişnuiţi să vorbească în felul acesta, încât o făceau fără să-şi dea seama. Alţii aveau preferinţe pentru imagini şi metafore rare, sau recitau din memorie pagini întregi sau chiar opere întregi din moştenirea poeţilor clasici ai timpurilor de demult. Erau şi asemenea nebuni care căutând să-şi dovedească îndemânarea, vorbeau superficial şi repede în rime şi înlocuiau adevărata poezie cu rime lipsite de duh. Alţii născoceau noi cuvinte şi foloseau expresii uitate demult. Critica însă nu îi lua în seamă, socotindu-i inofensivi. Au apărut şi formalişti care dădeau dracului sunetul siflant „s". Compuneau versurile lăsând la o parte şuieratul acestei consoane încolăcită ca un şarpe. Ei însă erau socotiţi creaturile cele mai de jos pentru că stricau armonia limbii. În versurile lor, în loc de mierle, ciocârlii şi privighetori, zburau porumbei, scatii şi cuci[2].

Nimic nu era mai uşor decât să publici o carte de poezii tipărită pe o hârtie unicat, imprimată în unicat şi legată tot în unicat. Dar cititorii era mai prost. Oamenii se dezvăţaseră să mintă. Cei cărora le erau dăruite aceste cărţi spuneau versificatorilor ambiţioşi adevărul şi aceştia, din proprie înţelepciune, se lăsau repede de încercările lor zadarnice...

Cartea lui Frania a fost primită favorabil. E drept că era întrucâtva naivă fiindcă poetul simplificase mult problemele. Realitatea totuşi se desprindea din rândurile ei puţin mai altfel, într-un fel mai complicat. Dar cartea, cu toate slăbiciunile ei, a trezit atenţia. Avea o formă a ei proprie, o nota

---

[2] În limba cehă mierla se numeşte kaşa; ciocârlia, skrivan, iar privighetoarea, slavik. (Autorul face aluzie la „s" siflat despre care amintise.) (n. tr.)

interesantă şi câteva idei ce încă nu fuseseră formulate. Unii dintre responsabilii unor reviste literare i-au cerut colaborarea. Se pregătea cu mult zgomot şi republicarea cărţii. A fost invitat la clubul liricilor. Acolo, în cadrul unei serate, o fată i-a declamat una dintre poezii. Frania a fost cucerit de versurile sale. Era încântat de sine însuşi. I se părea aproape de necrezut că el a scris atât de minunat. Însă fata care declamase îl decepţionase, deşi apariţia ei juvenilă, chipul ei spiritualizat, gura admirabila, toate acestea i se păreau că fac parte din versurile lui şi că glăsciorul ei argintiu ţinea de poezia lui, ca şi cum el l-ar fi creat.

În felul acesta Frania deveni poet peste noapte. Trăise până atunci singur şi liniştit, însă cu pretenţii, discret, dar fără reguli şi rânduieli. Rareori primea vizita tatălui său. Acesta era un climatolog celebru ce se afla mereu pe drumuri între Ciukotsk şi Spitzbergen. Într-unul dintre aceste drumuri Frania îşi pierduse mama care totdeauna îşi întovărăşea soţul. Pe o insulă mică, undeva în mijlocul unui gheţar, părăsind coliba unde locuiau, ea porni prin furtună către staţia de observaţie care se afla la câţiva paşi. Împinsă de o teamă pentru soţul ei care întârziase acolo, aşteptând să treacă uraganul, a plecat nesocotind indicaţiile sale şi nu s-a mai întors. Asta s-a întâmplat pe insula „Suzana”, numită astfel în cinstea ei.

Şi de atunci Frania a rămas de capul lui. S-a înscris la Institutul de filologie. După cinci ani de succese nu prea mari, a trecut la Literatură, fixându-se la secţia poetică de unde a plecat înainte de vreme, adică în momentul în care a socotit el că s-a format ca poet. Înfruptându-se din toate avantajele pe care palatul în care locuia le oferea cetăţenilor, şi-a organizat viaţa cât mai comod posibil. Acolo totul era pregătit dinainte de parcă ar fi fost comandat anume pentru el. Când dorea trecea la bufet, se servea din platourile cu mâncări reci şi înghiţea tartinele. Dimineaţa, când oamenii erau la muncă, el îşi pierdea vremea colindând prin cluburile goale. În sala de biliard se ducea la o masă şi gonea mingea de fildeş pe postavul verde până când se plictisea.

În sala de şah îşi aşeza figurile pe câmpurile albe sau negre, descifra sau nu descifra vreo problemă, apoi lăsa figurile şi părăsea plictisit şi măsuţa cu pătrăţele.

Arunca câte o privire prin grădiniţa de copii şi repede închidea iarăşi uşa, trântind-o când auzea ciripitul şi chiotele copiilor mici. Se ducea la dulapul cu jucării şi le punea în funcţiune pe acelea cu motor. Trenuleţe, vapoare cu aburi, automobile, toate se mişcau ca prin minune. Exista chiar şi o rachetă care zbura spre lună. Când scârţâia uşa şi sora îmbrăcată în alb intra să ia vreo jucărie, el se ascundea în dosul etajerelor.

După ora douăsprezece, în sfârşit, lumea începea să se adune. Trecea o bucată de vreme până ce se spălau şi se schimbau pentru prânz, până ce se adunau în sala de mese şi până suna gongul. Ospăţul de prânz dura ore interminabile. Frania ardea de nerăbdare până se sfârşea şi până ce cluburile, terenurile de sport şi cinematografele prindeau din nou viaţă. Totul era atât de firesc. Nici în vis cel puţin nu-şi închipuise că ar fi putut să fie şi altfel.

Acum când era poet consacrat, nu-i mai prea venea să continue a se instrui, nu citea nici măcar volumele noi de versuri ce se îngrămădeau zilnic pe masa lui ca un stol de păsări de toate culorile.

Singura lui inspiraţie pentru o viitoare lucrare era lectura articolelor de laudă la adresa primei lui cărţi, pe care le recitea mereu, cât şi scrisorile cunoscuţilor şi necunoscuţilor, îndrăgostiţi de poezie, care îi mulţumeau pentru clipele de desfătare trăite prin versurile lui.

Atunci (se întâmpla de cele mai multe ori noaptea), cu o grabă febrilă, ca şi cum s-ar fi temut să nu piardă ceva, se apuca să scrie poezii noi. Scriind îşi închipuia pe viitorii săi cititori cât vor fi de uimiţi când vor citi. Din când în când se ridica de la lucru pentru câte o nouă ceaşcă de cafea neagră pe care şi-o pregătea în câteva clipe la aparatul cu ultrasunete. Dacă îi era prea cald mişca un resort şi în camera de lucru se făcea îndată frig ca într-o gheţărie. Îşi reglementa căldura după cum avea nevoie pentru poeziile lui.

Puţin cam târziu, adică după ce scăzuse interesul provocat de prima sa carte, Frania îşi aminti de Sedmikraska[3] lui.

I se părea că tăcerea se lăsase prea repede peste succesul său şi că spuma albă a valurilor se preschimbase din nou în apă. Deodată se simţi vinovat faţă de iubita lui. Erau aproape doua săptămâni de când n-o mai chemase la televideofon şi de când nu se mai întâlnise cu ea. E drept că voise s-o pedepsească puţin fiindcă nu manifestase destul entuziasm pentru poeziile sale. Îi plăceau, bineînţeles, şi nu numai că le lăuda, dar le şi înţelegea. Dar toate acestea erau prea puţin. El era de părere că ea nu ştia să se înflăcăreze pentru versurile lui, nu putea să se mire de perfecţiunea lor şi să fie destul de uimită.

De dimineaţă, după ce se îmbrăcă şi îşi unse faţa cu o cremă răcoritoare întrebuinţată şi împotriva creşterii bărbii, fiindu-i dor de ea, îi chemă atât vocea cât şi chipul. Glasul îi răspunse îndată, dar după chip trebui să aştepte.

— O clipă, să mă aranjez...

---

[3] Sedmikraska – de şapte ori frumoasă – în sens de Ileana Cosânzeana. (n. tr.)

Pe urmă o zări, puţin cam palidă, dar asta era din vina proiectorului cam vechi. Surâsul însă îi era tot atât de drăgălaş, ca al unei cosânzene.

— Eşti supărată pe mine? o întâmpină el, deşi acest lucru i se citea fetei pe faţă.

— De ce să fiu supărată? se miră ea sincer. Te simţi cumva vinovat?

— Vreau să stăm de vorbă, Sedmikraska! Vin să te iau cu maşina, chiar acum...

— Ţie ţi-e uşor să spui: „chiar acum”! Doar ştii că nu pot! Nu dispun decât de şase minute, trebuie să plec!...

— Atunci vin după-amiază, la ora două! Trebuie să te văd, am să-ţi spun atâtea!...

— Vino mai bine pe jos, vreau să mă plimb şi... la revedere!

— Stai, stai, încă un cuvânt!...

— Nu mă mai reţine!

Sedmikraska era puţin cam supărată că Frania nu venise pe jos, aşa cum dorise ea. Dar el simţea nevoia de vânt şi de viteză. Dorea să se apropie de fată doar atât cât s-o atingă cu cotul, să nu trebuiască să-i cate drept în ochi. Voia să vadă numai aşa, în treacăt, ce se petrece acum în sufletul ei şi dacă e conştientă cu cine stă de vorbă. Cât de puţin îl cunoaşte şi cât îl subevalua! Nu, nu poate să-i ierte asta cu una cu două! Ba da, îi va ierta totul şi îi va da putinţa să guste împreună cu el din mărul dulce al succesului său.

Şi astfel au pornit cu maşina lui gălbuie ca smântâna pe autostrada asemănătoare unui şnur bine întins. Roţile spintecau stratul subţire de apă care spăla în răstimpuri şoseaua, pe sub suprafaţa căreia circula un curent de înaltă frecvenţă.

— Îmi cer iertare! începu el prudent. Tot acest răstimp de două săptămâni n-am avut timp, crede-mă!

— O, e de la sine înţeles! spuse ea simplu, dar totuşi cu o tresărire.

Nu din cuvinte, ci din mişcarea ei bruscă Frania şi-a dat seama că totul nu e chiar atât de „de la sine înţeles”.

— E şi vina ta, oarecum, zise el, preferând să înceapă atacul. Îi făcu cu ochiul şi apăsă pedala pentru viteza maximă.

Zburau cu o sută douăzeci de kilometri pe oră. Frania ţinea mâinile pe volan numai aşa, dintr-un fel de rest de demnitate de şofer. Celula fotoelectrică frâna singură şi se îngrijea de siguranţa lor când vreun „sălbatic” îi depăşea trecând cu iuţeala vântului.

— Recunosc! spuse ea fără mânie. Aş fi putut să te chem şi eu. Dar am avut atâta de lucru!

Frania râse. Când era vorba de munca ei râdea totdeauna. Fata era specialistă în descoperirea de noi mâncăruri, îi plăcea să perfecţioneze „calitatea” acestora şi nu se lăuda cu asta niciodată. A scris şi versuri gastronomice în care cânta în imagini noi, pline de frumuseţe şi de culoare, gustul şi mirosul mâncărurilor celor mai aspectuoase şi mai necesare.

Versurile ei erau deseori recitate în cantine şi la ospeţe, chiar în timp ce se servea mâncarea respectivă.

Cunoştinţa lui Frania cu ea se făcuse nu ca de la poet la poet, ci ca de la un poet la o bucătăreasă genială, şi de fapt, se poate spune că el dădea întâietate creaţiilor ei de pe farfurii, în dauna celor de pe hârtie.

— Atunci ce să mai spun eu! rosti el cu glas plictisit. N-ai idee prin câte am trecut în timpul ăsta; pentru un singur om e prea mult!

Se pregătea să-i înşire cum au umblat redactorii după el, cum a alunecat sub dulcea povară a atenţiei publicului şi a îndatoririlor de societate, dar ea, i-a tăiat-o cu un singur cuvânt:

— Sărmanul!

I s-a părut că acest cuvânt sună batjocoritor.

— Văd că tu nu înţelegi nimic! Dacă nu te-aş cunoaşte atât de bine, aş crede că eşti geloasă pe succesele mele.

— Ah tu, turtă-dulce de cocă cu migdale! strigă ea râzând.

Oare pot să mă supăr pe un măr în cocă fiindcă i s-a scurs aluatul?

— Dar serios, mi-e teamă... spuse ea brusc şi îi puse palma pe mâna care îmbrăţişase volanul.

— De ce te temi? oftă el împreunându-şi uşuratic degetele deasupra capului, spre a se întinde. Aleile de tei alternau cu alei de platani, de plopi şi de mesteceni; o vegetaţie verde curgea ca un perete continuu.

— Că o să fii dezamăgit. Cărticica ta e bună, a meritat laudele. Dar mai departe?...

Vorbea rezervat, aruncând spre el privirea ei sobră care deseori îl scotea pe Frania din răbdări:

— Băiete, ai ajuns sus peste noapte, continuă ea cu tonul ei rece. Numai că omul nu poate să rămână mereu la aceeaşi înălţime. Sau zboară mai sus, sau se prăbuşeşte!

— Totdeauna mai sus, strigă el patetic, ţinându-şi faţa în bătaia vântului. I se părea că îi suflă în obraji duşmănos, supărător, dar şi triumfător, ca şi cum i-ar aminti de viitorul său drum, mereu în sus.

— Lucrez acum la o operă nouă, spuse el. Am depăşit cu această lucrare tot ceea ce am scris. E sigur, draga mea, că încă nu mi-am spus ultimul cuvânt.

Pe drumul de întoarcere spre oraş, ţesu noi visuri în legătură cu viitoarea sa carte de versuri, desfătându-se cu anticipaţie de privirile uimite ale viitorilor cititori.

Nu după multă vreme prezicerea Sedmikraskăi se împlini. Frania îşi publică a doua carte cam prea devreme. Fusese împins de nerăbdare şi de dorinţa lui arzătoare după un triumf nou. Puţini sunt oamenii care îşi aşteaptă viitorul cu răbdare, de obicei îi ies în întâmpinare, îl ajută şi îl ispitesc, provocându-l.

Cartea apăru şi în jurul ei multă vreme fu linişte. În sfârşit se auzi un glas. Glasul susţinea că versurile sunt proaste, deşi în prima carte grăuntele promitea să dea roadă. În cea de-a doua carte, spunea acel glas, erau aceleaşi grăunţe măcinate acum şi devenite făină; autorul, se mai spunea, nu e un semănător, ci, mai degrabă, un morar. Ideile se repetau... Dacă Frania a avut vreun dor în inimă, şi-a cântat dorul acesta în prima sa carte. Este caracteristic tuturor debuturilor literare de astăzi, ca ele să aibă un nivel înalt. Însă tânărul acesta ar fi bine să-şi depună cartea printre trofeele tinereţii, şi să se apuce de o muncă utilitară! Şi e bine să facă aşa, pentru ca în felul acesta, recunoscându-şi incapacitatea, mai târziu nu va mai risca să fie decepţionat.

După câteva zile se ridică alt glas care condamna asprimea primei critici. Dacă un tânăr a greşit, e necesar să i se spună cuvinte amabile, paşnice, pentru ca acest membru al societăţii noastre să nu se amărască; doar e unul dintre fraţii noştri! Trebuie să-i întindem o mână de ajutor explicându-i greşeala în mod delicat şi să-l bucurăm arătându-i drumul drept spre adevărata muncă!

După aceasta nu s-a mai spus nimic. Au avut loc întruniri literare, şezători, şi nimeni nu l-a mai invitat la palatul liricilor, iar dacă venea el singur, era întâmpinat cu surâsuri timide, pline de compătimire, neputincioase. Se simţea foarte prost când unii se apucau să-l înveselească, să-l consoleze, povestindu-i întâmplări caraghioase ca să-l facă să râdă.

Pe vremea aceea Frania se împrietenise cu un poet şi, la început, li se părea că se înţeleg. Stanislav Lexa însă, spre deosebire de Frania, în afară de faptul că făcea versuri, era încadrat şi într-o unitate de muncă. Stanislav era poetul norilor. Nu-i văzuse niciodată de aproape, niciodată roua lor nu-l umezise. Îi era teamă să zboare, suferea de ameţeli şi nimeni nu reuşea să-l facă să intre nici măcar într-un aerobuz. Vedea norii numai de pe pământ şi îi cânta ca pe ceva intangibil. Nimeni nu se prea interesa de poeziile lui cu nori, dar el se încăpăţâna să scrie despre ei, fermecat o dată pentru totdeauna de plutirea lor. Publicase o mulţime de cărţulii subţiri în care se

repeta şi unde cea mai frumoasă realizare erau ilustraţiile colorate ale norilor albi plutind pe fondul albastru al cerului, unde şi vântul devenea poet.

Stanislav era singurul dispus să asculte văicărelile lui Frania. Un singur lucru nu-l putea el pricepe, şi anume, că Frania în afară de versurile sale nu mai face absolut nimic.

— De lucru găseşti, îi spunea Stanislav. Chiar dacă pentru un poet e puţin mai greu. Vezi tu, munca nu creşte pe copaci, ca să poată fi culeasă ca o pară. Nici nu o poţi născoci, ca pe o poezie. Şi apoi omul nu poate să trăiască numai ca să umble, să stea, să doarmă şi să se uite la nori. Fără muncă te usuci ca un copac tăiat!

— Bine, dar eu nu caut de lucru! Nu sunt bun pentru niciun fel de muncă!

— Nu eşti bun pentru muncă? Nu te înţeleg...

— Nici nu vreau să muncesc! Nu doresc aşa ceva...

— Şi-ţi place să trăieşti aşa, zadarnic, şi în gol? Nu face!

— Dar eu sunt poet! protestă Frania jignit.

— Şi eu sunt poet! Ce poate fi mai frumos decât să priveşti o turmă de berbecuţi pe cer, zise visător Stanislav. Dar asta e altceva! Munca uneşte omul cu pământul! Mâinile, şi el îşi privi cu recunoştinţă palmele late, sunt o parte din pământ. Poezia e o dorinţă, un vis, un nor, dar munca este o afirmare, certitudinea că trăieşti pe lumea asta. Poezia pentru mine e o clipă de fericire, dar fără muncă aş muri, asta e! Omul a realizat prin muncă tot ce e frumos pe lume.

— Şi norii tăi tot omul i-a realizat? îl ironiză Frania.

— Nu înţelegi nimic, se posomorî prietenul său.

— Înţeleg, dar... mulţumesc frumos! Mă descurc şi fără muncă...

— Fă cum te taie capul. Să nu crezi că munca te aşteaptă, ca mâncarea, sau ca patul. Ai s-o cauţi după o vreme... nu te teme! Când îţi va merge foarte rău, când nu vei mai şti încotro s-o apuci, oamenii te vor ajuta, cum mi-au ajutat şi mie...

— Şi tu ce faci? Laudă-te cu ocupaţia ta!

Stanislav îşi scotoci caietul de însemnări şi îi întinse lui Frania o carte de vizită. Pe ea erau tipărite următoarele:

„Purtaţi încălţăminte de comandă!
Formaţi numărul 7. 9...
şi meşterul nostru vă va vizita
şi vă va lua măsura piciorului.”

Pe ea erau scrise multe elogii, şi enumerate toate avantajele acestui fel de încălţăminte cusută de mână şi livrată direct la domiciliu. Frania îi înapoie cartea de vizită cu un tainic dispreţ.

— Mulţumesc! Port încălţăminte de fabrică şi sunt mulţumit!

— La tine n-am să vin, nu te teme, se mânie Stanislav, dar doreai să ştii cu ce mă ocup. În vechime ocupaţia asta se chema – „cizmărie”. Vreau să reluăm acest cuvânt vechi şi să-l folosim pentru reclamele noastre. Lucrăm patru ore pline, închipuie-ţi!

— Fie, cinste şi slavă muncii! se înclină Frania. Dar să vorbim mai bine despre poezie.

Stanislav însă nu mai avea poftă să vorbească despre poezie. Frania observă ca poetul norilor şi producătorul de încălţăminte la comandă, se răcise simţitor. S-au despărţit, politicoşi, strângându-şi îndelung mâinile, ca şi cum s-ar fi iertat reciproc sau şi-ar fi cerut reciproc iertare. Dar Frania simţi cu toate acestea că nu se vor mai întâlni altă dată.

Se scurse un an şi Frania publică altă carte, a treia. Şi din nou în jurul ei se lăsă tăcerea. Nu se mai auzi niciun glas! Cel puţin dacă ar fi criticat-o, dacă ar fi batjocorit-o, dar nimic! Parcă toată lumea se închisese în sine. Trimise cartea multor oameni, dar vai, cărţile i se întorceau înapoi.

— Mulţumesc! scria pe multe din ele şi nimic mai mult!

— Sunt versuri proaste! scriau alţii.

Unul dintre ei se supărase:

— Încetează cu treburile astea!

Cea mai mare parte dintre cărţi însă se întorceau fără răspuns. Şi mai dureroase erau cuvintele celor miloşi şi compătimitori. Ei îl consolau şi îl îndemnau sa nu-şi piardă firea. Pe lume mai sunt atâtea lucruri frumoase care pot să aducă omului bucurie şi fericire.

În felul acesta îi smulgeau condeiul din mână şi îl reduceau la tăcere!

Totuşi, în general, prea multe nu se schimbaseră. Frania îşi trăia mai departe viaţa sa comodă. Se resemnase cu soarta că nu va mai fi niciodată poet, şi firea sa uşuratică îl ajută să treacă peste această realitate.

Se dovedi că nu e greu, că e chiar avantajos să trăieşti fără lauri, iar ambiţia de poet îi trecu repede. Până la urma fu de acord că aveau dreptate consolatorii; viaţa e atât de interesantă, atât de plină de solicitudine – dar vai – atât de scurtă! De ce să ţi-o faci mai amară?

Nu sunt ales, spunea Frania, să împart frumuseţe, dar sunt dispus s-o primesc. Mă voi bucura de tinereţea mea şi de toate darurile lumii, care mi se oferă în aşa măsură, încât nici timpul nu-mi ajunge – zilele sunt scurte ca să poţi gusta din toate bucuriile. Nu le poţi cuprinde pe toate.

Aşa îşi închipuia Frania viaţa şi trăia, umbla şi se bucura de azi pe mâine.

Totuşi, ceva nu era în regulă. Gândurile şi planurile lui se loveau din când în când de piedici ce îl uimeau şi la care nu se aşteptase. Era ca şi cum un spiriduş i s-ar fi agăţat de călcâie. Era ca şi cum acesta l-ar fi ademenit şi ar fi ridicat împotriva lui tot felul de surprize neprevăzute şi neplăcute. Era ca şi cum s-ar fi jucat cu fanteziile lui, încercând să-l necăjească.

Şi aceste dificultăţi mai degrabă se înmulţeau decât să scadă. În ce constau ele?

I se părea din când în când că toate cunoştinţele lui îl ocolesc. Vorbeau cu el când îi întâlnea, însă scurt şi rece. Păreau deodată grăbiţi, se scuzau că au o treabă foarte importantă.

Le ieşea în cale, dorea să se bucure împreună cu ei de viaţă, la serate, unde se cânta, se dansa, se ducea la tot felul de petreceri improvizate, care se organizau fie restrâns în cadrul blocului, fie în altă parte şi de proporţii mai mari. Şi deodată, îşi dădu seama că altceva nu ştiau să vorbească cu el decât numai despre muncă. Ca şi cum ar fi vrut să-l supere cu tot dinadinsul. Păreau surprinşi, îl căinau sau ridicau din umeri când se plângea că nu găseşte nimic ca lumea de lucru şi că are ghinion în tot ce face.

Nu înţelegea de ce chiar şi prietenii săi de sport se răciseră. La început nici nu observase schimbarea din atitudinea lor, atât de încet se petrecuse acest proces. Nici nu-şi putea da seama când anume începuse. Totuşi continua să frecventeze clubul mingilor albe şi se purta ca şi cum n-ar fi observat nimic. Până şi Miloş, vechiul lui partener, cu care schimbase mii de mingi, îl trădase. Dacă trebuia să facă un meci cu Frania, fie că se scuza în ultima clipă, fie că se dovedea că e ocupat cu un altul.

În meciurile de dublu perechile se formau fără el, ca şi cum el ar fi sosit prea târziu. Dar Frania credea mereu că totul va trece aşa cum începuse.

La clubul de fotbal lucrurile se petreceau în acelaşi fel. În echipa de care aparţinea, juca ca aripă stângă fiindcă era un bun sprinter. Şi iată că aşa, deodată, în timpul antrenamentului, şi-a pierdut răbdarea fiindcă nimeni nu-i mai pasa mingea, ca şi cum toţi ar fi uitat de el. Ajungea să prindă vreo minge mai degrabă din întâmplare sau când lupta el însuşi pentru ea. Iar în meciul hotărâtor pentru câştigarea cupei *Prietenia popoarelor,* Frania n-a mai fost folosit. În locul lui a apărut un jucător nou, mult mai slab, care a ratat două goluri. Aşa le trebuie!

La început credea că toate adversităţile şi necazurile vin de la nereuşita expediţiei sale spre constelaţia Lirei, când a zburat şi a căzut. Dar de ce să-l pedepsească astăzi pentru o greşeală veche? De ce nu-l lasă să trăiască liniştit şi în pace, să se bucure de belşugul lucrurilor plăcute cu care e dăruit omul? S-a resemnat demult cu soarta lui, a uitat de visele lui poetice ca de o

livadă de cireşi care au înflorit cu trei ani în urmă. Era dispus să jure în faţa oricui că nici cu pana şi nici cu gândul nu se va mai face vinovat de ceva ce ar semăna a poezie. Da, fiindcă s-a dezgustat până în măduva oaselor nu numai de scris versuri, dar şi de citit. Din clipa prăbuşirii nu mai luase în mână un volum de versuri. Şi cărţile de poezii care îi sosesc până şi astăzi în mod automat le aruncă direct la gunoi.

Pentru ce îl evită deci, pentru ce îl urăşte aproape toată lumea? Nu i se reproşează nimic, sunt toţi atât de politicoşi, însă îl fac să înţeleagă prin toate mijloacele că e timpul să facă şi el ceva. Ca şi cum le-ar păsa lor atât de mult de acest lucru! Ca şi cum tot viitorul lui ar atârna numai de ceva ceea ce ei numesc „integrare în muncă". Frania ştie că fără muncă omul se plictiseşte. Dar fiecare face cum îl taie capul. Poate că el vrea să-şi ocupe creierul şi mâinile mai mult decât patru ore pe zi! Oare faptul că ascultă o simfonie, în care atâtea instrumente îi cer încordarea atenţiei şi îi solicită gândurile, nu e o muncă spirituală? Atunci când citeşte un roman istoric pe nerăsuflate, de la început până la sfârşit, până îl ard pleoapele, nu e tot muncă? Sau atunci când joacă o partidă de şah, şi nu una, ci chiar zece, una după alta! Creierul i se încordează ca un arc până găseşte soluţie, această biciuire a celulelor creierului, nu e o muncă?

Dar Frania mai munceşte şi fizic. Mâinile lui trebuie să dea cel mai mare randament la scrimă şi la tenis. Muşchii lui nu se întăresc de mâncare bună, ci din lovituri bune – să vină oricine să-i încerce muşchii! Frania nu lucrează numai cu mâinile, ci cu tot trupul. Când după meciuri părăseşte stadionul, fie că a câştigat sau a pierdut, picioarele se frâng sub el de oboseală. Asta nu se numeşte tot muncă? Faptul care îl supără pe Frania în cea mai mare măsura e că şi Cosânzeana lui se încrunta la el. Nu mai vrea să se plimbe cu maşina lui. Cântă acelaşi cântec ca toţi ceilalţi. Nici ea nu-l înţelege. Ultima dată au făcut împreună o excursie la cascadele Vltavei. Pe malurile apei se întindeau plajele. Soarele era adumbrit de un nor alb, artificial, ale cărui margini străluceau ca aurul. Până şi nisipul lumina, iar diferite drapele colorate fluturau în vânt, umflându-se şi ademenind spre apă. Dar Sedmikraska nu voia să se bronzeze.

Îmbrăcată cu un şort cadrilat şi cu o bluză albă cusută dintr-o ţesătură răcoroasă, şedea îngândurată alături de el. Mirosea o ramură înmugurită din buchetul de trandafiri pe care i-l adusese Frania. Părea că nici nu-l ascultă. Iar Frania se învârtea în jurul ei vorbindu-i cu foarte multă prudenţă. Nu avea de gând să-i mărturisească necazurile lui cu oamenii. Nu decăzuse chiar atât de mult, încât să se plângă la ea, acuzându-şi prietenii. Ea nu va şti niciodată cum se transformase în oţet vinul vechi al prieteniilor lui.

Însă el va afla de ce şi această fată, pe care o iubeşte se poartă de parcă ar face parte din tabăra celorlalţi.

— Sedmikraska! strigă el, în sfârşit, când văzu că nu mai poate nici să dreagă, nici să strice ceva prin cuvintele lui. Auzi? Eu nu sunt poet! N-am fost şi nu voi fi niciodată. Jur pe toate corpurile cereşti că ideea aceasta a fost o greşeală, o neînţelegere teribilă. Nu voi fi! Nu voi mai fi niciodată poet!

Fata se uită la el puţin nedumerită, dar continuă să tacă.

— Vreau să aud adevărul! Chiar dacă va avea gustul sării, oţetului, sau balonaşelor de săpun. Vreau să ştiu adevărul! De ce nu mă mai poţi suferi? Am observat demult că nu mai eşti cea de altădată. Sau poate am devenit eu altul? Ai dorit un poet, iată, nu sunt! Nu voi mai fi! Acesta e motivul? Spune de ce te-ai răcit? De ce? Spune!

Sedmikraska clătină din cap. Nici el nu se înţelegea pe sine. Era întocmai ca un om care umblă prin pădure şi nu vede copacii! Ea n-avea chef să-i explice că în viaţă există lucruri de mare importanţă şi altele de importanţă mai mică, că există lucruri mari alături de nimicuri, lucruri despre care se poate vorbi după plac şi altele despre care nu se poate vorbi.

Sedmikraska tăcea mereu şi se gândea. Avea destule motive că reflecteze. Simţea ezitările, amărăciunile şi revoltele din viaţa lui Frania. Îşi da seama că el trăieşte într-un mod egoist, numai şi numai pentru el însuşi, ca un fluture ce zboară din floare în floare. Ca şi cum simpla sa existenţă ar fi fost de folos cuiva, ca şi cum n-ar fi om, ci o podoabă oarecare a naturii.

Nu era oare de datoria oricărui om care s-a desprins din procesul muncii să se prindă de îndată, singur şi fără ocolişuri sau vorbe inutile, în lanţul nesfârşit al celor ce muncesc? Acestea erau probleme de igienă şi sănătate sufletească. Şi Frania părea să nu priceapă tocmai acest lucru firesc, această măreaţă lege nescrisă a societăţii umane. Ca poet fusese o verigă importantă în acest lanţ al muncii. Dar după eşuare, nu trebuia îndată să se încadreze în altă muncă? Îi venea să-i spună verde: Frania, eşti un leneş, nu meriţi să fii iertat! Dar asta nu se putea. L-ar fi jignit prea tare. Cuvântul „leneş” e insulta cea mai gravă.

La fiecare întâlnire îl întreba, în primul rând, cum îi merge cu munca. Era, bineînţeles, o simplă formulă de politeţe. Dar ea îl întreba dinadins şi totdeauna insistent, încât Frania vrând-nevrând îşi dădea seama de rostul cuvintelor ei. Deşi stingherit şi bombănind, răspundea. Dar care era răspunsul? De fiecare dată acelaşi laitmotiv: deocamdată e „fără”, nicăieri nu găseşte nimic. Are el ceva în perspectivă, curând, într-o săptămână, poate şi mai repede, poate mâine... Ea însăşi era dispusă să-l angajeze la maşina de calculat din cancelaria bufetului, dar imediat ce ridica această problemă, Frania avea la îndemână o mulţime de alte planuri şi posibilităţi.

Era chinuitor să-i amintească mereu aceleaşi lucruri. O împiedica nu numai o anumită delicateţe, dar chiar respectul pentru muncă în sine.

De aceea trecu peste întrebarea lui, începând să-i vorbească despre cele ce o interesau pe ea cel mai mult. Poate, în sfârşit, va ghici.

— Aseară am stat peste orar. Încerc o umplutură nouă pentru pieptul de cocoş sălbatic. De fapt ne pregătim pentru concursul celor mai gustoase feluri preparate din vânat. La toamnă va avea loc o olimpiadă gastronomică. Felurile apreciate în cadrul concursurilor, ca fiind cele mai gustoase, vor fi savurate apoi de mii de oameni. Învingătorul va obţine titlul de maestru în gastronomie. Ce te strâmbi? Concurenţii acestei întreceri sunt inventatorii şi creatorii unor bucurii omeneşti. Bucătarii, pe drept cuvânt, merită mare respect; munca lor nu poate fi mecanizată fiindcă e o muncă creatoare.

Sedmikraska povestea cum a înălţat de curând pe un platou de cristal copia fidelă a „Palatului stelelor". A preparat-o dintr-un aluat invizibil şi din ciocolată electromagnetică. Apoi începu să-i explice cum se pregăteşte o salată din primule tibetane.

De data aceasta Frania tăcea întunecat. Mâncase, stomacul îi era liniştit şi limba nu-şi manifesta niciun fel de interes. Se uita cu jind la furnicarul de oameni bronzaţi întinşi pe plaja ultimului lac al Vltavei, pe care tocmai îl înconjuraseră. Îl ademenea acolo clima aceea dulce, toate binefacerile soarelui şi ale umbrei, ale apei şi ale nisipului. Era de ajuns să apese pe pedală ca să se îndrepte spre stânga, unde se şi afla un întreg furnicar de automobile.

— Nu facem o baie? întrebă el politicos.

— Eu ţi-am mai spus că la ora cinci fix trebuie să fiu acasă.

— Ce să faci acasă?

— Dau autografe.

— O carte nouă. Şi nici nu mi te-ai lăudat cu ea.

— Nici nu m-ai întrebat.

— Şi tu nici nu mi-ai trimis-o.

— Vor veni cititori şi cititoare, trebuie să-i ospătez. Cartea se numeşte: „Poftă bună!"

— Ţie îţi merg toate în plin, spuse el puţin invidios. Primule din Tibet, atât în poezie cât şi în salată.

— Nu pun prea mare preţ pe ea, recunoscu fata şi adăugă repede: Adică pe poezie! Versurile sunt mai degrabă un fel de excitante ca să producă în timpul mesei mai multă poftă de mâncare. Pentru mine lucrul de căpetenie e munca mea din bucătărie. Fără ea totul ar fi golit de sens: şi odihna, şi jocurile, şi rochiile frumoase sau pălăria nouă, cât şi bucuria zilei de mâine şi dorinţa de a mă împărtăşi din lucrurile frumoase ale vieţii. N-aş vrea ca

toate acestea să le capăt gratuit. De le-aş primi fără să dau în schimb nimic, asta ar fi... cum să-ţi spun?... Omul trebuie să aibă în sufletul lui o mândrie, nu crezi? Tu nu simţi aşa?

Frania nu-şi mai găsea locul. El avea părerea lui despre aceste probleme şi această părere se adâncea în sufletul lui pe măsură ce fata vorbea. Nu se îndoi deloc că ţinta acestei invitaţii era un răspuns. El nu se va lăsa insultat! O să-i răspundă cum i se cuvine! Iată, ea nu se lasă, ba îl şi provoacă! Bine!

Brusc avu senzaţia ca întâlnirea aceasta e sfârşitul, că poate astăzi hoinăreşte cu ea pentru ultima oară. Se resemnă uşor, spunându-şi că în locul acestei Sedmikraska va găsi o altă floare, că poteca tinereţii lui duce prin lunci pline de flori.

— Şi ce nu-ţi place, Sedmikraska? începu el ca şi cum n-ar fi înţeles nimic. Doar tu lucrezi! Nimeni nu te împiedică şi nimeni nu-ţi ia posibilitatea de a munci! Cine vrea n-are decât să muncească până vor sări scântei din el! Există mulţi oameni care nu pot trăi fără să muncească.

— Tu, bineînţeles, nu te socoteşti printre aceştia.

A fost o cruzime din partea ei, dar nu se mai putuse abţine. Frania se cutremură.

— Cu siguranţa că nu, spuse el maliţios. După cum bine ai observat. De fapt, ca să fiu sincer, trebuie să-ţi spun că nici nu simt nevoia să muncesc.

— Şi nu ţi-e ruşine?

— De ce să-mi fie? întrebă el moale şi mai potolit, în loc să se simtă insultat. Mă simt bine aşa! Noi doi, Sedmikraska, nu ne înţelegem în această privinţă. Tu numeşti „ruşine” acelaşi lucru pe care eu îl numesc „curaj”!

— Şi tu numeşti curaj faptul că nu faci nimic toată ziua? strigă ea mânioasă şi se depărtă de lângă el. Nu te supăra, dar asta se numeşte lene!

Frania începu să râdă şi acceleră viteza.

— Acest cuvânt face parte din vocabularul de pe vremea când munca era socotită o robie, zise el.

— Vă rog să mergeţi mai repede! începu ea să-i vorbească reverenţios.

— Şi astăzi munca e robie, continuă el, numai că e robie voluntară. Nimeni nu mai este împiedicat să lucreze, dar tot aşa ar trebui ca nimeni să nu fie împiedicat, dacă vrea, să nu muncească! Mulţi dintre noi şi-au învins în ei pornirea atavică de a munci. Această moştenire grea a epocii vechi...

— Ajunge! strigă Sedmikraska. Şi buchetul de trandafiri de lângă ea zbură din maşină, descriind un arc larg, până la marginea autostrăzii.

Frania se făcu că nu observase nimic. Ştia că jocul luase sfârşit. De aceea încetini dinadins viteza şi continuă:

— Poate că ne veţi hărţui, ne veţi urmări, ne veţi sili prin foame ca să muncim, sau mai ştiu eu prin ce. Dar să ştii că nu ne veţi distruge; până la urmă ideea cea nouă învinge totdeauna!

Deschise uşa maşinii şi, curtenitor, îi oferi braţul şi o conduse până la poarta casei. Se simţea oarecum stânjenit. Îl preocupase de mai multă vreme această filosofie a lipsei de activitate, dar nu o proclamase cu glas tare niciodată fără să fie provocat. Acum îşi dădea seama că a trădat ceva ce ar fi trebuit să rămână ascuns în fundul fiinţei sale. Sedmikraska sărise repede din maşină fără ajutorul lui. Căută un cuvânt pe care acum la despărţire să i-l poată arunca în obraz. Dar nu îl găsi. În clipa aceea i se păru că nici nu mai există un asemenea cuvânt în vocabularul oamenilor.

„M-am hotărât, scria Frania în jurnalul său, să trăiesc şi mai departe independent şi liber. N-am să-mi vând libertatea şi n-am să cedez din ea niciun minut, darămite patru ore! Trebuie să rezist împotriva tuturor ameninţărilor moraliştilor. Însă asta nu mă sperie, ci dimpotrivă! Încearcă să-mi pună beţe în roate, vin cu fel de fel de trucuri şi intrigi. Dar mai cumpliţi decât duşmanii sunt prietenii, protectorii şi rudele! Toţi sunt pe urmele mele!

Doresc să mă aducă înapoi pe calea cea dreaptă, în tabăra celor sârguincioşi şi a moraliştilor, să facă din mine un erou al muncii.

Filantropii, protectorii, cei care întind un pai celui ce se îneacă îmi sunt de o sută de ori mai nesuferiţi decât răzbunătorii declaraţi. Şi dracu' ştie de unde apar fel de fel de mătuşi, de veri şi de alte lipitori asemănătoare. Mă încurajează, îmi predică şi-mi oferă slujbuliţe uşurele, drăguţe, cu angajare imediată. Le mulţumesc, sunt impresionat de grija lor. Le pot spune şi eu câte am întreprins pentru salvarea mea, ha-ha!

Şi totuşi, nu! Nu-mi vine să muncesc şi niciodată nu voi munci! Să robesc zilnic patru ore – brrr – mă trec fiorii!

Dimineaţa când mă trezesc, lenevesc dulce:

— Odihniţi-vă frumos, picioruşe! Sculaţi-vă când vă doreşte inima, nimeni nu vă porunceşte! Nu vă temeţi, nu îngădui eu să vă facă cineva vreun rău!

Şi picioruşele se bucură, degetul cel mare îmi face semn că e de acord, fiecare picătură de sânge îmi face semne, fiecare nerv, fiecare vinişoară din corp mă laudă. Când mă plictisesc de stat în pat, mă scol, mă îmbăiez în apă caldă, apoi plec încotro vreau şi fac ceea ce îmi place.

Nu sunt singur. Suntem mai mulţi. A luat fiinţă şi un club. „Clubul Independenţilor". Am devenit şi eu membru. Când le-am expus punctul meu de vedere pentru care refuz să muncesc (gânduri care mi-au fulgerat prin

minte în clipa când, provocat de fata aceea, m-am apărat) m-au ales preşedinte.

La club vin oameni interesanţi. Data viitoare voi descrie individualitatea fiecăruia. Abia ca preşedinte al clubului mi-am dat seama câtă invidie e cuibărită în sufletele oamenilor. Mai există între oameni lipsa de respect. Nu, n-a dispărut! Uneori e nevoie de o mare ingeniozitate ca să ieşim din labirintul curselor ce ni se întind. Batjocura deprimă în cel mai mare grad pe membrii clubului. Cei lipsiţi de curaj nu rezistă şi pleacă încătuşându-se din nou în lanţul muncii.”

Frania n-a mai avut timp să-i descrie pe diferiţii membri ai clubului. Notele din prima zi au fost ultimele pentru că în viaţa lui a intervenit neprevăzutul...

Ca de obicei dimineaţa stătea tolănit pe pat. Somnul îi fugise, dar nu-i venea să se scoale. O amorţeală dulce îi curgea prin membre.

Era în acel moment nesigur al zilei când dimineaţa târzie se pierde neobservată şi nimeni nu poate să spună sigur dacă a sosit amiaza, timpul în care ziua nou-născută ajunge la vârsta tinereţii, când e plină de cea mai mare energie şi elan. Acest lucru l-ar fi putut remarca Frania dacă se uita la ceas. Dar de ce să se uite din moment ce ceasul nu-i arată nimic altceva decât o cifră oarecare?

Şi deodată cineva sună la intrare. Un om aştepta dincolo de prag. Cine putea să fie? Încuie dormitorul aflat în dezordine, trecu în baie şi, în faţa oglinzii, fără prea mare grabă, îşi puse în ordine înfăţişarea. În timpul acesta clopoţelul suna neobosit, sever şi fără oprire.

N-ai decât să suni. Aşteaptă, că doar nu se dărâmă lumea, gândea el, socotind că trebuie să-l vadă totuşi pe omul acela ca să-şi satisfacă curiozitatea. Sunetul unei sonerii provoacă totdeauna încordare, şi omul din casă crede în taină că va avea o surpriză plăcută. Prin ezitarea lui, Frania îşi prelungea această senzaţie. Şi de data aceasta, într-adevăr, a fost surprins!

În faţa uşii stătea însuşi tatăl său! Uimirea lui era atât de mare, încât n-a avut timp nici să se ruşineze că-l făcuse să aştepte, nici cel puţin să-şi ceară iertare.

Se aruncă în braţele tatălui său. Trecuseră ani de când nu se văzuseră. Acum nu se sfia să-şi arate sentimentele de dragoste filială şi se simţea bine în îmbrăţişarea părintească.

În momentul acela îşi aminti şi de maică-sa, şi lacrimile îi ţâşniră din ochi. Tatăl său îi înţelese. Îşi strânse fiul la piept şi întoarse capul. Frania simţi pe gât gâdilarea plăcută a bărbii lui. Această barbă deasă şi neagră era, după părerea din copilărie a lui Frania, cel mai important element din figura

tatălui său şi, în general, din întreaga lui făptură. Da, dacă aş avea şi eu o barbă neagră, visa cândva Frania, aş muta munţii din loc!

Bătrânul Kalous purta pe trupul său osos o haină de gală croită în stilul unei uniforme ofiţereşti. Pe piept strălucea o insignă a Institutului nordic, alături de câteva rânduri de panglici colorate, mărturie a medaliilor şi ordinelor primite pentru munca sa de cercetător.

După ce furtuna de sentimente iscată de întâlnirea lor a trecut, lui Frania i se păru că faţa tatălui său e tristă şi îngândurată.

— Ce faci? îşi întrebă el fiul.

Frania voia tocmai să-şi debiteze tirada obişnuită, cum că ar căuta şi nu găseşte nicăieri de lucru, dar se opri. Ochii sinceri ai tatălui său păreau să ghicească adevărul.

— Deocamdată nimic, recunoscu el.

— Şi de câtă vreme faci... nimic?

Frania simţi ironia şi se pregăti de apărare.

— De când cu nereuşita poeziilor mele, spuse, mi-am dat seama că se poate trăi şi aşa.

— Într-adevăr, râse taică-său liniştit. Se poate trăi şi aşa! Şi cum ai ajuns la această concluzie?

Frania simţi că i se strânge inima. Cum adică? Şi tata se pregăteşte să-i ţină o predică despre însemnătatea muncii? Toate acestea le cunoaşte pe dinafară. E om în toată firea şi are despre unele probleme propria sa părere. Cu toate că-şi iubeşte tatăl, îi va arăta că ştie să gândească independent şi că nu are intenţia să imite pe alţii. Ideile la care a ajuns nu sunt nişte idei oarecare. Ele trebuie să impună chiar şi tatălui său prin noutatea lor şi mai ales prin faptul că el, fiul său, ajunsese la ele.

— Cum am ajuns la această concluzie? începu el să se apere cu sânge rece. Aşa! Toţi muncesc ca posedaţii şi fac din asta mare caz! Oameni şi stele, priviţi cum muncesc eu, cum îmi iubesc munca! Munca – iubita mea! Fără ea nu pot trăi! Daţi-mi mai mult de lucru, daţi-mi să muncesc până mă voi distruge! Aşa se schimonosesc mai toţi, ploconindu-se în faţa muncii ca nebunii. Ce vrei, mi s-a făcut silă!

— Aşa. Aşa, clătină taică-său din cap, aprinzându-şi pipa.

Glasul lui suna indiferent. Frania începu să spere că taică-său îl va înţelege şi că va rămâne uimit de îndrăzneala ideilor fiului său.

— Şi apoi e atât de puţin de lucru, continuă fiul. Ştii şi tu, tată! De ce să mai iau şi eu din puţinul acesta când oamenii tremură şi se bat pentru el? Nu se spune că dorinţa de a munci e înnăscută? Cum se face că la mine această necesitate nu e înnăscută? N-am ce să fac, dar aşa e! Toţi spun că a nu lucra e imoral, dar unde stă scris asta? Atunci de ce să fie siliţi să muncească cei

care nu simt această nevoie? Şi, dimpotrivă, de ce sunt condamnaţi la muncă silnică unii oameni când se fac vinovaţi de o faptă neomenească şi de ce se spune că această sancţiune constituie pentru ei cea mai mare insultă? Există deci oameni condamnaţi la muncă, drept pedeapsă, iar eu să fiu învinuit că nu muncesc – unde e logica? Eu sunt pentru libertatea muncii, dar şi pentru independenţă! Cine nu simte nevoia să muncească, să nu muncească. Munca s-o facă maşinile, iar oamenii să fie liberi. Şi proştii fac această muncă în locul maşinilor. Un poet coase, „încălţăminte de mână”, râse el amar. Atât de departe am ajuns! Dacă trebuie să am respect şi cuvinte de laudă pentru o muncă perfectă, atunci respect şi laud maşinile! Un singur om e suficient pentru o fabrică întreagă. Cine vrea să muncească, poftim, nu-l opreşte nimeni! Dar lăsaţi-i în pace pe aceia care vor să se elibereze de muncă. Asta într-adevăr este o idee nouă!

Tatăl său ridică din sprâncene. Fruntea i se încreţi de îngrijorare şi îşi privi fiul cu atenţie.

— Într-adevăr, spuse el. Asta e o idee nouă. Şi tu, singur ai ajuns la această idee?

Întrebarea l-a pus puţin în încurcătură pe Frania. Ce vrea tata, ce urmăreşte? Ascunde oare această întrebare o uimire, o aprobare sau o ironie?

— În general sunt ideile mele, dar nu toate, recunoscu el. Suntem mai mulţi care gândim aşa. Dar tu, tată? Eşti pentru, sau împotriva acestei idei! Ce părere ai tu? Şi cuprins de un brusc elan, adăugă cu glas agitat: Nici nu ştii, tată, cât aş fi de bucuros dacă ai fi de acord cu mine! Cum mi-ai da puteri, cum m-ai sprijini în lupta mea! Ar fi cea mai frumoasă, cea mai fericită zi a vieţii mele.

Bătrânul tată rămase o clipă îngândurat. Apoi pufăi de câteva ori din lulea, dar aceasta se stinsese. O privi trist, ca şi cum i-ar fi părut rău de ea, dar n-o mai aprinse. O ciocăni s-o cureţe de cenuşă şi după aceea o puse în buzunar. Poate că gestul acesta avea semnificaţia unui sfârşit. Spuse:

— O să mai vorbim despre asta. Dar, Frania, mai îngăduie-mi încă o întrebare, ultima într-adevăr. Totul depinde de felul în care ai să-mi răspunzi. Dacă răspunsul va fi pozitiv, voi râde şi toată discuţia de astăzi se va pierde în amintire ca o previziune greşită, de timp urât. Va fi ca atunci când, în loc de burniţă, iese soarele.

Frania rămase consternat. Era un răspuns ciudat, care nu vestea nimic bun.

— Ce fel de întrebare? spuse el înspăimântat.

— Dacă nu vrei cumva să mergi cu mine...

— Unde?

— În nord!

Frania rămase ca opărit. Reuşi cu greu să întrebe:

— Şi ce să fac acolo?

— Doar ştii ce fac eu acolo. Poţi să devii şi tu unul din colaboratorii Institutului nordic pentru previziunea timpului. Te-aş lua cu mine, Frania! Am călători cu avioane, cu spărgătoare de gheaţă, cu submarine şi cu sănii trase de reni sau de câini. Ne-am lăsa cu elicopterul pe gheţari să aşezăm staţii de radar pe ei.

— La ce servesc acestea?

— Ca să ajute omul să privească în adâncul zilelor de mâine. Ele sunt ochii planetei noastre! Văd tot ceea ce se întâmplă în văzduh, în apă, pe pământ, deasupra pământului şi sub pământ.

— Asta e interesant, spuse Frania, decent.

— E o muncă extraordinară, băiete! În ea ţi-ai găsi fericirea. După ce vei înţelege totul şi vei învăţa totul, vei deveni sinoptician.

— Ce voi deveni?

— Un inginer al vremii. Un adevărat vestitor al zilei de mâine, un călător în viitor.

— Şi pentru ce?

— În scopul stăpânirii timpului.

— Tot nu înţeleg. Doar noi fabricăm singuri norii, ploaia şi furtunile.

— Bine, dar asta este o climă locală, în raza câtorva kilometri, realizată în vederea stropirii oraşului şi udării câmpului. Dar eu vorbesc despre clima cea mare, clima pământului întreg, despre ea să ştii totul din vreme. Să prevezi nu numai cu zile, ci cu luni înainte! În această privinţă naturii nu i se poate porunci, numai că pentru noi ea nu mai are taine. Ştim cu o lună înainte ce va face.

— Aha!

— Ca sinoptician, Frania, vei putea privi şi tu în bucătăria timpului. Oamenii au să-ţi pună întrebări vrând să ştie când va ploua şi când va fi îngheţ, câtă zăpadă va cădea, încotro se îndreaptă furtunile sau uraganele şi unde vor fi inundaţii, iar tu le vei şti pe toate dinainte. Individul izolat nu e capabil de nimic. Dar mii de oameni adunaţi la un loc au creat minunea minunilor – au făcut posibilă apropierea noastră de atotputernicie. Şi unul dintre aceşti aleşi, dintre aceşti vestitori ai timpului în viitor poţi fi şi tu, Frania, tu, fiul meu! Acum te întreb: Ce părere ai despre propunerea asta?

Frania ascultă atent, aplecându-şi capul între umerii ridicaţi, refuzând dinainte, în sinea lui, orice propunere. Din ceea ce îi spusese tatăl său, el înţelese că i se întinde o nouă cursă şi că e în joc propriul lui viitor, că e în joc viaţa lui tihnită, calmă şi mulţumită cu care nu încurcă pe nimeni.

— Tată, nu te supăra, spuse el aproape solemn, dar eu nu pot fi de acord cu tine. E desigur instructiv, ceea ce îmi descrii tu, dar cum de te-ai mai putut gândi la o asemenea propunere după cele ce ţi-am spus? N-ai dezminţit cu niciun cuvinţel argumentele mele. În prima clipă am avut impresia că priveşti obiectiv problema. Şi acum, aşa, deodată, vrei să mă atragi undeva la polul nord! Ai uitat oare că am plămânii sensibili? Vrei să mă distrugi? Presupun că...

— Stai! îl întrerupse brusc tatăl său, ridicându-se. Se uită la ceas. Într-adevăr, îmi amintesc de plămânii tăi sensibili, iartă-mă! Eşti bolnav, Frania, şi trebuie să te îngrijeşti! Eu trebuie să plec acum! Mâine-noapte vreau să fiu la Arhanghelsk, însă mă reîntorc peste câteva zile. Deocamdată te las. Uită cele ce ţi-am spus. Voiam să mai vorbesc ceva cu tine în legătură cu mama, dar lăsăm discuţia asta pentru data viitoare. Iar în ce priveşte boala ta, e mai grav decât îţi închipui tu. Ai nevoie chiar imediat de îngrijire.

— Bine, dar de fapt, n-am nimic, tată.

— Aşa crezi tu? Dar eu mă grăbesc într-adevăr. Rămâi cu bine, Frania, şi, la revedere, pe săptămâna viitoare!

Trecu o săptămână şi cineva sună iarăşi. Frania îşi aştepta tatăl. Despărţirea lor fusese puţin cam ciudată, cam grăbită, rămăsese între ei ceva nerezolvat.

„Uită ce ţi-am spus!”... Oare tata fusese sincer spunându-mi aceste cuvinte? De data aceasta însă, Frania era pregătit şi nu se va mai lăsa surprins! Ştia ce îi va spune.

La uşă însă nu era tatăl său, ci un bărbat tânăr, necunoscut.

— Caut pe Frania Kalous, spuse el, adăugând cu un zâmbet: Dumneavoastră sunteţi, cu siguranţă! ca şi cum ar fi fost vreun motiv de râs!

Frania îl pofti în biroul său şi acolo îi oferi un fotoliu din material plastic. Necunoscutul se aşeză şi privi în jurul său zâmbind mereu. Forma fotoliului îi cuprindea admirabil conformaţia trupului. Frania îl întrebă politicos despre scopul vizitei sale.

— Eu sunt Civil Möricke, se prezentă necunoscutul, şi zâmbetul i se stinse brusc, ca şi cum din clipa aceea ar fi încetat orice glumă. Nu mă cunoaşteţi?

Frania nu auzise de numele lui şi nici nu-l văzuse vreodată pe omul acesta. Dar îi plăcu. Era un tânăr de statură mică, viguros, cu păr moale, blond, şi cu o faţă lată, care părea că răspândeşte căldură. Ochii albaştri aveau pupile negre, tăioase, care te sileau să-i priveşti mereu.

— Nu mă cunoaşteţi, spuse el, dar eu am auzit de numele dumneavoastră.

— De unde?

— Din multe părţi. Profesaţi doar ideea eliberării omului de muncă? Spuneţi mereu: munca maşinilor – libertatea oamenilor! Nu-i aşa?

— De aceea aţi venit? se miră Frania.

— Am vrut să văd şi eu un om curajos, să verific cât de departe este închipuirea mea de realitate.

Frania deveni atent. Nu era sigur dacă trebuie să se bucure sau să se teamă de ceva.

— Poate v-a trimis cineva aici?

— Nu am venit cu niciun fel de gând. Doream să vă cunosc. Cât timp suntem puţini, trebuie să ştim unul de altul.

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă Frania neîncrezător. Sunteţi de aceeaşi părere cu mine?

— Dacă sunt de aceeaşi părere!? strigă Ciril. Lucrez de doi ani în direcţia asta. Dar în primul rând, vă rog să-mi spuneţi cum procedaţi dumneavoastră.

Frania începu să vorbească. Dorea să-l captiveze, să-i trezească încrederea. Îi plăcea surâsul lui larg, care parcă făgăduia mereu ceva. Ghici îndată în el omul demn să-i fie prieten. Ciril făcea parte dintre oamenii aceia care înflăcărează inimile. Un asemenea om trebuia preţuit, bineînţeles, cu condiţia ca preţuirea să fie reciprocă. Frania povesti la câte probleme se gândise în dimineţile şi în după-amiezile de tolăneală în pat, şi câte i-a spus Sedmikraskăi.

După un somn bun, Frania avea acum un moment fericit de inspiraţie, de uşurinţă în exprimare. O serie de idei noi, nerostite încă, îi treceau prin minte. Făcuse într-adevăr tot ce putuse şi ţinea mult să cunoască părerea acestui om!

Ciril îl ascultă atent, apoi cu surâsul său plăcut zise:

— Asta e o teorie, bineînţeles! E drept, foarte cuprinzătoare. Aţi atins, ca să zic aşa, toată Evanghelia. Dar practica? Cum vă prezentaţi în practică? Ce aţi întreprins sau aveţi de gând să întreprindeţi?

— Ceea ce spun, eu şi îndeplinesc. Teoretic refuz să lucrez. Şi practic deci – nu lucrez!

— Numai dumneavoastră, de unul singur? Asta se numeşte egoism! Ca să vă ia moraliştii la ochi şi să vă socotească nebun! Nebunia însă devine înţelepciune dacă atrage în jurul ei mii de oameni! Ce întreprindeţi ca să câştigaţi noi adepţi pentru idee?

Frania începu să vorbească despre club, dar nu putu să spună nimic concludent despre el. N-avea cu ce să se laude, deşi era preşedintele lui. Îşi dădu seama pe neaşteptate că în club de fapt nu se întâmplă nimic. Fiecare gândeşte acolo numai şi numai pentru sine. S-au adunat la un loc câţiva sportivi fanatici, care n-au interes decât pentru întreceri, pentru cupe şi recorduri. Dar ei înşişi propriu-zis nu fac sport, sunt prea neîndemânatici

pentru asta, sau prea prudenţi, în schimb călătoresc, sau zboară ades după favoriţii lor în lumea întreagă. Au capetele înţesate de cifre şi tabele, iar bucuriile şi necazurile lor se hotărăsc numai pe terenurile de sport şi pe stadioane. Se mai află acolo şi câteva „genii” nerecunoscute în materie de pictură, de teatru, de canto şi de altfel de arte. Aceştia îşi rataseră demult talentele şi nu mai erau în stare să se încadreze în altă muncă. Refuzau cu îndărătnicie toate posibilităţile care li se ofereau de către societate. Mai sunt acolo şi câţiva „studenţi” veşnici. Aceştia trec prin diferite şcoli ca să acumuleze un fel de cultură universală şi, în mod permanent, „studiază”, numai că nu dau niciodată niciun examen. „Noi ştim, că nu ştim nimic”, se lăudau ei sceptic.

— De câte ori aud vorbindu-se de club, adăugă Ciril, totdeauna îmi închipui nu oameni, ci fotolii. Oameni noi se pot găsi şi fără club. Trebuie însă să faci agitaţie, să mergi din om în om, să le arăţi absurditatea celor întreprinse de ei, să câştigi alţi luptători curajoşi şi să treci de la rezistenţa pasivă la acţiune! Să-i îndemni, să-i scuturi pe toţi lacomii aceia care se tot îmbată de muncă şi care au atât de puţină fantezie, încât nu pot să născocească nimic mai bun!

— Bine, dar cineva tot trebuie să muncească, striga Frania surprins.

— Oamenii trebuie lăsaţi să muncească numai acolo unde forţele umane sunt neapărat necesare la menţinerea standardului de viaţă. Toţi ceilalţi ar trebui să fie atraşi în rândurile noastre!

În adâncul sufletului, Frania era de acord cu aceste idei, dar se simţea umbrit, depăşit şi poate şi puţin jignit că ceea ce face de unul singur, face prost. Dar îşi reveni. Era rândul lui să-şi expună propria-i părere cel puţin tot atât de valoroasă ca a lui Ciril.

Îşi căută în buzunar tabachera şi se pregăti să-şi formuleze ideea. Vraja fumului de ţigară era o sursă de inspiraţie, dar în focul discuţiei uită cu desăvârşire să şi-o aprindă.

— Fumaţi? îl întrebă pe Ciril.

— De ce nu? Ce fel de ţigară e asta?

— Venus. Eu nu fumez alte ţigări.

— Câte fumezi pe zi?

— Nu le socotesc. Nu vreau să ştiu!

Ţigara îi oferi lui Frania o clipă de destindere.

— Aveţi dreptate, continuă el, dar eu aş avea o idee. După cum ştiţi, noi „lucrăm” patru ore pe zi şi unora tot li se pare puţin. Ar fi în stare să robotească şi şase ore pe zi, cum era înainte vreme. Atunci, de ce să nu se prelungească timpul de muncă pentru aceşti zeloşi chiar la şase ore şi jumătate pe zi? În felul acesta se vor elibera din procesul de muncă o serie

de oameni care nu simt nevoia să muncească deloc! Astfel fiecare va avea din plin ceea ce doreşte. N-am dreptate? Ce spui?

— Interesant!

— Dumneavoastră nu vă sunt pe plac cluburile, iar eu tocmai cu cluburile aş începe. Aş vrea să vă cer să ne explicaţi acolo această problemă şi să ne vorbiţi de experienţele dumneavoastră. Vă asigur prezenţa tuturor membrilor.

— Am o pasiune pentru cifre. Întreb mereu: cât?

— Douăzeci şi doi de oameni. Numărul complet de membri.

Ciril parcă s-ar fi îmbolnăvit deodată sau parcă ar fi vrut să zdrobească în dinţi o explozie bruscă de râs. Dar spuse numai atât:

— Nu e mult.

În ziua următoare Frania ţinu la club o cuvântare măreaţă pe tema: *Munca pentru maşini – iar libertatea pentru oameni!* Vorbi despre necesitatea răspândirii acestei idei de la om la om şi, desigur, despre necesitatea de a lupta pentru ea şi de a jertfi chiar şi viaţa. Apoi vorbi şi despre eliberarea oamenilor din procesul de muncă pentru a putea trăi liberi ca păsările cerului, ca gâzele pământului, ca peştii mărilor!

Apelul provocă senzaţie la club. Mulţi aplaudară, chiuiră, bătură din picioare. În timpul acesta izbucniră brusc alte aplauze, atât de puternice, încât părea că aplauda un milion de oameni deodată. Ropotele creşteau într-o huruială de cutremur, înghiţind toate celelalte sunete. Membrii clubului îşi astupară urechile şi alergară la un dulăpior de lângă fereastră de unde venea acel zgomot de iad. Primul care ajunse acolo luă dulăpiorul şi îl aruncă pe fereastră. Îndată însă apăru proprietarul păgubit care era inventator. Acesta, un fost dirijor, voind să-şi surprindă în mod plăcut auditorii, îşi prezentase aici pentru prima dată aparatul. El explică jignit că voise să cruţe cu ajutorul „aparatului” său efortul publicului, să-i cruţe durerea de a-şi lovi palmele în sălile de concerte şi de teatre, şi nu putea să priceapă de ce nimeni nu vrea să renunţe la dreptul de a aplauda.

Inventatorul se duse în curte să-şi culeagă aparatul, iar ceilalţi continuară cu aplauzele, bătând din palme în mod obişnuit, încet sau repede, plin de importanţă sau pasionat, gingaş sau vesel, fiecare după temperamentul său.

Dar acolo erau şi oameni care nu aplaudară deloc. Erau prea surprinşi de noutatea ideii şi tăceau. Se chirciseră pe locurile lor, consternaţi, privind nesiguri în jurul lor. Câţiva, folosind haosul stârnit cu „aparatul de aplaudat”, se fofilaseră din sală.

După ce se liniştiră lucrurile, unul dintre cei surprinşi se înscrise la cuvânt. Începu să spună că e mai indicat pentru club ca membrii lui să stea liniştiţi, să nu atragă prea mult atenţia societăţii geloase asupra lor. I s-a

strigat să tacă, spunându-i-se că e un laş. Frania, ridicat pe umeri, fu purtat triumfal prin sală şi zvârlit până în tavan.

Ciril şedea modest la o parte. Frania, într-un elan de generozitate, vru să-l arate pe el mulţimii zgomotoase care număra douăzeci de capete, ca fiind adevăratul autor al acestei idei, dar Ciril îl opri la timp. Zâmbi iarăşi, ca şi cum ar fi făgăduit ceva, iar lui Frania i se păru acum că în surâsul acela nu se ascunde numai o simplă făgăduială.

Din clipa aceea începu prietenia între Frania şi Ciril. În fiecare seară la ora şase se auzea soneria. Frania ştia cine e şi se grăbea să deschidă. Dacă se întâmpla ca prietenul Ciril să întârzie, Frania se neliniştea, se supăra şi era cuprins de panică neştiind cum îşi va petrece seara.

Vagabondau împreună pe străzi, cinau împreună, mergeau împreună la teatre, la concerte şi la feeriile pe gheaţă din palatul de iarnă. Ciril cunoştea Praga nouă mai bine decât Frania. Cunoştea fel de fel de locuri ascunse, unde se puteau servi tot felul de bunătăţi şi de aperitive. Ciril îl conducea pe Frania la restaurante mici, ai putea spune cât podul palmei, dar cu nume vechi, ca de pildă „La Simaciku”. Ciril îi spuse în mod confidenţial că bucătarul de aici e un virtuos şi în acelaşi timp şi un adevărat compozitor. Domina, zice-se, printr-o orchestră de mâncăruri alese, pofta oamenilor şi ştia să-i vrăjească cu simfonii întregi.

Frania, răsfăţat în privinţa asta de către Sedmikraska, avea, s-ar putea spune, un miros şi un auz al gustului. Putea să perceapă cele mai complicate creaţii culinare. Gustă acolo dintr-o aripă afumată de drac-de-mare şi, după ce o consumă, declară, fără să pară că se grăbeşte cu aprecierile, că acest fel a fost pentru el cea mai mare aventură gastronomică de până atunci. La a doua vizită îi fu servit un platou cu Si Ciu-syn, mâncare denumită astfel după numele bucătarului care era chinez. După-masă declară că începând de acum nu va mai spune niciodată despre o mâncare, că ar fi cea mai gustoasă. Chemară la masa lor şi pe virtuosul bucătar. Frania şi-l închipuia îndesat şi rotund ca o minge albă, tăvălită prin făină. Rămase surprins văzând un chinez uriaş, cu ochi înguşti şi şireţi. Culoarea irisului lor era nespus de albastră. Până şi în globul ochilor avea o rămurică de genţiană-albastră. Începu să povestească despre succesele lui, dar în acelaşi timp se plângea de neajunsurile muncii şi a răspunderii. Uneori, spunea el, ar fi gata să lase totul baltă, că mai degrabă s-ar duce să adune scoici din mare, decât să fie mereu frământat de aceste probleme.

Frania râdea. Aşa vorbesc toţi aceşti „mâncători de muncă” şi probabil că se plâng numai din mândrie!

Ciril însă se agăţă de acest pretext. Părea că doreşte să „strălucească” în faţa lui Frania şi să dovedească prin fapte cât e de necesară agitaţia „de la om la om”. Vorbi despre muncă cu atâta dispreţ, încât stârni şi dezaprobarea lui Frania. Începu cu blestemul care stă la baza speciei umane şi, ca să argumenteze, scoase din prăpastia uitării legenda ce povestea despre un anume Adam şi despre iubita lui care, când au fugit din rai, au auzit deasupra capetelor lor strigând glasul dumnezeului-destin: „Omule, de acum încolo numai în sudoarea frunţii să-ţi câştigi pâinea”.

Cuvintele erau puţin cam ciudate. Poate că ar fi avut efect printre invitaţii de la club, dar aci, în mediul acesta înăbuşitor de arome de mâncăruri bune, suna într-adevăr ca un blestem, ca o provocare. Frania însă conta pe faptul că bucătarul fiind un om talentat şi pasionat de munca lui nu va fi de aceeaşi părere şi că va lua în râs această istorioară. De aceea, ca să ţină şi el pasul cu Ciril, mai puse câteva paie pe rugul acestei tirade înflăcărate.

Ochii albaştri ai lui Li Ciu-syn scăpărară. Bătu cu pumnul în masă.

— Aşadar se poate trăi şi fără muncă! strigă el dezlănţuit.

— Nimic mai uşor! confirmă Ciril.

— Şi cum se procedează?

— Încetezi să mai munceşti şi pleci!

Li Ciu-syn fluieră îndelung smulgându-şi şmechereşte de pe cap boneta lui înaltă de bucătar. Dar brusc se posomorî. Uluit cu totul, îşi descheie halatul alb şi se întoarse spre uşă. Plecă tăcut, îndărătnic, ca şi cum ar fi fost jignit în demnitatea sa.

Dacă nu vrei, nu eşti obligat să pleci, ar fi vrut Frania să strige în urma lui, dar n-a strigat.

Ciril avea dreptate, atunci când a deschis ochii bucătarului. Şi bucătarul avea dreptate, când şi-a părăsit într-un mod atât de neaşteptat munca!

Şi totuşi întâmplarea asta avea un mare neajuns.

„Am nevoie de un asemenea bucătar, ca să mănânc bine! gândea Frania. Şi Ciril are nevoie de el – ce dracu’, nu pricepe?”

— Ai văzut ce vesel fluiera? Şi cum şi-a aruncat de pe cap tichia de eretic condamnat?

Frania făcu un semn afirmativ, dar în sinea lui protesta. Nu trebuie exagerat! Totul are o limită! La urma urmei, Li Ciu-syn a plecat nefericit pentru că a fost pus în situaţia de a-şi schimba părerile despre muncă.

— Asta fiindcă era obişnuit să stea la maşina de gătit, răspunse Ciril de parcă i-ar fi ghicit gândurile. I-a părut rău că s-a eliberat, aşa, deodată, şi îşi părăseşte lanţurile.

Apoi nu mai vorbiră despre chinez. A doua zi, când reveniră la cină, au trebuit să aştepte multă vreme. Li s-a spus că bucătarul a plecat şi, odată cu

el, au plecat şi ospătarii. Pe listă străluceau însă mai departe aceleaşi feluri de mâncare: dracul-de-mare, gogoşelele de Himalaia în vin, cât şi celelalte specialităţi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Frania răsuflă uşurat. Numai că trădarea ospătarului, pentru al cărui post nu se găsise înlocuitor, îl obligă să se servească singur. Apoi, când gustă din porţia de creier de peşte pané se îngrozi de-a dreptul, atât era de dezgustător. Ar fi vrut să strige că mâncarea asta este un atac ucigător îndreptat asupra gustului, dar nu zise nimic.

Îl vedea pe Ciril cum sta aplecat peste farfuria sa, înghiţind aceeaşi mâncare; îl fulgeră prin minte gândul că poate prietenul său se răzbună pe el. Atunci se apucă să mănânce. Nu trăise însă niciodată o senzaţie atât de nesuferită şi provocată atât de repede. Se mira el însuşi că simţul omenesc poate să suporte un asemenea gust respingător. Dar totuşi mâncă şi suportă. El socotea că în felul acesta îl pedepseşte pe Ciril pentru acţiunea lui de propagandă necugetată.

— Mâncarea e admirabilă astăzi, îl necăji el, dar Ciril îşi vedea de ale sale.

— Ei vezi, zise el mulţumit, după ce terminase de mâncat şi-şi ştersese buzele cu şervetul. Tu te temeai de ce se va întâmpla când a plecat bucătarul. Iacă, totul e în ordine. Mâncarea a avut un gust remarcabil, nu?

„Vulpoiule! gândi Frania. E în ordine, dacă acţiunea ta de ieri te arde şi pe tine acum până în vârful picioarelor!”

Ieri, pe vremea asta, halba de bere rece era demult pe masă, surâzând parcă în faţa lor. Iar astăzi, când limba le era năclăită de un gust scârbos de le venea să scuipe, nu venea nimeni să le-o servească. Până la urmă au trebuit să se ducă singuri la tejghea să se servească. Şi, ca o culme a nemulţumirilor, berea era caldă şi amară.

Frania simţi că nu va mai putea suporta şi această ultimă lovitură. Fierbea de mânie şi, în acelaşi timp, îi venea să plângă şi să protesteze împotriva acestei nedreptăţi, să ia halba şi s-o trântească de pământ.

Dar se stăpâni îndată, când simţi pe umărul lui o mână liniştitoare.

— Calm, calm, Frania, îi zâmbi Ciril, iar surâsul lui parcă i-ar fi spus: Ştiu multe şi înţeleg şi mai multe. Apoi începu să-l încurajeze: Nu-i nimic de făcut, prietene, trebuie să te adaptezi situaţiei. Pretenţiile noastre au crescut, dar asta nu înseamnă că nu trebuie să le dorim tuturor aceeaşi libertate. Şi bucătarul are dreptul să trăiască şi să zburde în libertate întocmai ca tine şi ca mine, întocmai ca o pasăre, ca un fluture. Nu trebuie deci să bombănim. Şi aşa se poate trăi bine.

— Poate că ai dreptate, răspunse Frania întunecat. Ştiu să-mi impun orice, şi apoi mă descurc eu şi fără creier de peşte.

— Probabil că noul bucătar va învăţa să gătească bine, cine ştie, trebuie să înveţe şi el odată, dacă, bineînţeles, va rezista multă vreme la maşina de gătit.

Frania era gata-gata să izbucnească. Să-i spună că de acum încolo să-şi păstreze pentru sine asemenea blestemăţie de agitaţie, că el e vinovat de toate câte se întâmplaseră în restaurantul acesta şi acum mai şi rânjea. Dar vrând-nevrând s-a văzut obligat să-i dea dreptate. Desigur că nu trebuie să-şi dezvăluie deziluziile personale, ca să nu stârnească batjocura prietenului său. Ce fel de apostol al noii idei ar fi el?! Se linişti deci. Nu spuse nimic, dar când plecară de la „Simaciku" se jură că n-o să mai calce pe acolo chiar dacă ar fi să moară de foame.

Frania avea acum toate motivele să-l urască pe Ciril şi cu toate acestea nu se putea despărţi de el. Îi aştepta vizitele tot atât de nerăbdător şi se bucura de hoinărelile lor care ascundeau în ele tot felul de posibilităţi neprevăzute, întâlniri uimitoare şi întâmplări de neînţeles.

Frania fusese martor la toate, aprobând intransigenţa şi principiul după care Ciril îşi aplica ideea. Chiar îl admira şi socotea că va fi cândva şi el la fel, că va învăţa să suporte orice prejudicii, să sufere „pentru idee". Deseori însă, în tainiţele sufletului, îi încolţea alt gând ascuns: când îi va veni mintea la cap? Când se va sătura de această luptă zadarnică, în care orice succes se întoarce ca o lovitură de bumerang chiar asupra capetelor lor?

Uneori ceea ce li se întâmpla era de necrezut. Cafeaua „moka de Arabia", care îi plăcea s-o bea îndulcită cu o steluţă trandafirie de zahăr în cafeneaua „La cameleonul ceresc", devenise deodată amară! Resemnat, fu nevoit să asculte scuzele responsabilului cafenelei. Acesta spunea că inginerul-şef al fabricii de dulciuri „se eliberase din muncă" şi zburase în Groenlanda, ca să vadă cum se face acolo încălzirea solului cu ajutorul energiei atomice. Şi după el a şters-o întreg colectivul de tehnicieni.

Frania clătină trist din cap, ca şi cum nimic nu l-ar mai fi putut surprinde. Apoi întrebă fără curaj:

— Ciril, nu cumva ai şi tu vreun amestec în afacerea asta?

— Jumătate tu şi jumătate eu! sună răspunsul. Îmi explic această afacere printr-o acţiune întreprinsă de entuziaştii pe care noi i-am încântat la club. Probabil că au făcut agitaţie. Ideea noastră se întinde, băiete, cu viteza reacţiei în lanţ. Discursul tău de la club a dat rezultate şi a împins oamenii să treacă la fapte.

Dacă nu şi-ar fi cunoscut prietenul, puţin i-ar fi lipsit să creadă că acesta îşi bate joc de el. Cu toate că în acest caz ar fi însemnat să râdă şi de el însuşi. Prietenul vorbea desigur foarte sincer, dar ce-i pasă lui acum de toată

sinceritatea aceasta, când cafeaua era amară şi nu o mai putea îndulci nici cu un astfel de succes repurtat de ideile lui proprii.

Într-una din seri s-au dus împreună la grădina cinematografului „Văd stelele”. Acolo rula un film interesant, se numea: „Cum a devenit domnul Zaharias Zdichineţ satelit al pământului”.

Filmul arăta viaţa unui echipaj de pe un corp ceresc artificial care era de fapt o staţie de legătură, un fel de pod care circula la limita atmosferei pământeşti, pe care cosmonauţii se opreau pentru a pregăti alte zboruri ale rachetelor cosmice. Domnul Zaharias era şeful instalaţiei de reglare a climei de pe satelit şi se îndrăgostise, fără noroc, de domnişoara Liza, cea mai tânără controloare a microatmosferei. Dar Liza iubea pe rozaliul Alioşa, calculatorul-şef. În cadrul acţiunii se creează un triunghi etern uman, bineînţeles, suspendat la 300 kilometri deasupra globului pământesc.

Domnul Zaharias, îndrăgostit fără speranţă, se hotărăşte să se sinucidă şi, în vederea acestui scop, alege un procedeu uimitor: sare din satelit. Şi tocmai în clipa palpitantă, când deschidea trapa cabinei ca să se arunce cu capul în spaţiu, deodată s-a stins imaginea colorată de pe ecran, iar strigătul nefericitului îndrăgostit a fost rupt.

Din mijlocul publicului se auzi un oftat unanim de dezamăgire. Se vocifera, se râdea şi se auzea clinchetul linguriţelor de îngheţată care, în semn de protest, se loveau de farfurioare. Se părea că defectul va fi reparat repede, dar aşteptarea se tot prelungea. Câţiva spectatori se ridicară din fotoliile-leagăn şi plecară, tăcuţi şi indiferenţi, ca şi cum pe lume n-ar fi existat curiozitate.

— Un moment! spuse Ciril şi se ridică şi el. Mă duc să aflu ce s-a întâmplat.

— Bine!

Frania ar fi vrut între timp să bea un pahar de oranjadă, dar nu mai rămăsese nimeni să-l servească. Plecau şi alţi spectatori. Frania era uimit de liniştea cosmică din ochii lor. I se părea chiar că surprinsese câteva perechi de ochi oprindu-se cu interes asupra sa, dar, când se convinse că totul în îmbrăcămintea lui se află în ordine, se scutură îndată de această închipuire fără rost.

Ciril se întoarse cu o veste supărătoare. Operatorul îşi părăsise de cu seară postul ca să se înroleze în rândurile cetăţenilor liberi care au terminat definitiv cu toate lanţurile muncii. Elevul care îl înlocuia nu ştia ce să facă cu pelicula ruptă. Lui Ciril i s-a spus că şi alţi membri ai personalului îşi vor părăsi postul din acelaşi motiv.

Lui Frania îi era sete, dar curiozitatea îl ardea şi mai rău. Ce n-ar fi dat să vadă, fie şi numai clipa care arată cum s-a desfăcut de satelit domnul

Zaharias, îndrăgostitul nefericit, şi cum după aceea a devenit el însuşi satelit al Pământului! Otrăvit până în fundul fiinţei sale, Frania părăsi blestemata gradină a cinematografului.

Cu o seară înainte pierduse de două ori la rând partida de şah cu Ciril. A treia oară îi zâmbise norocul. Partenerul său pierdu calul şi provocă, zadarnic, o serie de încurcături numai pentru că situaţia damei sale era ameninţată. Frania se pregătea să-i dea o lovitură grozavă, prin care să-i prindă dama în cursa, dar chiar în clipa aceea se stinse lumina! Se făcu întuneric, întuneric desăvârşit, barbar. Acest întuneric survenise atât de brusc şi de neaşteptat, încât Frania se sperie şi bâjbâind lovi masa. Simţi totodată cum aceasta se răstoarnă şi cum figurile se rostogolesc la pământ! Când îşi reveni din spaimă, auzi glasul liniştitor al lui Ciril care se afla alături de el:

— E un deranjament în reţeaua electrică. Tehnicianul o să facă îndată reparaţia.

Deranjament! Dar cine o să mai pună figurile de şah la loc, aşa cum au fost ele în partida aproape câştigată? Şi întunericul se prelungea, trecuseră cinci minute, zece minute, şi tehnicianul nu mai venea. Până la urmă au aflat că şi acesta şi-a părăsit serviciul. Ar fi trebuit să bănuiască din capul locului! Lui Frania îi venea să urle de necaz, dar se mulţumi să-şi muşte buzele. Puţin mai târziu Ciril îi anunţă cu glas tare o veste şi mai alarmantă. Nici nu-i venea s-o creadă. Din păcate, avea s-o simtă curând pe propria-i piele.

Trei dispeceri de la fabrica automată de ţigări „Venus” au refuzat să mai lucreze. Au lăsat totul baltă şi au zburat în Alpi la concursurile de alpinism. Se spunea că acum în fabrică domneşte o linişte ca în Lună.

Frania, plin de presimţiri rele, porni îndată spre automat. Aruncă o fisă în orificiu, învârti butonul şi... în locul pachetului de ţigări, primi fisa îndărăt însoţită de un cartonaş cât o carte de vizită pe care erau tipărite câteva cuvinte de scuză.

În primul moment i se păru că este o farsă. Nu i se mai întâmplase ca automatul să nu-l asculte! Să fie obligat oare să renunţe de astă dată tocmai la un lucru cu care se obişnuise şi pe care îl socotea ca pe o necesitate firească a vieţii?

Ciril, ca un fel de diavol ispititor, îi oferi o ţigară „Poem”. Frania nu refuzase niciodată o ţigară oferită de cineva. Acum însă aproape că plângea după albastrele sale ţigări „Venus”. Răscoli pretutindeni, încercă şi la alte automate, zadarnic. Oriunde s-ar fi îndreptat şi orice ar fi întreprins, până la urmă ghinionul se ţinea scai de ei.

Începu să ofteze mereu şi din când în când rămânea pe gânduri. Încă mai demult, din timpul hoinărelilor lui cu Ciril, îl năpădeau gânduri ciudate.

Admirabila idee a eliberării din muncă se banaliza numaidecât, când omul încerca să o realizeze. El purta torţa noii idei, dar aceasta pâlpâia o clipă şi până la urmă se ardea el însuşi cu ea.

Cineva trebuie să muncească, reflecta el. Nu sunt nici nebun, nici diavol ca să nu recunosc acest adevăr.

Numai că... cine trebuie să muncească şi cine nu trebuie!? Înainte de a-l cunoaşte pe Ciril, problema era limpede: Eu nu trebuie să muncesc! Alţii n-au decât s-o facă! Dar, după aceea, vechea lui siguranţă se risipea. Parcă totul era acum mai întâi călcat în picioare şi apoi se întorcea împotriva lui. Frania se simţea depăşit. Cine trebuie să muncească şi cine nu trebuie? Da, în această întrebare se afla închisă toată taina. Câtă vreme nu-şi pusese această problemă fusese fericit.

La celelalte întâlniri Frania nu mai spuse niciun cuvânt. Tăcea cu încăpăţânare. Din când în când îi arunca lui Ciril o privire întrebătoare, ca şi cum ar fi aşteptat ceva de la el. Ceva nelămurit, ceva de care se temea, dar care prindea contur din ce în ce mai mult. Mai târziu îi veni o idee. O respinse, dar aceasta revenea iarăşi, şi iarăşi, plictisindu-l. Şi totuşi niciodată nu avusese curajul să o rostească cu glas tare. Într-o zi Ciril îi propuse să meargă să viziteze împreună fabrica de ţigări „Jupiter”, care mai funcţiona încă. Trebuia să meargă înainte de prânz, ca să-l prindă pe un anumit inginer, cu care Ciril dorea să vorbească.

— Despre ce vrei să vorbeşti cu el? se sperie Frania.

— E un vechi cunoscut al meu, şi nu l-am văzut demult.

Frania nu mai rezistă. Se hotărî să-i vorbească:

— Ascultă, Ciril, spuse el întunecat. La ce bun să mai minţim – amândoi fumăm...

— Aha! râse Ciril. Nu, nu-ţi fie frică! N-am să-i suflu niciun cuvinţel. Dar mi-e teamă că el însuşi...

— Dacă... el însuşi... continuă Frania căzând pe gânduri, atunci ar trebui să-i spui... adică noi amândoi...

— Vrei să zici că trebuie să-i facem morală, să-l convingem... să...

— Să... Eu aşa cred... fiindcă...

— Fiindcă noi, amândoi...

— Întocmai, afirmă Frania. Munca nu trebuie să se întrerupă acolo unde e neapărat necesară pentru bunăstarea societăţii umane.

— Deci să-i lămurim pe aceia care vor să se elibereze din procesul de muncă...

— Şi chiar să-i convingem...

— Ce?

— Ei, că munca e o cinste, că e frumoasă, ca ea e mândria omului, spuse Frania simţind că aceste cuvinte îi lasă pe limbă un gust amar ca laptele de păpădie.

Ciril însă scutură negativ din cap.

— Nu, Frania! Tu nu vorbeşti serios! Nici tu n-ai fi de acord cu treaba asta! Nu-ţi dai seama ca ar fi o laşitate, că ar fi ca şi cum nu te-ai respecta pe tine însuţi!? Oricine ar putea să-i vorbească în felul acesta în afară de noi doi. Noi nu mai avem dreptul. Tot ce pot să-ţi făgăduiesc e că voi tăcea. Orice ar vrea să facă acest inginer, nu-l voi reţine, nici nu-l voi îndemna!

După ce se despărţiră, pe Frania îl mai aştepta o surpriză. Ascensorul numărul 9, care trebuia să-l urce la etajul doisprezece, nu funcţiona!

Aceasta era o întâmplare nemaiauzită, Frania se repezi la telefonul portarului. La început formă zadarnic numărul respectiv. Îl cuprinse spaima că şi telefonul s-a întrerupt şi că întreg iadul complotează împotriva lui. După o aşteptare îndelungată îi răspunse în sfârşit glasul de care avea nevoie. Se pregătea să tune şi să fulgere, să protesteze şi să ceară imediat să se ia masuri, însă de la celălalt capăt al firului glasul administratorului suna sec şi riguros:

— Numărul 9 a rămas în pană şi maşinistul a plecat.

— Cum a plecat? Unde a plecat?

— Şi-a părăsit lucrul! Zicea că a muncit destul!

— Şi eu ce fac? Cum ajung sus?

— Trebuie să urcaţi pe jos. Sau poate vreţi să vă urc eu.

— Cum să urc pe jos? gemu Frania.

— Pe scări! Noapte bună!

— Alo! Alo!...

Dar glasul nu mai reveni. Lui Frania nu-i mai rămase decât să urce treaptă cu treaptă, etaj cu etaj. Până ajunse la etajul zece, avu timp să blesteme şi glasul administratorului de la telefon, şi pe maşinistul-şef care dezertase de la munca lui, şi pe toţi ceilalţi funcţionari fără conştiinţă, care şi-au părăsit în chip uşuratic locurile lor de muncă. Îl blestemă şi pe Ciril, care ca un mefisto îşi băgase coada peste tot. După ce în sfârşit se târî aproape în patru labe de-a lungul ultimului etaj, izbucni în plâns, blestemându-se de data asta numai pe sine. Îşi afurisi soarta şi clipa în care s-a născut, spunându-şi că decât o asemenea viaţă, mai bine lipsă.

A doua zi dimineaţă, ascensorul funcţiona şi treptele nesfârşite rămăseseră în amintirea lui ca un vis urât. Astfel putu să ajungă la timp la întâlnirea cu prietenul său. Ciril îl conduse pe Frania la unul din pavilioanele

albe şi înguste ce se întindeau până departe, cât vedeai cu ochii. Pavilionul era înconjurat din toate părţile de un parc.

Frania nu mai fusese nicicând într-o fabrică. Era cu totul uimit când trecură peste covorul întins în hala enormă care pe toată lungimea ei adăpostea un sistem de maşini semănând cu o şopârlă uriaşă, compus din forme geometrice perfecte, legate unele de altele şi îmbucându-se unele în altele.

În sală nu se mişca nimic. Frania începu să se nelinişteasca îndată. I se păru că şi aceste maşini s-au oprit. Se întoarse cu teamă spre fata care îi întovărăşea. Era îmbrăcată cu un halat alb mirosind a tutun. Până şi ochii ei, măriţi de nişte lentile puternice, aminteau de culoarea foilor uscate ale preţiosului tabac. Fata li se prezentă ca fiind dispecer.

Deschise ferestruica de control şi deodată sala se umplu de un ronţăit calm. Frania răsuflă uşurat. Prin geamuri se putea vedea cum se aşază unele peste altele foi galbene de aceeaşi mărime, cum se îndreaptă spre cuţitele care le taie în fire aurii.

În dosul fiecărei ferestre se petrecea ceva remarcabil, începând cu aşezarea foilor de tutun şi până la naşterea ţigărilor. Unele maşini cu degete de oţel formau cutiuţe din material plastic transparent, altele le umpleau, le lipeau şi le aşezau în cutii mari, care porneau undeva, pe o bandă rulantă, până se pierdeau din vedere.

— Asta e coada crocodilului nostru, râse fata. Dacă vreţi să-i vedeţi şi creierul trebuie să înconjurăm totul.

Frania ar fi rămas să privească prin fiecare ferestruică, chiar până seara, dar fata, fără altă vorbă, îl pofti să treacă pe partea cealaltă, peste podul suspendat. Şi în această parte a „crocodilului”, pe parchet se întindea un covor imens. Între ferestrele mari atârnau în rame pânze şi tapiserii cu motive legate de folosirea tutunului şi de fumat, iar între palmieri erau fotolii albe împletite. Înfăţişarea acestui loc semăna mai degrabă cu o expoziţie de tablouri, aşezată într-o grădină de iarnă.

Apoi ajunseră în biroul inginerului. Acolo era creierul fabricii sub forma unui cadran cu limbi tremurătoare, cu butoane şi cu semnale luminoase aşezate pe discuri albe. Aci se concentrau toţi nervii „crocodilului”.

Inginerul era un bărbat înalt, blond, cu o bărbie ascuţită şi cu sprâncene negre deasupra unor ochi ironici. Îi ură bun-venit lui Ciril. Se vedea că îi face plăcere să-l vadă. La Frania se uită şi îi zâmbi caustic.

— Inginer Krubert, se prezentă el.

Le oferi fotoliile, iar el se aşeză astfel, încât să aibă sub ochi întregul sistem nervos al „crocodilului”, de la cap până la coadă, sub forma unui tablou electric de comandă. Inginerul începu să vorbească despre munca lui.

Se simţea îndată că vorbeşte cu plăcere. Spunea că nu se poate plânge de muncă, dar că va pleca de aci liniştit şi că atunci va ofta de mulţumire, ca după un film bun care odată tot trebuie să se termine.

Frania rămase uimit de felul de a vorbi al inginerului şi nu-şi putea da seama dacă cele spuse erau doar o glumă sau nu.

— N-am înţeles bine. De fapt de ce vreţi să plecaţi? întrebă el.

— Toţi pleacă... Şi eu cred că dumneavoastră ştiţi de ce!

Inginerul Krubert îi aruncă o privire şireată, ca şi cum i-ar fi cerut să colaboreze la vreo pungăşie. Frania era contrariat. Omul acesta mă cunoaşte oare? De când, şi de unde? După atâtea experienţe chinuitoare parcă pierduse pământul de sub picioare. I-ar fi fost foarte neplăcut. Poate că Ciril îl trădase? Îl căută din priviri, dar el se ridicase şi sta de vorbă, la o oarecare distanţă, cu dispecera cu ochelari. Acum Frania putea să-l întrebe pe inginer unele lucruri despre care în faţa lui Ciril s-ar fi sfiit să vorbească. Când îşi aminti de minunile care se petreceau în dosul ferestruicilor, simţi că se revoltă împotriva acestui prost care s-a lăsat prins cu atâta uşurinţă.

— V-aţi obişnuit, desigur, cu munca dumneavoastră, începu Frania pe de departe. Nu o să vă plictisiţi fără ea?

— O, ba da, la început o să-mi fie greu... Prestez o muncă plăcută. Eu cânt pe această claviatură şi crocodilul scuipă ţigări... Dar e totuşi muncă, răspundere, datorie, e o limitare a libertăţii personale. De altfel am şi acasă pian. Dau întâietate libertăţii absolute care se aseamănă cu libertatea păsărilor din aer. Şi vrabia de pe streaşină e mai liberă decât omul. Cred că tocmai dumneavoastră nu trebuie să vă mai explic...

„Idiotul, poate crede că eu sunt nebun”, se gândi întristat Frania.

— Şi-apoi, continuă Krubert, voi căuta mângâiere şi uitare în colecţiile mele. De fapt sunt un pasionat colecţionar de antichităţi. Nu aveţi cumva din întâmplare pe acasă vreo monedă veche, vreo brăţară, sau cercei din aceia pe care îi purtau bunicile noastre la urechi? Sau vreun ceas de nichel, sau de aur, indiferent. Colecţionez şi viori, chiar şi „ţigări”.

— Nu am nimic asemănător, răspunse Frania cu glasul parcă sugrumat. Dar, în legătură cu acea libertate absolută de care aţi vorbit, aş vrea să vă spun numai că această idee strălucitoare ca şi un luceafăr nu poate fi generalizată. Aţi trecut cu vederea un lucru important. Mă gândesc la nevoia de a se munci acolo unde este absolut necesar pentru a menţine standardul de viaţă. Ce aţi fuma dumneavoastră, de pildă, dacă s-ar opri toată producţia de ţigări?

— Din întâmplare eu nu fumez, râse Krubert, şi ochii lui păreau că spun: ţi-ai găsit naşul cu mine, băiete!

— Nefumător! se miră cu glas tare Frania, şi totuşi colecţionar de ţigări!

— Dacă aş fi fumător, mi-aş fi fumat demult colecţia, răspunse el, apoi începu să explice ce fel de specialităţi are în colecţia sa.

— Aşadar, nu sunteţi fumător, admise Frania. Dar fumătorii ce se vor face?

— Se vor dezvăţa de fumat! Dacă nu va mai fi nicăieri tutun, nu vor mai fi nici fumători. Vor dispare, cum au dispărut şi lămpile electrice. Dar serios, aerul va fi atunci mai curat! Se va respira mai bine şi va fi folositor pentru sănătatea naţională. Fumul de tutun de pe tot globul se rostogoleşte până în stratosferă, sporovăia Krubert.

E un egoist, hotărî Frania în cele din urmă. Cu unul ca ăsta e păcat să strici o vorbă! Dar simţea că lucrurile nu stăteau tocmai aşa. Poate se preface numai? Sporovăieşte în van şi probabil îmi ascunde ceva. Lui Frania îi plăcea chipul inginerului, dar pe vorbele lui nu dădea doi bani. Tot ceea ce spunea el aţâţa, şi, cu toate acestea, înfăţişarea lui dovedea tocmai contrariul celor rostite. Frania avea impresia că toate brăţările, ceasornicele, şi tot ce spusese în legătură cu ele, era ceva secundar, neserios. Poate că aceste colecţii nici nu le avea. Aşa socotea Frania judecând după felul atent cu care inginerul supraveghea aparatura şi după cum se întrerupea din vorbă când pe tablou apăreau fosforescenţele unor semne tainice.

Omul acesta se confundă cu munca lui! N-ar părăsi-o pentru nimic în lume! Toate vorbele lui neserioase şi neconvingătoare, nu sunt decât o manevră ascunsă. Frania ar fi pus mâna în foc, că aşa era. Atunci de ce toate acestea? De ce? Dacă n-ar fi flecărit atâta ar fi vrut să-i spună că n-a văzut niciodată ceva mai frumos decât procesul de producţie care are loc sub chiurasa solzoasă a monstrului automat. Mâinile fantastice, de forme uimitoare, au sute de degete, de încheieturi şi de articulaţii! Fără să greşească o singură dată, îşi îndeplinesc precis sarcina trecându-şi opera mai departe altor şi altor degete.

Ar fi vrut să-i spună lui Krubert că îl invidiază pentru slujba lui din această cameră, plină de cadrane, de sonerii şi de becuri albe, verzi şi roşii, prin care lămpile electronice comandă şi interzic amestecul omului.

Ciril reveni tocmai când discuţia se terminase. Îi zâmbi lui Frania cu zâmbetul lui plin de făgăduinţe. Frania şedea tare îngândurat, fără să mai spună niciun cuvânt. Apoi rece îşi luară rămas bun.

Aleea principală era străjuită de arbori exotici şi ducea către nişte fântâni arteziene şopotitoare. Ciril însă o luă pe o cărare lăturalnică. Un grădinar cu o pălărie de paie mexicană tăia acolo trandafirii trecuţi şi îi arunca într-un coş. Un altul, puţin mai departe, stropea cu un furtun iarba presărată cu margarete, clopoţei de câmp şi garoafe. Trecură pe lângă o fată care lega în arc o tufă de trandafiri agăţători şi forma astfel o poartă.

Pe o platformă plină de flori trandafirii de tutun se plimba cineva cu un aparat de măsurat.

Frania se uita la toţi cei pe lângă care treceau cu câtă grijă, cu câtă pasiune erau absorbiţi de lucru.

Făceau o muncă destul de puţin importantă, după cum socotea el, dar o îndeplineau ca şi cum fericirea întregii lumi ar fi depins de ea. Dacă ar spune acum acestor oameni să renunţe la muncă fiindcă e o robie, s-ar năpusti asupra lui ca bărzăunii sau, mai degrabă, ar râde de el ca de un nebun.

O luară pe lângă omul care grebla cărarea. Ce demn se purta! Cu câtă mândrie ţinea grebla! Ce fericire trebuie să simţi în suflet atunci când greblezi nisipul alb al aleii!

Îl cuprinse dorinţa să ia o unealtă, oricare ar fi! I se păru curios că până atunci mâinile lui nu făcuseră nimic. Se privi, îşi mişcă degetele şi i se păru că le vede pentru prima oară. Şi deodată îl cuprinse mila de ele pentru că se mişcau zadarnic, în gol.

Ciril îi observă privirea plecată spre palmele deschise şi nu spuse decât atât:

— Mâini!

Nimic mai mult. Dar o spuse ca şi când i-ar fi prins gândul din zbor, ca şi când ar fi ghicit de ce îşi privea Frania mâinile. Acesta se uită la prietenul său şi se roşi. Şi deodată se mânie. Ciril e capul tuturor răutăţilor! El avusese năstruşnica idee să facă agitaţie, să meargă de la om la om ca „să-i scuture pe toţi acei lacomi de muncă.”

Dar furia lui se schimbă în răutate. Am eşuat amândoi, amice, şi tu şi eu. Amândoi plutim parcă în Lună, n-avem ce ne reproşa. Avusese de o sută de ori poftă să-i spună lucrul acesta. Dar nu! Să înceapă să vorbească el singur! Să-şi recunoască greşeala. Spusese: „Mâini”. Ce-a vrut să zică cu asta? Ar fi trebuit să-şi termine gândul! Voia să râdă de mine că în momentul acela mâinile grădinarilor mi-au amintit de propriile mele mâini? Sau poate voia să mă ispitească? Ce să mai cred despre el?

Frania se uită spre Ciril, privindu-l dintr-o parte şi aştepta parcă un răspuns de la el.

Iată că acum nu mai zâmbeşte cu acel zâmbet plin de făgăduinţi. Până aici l-a adus afurisitul acela de surâs şi tocmai acum s-a stins! Şi chiar dacă s-ar aprinde iar şi ar scânteia din nou ca un luceafăr, Frania nu s-ar mai lăsa înşelat!

Ce aştepta Ciril? Să-mi vorbească! Să-mi spună ceva! Şi dacă va începe să flecărească iarăşi despre libertatea aceea asemănătoare cu a păsărilor, despre libertatea ciocârliei? Am să-i spun verde în faţă: Omule, du-te! Nu te mai păcăli nici pe tine, nici pe alţii!

Încordarea dintre ei creştea tot mai mult. Când au ajuns la răspântia denumită „Soarele cu şapte raze”, Ciril se opri brusc.

— Frania, zise el prinzându-l moale de braţ.

— Ce-i?

Îl privi în ochi cu o căutătură lungă şi cercetătoare.

— N-ai să-mi spui nimic?

— Ba am! se îmbufna Frania. Dar întâi vorbeşte-mi tu! Cred că şi tu ai să-mi spui câte ceva!

— Să ne despărţim, Frania! adaugă Ciril.

— Ce-ai spus? se înspăimântă Frania. Vrei să pleci? Acum... când... n-ar fi tocmai cinstit din partea ta...

— De ce? întrebă Ciril neînţelegând.

— Fiindcă... fiindcă... am intrat în afacerea asta amândoi şi ne-am încurcat până peste cap. Nu vreau să dau vina pe tine, m-am înşelat în aceeaşi măsură ca şi tine! Dar acum ar fi cinstit să căutam să ieşim împreună din impasul ăsta!

— Eu, Frania, am şi găsit rezolvarea. De fapt o ştii şi tu. Dacă te-aş sfătui, ai crede poate că te silesc.

— Dar şi eu mă gândesc la o soluţie, strigă Frania. Şi eu am să găsesc una! Totul a devenit acum pentru mine mai limpede decât lumina soarelui!

Pronunţând aceste cuvinte i se păru că o negură deasă s-a destrămat undeva în adâncurile lui. Simţi deodată o mare bucurie, fără să ştie de ce şi de unde îi vine acest sentiment. Ceva se limpezise în el. Râdea. Din nou se ivi acel cunoscut surâs plin de făgăduieli neîmplinite în jurul gurii lui Ciril, dar Frania avu senzaţia că tocmai una dintre acele făgăduieli se împlinise.

— De mâine încep, se înflăcără Frania. Şi nu patru, ci dintr-odată cinci ore voi munci. Avem ce ajunge din urmă, amice, nu crezi?

— Să cauţi de lucru e destul de uşor, spuse Ciril, dar să găseşti... asta e mult mai greu.

— Nu mă înspăimânt eu de greutatea asta, dar ce muncă să-mi aleg? În trecut am folosit condeiul. Mi-ar place însă să ţin ceva mai greu în mână, şi nu numai într-una singură, ci în amândouă! Să simt presiunea, rezistenţa, greutatea! Braţele mele sunt atât de odihnite, încât singure doresc oboseala plăcută a muncii. Mi-am dat seama de acest lucru în grădina aceea. Pentru început aş vrea să ţin în mâini măcar o foarfecă de grădinar. Mi-ar place să tai trandafiri trecuţi, să răscolesc cu vreo cazma în pământ, să fac gropi pentru răsaduri tinere, să răstorn iarăşi pământul în jurul lor. Fie şi fără unelte, doar cu mâinile goale... Ar fi ceva să fiu grădinar! Chiar de mâine mă înscriu la un oficiu de plasare. Să mergem amândoi, propuse Frania.

A doua zi Frania află că nu e chiar atât de uşor să devii grădinar. Responsabilii de grădini şi de parcuri se scuzau politicos, ridicau din umeri, amânau. Calculau câţi oameni lucrează într-un anumit sector, pentru ca, urmărind realizarea unui plan, să nu se încurce unul pe altul, ci să muncească cu conştiinţa că munca lor e într-adevăr folositoare pentru toţi. Şi toţi îşi dădeau osteneala sa muncească bine, fiecare la locul său de producţie, şi dacă li s-ar fi luat o singură părticică din sarcina lor, aceasta li s-ar fi părut o nedreptate, o lipsă de încredere, ba chiar o insultă. Doreau să muncească patru ore pline şi aveau dreptul să le pretindă! Nimeni n-ar avea îndrăzneala să-i pedepsească pentru sârguinţa lor ştirbindu-le din numărul orelor de muncă. N-au decât să vorbească domnii solicitanţi cu oricare din grădinari. Să se convingă că fiecare dintre ei e legat cu trup şi suflet de munca lui şi toţi sunt fericiţi că, prin munca lor contribuie la realizarea bunăstării generale.

Cam în felul acesta li se răspundea şi în fabrici şi în ateliere, adică acolo unde automatele, înadins, nu înlocuiseră mâinile omeneşti. Tot aşa se întâmpla când solicitau un loc de muncă în birourile palatelor de cultură şi de sport, ale întreprinderilor comerciale sau gastronomice şi chiar la administraţia blocurilor de locuit, unde personalul de serviciu furnica.

Peste tot directorii semănau cu balaurii cu o sută de capete şi parcă stăteau de strajă la poarta castelului blestemat, numai că în loc de capete îi întâmpinau cu o sută de scuze, păzind, fiecare în sectorul lui de activitate, ca să nu se scadă nimic din munca oamenilor pe care îi aveau în grijă.

Frania înţelesese că nu mai poate alege. Ar primi orice numai să nu stea deoparte! Încercă pretutindeni unde credea că s-a ivit cea mai mică nădejde, dar zadarnic!

— Să mai încercăm altceva, îşi aminti Ciril. Creatorii de artă au nevoie de lectori, de copişti, de asistenţi, de comisionari. Să fim cel puţin în umbra acestor luminaţi.

— Aş fi gata să le mătur şi pragul! strigă Frania cuprins de o nouă nădejde. Numai că şi această nădejde îi decepţionă. Cunoscuţii poeţi, dramaturgi, învăţaţi, pictori, compozitori, actori şi cântăreţi erau demult înconjuraţi de o întreagă pleiadă de oameni care muncesc în jurul lor adorându-i şi admirându-i. Frania n-a reuşit să găsească de lucru nici la maestrul Hanuş a cărui operă o îndrăgise cândva. Acesta era un poet de mare renume; scria versuri pentru slăvirea muncii omeneşti pe care societatea de astăzi o preschimbase într-o adevărată bucurie a sufletului, într-o înălţătoare şi creatoare izbândă a creierului, într-o voluptate a muşchilor şi într-o dulceaţă a oboselii. Pe versurile lui compozitori renumiţi compuneau cântece şi imnuri.

Maestrul Hanuş primise cu bunăvoinţă primele versuri ale lui Frania, iar când a primit şi pe cele din urmă îi trimise o scrisoare, mai mult de milă, în care încerca să-l întoarcă de pe calea rătăcirilor poetice. Nu-l cunoscuse personal pe Frania şi uitase demult de încercarea lui fără succes. Mai degrabă pe Ciril i se păruse că-l cunoştea de undeva. Lui Frania nu-i scăpară zâmbetele lor prefăcute, deşi îşi strângeau mâinile. Dar de angajare nu putea fi vorba.

— Mi-ar face plăcere, dar nu pot, jur că nu mai am nevoie de nimeni. În jurul meu sunt numai tineri entuziaşti, care mă iubesc şi nu au altă dorinţă decât să mă servească, de aceea îi iubesc şi eu pe ei... dar sunt într-adevăr prea mulţi! Le citesc din noile mele versuri, iar drept răsplată ei mi le citesc pe ale lor. Ne spunem despre ele adevărul. Desigur ţin o casă mare. Am un grădinar, un administrator al galeriei de tablouri şi al observatorului astronomic, am un arhivar şi bibliotecar, un secretar şi nu ştiu câţi lectori. Toţi muncesc cu schimbul, mă răsfăţă, nu, nu pot, nu pot! Într-adevăr, îmi pare foarte rău, dar... pe soarele care pluteşte deasupra mea, nu am nicio posibilitate.

— Pot să vă curăţ pantofii, propuse Frania deznădăjduit.

Hanuş îi arătă o treaptă care avea o deschizătură făcută anume ca să intre în ea un picior încălţat.

— Chiar dacă n-aş avea acest aparat, mi i-aş face singur! Şi deodată începu să râdă: Ar putea să vie cineva să se ofere să-mi cureţe până şi dinţii cu periuţa.

După un drum penibil, plin de eforturi zadarnice şi de insuccese, Frania împreună cu Ciril şedeau într-un restaurant unde li se servea o cină îmbelşugată. Pe masă apăreau platouri cu mâncăruri admirabile şi sticle cu etichetele unor soiuri vestite de vin vechi. Şi amândoi prietenii erau înfometaţi, ca lupii.

Şi totuşi simţeau că le lipseşte ceva! Stomacul satisfăcut se bucura, însă inima le era goală. Abia acum vedeau limpede că există ceva mai scump decât cele mai preţioase aperitive, decât cele mai delicioase băuturi, decât cea mai ameţitoare muzică. Toate acestea se găseau din belşug, lumea era copleşită de ele, dar Frania voia să capete de lucru! Şi tocmai această nouă necesitate a lui nu se putea împlini devenind pentru el cel mai dorit lucru dintre toate comorile lumii!

Naivul, credea că va găsi cu siguranţă de lucru acolo unde unii îşi părăsiseră locul de muncă. Voise să se strecoare în locurile rămase libere după plecarea acestora. Dar locurile goale nu îl aşteptaseră pe Frania.

— Nu mai înţeleg. Nu pricep nimic! spuse Frania lui Ciril, după ce se sătură şi îşi aprinse ţigara.

— S-au descompletat atâtea locuri după plecarea nenorociţilor acelora, pe care i-am lămurit noi! De lucru e destul peste tot, dar am impresia că nu pentru noi, adică pentru tine şi pentru mine!

— Cred că un singur obstacol stă în faţa noastră ca o stâncă, răspunse Ciril. Am o presimţire proastă, Frania.

— Cum, ce? se înspăimântă Frania.

— Noi doi am făcut prea mult caz de ideea noastră. Toată lumea ne cunoaşte.

— Cine anume ne cunoaşte?

— Societatea umană. Am greşit faţă de ea... şi acum ne pedepseşte.

— Şi cum ne pedepseşte?

— Cu asprime, treptat, îndepărtându-ne de posibilitatea de a munci!

— Bine, dar pedeapsa asta cred că nu ne priveşte şi pe noi! Asta îi priveşte pe aceia care s-au făcut într-un fel vinovaţi, pe aceia care şi-au părăsit locul de muncă, deşi nu puteau trăi fără să muncească! Cum ne pot pedepsi pe noi, când noi înşine n-am vrut să muncim?

— Da, Frania, asta e presimţirea mea! Sunt două categorii de oameni care s-au exclus din societate. Pe de o parte aceia pentru care munca deşi constituie cea mai mare fericire a vieţii, au fost lipsiţi de ea drept pedeapsă. Iar pe de altă parte cazul nostru, tu cu mine şi cu ceilalţi la fel cu noi, crainicii falsei libertăţi. Mă tem că pedeapsa ne-a atins şi pe noi. Ne-am plimbat printre tovarăşii noştri ca nişte oi râioase, numai că nu ne dădeam seama.

— Bine, dar pentru neghiobia noastră nu putem fi pedepsiţi!

— Se pare că am şi fost pedepsiţi! Am fost îndepărtaţi de fericirea de a munci tocmai acum când i-am cunoscut preţul!

— Crezi? Frania se lovi cu palma peste frunte. Ştii ce idee mi-a venit, Ciril? În primul rând ne-au înfometat servindu-ne mâncăruri dezgustătoare, au început brusc să ne scuture! Se pare că intenţia lor a fost să ne aducă la realitate.

— Poate că ai dreptate, Frania! Asta înseamnă că societatea ştie despre existenţa noastră şi că nu ne va lăsa să cădem la fund. Ea îi iartă până şi pe aceia care au greşit faţă de ea în cel mai mare grad şi cu vremea le permite să muncească, redându-le totodată onoarea şi demnitatea. Dar nu deodată! La început le dă o munculiţă oarecare, neînsemnată, dar le dă ceva care se poate numi muncă. Treptat, treptat, ai să vezi tu, Frania, că vom căpăta şi noi. Noi vom avea răbdare.

Chiar a doua zi – era în prima decadă a lunii iulie – li se oferi prilejul. Treceau printr-un parc, pe lângă un monument uriaş al cărui strat de aur îl acoperise vremea. Era un grup de statui turnate după un tablou străvechi.

Grupul de statui îl reprezenta pe Lenin la o şedinţă. Era înconjurat de câţiva colaboratori şi chiar de unii adversari. Le adresa, celor neîncrezători şi veşnic nemulţumiţi, acele cuvinte istorice: Şi totuşi partidul există!

Monumentul era de pe vremea în care aurul se folosea şi ca material de turnare a statuilor, cât şi ca material pentru fabricarea plăcilor, jgheaburilor şi ţevilor. Şi această patină, aşternută într-un strat prea gros, părea un fel de răzbunare a epocii, îndreptată împotriva metalului socotit pe vremuri ca fiind blestemat, căci fusese udat cu sudoarea şi sângele nenumăratelor generaţii de oameni robiţi. În acelaşi timp însă era şi o reabilitare a lui, o dovadă că şi acel metal are particularităţi care încă pot fi de folos oamenilor.

Ciril se oprise în faţa monumentului, privindu-i suprafaţa, şi luminat de o idee care îi străfulgerase prin minte în acel moment, arătă cu degetul la grup:

— Asta ar fi o muncă!

Şi Frania înţelese:

— Ce frumos ar fi!

Şi a doua zi, la ora când se puneau în mişcare sute şi sute de mâini omeneşti ca să sape, să dea la rindea, să scrie, să picteze, să găurească, să gătească, să semene, să răsădească şi să culeagă, Frania stătea pe statuia de aur, îmbrăcat în halat de lucru, cu un lichid de curăţat într-o mână şi cu o cârpă în cealaltă. Nu e oare şi cârpa o unealtă de muncă atunci când e apucată cu toate cele cinci degete şi când prin mişcarea ei poate să redea lucrurilor înfăţişarea lor, de la început? Oare mâna, făcând acest lucru, nu se oboseşte, oare nu e o bucurie să dregi un obiect ca să fie cât mai perfect şi nu eşti mândru de succesul viitor al operei tale?

Frania curăţa şi freca cu pasiune, până îl trecură năduşelile. Lustruia aurul, sub soarele arzător, şi se părea că arşiţa îl dogoreşte din două părţi deodată, din cer şi din aurul căruia îi reda strălucirea. Sarcina asumată părea de neînfăptuit. Aurul era aproape înnegrit în cutele obrajilor, în adânciturile ochilor. Treaba mergea greu, dar Frania nu se grăbea. Voia să vadă statuia aşa cum arăta atunci când ieşise proaspătă din atelierul maeştrilor-creatori.

După ce îşi îndeplini timpul de muncă plecă acasă epuizat, dar fericit. Privise multă vreme cu plăcere cum se subţiase stratul de murdărie al metalului şi cum pe alocuri acesta străluceşte din nou luminos. Abia mai avea răbdare să aştepte până a doua zi ca să vină la locul său de lucru, la ora hotărâtă, când tot oraşul pornea la muncă.

Mulţi dintre aceia, al căror drum de fiecare zi trecea prin jurul statuii şi care până acum nici nu o băgau în seamă, se opreau acolo pentru o clipă şi priveau la muncitorul zelos şi la mâinile lui din care părea că izvorăşte

lumină. Unii care treceau grăbiţi îi făceau cu mâna în semn de salut, alţii urmăreau zilnic progresul muncii lui şi rămâneau uimiţi de frumuseţea statuii, de parcă atunci o vedeau pentru prima oară.

— Asta a fost o idee bună! strigă cineva spre el, iar altul spuse:

— Ăsta e cu siguranţă un om fericit!

Odată se opri sub statuie o fată şi strigă în sus cu palmele la gură:

— Frania!

Frania o recunoscu pe Sedmikraska.

— Coboară jos de pe amvonul acela, numai pentru o clipă, vreau să-ţi spun ceva!

Coborî la ea pe scară, iar ea se ridică spre el pe treptele piedestalului.

Frania îşi şterse fruntea cu mâneca, mânjindu-şi-o cu o dâră de grăsime. Când ajunse pe ultima treaptă, Frania o îmbrăţişă pe fată.

— Sunt liberă acum! îi spuse ea bâlbâindu-se în timp ce el o ţinea strâns la pieptul lui. Hai să plecăm repede.

Frania o slăbi din îmbrăţişare şi se uită sus la opera lui.

— Acum... Vezi că... eu nu pot. Mă grăbesc... înţelegi?

Părea puţin contrariat. Parcă se mândrea, dar în acelaşi timp se ruşina de mândria lui. Acum însă Sedmikraska însăşi îl îmbrăţişă, sărutându-i în public obrajii murdăriţi.

— Maurul meu veneţian! Ţi-am propus şi eu numai aşa... Du-te şi fă-ţi munca... pe urmă însă, ştii, vino să mă iei cu maşina.

Munca lui Frania se apropia de sfârşit, încet, dar cu hotărâre. Aproape că nu mai rămăsese niciun locşor ascuns, nicio adâncitură pe unde să nu fi trecut cu uneltele sale.

Fruntea i se posomorî de teamă. Ce se va întâmpla după aceea? Ce voi mai face cu mâinile mele?

Îşi amintea deseori de Ciril. El fusese omul care îi arătase platforma aceasta strălucitoare care acum scânteia întocmai ca aurora. Atunci se bucuraseră împreună şi se despărţiseră, înţelegându-se să se întâlnească din nou lângă monument. Frania îşi închipuia că vor lucra împreună. Dar când a doua zi Ciril nu mai veni, Frania înţelese. Era nobleţea lui, care îi dicta sa renunţe la partea lui din această comoară, lăsându-i-o întreagă prietenului său. Inima i se strânse, dar mâinile se bucurau că munca nu fusese împărţită.

Într-o zi Frania termină lucrul. Trebuia să sosească şi această zi. Veni la statuie numai aşa ca să-şi ia rămas bun de la ea. Se uita mândru, dar trist – ştia că aici nu mai e nimic de făcut, nimic de îmbunătăţit. N-avea niciun rost să mai rămână, să se mai învârtească pe loc, n-ar mai fi o faptă demnă de a se numi muncă. Până şi strălucirea aurului avea o limită care nu putea fi

depăşită. Aurul nu poate fi şlefuit ca diamantul. Dacă ar mai insista, în loc să-i crească, strălucirea i-ar scădea.

Pe Frania îl întristă faptul că se desparte de locul de muncă, întocmai ca oricare alt muncitor care se desparte cu părere de rău de opera lui terminată. Simţi că în el se petrecuse o mare schimbare. Nu mai stătea ca un proscris pe malul uriaşului fluviu omenesc. Chiar dacă prin ceea ce făcuse nu era creatorul unor valori noi, era cel puţin păstrătorul lor, păzitorul, conservatorul lor. Chiar dacă nu crease el însuşi acest monument vestit, el însă îl smulsese dintre dinţii ascunşi în gura timpului şi îi redase tinereţea.

Se uita înapoi spre trecutul său. Până mai ieri se înşela pe el însuşi amăgindu-se cu lenea şi cu plăcerea de a se îmbrăca în toga unei false filosofii. Era conştient de vina lui. Dar credea cu fermitate că a găsit în muncă nu numai iertare, dar şi o forţă nouă şi chiar ispăşire. Când plecă urmărit de gândul că nu se va mai întoarce, mai privi o dată, pentru ultima oară, întreaga operă. De la depărtarea aceea trăsăturile obrajilor se întregeau, atât din faţă cât şi din profil. Apăreau foarte clar chipurile tinere şi avide de luptă ale membrilor de partid şi mustăciosul care se întorcea scandalizat de îndrăzneala aceluia care se ridicase deodată şi le-a vorbit! Şi deasupra tuturor strălucea ca soarele capul lui Lenin.

Când Frania se întoarse, acasă îl aştepta o mare surpriză. În biroul lui pe care îl lăsase în părăsire îşi găsi tatăl! Acesta îşi îmbrăţişă fiul, ca şi cum nu l-ar fi văzut de ani de zile, ca şi cum ar fi uitat de ultima întâlnire ciudată când se întorsese din Arctica.

Frania era bucuros. Voia să-i povestească tatălui său ce i se întâmplase, dar ghici de la prima vedere ca acesta ştia totul.

— Am fost de câteva ori la monumentul acela.

— Şi de ce nu m-ai strigat?

— M-am uitat un timp la tine.

— Bine, dar trebuia să mă strigi!

— Te-am strigat, dar nu m-ai auzit. Bine faci, fiule, ţi-am strigat eu, dar nu destul de tare. Când vei termina, am să vin la tine ca să stăm de vorbă.

— Ai venit tocmai bine, tăicuţule! Mai departe nu ştiu ce se va mai întâmpla. Am început cu acest monument. Am crezut că voi face şi altele, dar vai! Tot ce e în picioare şi e de aur, se află de pe acum în curs de curăţire.

— Da? Ia citeşte asta!

Îi întinse lui Frania o revistă săptămânală. Pe o pagină deschisă se afla fotografia colorată a grupului statuar „Şi totuşi partidul există”. În nuanţele aurii ale grupului albăstrea costumul de lucru al lui Frania. Din poziţia şi gesturile sale se desprindea entuziasmul său în muncă. Articolul alăturat

ilustraţiei vorbea despre posibilităţile nebănuite de muncă şi despre omul care găsise una dintre aceste posibilităţi arătând-o şi altora.

Pe altă ilustraţie sclipea uriaşa statuie a „Geniului Păcii Veşnice”, înălţată pe vârful unui palat. Palatul, cu turnuri şi cu nenumărate etaje şi coloane, forma în felul acesta un soclu pentru statuia aceea de aur. Şi aurul acesta îşi pierduse strălucirea şi îmbătrânise datorită suflului vremii, când fierbinte, când îngheţat. Era timpul ca statuia să fie întinerită! Autorul articolului spunea că Frania Kalous ar fi cel mai indicat dintre toţi să îndeplinească această muncă. Mai departe se vorbea despre faptul că ar fi potrivit să se folosească pentru curăţatul statuii elicoptere, special construite, ca să nu fie nevoie de o schelă urâtă care ar desfigura pentru multă vreme statuia.

— Ce zici, băiete?

Ochii lui Frania străluceau.

— Tată!

— Mai stai o clipă. Eu plec în Arctica. Nu ştiu când ne mai întâlnim. Poate... ai vrea să mergi cu mine?

Frania holbă ochii la taică-său. Ar fi vrut să spună ceva, dar îi tremura bărbia. În sfârşit vorbi:

— Nu ştiu. Nici nu mi-am revenit din prima uimire. Eu aş vrea... şi una şi cealaltă. Într-adevăr... nu ştiu ce să fac în primul rând. Poate...

— Eu nu te silesc, dar un an petrecut în nord nu ţi-ar strica. Mai gândeşte-te! Ai timp! Plec abia poimâine.

Frania era în impas. Se îndrăgostise de munca lui şi o stăpânea perfect. Ar fi fost uimitor să se înalţe la o asemenea înălţime. Tot oraşul îl va privi. Ca să vadă ce? O gâză mică zburând în jurul giganticului geniu cu ramura păcii în mâna întinsă, care muncind cu sârg de furnică va face ca geniul păcii să se îmbrace iarăşi într-o lumină nouă, să strălucească mai puternic deasupra oraşului Praga, oraşul cu o sută de turnuri!

— Nu există o muncă mai bună şi alta mai rea sau una mai grea şi alta mai uşoară, îl auzi spunând pe tatăl său. Orice muncă e onorabilă.

Desigur că numai o mică parte din societate este sortită să facă o muncă de adevărată creaţie. Ea e formată din artişti, învăţaţi, descoperitori, inovatori, astronomi, aeronauţi, cosmonauţi, constructori de maşini noi, cercetători, experimentatori. Aceştia nu numai că creează noi valori, dar şi ridică bunăstarea societăţii. Munca lor e îndreptată spre viitor.

Tot printre aceştia se numără şi descoperitorii de noi prilejuri în muncă. Fiindcă nu se inventează numai maşini, ci şi munca pentru ele! Toţi aceştia lucrează pentru lumea viitoare. Ceilalţi asigură ofensiva creatorilor, menţin lumea la înălţimea atinsă şi îi prelungesc existenţa. Ei se îngrijesc de fericirea materială a omului, dar şi ca raiul de pe pământ care a fost creat

pentru oameni să funcţioneze perfect, ca vechea frumuseţe a lumii să nu pălească şi să nu se ruineze cu vremea. Toţi aceştia redau geniilor strălucirea.

Printre primii se situează şi tatăl lui Frania. Şi Frania însuşi a bătut din aripi un scurt timp printre ei. Din această înălţime a căzut. Acum însă se simţea ca după o boală şi nu-i mai părea rău de nimic.

Dar munca în Arctica? Nu o cunoştea decât din puţinele povestiri ale tatălui său şi din lectura fugitivă a scrisorilor primite de la el. Ştia că munca din Arctica e plină de primejdii şi de greutăţi şi că furtunile şi îngheţurile polare n-au fost încă destul de domesticite de mâna omenească. Doar şi mama lui plătise cu viaţa...

Totuşi e o muncă frumoasă şi creatoare! Să fii omul care determină şi cooperează cu vremea pe întreaga emisferă nordică! Nu numai să ghiceşti şi să prevesteşti cum va fi mâine, dar să şi ştii! Să ştii cu precizie cu un an înainte!

— Merg cu tine, tată.

Taică-său ştia că Frania va lua această hotărâre. Numai că... mai era o problemă.

— Iubesc o fată, zise el îngrijorat. De ce să-ţi tăinuiesc, o iubesc ca pe mine însumi. O cheamă Sedmikraska.

— Şi ea n-ar vrea să meargă cu noi? Întreab-o!

— Cu noi! strigă el bucuros. Cum să nu vrea!

Îi chemă glasul; fata se auzi numaidecât. Şi în scurt timp o văzu în faţa ochilor, întreagă, din cap până în picioare. Se întorsese de la muncă cu o clipă mai înainte şi tocmai se îmbăiase. Era într-o rochie uşoară de casă, cu părul încă ud pe care tocmai şi-l usca printr-un curent de aer cald.

— Şi eu voiam să te chem, îi spuse ea. Mi-ai luat-o înainte cu un minut. Dar îţi citesc pe faţă că ai aflat, că ai citit revista. Mă bucur pentru izbânda ta.

— Dar mai e acolo vorba de o statuie care şi-a pierdut strălucirea, ai văzut ilustraţia?

— Da. M-am şi speriat puţin, dar nu-i nimic! Te cunosc eu şi zadarnic te-aş sfătui. Du-te şi acolo, zboară dacă tu crezi că nu poţi să trăieşti fără asta şi că pentru cutezători nu există şi altă muncă de o sută de ori mai îndrăzneaţă.

— Există şi o asemenea muncă! sări el. Cuvintele prindeau singure aripi şi Frania începu să-i explice entuziasmat despre cealaltă posibilitate, cum şi-o închipuie şi în ce măsură depinde de ea, de Sedmikraska, ca această posibilitate să devină fapt împlinit.

După ce termină de vorbit, urmă o clipă de tăcere. Se uită la ea cum schiţează un zâmbet.

— Şiretule, cum vrei tu să mă prinzi! Ce să mă fac eu cu tine? N-ai decât să zbori şi în Calea Lactee! Ştiu dinainte că nu te pot opri aici. Dar ai să zbori singur! Înţelegi? Eu rămân la sandvişurile şi la poeziile mele! Nu renunţ pentru nimic în lume la această bucurie.

— Vino, vino cu mine, Sedmikraska, o imploră el. Dacă mă iubeşti cu adevărat, trebuie să mergi cu mine!

— Nu mai vorbi degeaba! Nu merg! Să nu-ţi închipui că m-aş teme!

— Atunci nu mă mai duc nici eu... Să ştii!

— Ba tu, Frania, ai să te duci! Abia acum trebuie să pleci! Nu vreau şi nu te voi reţine fiindcă de iubesc. Nu ştiu dacă înţelegi. Ar fi din partea mea o laşitate dublată de egoism dacă aş dori să rămâi aici. Du-te! Ne vom scrie. Cât vei sta acolo?

— Un an.

— O să rezistăm. Şi după ce va trece anul... Când o să te întorci, biciuit de geruri şi furtuni, ai să vii la mine să te încălzesc?

— Draga mea! Tu, luceafăr al meu de şapte ori frumos... Frania ar fi vrut s-o mai dezmierde cu cuvinte dulci, dar Sedmikraska începu să se destrame de pe ecran. Păli până se topi în lumina argintie.

Cu o zi înainte de plecare, Frania îşi luă rămas bun de la Praga. Dorea să mai revadă vechea Pragă plină de amintiri din timpuri istorice. Putea să ajungă cu uşurinţă acolo.

Întovărăşit de tatăl său, coborî din metro la staţia de pe bulevardul Vaclav, care se prelungea până în uliţa Rytirska[4]. Acolo începea rezervaţia oraşului vechi. O luară apoi pe unul dintre tainicele şi întunecoasele ganguri, prin vechile curţi şi iată că au ajuns în piaţa Staromestske[5]. Aici fiecare piatră e sfinţită. Pe aici a trecut istoria poporului şi în acest loc s-a şi oprit, ca şi cum l-ar fi îndrăgit în mod deosebit. Totul a rămas la locul său, sau s-a reîntors la fosta înfăţişare.

Piaţa Staromestske a devenit Panteonul revoluţiei. Mai târziu, primăria monumentală, cu ferestre mari, ridicată pe locul unor ruine gotice rămase din ultimul război mondial şi a cărei frumuseţe fusese alterată de prezenţa unui colier de case cu profil baroc, a fost dărâmată. N-a rămas din ea decât o parte plină de pitoresc, spre Piaţa mică, alcătuită din fostele case ale pârgarilor şi de turnul cu orologiul apostolilor. La fiecare oră, aceştia, privind de peste ani şi secole, pornesc în marş şi iarăşi şi iarăşi trezesc naiva uimire a spectatorilor.

---

[4] Rytirska ulice – Strada cavalerilor (n. tr.)

[5] Staromestske nomesti – Piaţa veche a oraşului (n. tr.)

Mulţimi de străini aşteaptă apariţia lor: chipuri de albi şi de negri, de mongoli, de japonezi, de arabi şi indieni, de indonezieni şi eschimoşi. Praga vrăjise pe toţi care o vizitaseră cândva. Acum atrăgea şi îmbia din nou, mai ales pe ceia din asociaţia „Frăţia drumeţilor”, care umblau pe jos prin lume şi care ştiau să guste ce a păstrat bătrâna Europă din comorile ei istorice.

Praga era oraşul îndrăgostiţilor, oraşul poeţilor care se întâlneau acolo din toate direcţiile vântului. Cu orice nume ar fi consemnat-o în paginile ei istorice, ea a rămas Praga de aur, oraşul cu o sută de turnuri, oraşul al cărui nume e numai cântec.

Frania se uită în jurul său ca şi cum ar fi frunzărit istoria. Evul mediu gotic, cu turnurile ascuţite ale bisericii Tyn care se înalţă parcă de neînţeles peste două case, una mai înaltă, având trei cornişe în stilul Renaşterii, a doua mai scundă, având o cornişă gotică. Aşa era în vremurile de demult şi aşa trebuie să rămână şi azi. Monumentul lui Hus e de asemenea un document istoric, mărturia luptei împotriva asupririi naţionale. Apoi priviră balconul acela de la palatul Kinsky.

Au hoinărit prin rezervaţia Mala Strana[6], unde se aflau palatele feudalilor, au urcat uliţa Neruda, în jurul casei U dvon sluncu[7], apoi au mers până sus la Hrad, reşedinţă a regilor şi preşedinţilor cehi, care e cel de-al doilea Panteon al cehilor.

La urmă s-au oprit pe terasa din faţa castelului, de unde aveau o minunată perspectivă. Privind oraşul, li se tăia respiraţia: oraşul palatelor, al turnurilor şi al cupolelor, sub vălul aburind al râurilor, părea un vis ameţitor. Iar în depărtările fără sfârşit albeau parcă uşor umflate coloanele enorme ale caselor uriaşe ale Pragăi noi.

Dar deasupra tuturor se înălţa, de pe acoperişurile palatului, „Geniul Veşnicei Păci”, confundându-se cu albastrul de opal al cerului. Această statuie mai degrabă o bănuiai decât o vedeai.

În cele din urmă, obosiţi de lunga hoinăreală, au intrat la cârciuma care se numea de când lumea „Na Vikarce”. Au cerut lista de vinuri.

— Ca să rămânem azi numai la stilul acesta vechi, glumi bătrânul tată, să ne cinstim cu şampanie din viile de la Troja[8].

Dar Frania se întristase deodată. Şi nici cupa de vin spumos de la gheaţă nu putu să-l înveselească. Îşi aminti de Ciril. Sperase zadarnic că prietenul pierdut îi va da într-un fel de veste. Dar de Ciril nici urmă.

---

[6] Mala Strana – vechi cartier al oraşului Praga (n. tr.)

[7] U dvon sluncu – la doi sori (n. tr.)

[8] Troja – localitate în apropiere de Praga, vestită pentru culturile ei de viţă de vie (n. tr.)

— Pe toţi îi trimiteam la plimbare, se destăinui el tatălui său. Pe toţi, în afară de unul singur la care ţineam cel mai mult. Era cel mai bun prieten al meu. Ştii, tată, e uimitor ceea ce am trăit noi împreună, nici nu-ţi vine să crezi. Mi se pare că toate acestea s-au petrecut în vis. Cât l-am mai căutat de atunci, dar a dispărut fără urmă.

— Nu e vorba cumva de Ciril? îl întrebă taică-său, aşa, ca din întâmplare.

Frania holbă ochii la el şi rămase cu gura căscată.

— Cum, tu îl cunoşti, tată?

Bătrânul tată zâmbi. Îşi puse mâna moale, parcă împăciuitor, peste mâna fiului său. Părea să-i spună că totul e iarăşi cum trebuie să fie.

— Frania, tu ai fost bolnav, grav bolnav. M-am înspăimântat de tine, ştii doar. Trebuia numaidecât să fac ceva. Îţi aminteşti când ţi-am spus că trebuie să te cauţi? Acum când te-ai însănătoşit, poţi să afli totul.

Frania plecă ochii şi-şi trase ruşinat mâna de sub palma tatălui său.

— Cine e Ciril?

— Doctorul Ciril e profesor la Institutul pentru vindecarea caracterelor atinse de diferite maladii.

— Bine, dar eu n-am fost internat în acest institut, protestă Frania încet.

— Sigur că n-ai fost. În felul acesta te-ai fi încăpăţânat şi mai mult. Mulţi pacienţi se vindecă în afara institutului, sub privegherea psihiatrilor.

— Deci asta e! strigă Frania amărât. Prietenia aceea mare n-a fost decât o înşelătorie! Curată intervenţie medicală, nu prietenie... Eh, prostul de mine...

Bătrânul tată se îngrijoră, apoi spuse şovăitor:

— Poate că totuşi încă nu trebuia să-ţi spun. Vindecarea ta nu e încă completă.

Frania se sperie. Îşi dădu repede seama.

— Nu, nu! Spune-mi totul! Ştiu că aşa trebuia să se întâmple! Sunt pe deplin însănătoşit, dar înţelege, tată, îl iubeam.

Tatăl îl aprobă.

— Înţeleg asta. Şi el te iubea şi te-a şi vindecat!

— Da, da, îi mulţumesc pentru asta. Dar sunt încă atâtea lucruri pe care nu le înţeleg. Cum e posibil?

Se întorcea cu gândul la zilele care trecuseră. Şi toate întâlnirile, discuţiile, toate greutăţile, ghinioanele, întâmplările, incidentele se conturau în altă lumină. Erau aşadar provocate artificial şi singurul lor scop era ca un individ, un membru al societăţii, să fie adus la raţiune. Picătura de apă care opune rezistenţă! O celulă din organism care a luat-o razna! Câte n-a întreprins Ciril ca să-l vindece! Cât de înţelept şi calculat a procedat, şi cât de fără greşeală s-a îndreptat spre ţel!

Frania povesti tatălui său despre complotul din cârciumioara „La Simaciku”. Fusese oare bucătarul înţeles cu Ciril?

— N-am fost acolo, spuse bătrânul tată. Ştiu însă că institutul dispune de un aparat uriaş, că are în serviciu un întreg personal care face muncă voluntară şi că are propriile sale întreprinderi.

— Câtă muncă pentru mine! râse în sfârşit Frania.

— Poate că nu-i chiar atât de multă. N-ai fost primul şi nu vei fi nici ultimul dintre aceşti filosofi ai lenei pe care Ciril îi vindecă redându-i societăţii. Aceştia recuperează apoi ce-au pierdut între timp şi dintre ei se recrutează cei mai buni muncitori!

— Aşadar acel teribil mic restaurant „La Simaciku”, cafeaua aceea amară, stingerea luminii în timpul partidei de şah, automatele fără ţigări „Venus”, filmul întrerupt cu Zaharias Zdichineţ, ascensorul stricat şi urcarea chinuitoare a atâtor etaje, toate acestea se repetă pe bandă rulantă, astăzi şi în fiecare zi la fel pentru toţi leneşii? întrebă Frania râzând.

— Bănuiesc că Ciril are mult mai multe posibilităţi decât acelea pe care le-ai cunoscut tu. Şi apoi nu sunt toate cazurile la fel, mai degrabă fiecare e un caz aparte.

— Şi eu, ce caz am fost?

— Destul de încăpăţânat. „L-am convertit pe regele trântorilor”, aşa mi-a mărturisit Ciril.

— Povesteşte-mi tot ce mai spunea despre mine?

— Spunea că s-a distrat admirabil cu tine, că te-a îndrăgit şi că faci parte dintre marile lui succese. Şi-a cerut iertare că nu poate să vină să-ţi strângă mâna la despărţire, fiindcă tocmai a preluat un caz nou, greu şi complicat.

— Oricum, tot îl iubesc, strigă Frania.

— Ca să nu uit, articolaşul acela din „Poselstvi” era scris de el. Ce s-a mai bucurat când i-am adus la cunoştinţă că zbori cu mine în Arctica. A spus că îţi va scrie în mod sigur.

— Mai e ceva care îmi frământă creierul, îşi aminti Frania. Aş vrea să mai ştiu ceva: acolo e destul de lucru? Când nu voiam să muncesc se părea că nici alţii nu vor şi când am început să caut eu ceva de muncit, nu mai găseam nimic, parcă dispăruse orice posibilitate de lucru.

— El te-a condus la monument...

— Totuşi, nu mi-ai răspuns dacă acolo e suficient de lucru.

— Răspunsul e simplu. Pentru cei care vor să muncească e de lucru până peste cap. E mereu din ce în ce mai mult. Toate mâinile omeneşti şi toate maşinile produse de ele nu pot dovedi munca. O muncă naşte altă muncă, iar lumea nu va sta niciodată pe loc.

— Şi e posibil să vină o vreme când nu va mai fi nevoie deloc de munca omului? Când omul nu va mai simţi nevoia sau dorinţa să muncească?

— Această vreme va veni odată cu dispariţia lumii. Cât timp va exista omul va exista şi munca. Bineînţeles, sub alte forme. Astăzi munca e o chestiune de prestigiu dacă, bineînţeles, nu e confundată cu un joc sau cu o distracţie. Dar o curiozitate nedomolită mână spiritul uman tot înainte. Omul va născoci mereu tot felul de alte maşini, va descoperi noi corespondente şi legi între lucrurile mai mici şi mai mari pentru ca într-o zi, când se va apropia sfârşitul planetei noastre, omul să fie pregătit să se strămute pe o altă planetă.

— Tată, în sanatoriul acela se vindecă numai leneşi?

— Da' de unde! Acolo se vindecă şi mândria, şi înfumurarea, şi egoismul, şi laşitatea, şi... cine mai ştie câte alte defecte ale caracterului uman care mai răbufnesc ici şi colo.

A treia zi au luat expresul aerian care circula pe linia nord-sud. Aveau o cabină capabilă să mulţumească şi cele mai exigente gusturi. Zburau spre Dixon unde se afla filiala Institutului nordic de previziune a timpului.

Când au atins înălţimea cuvenită, avionul s-a rotit deasupra oraşului. Statuia din vârful palatului se apropia repede. Frania zări de aproape faţa ei enormă, parcă rea şi încruntată. Când au trecut pe lângă ea, i s-a părut că vrea să-l lovească cu rămurica păcii, fiindcă părăseşte oraşul ca să-şi caute un loc de muncă mai bun. Dar Frania se bucura că se hotărâse să procedeze aşa şi nu altfel. Pe măsură ce se depărtau, figura statuii se umaniza, se înfrumuseţa şi începea să-i zâmbească. Iar rămurica din dreapta lui ridicată, nu mai ameninţa, ci se mişca, saluta cu un semn care parcă spunea: „mergi cu bine", şi „la bună revedere"...

FILE DE JURNAL

17 IULIE

Nu tânjesc să scriu un roman ştiinţifico-fantastic, a cărui acţiune să se petreacă în măruntaiele unei nave interplanetare şi la suprafaţa unei alte planete, ca să-mi pot dezlănţui toţi demonii fanteziei. Aeronavă, admit. De ce să nu fie în cartea mea şi o aeronavă? Dar nu la începutul, ci abia la sfârşitul acţiunii!

Principalul în această carte trebuie să rămână omul. Oameni, care stau ferm pe pământ cu ambele picioare, numai că se pregătesc de drum. Cât timp îi am aici pe pământ, îi ţin bine în mână. Sunt aceiaşi părinţi, fraţi, soţi şi iubiţi legaţi de pământ cu mii de fibre, dar îndată ce păşesc într-o aeronavă, în aceeaşi clipă oamenii se preschimbă într-un echipaj. Voi umple cartea cu mai mulţi căpitani, radarişti, tehnicieni, fizicieni, matematicieni decât cu Josefi, Vaclavi, Jani sau Franţi. În poveste va exista, bineînţeles, o rachetă pregătită de lansare.

Până aici, la picioarele ei, voi conduce pe eroii mei... şi apoi, rămas bun!

Lucrul cel mai important dintr-o poveste e ca şi acolo, în spaţiul nesfârşit, eroul să rămână un suflet omenesc minunat şi nu numai o minunată maşină!

18 IULIE

De fapt această povestire cu aeronava, pe care am început-o acum, se datoreşte lui Karel Vejnar, un om pe care l-am cunoscut datorită unei fericite întâmplări. El a fost omul care mi-a sugerat ideea fiind unul din astronomii care lucrează sub cupola observatorului de la Petrin.

Karel Vejnar e cel mai tânăr membru al colectivului observatorului popular. Şi-a făcut debutul în viaţă ca vânzător, dar n-a rezistat nici măcar un an întreg. Dorinţa lui de a privi stelele cu ajutorul lentilelor l-a adus la Petrin. Acolo fu angajat ca om de serviciu. Au trecut ani mulţi, în care nu i s-a permis altceva decât să şteargă aparatele, până când a devenit laborant şi i s-a îngăduit o muncă mai independentă. Era un simplu autodidact. Pe o cale mai uşoară ar fi putut să ajungă la acelaşi ţel, dacă ar fi trecut cu răbdare prin şcolile respective. Domnul Vejnar însă era obsedat de pasiunea lui de a începe imediat să observe stelele şi astfel îşi lăsă baltă toate celelalte preocupări.

Mă simt mult mai bine ca laborant, îşi spunea el, decât mulţi dintre oamenii de ştiinţă din orânduirea capitalistă, care erau obligaţi să mai aibă câte o ocupaţie secundară ca să nu moară de foame.

Ştim că unul din astronomii celebri şi-a început cariera ca simplu calculator, iar altul ca muncitor berar într-o fabrică. Dintre cercetătorii care

studiau cometele unul fusese poştaş, iar celălalt tinichigiu. Un cercetător de la Institutul de astronomie a fost aprod la tribunal. Herschel şi-a început activitatea ca muzician. Astronomul care a descoperit periodicitatea petelor solare, a fost iniţial dentist. Învăţatul care a descoperit sateliţii planetei Marte era de profesie teslar.

Karel Vejnar era deci un specialist. Cum am început să-i vorbesc despre Marte, a ghicit îndată ce-mi trebuie! Cunoştea rezultatele cercetărilor bătrânului astronom sovietic G.A. Tichov, care folosise filtre colorate la fotografierea naturii de pe Marte. Tichov de fapt a fost fondatorul aşa-numitei astrobiologii, o ştiinţă nouă ce studiază fenomenele de viaţă de pe alte planete.

Karel însă are părerile lui proprii, adică e întrucâtva de partea lui Flamarion în ceea ce priveşte natura de pe Marte. Faţă de colegii lui şi le ascunde, dar mie mi le-a împărtăşit. Visător la visător trage!

19 IULIE

Ne-am cunoscut mai îndeaproape, deşi între noi e o mare diferenţă de vârstă. Ca selenolog, Karel se ocupă cu cercetarea suprafeţei Lunii în diferite condiţii de lumină, dar, după cum am mai spus, lui îi place să şi viseze. Încă de pe acum îşi închipuie Luna ca fiind folosită drept cosmodrom şi având garaje ermetice pentru rachete, depozite de carburanţi, uzine electrice şi hoteluri pentru cosmonauţi. Probabil că aceste lucruri pe care le visăm împreună sunt pentru el numai un fel de recreaţie. Altminteri, stă solid înfipt în pământ şi calculează traiectoriile cometelor tot atât de precis cum aduna pe hârtie, odinioară, în spatele tejghelei, sumele datorate de gospodinele din bloc.

Hoinărim seara împreună prin parcurile Petrinului şi, dacă cerul e limpede, ne ducem la observator. Dacă nu sunt vizitatori, mă aşază pe un scaun şi îndreaptă obiectivul spre faţa ţeapănă şi cicatrizată a Lunii, fie că e în creştere, fie că e în descreştere. Îmi arată Alpii, Caucazul şi Pirineii lunari, craterele cât nişte negi (se spune că sunt aproximativ vreo 30.000), mările fără apă: marea „Seninătăţii", a „Fertilităţii" şi a „Liniştii", care au frumoase numai denumirile.

Când l-am însoţit pentru prima oară acasă, era seara, m-am bucurat în sinea mea, nici eu nu ştiu de ce, când am văzut că locuieşte în Colonia Nouă, despre locatarii căreia menţionasem în jurnalul meu câteva păreri.

Iată un om care locuieşte aşa cum trebuie!

— O să văd eu la iarnă, spunea el, ce fericire a dat peste mine! Când mă întreabă cineva cum stăm cu cărbunii mi-e şi ruşine să recunosc că nu mai

am de-a face cu acest combustibil, deoarece căldura este un element inseparabil de apartamentul meu, ca și lumina, ca și aerul.

În fiecare zi îl cunosc din ce în ce mai bine și a început să-mi placă. Îi place să asculte oamenii și pronunță cu căldură: „Bună ziua” și „Bună seara”, nu ca pe o frază de politețe, ci ca pe un fapt care te bucură, pe care e necesar să-l împărtășești și altora. În fiecare moment se oprește să vorbească cu cineva și să-l întrebe:

— Ce fac ai casei? Sunt sănătoși toți? Bravo, îmi pare bine! Și o spune în așa fel, încât omul crede că el e într-adevăr bucuros că prietenii săi sunt sănătoși! Sau mai întreabă:

— Ce face Milușca? Dar Vierușca? Ele îți aduc numai bucurii, așa e? Transmite acasă salutări și complimente, dar să nu uiți!

Și aceștia îl invită să-i viziteze.

— Am să vin, sigur c-am să vin! La tine mă simt totdeauna bine.

Oamenii știu că el n-o să vină, dar mai știu că ar veni cu siguranță dacă ar avea timp și de aceea îl iartă.

La început am crezut că are o sumedenie de cunoștințe. Acum știu că salută și pe oamenii pe care i-a cunoscut în treacăt, pe care poate i-a întâlnit din întâmplare pe undeva. Își scoate pălăria și le zâmbește, dar și oamenii îl întâmpină cu plăcere și intră în vorbă cu el.

— Salutare, domnule Vejnar! Ei, câte stele sunt pe cer? îl întreabă o femeie cu basma pe cap și cu un zâmbet prietenos. Avea în plasă o franzelă prelungă și subțire ca un țipar și se vedea că se grăbește să-și ducă acasă cumpărătura. El se oprise și pălăvrăgea cu ea, uitând de mine, încât a trebuit să-l trag de mânecă, atrăgându-i astfel atenția că trebuie să plecăm mai departe...

— Cum îți merge, domnule Vejnar? strigă spre el, de pe celălalt trotuar, un omuleț cu o înfățișare și vârstă incertă. Când zburăm cu racheta în Lună?

Îi aruncau întrebări glumețe care nu cereau niciun răspuns cum ar fi de pildă: când ne ciocnim de cometă sau când va fi sfârșitul Universului?

Lumea surâde și se bucură că îl cunoaște, că îl întâlnește, că poate să-i spună câte ceva și că, deși era „astronom”, era tot unul „de-al lor”.

— Spune-mi, te rog, cine e femeia aceea cu basmaua pe cap?

— Nu știu. Poate că venea la mine la prăvălie, când încă ședeam în dosul tejghelei.

Firea lui prietenoasă se schimba însă când era vorba de fete tinere. Pe acestea nici nu le lua în seamă. Când trecea pe lângă noi o fată frumoasă el repede își pleca ochii în pământ sau se întorcea. Mi-a mărturisit că până acum nu s-a plimbat cu nicio fată. Nu cred să aibă chiar atât de mult de lucru, încât să nu-i rămână câteva clipe și pentru dragoste. Calculează cu

ajutorul logaritmilor depărtările, face analizele spectrale şi citeşte în ele biografia stelelor, studiază limba engleză şi limba rusă pentru ca să se poată adăpa la izvoarele comorilor astronomiei sovietice, dar câte nu mai face! Însă să iubeşti o fată e un lucru tot atât de important în viaţa unui om tânăr!

Adică să nu-i rămână lui nicio clipă pentru o şoaptă confidenţială, pentru mângâierea părului, pentru strângerea unei mâini de fată sub clar de lună? În momentul acela n-ar trebui ca Luna să fie un corp ceresc mort, ci un bănuţ de aur zvârlit pe cerul de seară sau un lampion sub un portocal.

— O să am destul timp şi pentru fete! Va veni şi asta până la urmă. Aşa spunea.

Dar şi când l-o apuca dorul de ele o să se aprindă ca o mână de paie. Vejnar nu era o frumuseţe de bărbat, dar ferice de pescuitoarea care îl va prinde.

20 IULIE

Acum ştiu ce se întâmplă cu el. Tânărul e tare sfios. Cum se roşise în faţa Libei când le-am făcut cunoştinţă! Aseară am dus-o şi pe ea la observator. Dorea să vadă lumina violetă a constelaţiei Vega, despre care îi vorbisem.

Karel se fandosea. Iar Libei îi străluceau ochii ştrengăreşte. Am ghicit îndată că vrea să glumească cu el. Asta nu, păpuşico! Pe acest astronom îl iau sub aripa mea ocrotitoare, dacă se lasă vrăjit de razele ochilor tăi. Nu-ţi merge, fetiţo!

Era lună plină. Munţii selenari semănau cu o platformă întinsă, craterele cu nişte ochiuri de grăsime într-o supă caldă. Karel se încurcă în denumirile lanţurilor de munţi şi se scuză ca şi cum ar fi fost el de vină că razele soarelui cad perpendicular în timpul lunii pline şi că din această cauză umbrele munţilor acum nu se mai vedeau. Dar Libei îi era totuna, pentru că în timpul explicaţiei privise mai mult chipul astronomului decât faţa Lunii.

Când a sosit vremea plecării l-am poftit să ne întovărăşească. Şi-a adus aminte că are o mulţime de treburi de pregătit pentru a doua zi, aşa că ne-am despărţit de el.

— Ia spune, unchiule, unde ai descoperit meteorul ăsta? întrebă Liba în timp ce coboram de pe munte.

— El este eroul unei povestiri despre o navă cosmică, lucrare care tocmai acum prinde contur. E cel mai potrivit personaj pe care l-am găsit. N-are nicio pată. E plăcut, curat, modest, sfios, naiv şi bun.

— Asta înseamnă că nu mai ai nevoie de altcineva? întrebă Libuşca, puţin dezamăgită.

— Cum aşa, n-am nevoie? Ba am! Acum mi-amintesc, Libuşca. Am luat-o gingaş de braţ. Mi-ai vorbit despre cineva când te-am întâlnit acolo lângă

clădirile voastre cele noi. Spuneai că îmi pregătești o surpriză, un erou, un om nou, că numai pentru a mă ajuta pe mine ai de gând să întreprinzi ceva pentru el sau să-l însoțești undeva. Așa-i? Faptul ăsta mai mult m-a neliniștit decât m-a bucurat, la aminte!

Liba tăcea. Cu siguranță că se gândea ce să-mi răspundă și dacă trebuie să dea lucrul în vileag. Ajunseserăm pe drumul care duce spre casa ei.

— Hai Liba, dă-i drumul! Despre ce e vorba?

— E vorba de redactorul ziarului „Naše Pravda", răspunse ea brusc, dar încet. E într-adevăr un om care aparține viitorului, e bun și frumos, la trup și la suflet. Dar... e orb.

— Cum așa, orb? Și totuși, redactor?

— Fără glumă! E orb, nu vede nimic!

Tăcu. Am tăcut și eu așteptând lămuriri. Eram surprins și nu-mi găseam cuvintele. În sufletul meu îi ceream iertare. Și ce-mi închipuisem eu atunci!

— Libușca, am început eu să-i vorbesc văzând că tăcerea ei se prelungește. Spune-mi tot, de la început, cum s-a întâmplat și ce știi despre el!

— Ce vrei să mai afli? mi-a tăiat ea vorba puțin cam sec. Mă duc uneori să-i fac câte o lectură. Ce e rău în asta? Dar acum e târziu, la revedere!

Și ne-am despărțit în felul acesta!

16 AUGUST

Prima parte a povestirii e terminată. Doamna Xenia, mama viitorului meu erou, e o persoană care sintetizează în cartea mea trei chipuri de femei pe care le-am întâlnit printre oamenii din jurul nostru și, până la urmă, le-am contopit între ele.

Una dintre acestea e doamna Vantochova, cu fața ei plăcută și zâmbitoare, așa cum o văd zilnic pe strada noastră, grăbindu-se după cumpărături. E palidă, cu părul sur și ciufulit, poartă pantaloni cenușii și are totdeauna cuvinte de laudă pentru grădinița mea. Apoi mai găsești în doamna Xenia și mândria de mamă a unei femei cu basma pe cap, pe care am întâlnit-o în troleibuz și am văzut-o cum își așază pe o bancă pe cei cinci băieți, toți îmbrăcați la fel. Doamna Xenia însă mai seamănă și cu o verișoară de-a mea, al cărui chip, de o tragică frumusețe, mă captiva întotdeauna când răsfoiam albumul familiei. În fotografia aceea de la sfârșitul secolului trecut, verișoara mea necunoscută avea o pieptănătură înaltă, pe care purta o pălărie largă, îngrozitoare, garnisită cu un cuib de păsărele. Totuși nici această schimonosire nu-i micșora frumusețea uimitoare pe care resemnarea parcă se preschimba tocmai atunci în revoltă.

Acestea sunt cele trei chipuri de femei pe care le văd când mă gândesc la figura doamnei Xenia, al cărui fiu se pregăteşte să zboare în Cosmos.

Iar chipul doamnei Elena, bunica eroului meu, are trăsăturile unei bătrâne vioaie, pe nume Kroupova, de la care ai luat totul, până şi dinţii albi şi cocul negru care fac parte din toaleta ei.

Numai eroul ales cam lasă de dorit. Mă supără atât în realitate cât şi în povestire. Nu l-am mai revăzut pe Karel din clipa când ne-am despărţit, în seara aceea când îl vizitasem cu Liba. O cortină plumburie de nori se lăsase între cor şi pământ. Au urmat ploi torenţiale şi trei dintre cupolele observatorului s-au închis, rămânând o singură ferestruică să lumineze în ceaţă printre tufişurile ude ale grădinii Kinsky. Deasupra capului era un gol şi un întuneric atât de desăvârşit, încât părea că nicio stea nu fusese acolo şi că nu va mai străluci niciodată.

30 AUGUST

M-am înşelat în privinţa astronomului meu. Stângăciile care îl făcuseră caraghios faţă de Libuşa, atunci când îl invitasem să ne însoţească, aveau alt motiv decât timiditatea faţă de fete.

Karel se îndrăgostise. Adevărat. Şi în loc să meargă cu mine, hoinărea seara cu o fată, dacă aceasta nu rămânea cu el în observator. E grozav de fericit şi când mă vede se simte încurcat, ca şi cum s-ar ruşina de fericirea lui, ca şi cum s-ar scuza şi m-ar ruga să-l iert.

O cheamă Alenka. Are ochi albaştri şi e cu o fărâmă mai înaltă decât el. La prima vedere ţi se pare că îţi întinde faţa drăgălaşă să i-o alinţi. Bucuraţi-vă de ea, parcă ar spune. Dar e numai o părere. De cum începe să vorbească îţi dai numaidecât seama că nu e conştientă de mândria oglindită pe chipul ei. A ştiut să mă cucerească de la primul cuvânt: chimistă!

Karel descoperise pentru sine o stea de mărimea întâi. Am spus în glumă că sunt dispus să le patronez dragostea. Alenka râzând şi-a dat consimţământul. Ne-am înţeles din capul locului. Karel făcuse o mutră parcă ar fi fost gelos. Prostul!

31 AUGUST

Nepoţii mei, Ivan şi Vladimir, tocmai au plecat de la mine. Ei sunt fraţii mai mici ai Libei. Ivan are şapte ani, iar Vladimir e cu trei ani mai mare. Dacă întineresc în prezenţa Libuşei, apoi între copiii aceştia, ce să mai spun, mă simt ca şi când aş fi devenit deodată de vârsta lor. Încep să gândesc şi să vorbesc după mintea lor.

Şi nu am nevoie să mă prefac. Pe lume există o sumedenie de lucruri şi de probleme pe care oamenii maturi nu le mai observă, pe care le-au depăşit, dar pe care le descoperă şi le rezolvă copiii.

Admirabili băieţi! Şi cum trăiesc ei astăzi! Pe vremea copilăriei mele nici nu visam o asemenea viaţă! Dar cum vor trăi mâine şi peste încă o sută de mii de alţi „mâine”!

Vor fi oameni fără pată.

8 SEPTEMBRIE

După un timp îndelungat m-am întâlnit cu prietenul Frantişek. Se aruncă bucuros în braţele mele.

— Bine că te văd! De câte ori m-am gândit la tine! Mai scrii romanul acela fantastic?!

— Cum ai spus? am întrebat eu prudent.

— Dacă nu-l scrii încă, apucă-te de lucru! Nu te lăsa influenţat de nimeni!

— Bine, dar şi tu...

— Ei, asta a fost atunci. Vremurile se schimbă şi odată cu ele şi faţa lumii noastre! Ascultă-mă pe mine, nu te mai gândi la nimic şi apucă-te de treabă! Scrie un roman ştiinţifico-fantastic!

— Vorbeşti serios?

— Avem nevoie de cărţi care să ne descopere marile posibilităţi ale voinţei şi priceperii umane, dorinţe transformate în fapte, triumful celui mai înalt curaj asupra celor mai grele piedici! Cărţi despre viitorul însorit al comunismului.

— După câte îmi amintesc, am spus eu, ultima oară mă sfătuiai să nu mai născocesc nimic şi să mă ţin de fusta vremurilor noastre.

— Desigur, desigur, spuse el. Dar între timp am constatat că realismul socialist e o grădină în care se pot cultiva şi orhidee ştiinţifico-fantastice. Aventurile, literatura ştiinţifico-fantastică este un gen! Înţelegi! Pe un plan fantastic pot creşte cărţi adânc realiste! Ia de pildă „Călătoriile lui Guliver” „Războiul salamandrelor” a lui Capek al nostru, sau „Baia” lui Maiakovski! Deranjează pe cineva femeia fosforescentă din „Baia”? Sau putem condamna pentru asta această minunată lucrare?

Eram cu totul de părerea lui. Îmi vorbea din inimă. Mă supăra numai faptul că aceste consideraţii erau scrise şi în „Literaturnaj Gazeta”, cu aceleaşi cuvinte sau şi mai bine, iar el le spunea ca şi cum dânsul ar fi descoperit America. Era curios să afle cât am ajuns de departe cu romanul şi dacă nu i-aş putea spune şi lui în ce stadiu se află lucrarea.

— De ce să nu pot? Am pescuit tocmai acum un erou care se pregăteşte să zboare în stele cu o navă cosmică acţionată de o forţă motrice atomică.

— Hait! strigă el caustic. Mai repede nu merge? Voi fantaştii sunteţi gata numaidecât cu atomii. Dacă e vorba de viteză, atunci cel puţin să folosească viteza luminii! Nu ţi-e suficient avionul rapid ca sunetul? Energia atomică şi alte asemenea lucruri, iartă-mă că sunt sincer, tentează scriitorii să facă abuz de ştiinţă şi să născocească enormităţi. După modesta mea părere se poate născoci şi visa, dar numai în cadrul celui mai apropiat cincinal – înţelegi?

— Aşaa! am surâs eu. Mulţumesc pentru lămurire. Aşadar în loc de dorinţi îndrăzneţe vrei să oferi cititorilor descoperitori care, ca să spunem aşa, atârnă în văzduh!

— Aşa şi nu altfel! preciză Frantişek. În sfârşit, ai înţeles.

— Am înţeles, dar cartea mea nu apare imediat. Până va ajunge în mâna cititorilor, invenţia de care ţi-am vorbit va fi realizată sau chiar învechită.

— Până se realizează mai curge apă pe gârlă. Merge încet.

— Mai repede decât ies romanele fantastice!

— Doar n-o să ne certăm!

— Tu citeşti gazeta! Ei, aminteşte-ţi ce spuneau acolo tinerii înainte de congres, la o anchetă cu cititorii: „Am dori, fie cât de puţin, să trăim în viitor, să privim fie şi cu un ochi, cum va arăta acel viitor.”

— E greu să se discute cu tine, închise discuţia, în felul său obişnuit, Frantişek. De altfel, n-ai decât să scrii cum vrei!

12 SEPTEMBRIE

Am fost surprins. A venit la mine Alenka Moutelikova să mi se plângă. S-a supărat pe Karlouş al ei. Păi cum să nu se fi supărat! Nu mai vrea să zboare cu expediţia noastră în U.R.S.S., la Conferinţa astronomilor care are loc săptămâna viitoare la Leningrad. Motivul: gelozia. Karlouş, spunea Alenka, e grozav de gelos. E chiar insuportabil de gelos!

— Dar mie mi-e tare drag! spuse ea privindu-mă cu ochii ei albaştri.

— Dacă are intenţii serioase, mă căsătoresc pe loc cu el! Dar procedează ca un copil mic! Mă ţine de fustă şi n-am voie să mai stau cu nimeni de vorbă, să râd, să schimb o părere.

— Trebuie să-l înţelegi, Alenka! i-am spus eu. N-a mai vorbit până acum cu nici o altă fată. Eşti prima lui dragoste. S-a îndrăgostit de dumneata până peste urechi!

— Toate astea le ştiu mai bine decât dumneavoastră şi încerc să le înţeleg. Dar nu e numai asta. E îngrozitor de neglijent. Cunoaşte toţi asteroizii, ştie unde şi ce se întâmplă pe cer şi ce se petrece în galaxii, dar habar n-are unde e parcul Iulius Fucik! N-are idee că din manejul de la Castel s-a făcut o galerie de tablouri, n-a fost în Strahov la muzeul de

literatură şi e la depărtare de câţiva paşi de observator! L-am luat cu mine o dată şi pe loc s-a aprins pentru teatru! Voia să meargă în fiecare zi! Acum vrea să recupereze totul: admiră Praga, tocmai când trebuie să meargă la Moscova. Spune că nu-l interesează nimic altceva, decât persoana mea. Şi în acelaşi timp mă păzeşte ca un cerber.

— Trebuie să se ducă! am zis eu.

— Te rog, convinge-l! Ce n-ar da un altul s-o poată face!

A început să-mi povestească despre cariera lui de astronom, pe care şi-o primejduieşte, şi încă despre alte multe lucruri. Din fiecare cuvânt reieşea că şi fata se gândeşte la viitor, însă la acel viitor apropiat, mic, de fapt la viitorul feminin, plin de prevedere, călduţ, matern, înţelept, adică numai la propriul ei viitor!

La despărţire mi-a întins mâna şi mi-a zâmbit fermecător cu ochii ei sinilii.

— Aţi preluat patronajul dragostei noastre. Aşa că... Dar încă o rugăminte: Karlouş nu trebuie să afle că am fost la dumneavoastră! M-ar sfâşia ca pe un hering! Vizita asta să rămână ca o taină a noastră. Şi şi-a pus degeţelul pe gură: Nicio vorbuliţă!

STEAUA ŞI FEMEIA

Doamna Xenia Bernardova era cuprinsă de o neţărmurită jale. Fiul ei cel mai mare, Peter, împreună cu încă opt tovarăşi se pregătea să plece cu o rachetă într-o lungă călătorie în Cosmos.

Nu era prima rachetă atomică care învingea forţa de atracţie a Pământului. Pe prima rachetă, care nu se va mai întoarce niciodată, avusese pe cineva drag, pe Kristof Bernard, conducătorul expediţiei şi soţul Xeniei.

Trecuseră trei ani de când soţul ei zburase către Lună. De atunci doamna Xenia nu mai poate să privească sus, la lumina rece a Lunii, fără să lăcrimeze. Acolo, undeva în spaţiul nemărginit, odihnea soţul ei împreună cu tot echipajul. Cât de sus se afla mormântul acelor eroi! Pentru cinstirea memoriei lor se ridicaseră monumente în pieţe şi parcuri, pe ţărmurile lacurilor şi ale mărilor şi pe vârfurile munţilor. Sunt monumente care îi reprezintă pe bravii cosmonauţi în toate mărimile şi înfăţişările, dar ce folos... toate nu sunt decât metal sau piatră. Inima lui, surâsul lui bun, mâinile lui care mai înainte o mângâiau cu dragoste, nu mai există. Nici măcar cenuşa acestor eroi ai Cosmosului nu mai există pe lumea asta.

N-au apucat încă să i se usuce lacrimile şi iată, acum, trebuie să se despartă şi de Peter, mândria şi nădejdea ei, primul ei născut asupra căruia şi-a revărsat toată dragostea şi grija ei de mamă.

Copilul ăsta parcă s-ar simţi aici printre noi îngrădit, parcă n-ar avea destul loc pe pământ, parcă i-ar arde tălpile, visătorul, prostul ahtiat după aventuri nebune!

Oh, dacă ar zbura undeva la capătul planetei noastre, la polul sud, oriunde, numai să aibă pământul sub tălpi, pământul ăsta solid şi sigur pe care-l calcă picioarele noastre. Dar acolo, în stele, e ca şi cum ar fi mort pentru vecie.

Racheta e pregătită de plecare pentru mâine-dimineaţă la ora nouă. Mai e o zi şi o noapte până atunci. Mâine, pe vremea asta, lumea întreagă va ridica ochii spre cer. Fotografiile lui Peter Bernard sunt de pe acum publicate în toate ziarele şi ea, Xenia, e slăvită ca soţie a unuia dintre primii cosmonauţi şi ca mamă a celuilalt. Dar vai... tocmai ea nu se poate bucura.

Doamna Xenia se îngrozea la gândul că-şi va pierde poate şi pe primul ei fecior, pe cel mai drag. În adâncul sufletului ei de mamă nu putea să aibă încredere totală în siguranţa deplină a zborului şi în succesul expediţiei. E drept că acum rachetele se întorc, dar aceea pe care a zburat Kristof nu se va mai întoarce niciodată! Tot aşa o linişteau şi atunci, când pornise el.

Şi după toată nenorocirea asta trebuia să se mai şi prefacă. Şi în faţa cunoscuţilor şi a necunoscuţilor, în faţa reporterilor, în faţa copiilor şi chiar

şi în faţa lui Petia! În loc să plângă, trebuia să râdă şi să nu scape cumva o lacrimă. Nicio tremurare de gene nu trebuia să-i trădeze durerea acestei jertfe noi, durerea după copilul pe care îl iubea mai mult decât pe sine însăşi! Sus capul şi zâmbeşte, doamnă! Arată-ţi mândria şi curajul matern, aşa cum îi stă bine soţiei lui Kristof Bernard, eroul Cosmosului!

Asta e acum soarta doamnei Xenia. Şi chiar mama răposatului, bătrâna doamnă Elena, nu se simţea cu nimic mai bine! Ea trebuia să-i încurajeze pe toţi şi, sărăcuţa, avea ea însăşi nevoie de linişte! Era demult trecută de nouăzeci de ani, dar pentru vârsta ei mai avea bucle frumoase. Şi dinţii ei albi erau o parte indivizibilă a chipului ei, adică erau tot atât de puţin falşi ca şi propriul ei nas!

— Cum ai dormit, sufleţelule? întrebă ea, cercetându-şi nora cu privirea. Arăţi tare obosită.

— Ştii de ce, mamă!

Bătrâna doamnă se apropie de ea şi o mângâie pe păr, ca pe o fetiţă.

— Nu fi îndurerată, Xeniciko!

— Vezi doar că nu plâng!

— Plângi, tu plângi în sufletul tău şi asta e mai rău decât un plâns cu lacrimi! Nu vei fi nici prima, nici ultima mamă ce se desparte de fiul ei!

Îi puse mâna pe fruntea plecată. Doamna Xenia se supuse fără rezistenţă acestei forţe gingaşe şi, sub presiunea mânii ridică încet capul.

— Măicuţă, dumneata mă înţelegi! În faţa dumitale trebuie să mă bucur că-mi pierd feciorul?

— Nu mai vorbi aşa! Nu huli! Şi nu plânge, mai ales nu plânge sau... încep şi eu îndată. Apoi, cu o bătăşmăluţă albă îşi şterse repede ochii uscaţi. Ştii, e şi vina mea! Ah, băiatul meu! Când eram tânără prea hoinăream mult pe sub stele, prea le priveam mult. Eram îndrăgostită de Luceafărul de seară, iar Căii Lactee îi trimiteam dorinţele mele. Pe vremea când trebuia să se nască bietul Kristof, începuse să se experimenteze motorul atomic şi tocmai de aceea eu îmi doream ca primul meu copil să fie băiat. Mă uitam la stele şi-mi doream un fiu cutezător, doream ca stelele să-i dea o inimă mândră, să fie demn să se ridice din praful acestui pământ, cât mai aproape de soare! Vai, totul s-a împlinit! Fiul meu zace acum în craterul Mării Liniştii, iar braţele mele au rămas goale. Oh! Nu-i uşor să fii mamă de erou şi, totuşi, trebuie să mulţumim soartei că ne-a hărăzit o asemenea fericire.

— Fericire? spuse amar doamna Xenia. Ce fericire e asta, să-i pierzi pe cei mai dragi, unul după altul? Treptat nu-mi va mai rămâne nimic. Asta e fericirea?

— Destul, fetiţo, destul! o linişti bătrâna. Fii cuminte până mâine, şi apoi... vom plânge împreună.

Dar Xenia nu mai putea să-şi ţină firea. Izbucniră în ea, brusc, toate temerile reţinute până acum şi toată groaza din ultimele zile.

— Bine, dar expediţia asta este o sinucidere în masă, gemea ea, cu toate că e imaginată cu atâta măreţie şi cu toate că lumea va triumfa când se va îngropa undeva în Cosmos şi acest sicriu atomic!

— De ce vorbeşti aşa? se înspăimântă bătrâna. Şi eu mă tem pentru viaţa lui Petia, dar să îţi pierzi aşa deodată firea nu se poate!

— Bine, dar eu...

Xenia se aruncă disperată la pieptul bătrânei, prinzându-i-se de gât. Bătrâna se îmbună repede şi începu s-o sărute gingaş pe păr.

— Hai, faţă de mine poţi să plângi, varsă-ţi amarul, uşurează-te, nu ne vede şi nu ne aude nimeni. Dar bagă de seamă, nu uita cum să te porţi în faţa copiilor.

— Nu-ţi fie teamă că înspăimânt copiii, măicuţă! În faţa lor ştiu să mă stăpânesc, din nenorocire, amândoi vor să devină cosmonauţi.

— Cine n-ar vrea să fie astăzi cosmonaut! Asta e dorinţa tuturor bărbaţilor, visul tuturor sufletelor de copii şi mândria mamelor, spuse doamna Elena.

— Dar de ce l-au ales tocmai pe el? Pe fiul meu! De ce, dintre milioane, tocmai Petia trebuie să fie acela care se jertfeşte? Eu am mai adus o jertfă! E nedrept!

— Lasă, fetiţo, ajunge! Ce n-ar da altă mamă să aibă pe copilul ei în stele!

— Eu am acolo şi bărbatul! Nu le ajunge? striga mânioasă femeia.

Doamna Elena, pierzându-şi răbdarea, o împinse uşor de lângă dânsa.

— Îţi spun că Petia se va întoarce! Toţi ştiu că se va întoarce, numai tu singură te îndoieşti, tu, care dintre toţi ar trebui să crezi în asta cel mai mult!

— Mamă, mă port aşa numai faţă de dumneata! strigă Xenia jalnic. Lasă-mă să plâng, să spun cel puţin unui singur om de pe lume ce simt cu adevărat. Nimeni altul n-o să ştie! Măicuţă dragă, ascultă-mă, nu pot îndura, crede-mă, nu mai pot. Şi deodată izbucni într-un plâns atât de jalnic, de dureros, întocmai ca un copil căruia i s-a făcut o cumplită nedreptate.

Bătrâna se apropie de ea, o ridică şi o conduse spre dormeză. Acolo o culcă, aşezându-se şi ea alături.

— Când mă simţeam foarte rău, începu să spună bătrâna cu glas liniştitor, îmi puneam totdeauna problema: Ce-ar fi să nu fie... Închipuieşte-ţi, fetiţo, ce-ar fi dacă dintr-odată Petia s-ar hotărî să nu mai zboare? Dacă pe neaşteptate l-ar cuprinde teama, frica de necunoscut, groaza omului că pierde pământul de sub picioare. Stai, stai liniştită, fetiţo! Ştiu că e o defăimare, o calomnie. Petia s-ar simţi jignit dacă ar fi bănuit de asemenea gânduri. Dar să admitem, pentru un moment, că s-ar putea întâmpla aşa. Ai

să vezi îndată încotro ţintesc. Aşadar să presupunem că Petia se sperie şi în ultima clipă refuză să se urce în astronavă.

Doamna Xenia ascultă puţin surprinsă şi răspunse brusc:

— Problema nu se poate pune în felul acesta.

— Ştiu că nu! Dar după câte văd, nici tu n-ai dori să se întâmple aşa!

— Petia nu e un laş, vorbi în şoaptă, ca pentru sine, doamna Xenia.

— Dar dacă ar rămâne pe pământ, nu din frică, ci din alte motive? Ce ar fi să se ducă la domnul Pokrovsky şi să-i spună: nu mai zbor cu voi fiindcă mi-aş întrista de moarte mama? Ea nu mă împiedică s-o fac, dar plânge. Aşa că m-am hotărât, şi numai din dragoste pentru ea, m-am hotărât să rămân. Ai fi fericită, Xenia?

— Măicuţă, ce întrebări crude îmi pui!

— Ei, răspunde!

— Petia n-ar face asta niciodată! răspunse Xenia cu glasul sigur.

— Asta am vrut să aud de la tine.

— După ce s-a hotărât să zboare, nimic pe lume nu-l mai poate opri, spuse doamna Xenia, ca şi când ar fi răspuns şi pentru el şi pentru ea.

În momentul acela, dincolo de uşă se auziră glasuri de copii, clanţa se mişca, dar uşa nu voia să se deschidă. Doamna Xenia le ajută şi în cameră năvăliră, ca o apă ce se revarsă, doi băieţi.

— Mami, mami, strigă băiatul de şapte ani, un copil rotofei cu guriţa de fată şi cu o frunte bombată. E adevărat că pe un satelit artificial ziua durează numai cinci minute, iar noaptea tot atât? Vladia mi-a spus...

— Dacă aşa ţi-a spus, are cu siguranţă dreptate, Ivane, afirmă maică-sa cu o mişcare a capului. Pesemne că Vladia a citit asta într-o carte. Aşa o fi, Vladia?

Copilul, cu ochi întunecaţi şi gene lungi sub sprâncenele aproape unite, încuviinţă tăcut.

— Aşa e, întări şi doamna Elena, râzând. Satelitul e mic, de aceea el se învârteşte mult mai repede în jurul axei sale.

— Şi Vladia mai spunea că acolo, într-o cameră, Ozerov cultivă castraveţi într-un strat aşezat lângă fereastră şi că mai are acolo şi albine adevărate, ca să-i facă miere.

— De ce n-ar fi aşa? zâmbi doamna Xenia uitându-se neputincioasă la Vladia, cerându-i astfel s-o ajute. Dar băiatul tăcea parcă înadins, aşa că bunica intră iarăşi în vorbă:

— Domnul inginer Ozerov are acolo multe flori şi zarzavaturi, ba chiar şi palmieri, aşa că e posibil să aibă şi castraveţi. Cât priveşte albinele, nu le ţine pentru miere, ci pentru polenizarea plantelor.

— Iar domnul Duning are un câine acolo, începu iarăşi Ivan.

— Ei, asta chiar nu mai ştiu, spuse râzând doamna Elena.

— Şi, bunico, ghiceşti cum îl cheamă pe câine?

— Nu.

— Hai, bunico; Vladia, tu să nu spui nimic.

— Poate Ciclon... sau Cometa?

— Prostii! intră în vorbă Vladia. Ivan pălăvrăgeşte.

— Îl cheamă Stella, destăinui Ivanek, fără să fie deloc jignit de tonul zeflemitor al fratelui său mai mare.

— Dar nici tu nu poţi să-mi spui, Ivane, ce mănâncă acolo câinele acela, începu să-l necăjească Vladia.

— Dar tu ştii, Vladia? întrebă cu o mutră serioasă Ivan. Se supunea totdeauna cu plăcere autorităţii fratelui său mai mare. Cu siguranţă că i se pregăteşte ceva deosebit.

— Carne şi oase, întocmai ca aici pe pământ! îi râse Vladia în nas.

— Asta nu e nimic, spuse liniştit Ivan, care nu putea să se supere pe Vladia. Dar ştii ce mă gândesc: hai s-o întrebăm pe bunica dacă ştie din ce material sunt confecţionate ferestrele satelitului, cu siguranţă că nu ghiceşte.

— Asta o ştie până şi un copil, spuse Vladia punându-şi iarăşi frăţiorul la punct.

— De, să nu crezi că e chiar atât de uşor.

Doamna Elena îl prinse în braţe pe Ivan şi începu să-l sărute pe gene. Ivan se apără cu furie împotriva unor astfel de manifestări de gingăşie şi se luptă să scape din îmbrăţişarea bunicii.

— Ca să ştii, îi spuse ea, după ce băiatul îi scăpă din braţe. Au acolo ferestre duble cu geamuri de cuarţ, iar între ele se află ozon, ca să absoarbă razele ultraviolete.

— Mai au şi filtru, aşa-i, Vladia?

— Ciudat, câte mai ştie bunica noastră, spuse Vladia şi în acelaşi timp îi aruncă maică-sii o privire cercetătoare.

Doamna Xenia şedea acum într-un fotoliu de lângă masă, oarecum în afara discuţiei. Nu se pricepea în treburile acelea ca bunica şi nici nu-i plăcea să se gândească la ele. Avea în faţa ei o revistă deschisă la nişte ilustraţii care arătau un oraş descoperit în fundul Mării Mediterane. Se uita cu un fel de uimire tristă la scafandrii care păreau că ridică cu propriile lor mâini poarta oraşului ce se înălţa triumfătoare din fundul aluviunilor seculare.

Băieţii uitaseră de mama lor în toiul discuţiei „ştiinţifice”, iar ea se înspăimântă simţind acum privirea iscoditoare a lui Vladia. I se părea că e vinovată de ignoranţa ei. Citea în privirea băiatului o mustrare tăcută. Ivan, însă, care păzea fiecare mişcare a lui Vladia, se întoarse şi el repede spre

doamna Xenia. Îl cuprinse deodată mila de ea, că stă acolo şi tace atât de tristă.

— Vladia, eu propun să-i punem şi mămichii o întrebare. Ce părere ai?

— Vino la mine, Ivane, îi spuse ea înduioşată.

— Stai! Mai întâi să ne răspunzi. Întreab-o tu, Vladia!

— Hai, fie! se învoi mărinimos Vladia.

— Ceva uşor, recomandă milos Ivan.

— De pildă, când se lansează racheta are loc un şoc grozav, doar asta nu trebuie să ţi-o mai spun. Şi zboară cu o viteză de opt kilometri pe secundă. Rezistă omul în rachetă?

— Bineînţeles că rezistă! răspunse doamna Xenia, speriată, încercând să râdă. Trebuie să reziste!

— Dar să ne spui cum. Ce va face atunci Petia al nostru, cum se va comporta ca să poată supravieţui?

— Bunico, tu ştii? întrebă Ivan.

Toată mutricica lui cu chip de fată strălucea de surâsul fericit al omului care ştie.

— Ei, mămico, gândeşte-te!

Ce încercare pentru inima ei! Cum o chinuiau micii ei inchizitori! De unde să ia atâta forţă ca să nu strige de groază gândindu-se la şocul cumplit la care va fi expus Petia? Trebuia însă să reziste, să nu strice jocul, să se poarte jumătate în glumă, jumătate serios, pentru ca băieţii să nu-i descopere în ochi nici lacrimi, nici frică.

— Cred, oftă ea, că pereţii cabinei sunt bine căptuşiţi cu perne groase de vată, sau nu-i aşa? Petia ar face un cucui zdravăn la cap, dacă şocul ar fi atât de mare.

Ivan râse binedispus. Vladia preciză:

— I s-ar face capul piftie.

Doamna Xenia păli.

— Fiecare pasager al navei e închis într-o cutie specială, construită exact pe măsura lui, o informă Vladimir.

— Ca un fel de instrument vrăjit închis într-o cutie, ştiu, ca ouăle acelea cu care se vrăjeşte, mai completă Ivan.

— Prostii! Nu e vorba de niciun ou! E ca un fel de cutie asemănătoare sticlelor de parfum, sau ca o cutie de vioară, construită astfel, încât omul să nu se poată mişca când e zguduit. Se înţelege că patul acesta are o adâncitură şi pentru cap.

— Dar pernele trebuie umplute cu aer!

— Nu te băga în vorbă! i-o tăie Vladimir fără milă.

— Important e cum iese omul din această cutie; Ivane, taci din gură! Aceasta se desface automat în momentul în care racheta trece de zona atracţiei pământeşti. Un robot cu conducere automată schimbă direcţia zborului vertical în zbor orizontal. Cutia aceea se desface în două jumătăţi şi se transformă într-un fotoliu confortabil. Dar ţine minte, mămico, pasagerul trebuie să rămână legat cu curele, altminteri ar zbura spre tavan, fiindcă în Cosmos atracţia Pământului încetează să mai acţioneze.

— Şi s-ar lovi cu capul de tavan sau cu picioarele? sări Ivan.

— Asta nu se poate spune, îl informă Vladia. Cred că mai degrabă s-ar rostogoli pe tavan.

— Oh, inimioara mea! Hai, vino la mine!

Xenia desfăcu iarăşi braţele, dar Ivanek se ruşina când era răsfăţat de faţă cu Vladia.

— Acum nu pot. Vladia, să nu uiţi unde am vrut să mergem.

— Unde? întrebă doamna Xenia lăsându-şi mâinile în jos.

— Mamă, ne laşi să mergem în hangar să ne jucăm? Vladia vrea să dea drumul la rachetă.

— Hai, duceţi-vă! Dar cu grijă! Merge şi bunica cu voi.

După ce copiii plecară cu bunica, Xenia se aruncă pe pat. Acum n-o mai supraveghea nimeni, acum nu mai trebuia să fie curajoasă. Acum putea să-şi plângă nestingherită toate lacrimile greu stăvilite în tot timpul zilei.

Petia trăia ultimele zile premergătoare zborului într-o dispoziţie sărbătorească. Îşi lua rămas bun de la oraş, şi nu numai de la oraş, ci de la toată lumea, de la planeta întreagă. Pentru cei douăzeci de ani ai săi avea un trup solid, cu muşchii oarecum slăbiţi din cauza vieţii sedentare. Şi era greu de spus dacă este un bărbat frumos. Făcea parte dintre acei oameni ale căror figuri au trăsăturile foarte mobile, şi cât sunt încă tineri sunt totdeauna interesanţi. Uneori sunt chiar frumoşi, dar pot fi alteori destul de urâţi. Deseori frumuseţea e o chestiune de lumină sau, mai precis, de timpul şi locul luminii, şi în cea mai mare măsură e o problemă care depinde de starea sufletească – adică de bucurie sau de tristeţe.

Petia a devenit un om frumos din clipa în care aflase că în faţa lui se va deschide poarta spre univers. Până atunci, cufundat în cercetările lui, îşi neglijase în mod neîngăduit trupul. Stătea în laborator de dimineaţă până seara. Spatele i se încovoiase, umerii i se aplecaseră ca frunzele unor flori de seră. Obrajii îi păliseră şi în ochi i se citea oboseala. Din timp în timp se ducea la observator şi ceasuri întregi privea planeta spre care va zbura, încercând să-i pătrundă tainele prin filtre roşii, verzi, albastre şi violete. Singurele lui zboruri de până acum fuseseră făcute cu ocazia unor călătorii

în tundra nordică, dar şi acolo nu realizase altceva decât să se îngroape în zăpadă.

Şi deodată s-a întâmplat minunea. Din chipul lui palid, de o frumuseţe oarecare, a ieşit la iveală o figură limpede cu ochi luminoşi, cu bărbia voluntară. Până şi spatele i se îndreptase. Mergea pe bulevardul Bunei-Dispoziţii şi, uitându-se impresionat la furnicarul de oameni, îi venea deodată să râdă şi să plângă în acelaşi timp. Simţea cum o bucurie nebună se ridică în el şi nu putea s-o domolească. Avea poftă să se oprească în mijlocul drumului şi cu mâinile ridicate să stăvilească mulţimea de oameni şi de maşini, strigându-le din tot sufletul: „Opriţi-vă! Adunaţi-vă cu toţii în jurul meu. Mâine! Mâine zbor spre stele!”

Oamenii întorceau capul după el. Umbla gesticulând cu mâinile şi vorbea tare cu sine însuşi, ca şi cum n-ar fi fost în toate minţile. În faţa porţii Jrinek se opri deodată şi se uită spre cer. Apoi o luă la goană şi iar se opri, gândindu-se adânc. Nu mai lipsea mult ca starea lui să semene cu a unuia care s-a ospătat cam prea mult cu lichioruri şi şi-a înecat în ele demnitatea de om.

Totuşi fiecare pieton, îndată ce se uita la el, înţelegea limpede că nu la cap i se urcase beţia, ci la inimă. Înţelegea că acest tânăr fusese scos de pe făgaşul lui normal de o fericire fără seamăn, că a fost învins de o bucurie care i-a cuprins inima şi sufletul. Surâsurile celor care treceau pe stradă nu erau rare, şi mulţi oameni necunoscuţi de cum îl vedeau îşi zâmbeau între ei. De aceea Petia avu repede impresia că toţi îi cunosc fericirea.

Mulţi din cei care treceau pe lângă el se opreau şi intrau în vorbă ca să afle de ce se bucură. Cum să nu ia şi dânşii parte la bucuria lui. Iar el, puţin mirat că ei încă nu ştiu încotro se pregăteşte el să plece, li se destăinuia fericit.

Tineri şi bătrâni, bărbaţi şi fete îl înconjurau, iar el, bucuros, le strângea mâna.

— Mă despart de voi, pământenilor! Rămâneţi sănătoşi, cetăţeni ai globului pământesc!

— Încotro, încotro? În Lună?

— Oh, şi mai departe! În Marte! În Marte!

— El e cosmonaut pe racheta care pleacă! strigau unii entuziasmaţi.

Se formau grupuri, dar Petia nu se putea hotărî să stea pe loc. Răspundea întrebărilor care cădeau în jurul lui ca o ploaie şi mergea mai departe. Câte un grup pornea după el, iar când Petia o lua la goană, curioşii fugeau după el.

— Dar în Marte o fi viaţă? pescui el din fugă întrebarea.

— Este viaţă! strigă Petia. Pot să jur că există.

Un bărbat cu părul încă negru şi cu un obraz ciudat de tânăr, care se tot ţinuse alături de Petia, se îndoia de cele spuse de el.

— Acolo este de o mie de ori mai puţin oxigen decât pe Pământ! Viaţa nu poate exista fără oxigen! Marte e o stea moartă!

— Dar oxidul carbonic? râse Petia ironic. E de două ori mai mult acolo decât în atmosfera noastră!

— N-aş vrea să respir oxid carbonic.

— Dar plantele îl vor! triumfă Petia şi porni din nou.

Grupul se mişcă şi el.

— Dar temperatura? se auzi peste glasul lui un glas neîncrezător. Dar gerurile de la ecuator? Sunt de minus patruzeci de grade! Iar ziua e plus zece, frumoasă diferenţă, tinere, ce zici?

Despre Marte toţi aveau unele cunoştinţe generale. Fiecare se interesase din timp de expediţie. Citiseră, ascultaseră, urmăriseră buletinele în legătură cu pregătirile pentru zborul spre „planeta roşie” şi acum îl întrebau, ca şi cum ar fi fost supus unui examen.

— Veniţi la mine la laborator, îi poftea Petia încetinindu-şi pasul. Să vă arat o planta din Taimir. Când e amorţită la un ger de cincizeci de grade, este fragilă ca o dantelă din spumă de sticlă, iar când vine primăvara cu razele fermecate ale soarelui, se trezeşte.

— Nu ştim nimic precis nici despre mările din Marte? aruncă întrebarea un tânăr cu mustăţi roşcate care ducea de mână o fetiţă cu părul împletit într-o coadă ca aurul înflăcărat. Ea îl trăgea de mână să meargă mai departe şi neizbutind începu să plângă. Vrând-nevrând, roşcatul trebui să se îndepărteze, deşi cu părere de rău, şi mult timp încă se uită înapoi după grupul rămas în jurul cosmonautului.

— Nici apă nu e acolo, asta o ştie şi un sugaci, spuse un om înalt cât toate zilele, care i-o lua mereu înainte lui Petia.

— Acolo sunt şi pustiuri, ca în Lună, adăugă brunetul cu chipul suspect de tânăr, care se ţinuse tot timpul în apropierea lui Petia. Se vedea bine că e vreun profesor mai în vârstă, care se întinerise la bătrâneţe. Acolo nu e viaţa, ci moarte! îşi termină el ideea.

Petia se opri în mijlocul grupului şi începu ca de la catedră:

— Într-o anumită formă există viaţă oriunde. Arşiţa nu o arde, nici gerul nu o frige. Stă în amorţire şi aşteaptă clipa potrivită. Şi în fundul oceanelor trăiesc fiinţe, iar sporii bacteriilor zboară până în stratosferă. În izvoarele fierbinţi ale Kamciatkăi trăiesc alge, iar sporii fierţi ai anumitor plante învie dacă îi plantăm în pământ. Kapteiev a scos din gheţurile veşnice un pui de rac „chidorus” şi l-a înviat. Stătea acolo de o mie de ani! Se pipăi într-unul din buzunare şi pescui din fundul lui câteva boabe de porumb. Vedeţi?

Boabele acestea pământeşti le-am adunat de pe Marte. În laboratorul meu temperatura e absolut aceeaşi, eu singur am pregătit-o. Cine se mai poate îndoi că acolo, în Marte, nu e viaţă? Am să-i arăt bacterii cultivate într-o atmosferă fără oxigen! Dar până şi în otrăvuri şi în ţiţei există asemenea gângănii...

Se uită de jur-împrejur, râse victorios şi porni iarăşi.

— Vrei să spui că planeta Marte e locuită numai de bacterii? se strâmbă cel înalt cât toate zilele.

— Mai lasă-ne în pace cu aşa populaţie, remarcă cu distincţie o cuconiţă masivă, cu un cap stufos, care venise curioasă spre grup. Nu mi-ar place să fiu acolo nici după moarte.

— Dar cum se face, îl aţâţă iarăşi profesorul întinerit, că vegetaţia pământească ni se pare, sub razele infraroşii, albă ca de zăpadă, iar văile planetei Marte se văd întunecate ca umbrele? Dar staţi pe loc, nu mai fugiţi!

Petia se opri, aşteptă până ce procesiunea de curioşi îl ajunse iar şi începu să le explice, mergând acum agale.

— Domnule profesor, astrofizica a rezolvat îndoielile dumneavoastră. Şi vegetaţia noastră nordică, muşchii, lichenii şi ienuperii noştri sunt de culoare închisă sub razele „infra”, tot aşa cum arată şi văile din Marte. În Marte, desigur, nu vom întâlni vite care pasc liniştite în luncile fertile, asta nu se va întâmpla, dar nici pustiuri moarte nu sunt! Este tundră, prieteni, câmpie, stepă.

— Aş vrea să zbor acolo chiar acum! oftă o fată cu părul galben strâns într-o pieptănătură cu un coc antic şi care ţinea un caiet de note în mână. Era întovărăşită de un tânăr subţirel, cu părul creţ, aproape un băieţandru, cu ochii albaştri – parcă de sticlă.

— Marte nu e o stea potrivită pentru poeţi! spuse acesta, lânced. Ce m-aş face acolo fără crânguri şi fără păduri?

— Şi de ce să nu fie crânguri şi păduri?! îi răspunse Petia, iuţind iarăşi pasul. Ienuperi, pini pitici, sunt o mulţime.

Un marinar înalt râse:

— În orice caz pe-acolo nu te poţi rătăci, dintr-o astfel de vegetaţie capul îţi iese deasupra pădurii.

— E posibil ca prin apropierea ecuatorului să crească şi palmieri cu frunze enorme sau cactuşi de forme înspăimântătoare, zbârciţi, înghiţind lacomi soarele şi câte o picătură de apă, pe care o păzesc înăuntrul lor ca pe o comoară. Numai că, desigur, culoarea acelei vegetaţii nu e ca la noi, verde. Tot ce e viu acolo e albastru, violet, mov şi liliachiu.

Fata cu pieptănătura antică spuse cu imputare poetului:

— Vezi?

— Asta pot să văd şi acasă privind printr-o sticlă colorată, râse poetul.

O altă fată care se apropia venind din direcţie opusă se alătură grupului. Se vedea după chipul ei contrariat şi după ezitarea paşilor că face un efort să nu meargă cu grupul, dar în mersul celorlalţi era atâta pasiune, încât nu rezistă şi fu şi ea atrasă. Fata înţelese îndată cine se afla în mijlocul lor şi îşi îndreptă ochii sinilii şi cercetători spre Petia.

— Nu e vorba de o stea, ci de curaj! spuse ea deodată şi se alătură celorlalţi. Dar Petia nu o luă în seamă. Se opri şi văzu că li se alătură mereu alţi oameni noi.

— Ei, acum destul, spuse el. Lăsaţi-mă, porumbeilor! Vreau să rămân singur. Mă despart de voi! Iar mâine, la revedere!

Porni în goană. Mulţi se opriră nehotărâţi, dar câţiva „credincioşi" se luară după el. Ici şi colo alţii se desprindeau de grup. Profesorul întinerit rămăsese mult în urmă.

— Încă o întrebare, numai una, strigă marinarul care îl ajunse primul din urmă.

Petia încetini pasul. Din nou se formă grupul în jurul său şi din nou începu să plouă cu întrebări.

— Dar un an cât durează acolo? sună întrebarea marinarului.

— Cam aproximativ doi ani de-ai noştri.

— Dacă-ţi petreci un an din viaţă pe Marte, eşti mai în vârstă cu un an sau cu doi?

— De, râse Petia, când ne-om întoarce pe pământ vom avea grijă să scădem anul acela, e limpede?

— Şi spune, tinere, nu ţi-e teamă de acest drum depărtat? îl întrebă naiv un grăsun care purta o racheta de tenis în mână şi era îmbrăcat într-un costum potrivit pentru acel sport. Se alăturase de curând grupului şi se informase repede despre ceea ce se petrecea.

— Să mă tem? Vai! se miră Petia, ca şi cum ar fi auzit ceva nou. Am şi uitat de asta; uneori memoria te părăseşte. Poate fiindcă n-ai timp şi poate fiindcă în noi există ceva mai tare decât frica, dacă nu altceva, în orice caz, curiozitatea. Dar admit ca s-ar putea să-mi fie frică.

— Rămâi aci, pe pământ! strigă deodată fata cu părul blond, pieptănat într-o coafură antică, care tocmai în clipa aceea îl ajunse iar. Nu-i rău să trăieşti pe acest pământ! Mai sunt atâtea de făcut aici!

— Vezi-ţi de zbor, omule, îl îndemnă marinarul. Aici o să te înlocuiască cineva, dar acolo nu poţi fi înlocuit!

— Şi ar fi bine să te uiţi şi la alte corpuri cereşti. Trebuie să existe viaţă şi pe acolo, strigă poetul care venea pe urma fetei. Ce, razele soarelui

luminează zadarnic pe meleagurile acelea? Oare să fim orfani, părăsiţi într-o prăpastie nesfârşită? Trebuie să avem undeva fraţi, surori! Caută-i!

— Şi adu cu dumneata vreo vietate, s-o vedem şi noi, spuse ironic tânărul bătrâior care nu se putea despărţi nici el de Petia.

Părea că discuţia începe din nou, dar Petia nu o mai dorea. Şi, ca să nu le mai răspundă, strânse şi scutură din nou mâna fiecăruia.

— Rămas bun, prieteni! Cu bine! Şi la revedere.

Nici ei nu-l mai reţinură. Îl priveau impresionaţi. Ici şi colo cineva îi mai atingea marginea hainei, altul îl mângâia pe mânecă, al treilea plecă pentru a se întoarce.

— Ei, drum bun!

— Să te întorci viu şi zdravăn!

— Şi uită-te bine la toate!

— Vom veni să ne mai luăm o dată rămas bun, mâine la plecare.

Plecară, unul după altul. Ultimul curios care se apropiase de el era fata cu ochi sinilii. Abia acum la despărţire o observă. Avea părul castaniu, puţin zbârlit şi tăiat rotund pe ceafă. Chipul şi întreg trupul ei exprimau o ezitare umilă. Se uită în jur şi deodată spuse:

— Dacă vrei, poţi să mă săruţi.

— Eu?

Petia se roşi până peste urechi.

— Dar de ce? întrebă el fără să înţeleagă propunerea.

— Fiindcă... stelele... şopti ea, dar apoi adăugă cu încăpăţânare: Oricum, tot nu ne mai revedem.

Petia, în loc să o ia în braţe, făcu un pas şovăielnic spre dânsa şi întinse gura, stângaci, aşteptând pasiv. Fata începu să râdă, se întoarse pe un călcâi şi fugi.

Rămăsese din nou singur. Încercă să-şi scoată cât mai repede din cap plăcuta întâlnire cu fata, cât şi părerea de rău care îi rămăsese în suflet după ce ea plecase. La o parte, la o parte cu toate aceste lucruri efemere care ar putea să-l înlănţuie de Pământ!

Se cufundă din nou în furnicarul de oameni care mişunau încoace şi încolo, parcă nepăsători, care îl impresionaseră atât de mult la început. N-ai ce-i face! îşi spuse el. Asta e mulţimea. Dacă o priveşti îndeaproape e formată din indivizi foarte concreţi care te întâmpină cu întrebările lor, cu problemele lor. Nu trebuie să ne despărţim trişti şi sentimentali pentru că planeta noastră e mândră şi puternică. Ea va rămâne aci mai departe şi fără el, va trăi, va vibra, va trepida în oricare parte a spaţiului s-ar afla el.

Le spusese că zboară pe o altă planetă şi nimeni nu s-a mirat prea mult. Locuitorii lumii noastre au încetat să se mire când afla astfel de ştiri. S-au

despărţit de el ca de copilul unor oameni străini. Lui Petia totuşi i se păruse că Pământul însuşi a venit să-şi ia rămas bun de la el.

Şi aşa, deodată, se simţi mândru că e fiul acestei planete, că e un membru al acestei familii imense de fiinţe vii din care fiecare individ e un om! Şi această planetă, care poartă numele de Pământ, îl trimite acum pe un alt corp ceresc. Şi el îşi va purta cu mândrie cetăţenia, apartenenţa, patria, acolo, departe, în Cosmosul nesfârşit, ca un sol al fiinţelor de pe această planetă.

Dar în ultima clipă, când totul era pregătit de zbor, căzu ca un trăsnet vestea că plecarea se amâna pentru un termen nelimitat. Când făcuse ultima verificare a calculelor, academicianul Merkulov descoperi nişte erori şi toate calculele şi hărţile fuseseră înapoiate Academiei astronautice, unde urmau să se facă noi cercetări.

Pentru când se amâna zborul nu ştia nimeni. Circulau tot felul de presupuneri. Că pregătirile de zbor se vor relua peste o săptămână, peste o lună, peste un an. Au apărut şi pesimiştii, şi plângăreţii. Aceştia spuneau că întreaga navă cosmică e greşit construită şi că e bună de aruncat la fier vechi.

Hotelurile cu multe etaje, situate în formă de arc în jurul amfiteatrului gigantic, au început să se golească. Oamenii de ştiinţă, învăţaţii şi oaspeţii de seamă care veniseră din toate continentele la spectacolul acesta epocal, s-au răspândit încet, încet, pe la casele lor. Aeroportul vuia de zgomotul avioanelor particulare şi a expreselor aeriene, cu care oaspeţii mai îndepărtaţi se întorceau acasă. Cei care locuiau mai aproape foloseau pentru întoarcere elicoptere, iar cei care locuiau foarte aproape, foloseau propriile lor aripi. De asemenea, nenumărate maşini se întorceau acasă alunecând pe magistrale şi îndepărtându-se spre toate colţurile lumii.

Rampa de lansare a navei către o înălţime de nemăsurat rămăsese pustie. Acum arăta jalnică şi întunecată, ca o punte întinsă spre Cosmos care s-a prăbuşit la pământ; părea un vis îndrăzneţ pe care creatorul nu avusese curajul să-l ducă până la capăt.

O linişte ameninţătoare se lăsase de jur-împrejur, o tăcere rău-prevestitoare cuprinsese şi ziarele şi o proastă dispoziţie ca de înmormântare se lăsase peste tot Pământul.

Petia era furios! Se pregătise trupeşte şi sufleteşte pentru ora fixată şi acum stătea neputincios. Se simţise cu un singur picior pe Pământ, iar cu gândurile plecate demult, dincolo de globul terestru. Şi acum această bruscă întoarcere! Acasă poate numai măicuţa se bucură, gândi el.

Obsedat de gândul acesta fugise de acasă şi hoinărea prin oraş, ca să uite, ca să-şi primenească gândurile. De când începuseră pregătirile, Petia părea că nu mai are ochi pentru oameni şi pentru lucrurile create în folosul lor. Iar când se întâmpla să-l atragă totuşi ceva, îşi spunea: Frumos dar... mai târziu, cândva. Se purta ca şi cum ar fi spus: mă voi gândi la aceste lucruri, le voi privi atunci când mă voi întoarce.

Ştiuse cu ani înainte că va zbura. Era predestinat acestui zbor nu numai prin faptul că se bucura de respect şi simpatie datorită eroismului tatălui său, dar mai ales pentru că se făcuse cunoscut ca un om de ştiinţă prin propriile sale lucrări apărute, privitoare la flora pe care el o bănuia pe Marte. Desigur că nu-şi bătea capul întrebându-se ce se va întâmpla după ce se va întoarce, cum se va transforma el însuşi, cu ce ochi va privi lumea. Deocamdată amâna totul pentru când se va întoarce, se abţinea de la toate, îşi interzicea totul. Dacă întâmplarea îl ducea în faţa unui tablou sau al unei statui care îi plăcea, el încerca de pe acum să judece şi să perceapă acea creaţie cu ochii lui „viitori", cu ochii omului care „a văzut".

Muzica îl neliniştea în cea mai mare măsură. Avea o ureche bună şi rezista greu la farmecul ei. Dacă maică-sa se aşeza la pian să cânte, începând cu unele lucrări din Beethoven şi terminând cu lucrări din Janacek (îi plăceau clasicii), lui Petia i se părea că în tot universul nu există ceva mai frumos, că această muzică a atins cea mai înaltă culme, că e zadarnic şi inutil să te revolţi şi să părăseşti acest Pământ care oferă făpturilor sale momente de fericire atât de desăvârşită! Atunci fugea de acasă la laborator sau la observator, încuia uşa în urma lui şi se apuca îndârjit de muncă.

Şi deodată se simţi întocmai ca un lăstar de viţă smuls din pământ cu rădăcini cu tot. Nu mai avea de ce să se agaţe, nu mai ştia ce să facă mai repede. Simţi deodată că are atâta timp, încât nu ştie ce să facă cu el. Amărât, se târa pe străzi; de data aceasta nu mai avea mersul triumfător al celui îmbătat de bucurie.

La început privea în jurul său cuprins de îndoială, ca şi cum el însuşi ar fi fost vinovat că plecarea eşuase atât de ruşinos, ca şi cum s-ar fi ruşinat de bucuria manifestată ieri. Se temea să nu se adune din nou oamenii în jurul lui şi să-l întrebe cu ironie, cum se face că el încă mai hoinăreşte pe străzi când toţi ştiau că trebuia să fie demult în Cosmos, undeva între Lună şi Marte. Dar se agita zadarnic, nimeni nu-l mai băga în seamă, totul se desfăşura în mod obişnuit, oamenii umblau veseli, îşi zâmbeau unii altora fie că se cunoşteau sau că nu se cunoşteau şi toţi arătau de parcă s-ar bucura Dumnezeu ştie de ce.

Pasul lui Petia, în fine, începu să devină mai sigur, bărbia i se ridică şi începu să se uite curios în jur. Pe străzi el umblase totdeauna cu capul în jos

sau privind cerul. Îndată ce se lumina de zi, el privea îngândurat spre Pământ sau spre cer, în jurul lui nu vedea nimic. Constată acum, cu uimire, că de fapt nici nu cunoaşte oraşul şi că-i este tot atât de străin ca şi când s-ar afla undeva, prin visele lui. Mergea privind şi cercetând arhitectura caselor, bogăţia de mărfuri îngrămădite în vitrine, şi peste tot auzea chemarea muzicii şi simţea îndemnul plăcut al parfumurilor. Totul în jurul lui devenise atrăgător. Descoperea mereu noi şi noi lucruri. Ici, colo, recunoştea cu bucurie câte ceva şi îşi spunea că lucrul acela l-a mai văzut cândva. Şi iarăşi se uita impresionat la furnicarul omenesc. Acesta i se părea puţin cam caraghios şi fără rost în comparaţie cu scopul său.

Bulevardul îl conducea prin mijlocul vechiului parc. În depărtare, deasupra uriaşelor coroane ale platanilor de sute de ani, se înălţau zgârie-nori albi sau de un albastru pal. Străluceau în soare arătându-şi nenumăratele balcoane şi ferestre. Se ridicau deasupra cortinei de frunze galbene, sângerii, portocalii şi verzi, ale parcului, ca nişte turnuri din poveste. Aveau faţade de marmură, suprafeţele netede, de sticlă sau de ceramică.

Pe coloane se ridica iedera ajungând până la balcoane, iar din balcoane această viţă sălbatică se răsfrângea ca o draperie roşie şi grea.

Din loc în loc bulevardul era întretăiat de o magistrală suspendată, care aluneca pe sus, pe deasupra capetelor pietonilor şi pe deasupra şirului de automobile. Magistrala suspendată era tot atât de largă ca şi bulevardul pe care se afla Petia. Purta şi ea pe umerii ei două şiruri pestriţe de maşini ca şi bulevardul. Automobilele goneau cu viteză şi ciudat, într-o aşa linişte deplină, ca şi cum totul s-ar desfăşura sub o sticlă groasă. Linia aeriană de sus, jocul colorat al maşinilor care goneau în diverse sensuri şi tăcerea, toate acestea semănau mai degrabă cu o născocire genială, decât cu realitatea. Atenţia lui Petia fu captivată de unul dintre palatele de pe celălalt trotuar, care parcă apăruse acolo din adâncurile parcului. O scară înaltă, care te întâmpina parcă îmbietor, ducea către portalul deschis al unei alei cu statuile unor fete ce închipuiau fiecare o altă floare. Pe trepte era un du-te-vino necontenit.

Petia se hotărî să se ducă şi el acolo să privească. Încet, încet, din vechea lui curiozitate ştiinţifică de om care privise superficial lucrurile lumeşti nu-i rămăsese decât o curiozitate cu totul obişnuită, pământească.

Ajunsese până la podul care traversa bulevardul. Părea uşor şi fragil, şi aproape că nu se vedea. Aveai impresia ca oamenii care treceau se mişcă în văzduh. După ce trecu pe cealaltă parte a bulevardului, Petia citi pe faţada măreţului palat o inscripţie dăltuită în marmură trandafirie: CASA FLORILOR.

Pe scară urcau fete, temei tinere sau altele mai în vârstă, mame cu copii. Cele care coborau aveau flori în braţe. Florile erau fie în buchete, fie în coşuri. Dar cele mai multe aveau numai câte o simplă crenguţă, câte o crenguţă gingaşă de dafin, de gutui sau de mimoză.

Toamna se răsfăţa prin parc, dar în palatul acesta părea că e închisă primăvara. Femeile purtau flori în braţe. Unele îşi îngropau obrajii în liliac alb şi multe miroseau bucheţele de violete. Aici, preferinţele şi gustul se deosebeau de la o femeie la alta. Da, desigur, şi moda juca un rol important. Anul acesta era la modă jasminul trandafiriu. Parfumul lui părea că se prelinge pe scări.

Petia se opri fermecat în partea aceea a scării pe unde femeile coborau cu braţele încărcate de flori. Iubea toate florile, atât cele de câmp cât şi pe cele de gradină, dar în egală măsură îl atrăgeau şi chipurile plăcute ale femeilor. Nu-şi dădea seama dacă mireasma uşoară şi delicioasă care îl tulburase atât se ridica din flori, din părul frumos pieptănat, sau din baticurile şi din şalurile lor.

Deodată se sperie. Zărise pe fata aceea cu ochi sinilii, care îi oferise aseară un sărut. Ea e! Fata îl văzuse cu o frântură de secundă mai devreme. Voise să se strecoare printre celelalte femei, dar vai, ochii li se întâlniră.

Petia roşi, în clipa aceea ar fi preferat să se afle pe undeva în constelaţia Marelui Câine. Să fugă era imposibil! Fata îşi reveni mai repede decât el şi se comportă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit. Şi într-adevăr mai bine nici n-ar fi putut să procedeze.

— Cosmonautule! strigă ea vesel. Cum se face că încă mai hoinăreşti pe planeta noastră?

— S-a amânat plecarea pentru o dată necunoscută, bombăni el.

Se uită la ea sfios. Fata ţinea în mâini câteva fire albe de flori cu tulpiniţe lungi. „Acum o să râdă de mine”, gândi el. În loc să admire stelele, acest cosmonaut se uită după fete! Dar ea spuse:

— Nici în vis nu m-aş fi gândit să mai mă întâlnesc cu dumneata. Pari atât de mâhnit, încât parcă ai fi dat peste o mare nenorocire, nu peste o fată. Te asigur însă că eu nu sunt de vină.

Petia nu ştia ce să-i spună. Se uita în jur ca şi când ar fi căutat un punct de sprijin. Într-adevăr, pe navă s-ar fi simţit mai sigur pe picioare decât pe această scară de granit!

Să fug, să fug, îşi spunea el, dar în acelaşi timp era bucuros că poate s-o privească stând atât de aproape. Treptat îşi învinse ezitarea. Avea ochi surprinzători, ochi plini de întrebări şi în acelaşi timp dominatori. Şi ochii aceştia frumoşi nu aveau o culoare precisă, ci numai umbra unei culori, părea că în ei sunt ascunse adâncuri ce doar părelnic sunt albastre.

Petia se temea că din aceste adâncuri ar putea oricând să apară vreo surpriză. Era atât de zăpăcit şi se străduia zadarnic să-i vorbească. Tăcerea s-ar fi prelungit mult dacă fata ar fi aşteptat să se hotărască el.

— Fantezia aceea a mea, cu sărutul, ştergeţi-o din amintire, ca şi cum n-ar fi existat, îi spuse ea. Să nu-ţi închipui cine ştie ce. Doream numai să-mi exprim entuziasmul lăsându-mă sărutată de omul care a doua zi se afla în stele, indiferent cine ar fi fost el. Din întâmplare omul acela ai fost dumneata, atât şi nimic mai mult.

Aşa e, gândea el. Această fată înţeleaptă are dreptate, deşi cele spuse de ea m-au făcut să plesnesc de ruşine. Acum, după această explicaţie, poate să mă privească cu conştiinţa curată. Are dreptul s-o facă. La început i se părea că ar fi fost mai bine dacă fata nu i-ar fi vorbit deloc, dacă ar fi tăcut. Ar fi izbutit poate să-i privească, nestingherit, chipul. Acum însă îi plăcu şi glasul ei. Îşi propuse să nu o mai întrebe nimic, s-o lase să vorbească numai ea, să vorbească oricât de mult, ca el s-o poată asculta. Fata îl întrebă ceva, dar el rămase mut şi se simţea fericit când o privea.

— De ce nu-mi răspunzi? întrebă ea.

— Aseară m-am lăudat, spuse el, că pe vremea asta voi fi undeva între satelitul Pământului nostru şi Marte, şi iată că tot mai sunt aci. E ridicol, dar nu sunt vinovat de amânare!

— Ştiu că nu eşti dumneata de vină. De ce te scuzi? E limpede ca lumina soarelui. O săptămână de întârziere, fie chiar o lună, n-o să-ţi aducă niciun prejudiciu. Doar n-ai să pierzi prilejul de a zbura!

— Acum aproape că nu mai regret deloc, sunt chiar bucuros! Şi după ce îi scăpară aceste vorbe se opri. Deodată se ruşină că putuse rosti asemenea vorbe. Dar nu minţea. Într-adevăr, aşa simţea. Se simţea fericit. De ce să se grăbească tocmai acum, stelele mai pot aştepta, au aşteptat milioane de ani! N-am avut niciodată prilejul să mă plimb mai mult, să privesc în jurul meu, mărturisi el. Am stat mereu cu nasul cufundat în cărţi şi nu m-am uitat până acum decât în ochii microscoapelor şi telescoapelor. Am văzut lucruri sau prea mici sau prea mari. Am cunoscut numai muşchi şi licheni, am scormonit după ei ca un ren înfometat. Flori din acestea pe care le văd aici, pentru mine nu creşteau.

— Le cunoşti? şi ea îi întinse buchetul.

— Le cunoşteam... De la şcoală... Stai... nu! Nu-mi amintesc!

— Au un nume pe care îl poartă şi stelele.

— Care stele?

— Chiar toate stelele!

— Astre! răsuflă el. Se bucură că poate vorbi cu ea atât de uşor şi chiar pe un ton de glumă. Când îi puse apoi o floare la butonieră, Petia îi spuse foarte

serios: N-aş fi găsit o floare atât de frumoasă pe nicio planetă din întregul univers!

— Ei vezi! răspunse ea veselă. Ai de gând să fugi pe planeta Marte şi nu-ţi cunoşti nici măcar planeta natală! Ar fi trebuit să descoperi în primul rând Pământul! Dar nu putem sta veşnic aici, pe treptele astea, încurcăm lumea! De fapt unde te duceai?

— Nicăieri!

— Atunci, hai cu mine!

Fără să-şi dea seama cum, Petia se pomeni în Casa de cultură a combinatului „M.H.6”. Şedea la clubul chimiştilor înconjurat de fete şi de flori. Acum ştia că pe fata care îl adusese acolo o cheamă Olga şi că lucrează în acest combinat la secţia de materiale plastice.

Olga dorea să-l prezinte pe Petia prietenelor şi tovarăşelor ei din producţie, care după orele de muncă se adunau mereu la club. Ştia că în felul acesta le va face o mare bucurie. Citiseră atâtea în ultimele săptămâni despre problemele zborului navei şi discutaseră atâtea împreună! Desigur că fetele se interesau în primul rând de eroii cosmonauţi. Chimistele cunoşteau încă demult numele şi biografia lor. Visau despre călătoria acestora şi erau captivate de îndrăzneala lor. Îi invidiau pentru că „vor vedea” ce n-a mai văzut un ochi de pământean şi erau mâhnite că echipajul fusese alcătuit numai din bărbaţi. Fiecare dintre ele era dispusă oricând să zboare pe orice planetă. Deci faptul că pot să vadă îndeaproape pe unul dintre cei nouă cosmonauţi era socotit drept un eveniment. Era o cinste pentru clubul lor să primească un astfel de om despre care se vorbea pe întreg Pământul.

Petia se simţea şi el bine printre fete. Îl aşezaseră pe locul de onoare, într-un fel de fotoliu uriaş şi al naibii de comod, capitonat cu o piele roşie. Se aşezase între braţele lui şi avea impresia că stă pe el parcă fără să-l atingă. Îl trase aproape de masă şi constată că e uşor ca o pană! Acest fapt îi stimulă buna dispoziţie. Ca un sentiment de aşteptare, se uita pe rând la fiecare fată. Una era mai fermecătoare decât alta şi, când îi vorbeau, Petia îşi uita ochii pironiţi pe chipurile lor, iar fetele trebuiau să-şi repete întrebarea.

Nu înţelegea prea bine cum de poate un om să devină atât de interesant şi cum poate să fie ridicat atât de sus, aici, în această constelaţie a Fecioarelor, numai pentru faptul că e cosmonaut şi că are drept ţintă un zbor spre Marte. O timiditate neaşteptată puse stăpânire pe sufletul lui când văzu ce tovarăş demn de dorit a devenit el şi cum fetele încearcă să-i captiveze atenţia.

Încetul cu încetul, se obişnui cu rolul său de erou şi începu să răspundă scurt şi precis, fără să se piardă în amănunte. Simţi cu uimire că entuziasmul

de ieri, care îl ajutase parcă să plutească peste mulţimea aceea de pietoni, îi dispăruse. Cu câtă pasiune îi convinsese pe unii şi îi dezminţise pe alţii, acolo, pe bulevard, şi cum de l-a părăsit deodată acea dorinţă nerăbdătoare de a zbura?! Acum nu mai era în stare să se înflăcăreze, ca şi cum drumul spre Marte ar fi rămas de pe acum în urma lui sau ca şi cum n-ar mai simţi în el dorinţa să-l facă vreodată.

Dar tocmai aceste răspunsuri scurte, liniştite şi lipsite de pasiune, au stârnit un ecou în sufletele tinerelor fete. Bănuiau în această atitudine tocmai sobrietatea învăţatului şi modestia omului curajos, dispreţul lui pentru primejdiile nenumărate care îl pândeau în genunile Cosmosului. Lui Petia i-ar fi plăcut, mai degrabă, să pună el întrebări, iar ele să-i dea numai răspunsuri.

— Altceva nu mai ştiu nimic, spuse el deodată, hotărât. Când mă voi întoarce, am să vă povestesc restul.

— Şi dacă nu te mai întorci? suspină glasul îngrijorat al cuiva. Lui Petia i se păru că o aude vorbind pe mama lui. Dar răspunse prompt:

— Atunci o să vă povestească alţii.

Răspunsul lui făcu impresie. Era demn de eroul pe care îl visau fetele.

— Da, însă un altul ca tine n-aş mai găsi, se auzi glasul Olgăi, în care se simţea o uşoară ironie prietenească. Poate că voise doar să-i atragă atenţia asupra ei. Din clipa în care-l adusese aici, el parcă o pierduse din vedere. Se uita entuziasmat, când la una, când la alta, şi dintre toate o plăcea totdeauna mai mult pe aceea care îi vorbea. Olga tăcuse şi Petia uitase de ea. Când în sfârşit îi vorbi, el parcă o descoperi din nou şi se bucură că o vede iarăşi. Dar totul dură numai o clipă. Olga se pierdu iar în tăcere. Mereu altele şi altele îi puneau lui Petia întrebări.

El se uită pe fereastră şi se miră:

— Nu vi se pare că sunt cam demult aici? Afară e aproape noapte!

Într-adevăr. Primul văl al înserării cobora pe cer. Iar chipurile fetelor, în amurg, păreau întristate.

Mâna cuiva se îndreptă către perete. Tavanul se lumină, pereţii deveniră transparenţi. Apoi într-unul din pereţi se deschise o fereastră şi, pe un bufet de cristal, care până atunci stătuse ascuns, apăru o tavă. În cristal se oglindea un ceainic şi platouri cu sandvişuri. O fată, care îşi pusese un şorţ, turna ceai în ceşcuţele care străluceau ca şi când ar fi fost pline de lumină. De asemenea linguriţele şi cuţitaşele aveau o transparenţă care se datora propriei lor lumini interioare.

Petia nu era un gurmand, dimpotrivă. Nu avusese niciodată timp să mănânce ca lumea. Pasionat de cercetările lui, mânca deseori în laborator. Acolo, gura lui mesteca automat ce găsea la bufet, iar ochiul lui privea atent

în microscop. Era mai important pentru el ceea ce se afla pe lamela microscopului decât cele ce se aflau pe farfurie. El mânca în treacăt şi, deseori, nu era sigur dacă se află înainte sau după-masă. Şi acum aceste sandvişuri îi făcură deodată poftă de mâncare. Începu să ia din toate şi făcu „descoperirea” că fiecare bucăţică are un altfel de gust, că există un număr infinit de gusturi surprinzătoare. Simţi o plăcere deosebită când începu să soarbă din ceaiul care scânteia auriu în ceaşca luminoasă.

După ce se ospătă din toate şi se sătură cum se cuvine, întrebările începură din nou să plouă. Se convinse că multe dintre fete erau mai competente în privinţa cuceririlor obţinute în cosmonautică decât el însuşi, care se considera doar un simplu specialist în astrobotanică şi astrobiologie. Unele întrebări erau desigur grozav de neştiinţifice. Fetele doreau să ştie ce e mai uşor pentru o rachetă, plecarea sau aterizarea, şi dacă nu se ofilesc pe drum răsadurile aduse din Marte, dacă aici pe pământ îşi vor mai păstra culoarea. Se certau între ele susţinând păreri diferite, recurgeau la autoritatea lui Petia pentru a afla de partea cui e dreptatea. El se legăna în fotoliu, trimitea zâmbete în jur şi răspundea numai când era întrebat. Avea mereu senzaţia că are sub el un spaţiu gol, că pluteşte în aer.

— Pot să vă întreb şi eu ceva? strigă el. Spuneţi-mi, vă rog, pe ce stau eu? E ca un „aer” roşu lucrat dintr-o singură bucată. Când stai pe el parcă te adânceşti într-o cadă cu apă caldă.

Chimistele râseră de această comparaţie pe care o socoteau grozav de reuşită.

— Dumneata nu cunoşti „penolitul” nostru? se minună o brunetă frumoasă şi zveltă ca Junona, cu o frunte oblică, de sub care priveau doi ochi limpezi, albaştri. Stai într-adevăr în aer, râse fata. În fotoliul acesta nouă zecimi sunt aer. În combinatul nostru însă producem lucruri mult mai bune, mai solide decât oţelul, mai elastice decât guma, mai dure decât diamantul, mai suple decât firul de păr, mai subţiri decât pânza de păianjen şi mai uşoare decât norii cerului.

— Stai! strigă Petia, hotărât să pună el de acum încolo întrebări. Spui, mai uşoare decât norii? Produceţi aşadar un material mai uşor decât aerul?

— Bine, dar noi producem demult „aerolitul”, strigă o fată cu o faţă micuţă şi rotundă, care părea mai degrabă o păpuşă de porţelan. Avea un năsuc gingaş, cârn, şi gropiţe în obraji. Avea o gropiţă chiar şi în bărbie. Cum e posibil să nu ştiţi? Cu siguranţă că şi pe navă anumite obiecte sunt lucrate din aerolit!

Nu se aşteptase ca tocmai această păpuşă, în aparenţă atât de inofensivă, să-i dea asemenea lecţie.

— Te înşeli, Marta, vorbi calm şi rar o fată palidă, cu ochi de gazelă. Avea în ei aceeaşi nuanţă arămie ca şi în părul strâns coc. Pe navă nu poate să fie niciun obiect lucrat din aerolit! Tu eşti chimistă şi ar trebui să ştii.

— Recunosc, strigă Petia pocăit, că nu cunosc aproape nimic din toate lucrurile acestea minunate, care abundă pe acest Pământ unic pe care îl părăsesc. Am fost orb, surd. Ce cunosc eu? Nimic în afară de câţiva muşchi din nord, de câţiva pini pitici şi de spectrul lor. Eu v-am spus tot ce ştiu, acum e rândul vostru! Trăiesc pe Pământ ca un străin! Învăţaţi-mă să-l cunosc!

Îşi aruncă privirea de la una la alta. Din toate acele frumuseţi strânse la un loc, unele chipuri se distingeau, se deosebeau cu totul de celelalte. Erau unice, neasemuite, şi cereau atenţie. Apoi însă se pierdeau printre celelalte, ca şi cum le-ar fi fost milă de Petia că e atât de străin de lume şi că recunoaşte cu atâta sinceritate acest adevăr. Fetele au început să-l consoleze şi să-l liniştească.

„Da, spuneau ele, noi producem în combinatul nostru fibre mai bune, metale mai bune, piele mai bună decât poate să producă natura. Noi creăm materiale, având contradicţiile care ne trebuie şi le dăm particularităţile dorite. Dar de ce să-ţi reproşăm că nu cunoşti toate acestea? Dacă eşti astăzi aici printre noi, putem spune, datorită unei prea frumoase întâmplări, faptul acesta s-a putut realiza numai din vina acelei întârzieri întâmplătoare, căreia noi îi purtăm recunoştinţă. Suntem înmărmurite gândindu-ne unde ai fi putut să te afli în clipa aceasta. Dumneata ţi-ai cucerit dreptul ca să umbli pe planeta noastră fără să observi totul în jur! Te iertăm că nu vezi lucrurile din imediata apropiere fiindcă ochii dumitale sunt plini de stele! Ce-ţi pasă dumitale de extraordinarul nostru material, mai uşor decât aerul? Noi fabricăm din el aripi ca de păsări, încălţăminte turistică, umbrele zburătoare şi planoare de zburat. Cinste şi slavă zburătorilor noştri! Ei se ridică până la o înălţime de douăzeci de kilometri sau se urcă pe o insulă zburătoare cu care se înalţă chiar până la poarta stratosferei. Dar spune, ce pot să însemne aceste înălţimi, aceste depărtări, acest curaj, faţă de curajul dumitale?”

Aşa îi vorbeau toate gurile acelea atât de frumoase, dar lui Petia îi scăpa tocmai sensul acelor cuvinte. Nu auzea decât sunetul lor pe care îl asculta cu toată fiinţa lui. Îl uimea cum se aude fiecare cuvânt, cum mângâie auzul şi ce melodie are.

Făcea o legătură între glasurile şi chipurile lor, şi deodată i se păru că acele glasuri răsună ca nişte instrumente muzicale.

Acum ştia ca pe fata cu fruntea oblică şi cu glas de contraltă o cheamă Tamara, că păpuşa severă cu gropiţe în obraji şi cu glas mângâietor şi fin, ca o pânză de păianjen, se numeşte Marticika, şi că Ancia e fata cu ochi de

gazelă şi cu părul de culoarea bronzului. Dar iată că vorbeşte Olga, fata care l-a adus aici. Ochii ei cenuşii s-au întunecat ca oţelul, fruntea ei luminoasă se umbreşte, apoi se luminează iarăşi, toată faţa ei participă la ceea ce spune. Petia se minună de înfăţişarea ei şi era sigur că nimic pe lume nu e mai fermecător şi mai plăcut decât frumuseţea unei fete.

— Dar nava cosmică? strigă ea, înflăcărată. Cine a născocit-o? Cine a construit-o? Cine a echipat-o? Cine i-a introdus scânteia mişcării? E oare aceasta o astronavă care a aterizat la noi de undeva din Cosmos? E oare un produs din atelierele de pe vreo planetă din constelaţia Centaurului? Sau poate Syrius ne-a trimis-o ca pe un mesaj din partea sa? Sau de pe ce meleaguri fără sfârşit a venit la noi, din ce constelaţii, din ce galaxii înceţoşate? Cine a avut curajul unei asemenea nebunii? Cum arată acele făpturi, acei creatori. Ei bine! Omul Pământului a construit-o! Creierul şi mâinile lui au realizat aceasta minune! Prin asta vreau să spun că slava lumii se cuvine zburătorilor spre stele, dar şi nouă, cei care rămânem aci pe Pământ. Şi noi avem dreptul să ne aşezăm la masa încununată de glorie la care staţi voi. Nu crezi, Petia? Recunoaşte ca avem şi noi un pic de merit.

— Tot meritul! strigă Petia aplaudând. În clipa aceea chimistele au alergat la Olga s-o îmbrăţişeze pentru că vorbise atât de frumos în numele tuturor. Dar Olga continuă:

— Aşadar de ce să supraevaluăm pe Petia, iar pe noi să ne subestimăm? Putem să-l invidiem, să tremurăm pentru viitorul lui. Dar pentru faptul că încă nu şi-a cunoscut sau că îşi cunoaşte atât de puţin planeta natală nu merită, fetelor, nicio îngăduinţă şi nici nu trebuie să fie iertat! Eu una nu l-aş ierta!

Ei poftim, gândi el, ce-a ieşit deodată din fata asta cu ochii de culoarea cerului! Iată o Olga cu totul diferită de aceea pe care şi-a închipuit-o el. L-a atacat direct şi în mod just, era întru totul de acord cu ea. Toate celelalte îi găsiseră justificări, numai ea singură nu-l ierta. Ea e cea mai frumoasă fată din toată lumea, hotărî el definitiv.

Apoi Olga îi mai reproşă că el e un academician împietrit, rupt de viaţă, care putrezeşte în cabinetul său de lucru. L-a poreclit „struţ astral”, care bagă capul în nisipul stelelor în loc să privească Pământul, şi umblă mereu cu ochii pe sus numai ca să nu vadă ce se petrece în jurul lui. Şi ca să-l ruşineze, începu să-i pună diferite întrebări. Îl întrebă despre unele opere literare şi artistice cunoscute, despre piese de teatru, despre nume de poeţi, sculptori, compozitori, apoi despre unii aviatori, paraşutişti, înotători. Nu ştia nimic. Absolut nimic. Dar cu cât îl certa mai aspru, cu atât o iubea mai mult.

Se uita la ea ca şi când ar fi fost căzut din cer. Acum ştia că dacă ar trebui să aleagă dintr-un milion de fete de pe glob, numai pe ea ar alege-o, în niciun caz pe alta!

— Încă nu e târziu! strigă el. Ochii mi s-au deschis! Îmi rămâne destul timp ca să câştig ce am pierdut. Nava încă n-a plecat şi nici nu va pleca prea curând. Dar am nevoie de o mână care să mă ajute, să mă conducă până ce voi sta pe propriile mele picioare. Olga, dumneata ai scos la lumina soarelui sufletul meu palid, împotmolit în obscuritatea observatoarelor! Crede-mă, jur pe toate pleiadele că n-am să zbor până când nu voi învăţa să cunosc Pământul meu natal!

În timp ce vorbea, deasupra capului tavanul se stingea treptat, apoi pereţii, unul câte unul. Era semnul că sosise ora de plecare.

Petia se despărţi de chimiste. Le strânse mâinile şi le mulţumi de primirea făcută, apoi îi mulţumiră şi ele pentru vizită.

Pe Olga o lăsase la urmă. Voia s-o roage să-i permită s-o conducă acasă. Dar a fost foarte dezamăgit când a aflat că toate chimistele combinatului locuiau în acest gigant.

Fata îl luă de braţ şi îl conduse până în faţa casei. Uşa clubului se închise în urma lor şi el se trezi cu Olga pe scară. Ea îi spuse:

— Ziua nu pot, sunt foarte ocupată, dar seara sunt gata să mă întâlnesc cu dumneata. Te voi plimba şi îţi voi arăta oraşul sub soarele nocturn.

Îşi mai strânseră o dată mâna, apoi poarta se închise în urma ei.

Însoţit de Olga, Petia cunoscu oraşul în timpul nopţii. Era luminat ca ziua. Sursele artificiale de lumină şi materiile fosforescente îi dădeau un farmec ca de poveste. Se plimbau împreună, treceau pe magistralele netede ca palma şi peste poduri luminoase care se curbau peste canale luminate.

Hidroplanele zburau ca nişte libelule pe suprafaţa apelor; din când în când câte un tramvai fluvial plutea lin, fără zgomot, cu şirurile de ferestre scânteind de lumină. Fântâni arteziene cu şipote de apă colorată de faruri puternice, statui luminoase şi globuri ascunse în coroanele arborilor din parcuri, spaţii verzi cu peluze nesfârşite, alei, cupole care se zăreau scânteietoare în depărtări, stele călătoare formate din becurile colorate aflate la bordul elicopterelor, toate acestea îi fermecau sufletul lui Petia.

— Unde mergem? întrebă fata.

— Mereu înainte, răspundea el.

— Ce vrei să vezi?

— Tot ce văd alături de dumneata e minunat.

— Dacă aş cunoaşte ziua în care ai să zbori, spunea ea mereu, am putea să ne planificăm tot ce avem de văzut: teatre, galerii, concerte, terenuri de

sport. Nu ştii nici cel puţin cu aproximaţie când o să ridice nava dumitale ancora?

Petia habar n-avea. Nici nu întrebase pe cineva. Pierduse orice interes pentru călătorie. Uneori îl încerca un gând trist: ce-ar fi, dacă ar trebui să zburăm chiar mâine? Ar fi putut să scape de această nesiguranţă. Era suficient sa ridice receptorul şi să întrebe. Era de ajuns să întrebe la secretariatul central al aeroclubului pe domnul Nauman sau direct pe inginerul Pokrovsky – marele protector al lui Petia. Numai că Petia tocmai de informaţia asta se speria. Prefera să trăiască în nesiguranţă, să spere că această situaţie se va prelungi şi că o să aibă timp suficient să cunoască Pământul de care se îndrăgostise brusc.

Plimbându-se prin parc, au nimerit în faţa clădirii teatrului clasic. Lui Petia îi era indiferent dacă au ajuns aici din întâmplare sau dacă Olga l-a condus înadins într-acolo. Dar când s-a ridicat cortina nici un alt spectator nu i-ar fi fost mai recunoscător ca Petia.

Teatrul era destinat spectacolelor din repertoriul clasic, organizate pentru iubitorii artei vremurilor demult apuse. Acolo se reprezentau drame istorice, cu eroi conducători şi învăţători ai poporului care au luptat pentru victoria socialismului.

Petia era încântat de legendara prietenie de nezdruncinat dintre Marx şi Engels. Furat cu totul de vise, uimit şi fără să înţeleagă, suferind, cu respiraţia tăiată, strângea pumnii şi, fără să-şi dea seama, mâna Olgăi.

Când se lăsă cortina, i se păru că se trezeşte dintr-un vis. Şi era fericit ca un copil că omul a cucerit această extraordinară luptă prevăzută de Marx. Rămăsese uimit ca s-au găsit oameni care cu toată vitregia acelor vremuri au purtat în mâinile lor torţele viitorului. În acelaşi timp îşi dădu seama că teatrul e chemarea sa pe care a purtat-o în sine vreme îndelungată. Pe neaşteptate, i se păru că aci trebuia să-l aducă drumul lui, că se rătăcise şi că îşi greşise cariera. Că ar fi putut să fie un bun actor dramatic sau un bun sufler. Se simţea fericit chiar şi aşa, ca simplu spectator. Teatrul era pentru el lucrul cel mai frumos şi cel mai uimitor născocit de om pe Pământ, iar visurile sale în legătură cu cercetarea stelelor i se păreau a nu fi fost decât o simplă iluzie.

Şi în clipa aceea şi-a amintit că în curând va părăsi toate aceste minunăţii cu care omul a împodobit Pământul. Şi din nou îl încercă acel sentiment de îngrijorare ca nu cumva să-i scape ceva. Poate că în altă parte, undeva la un alt teatru, se joacă tocmai acum o piesă despre viaţa nouă de pe acest Pământ. Se sperie, ca nu cumva să piardă această reprezentaţie. O astfel de piesă nici n-ar fi fost nevoie să fie jucată pe scenă, ci afară, pe stradă, în vreo casă sau la unul din poli. În institutele de cercetări, deasupra norilor sau pe

fundul mării, pe întreaga planetă se desfăşoară o reprezentaţie extraordinară, în care şi el are partea lui de contribuţie, şi el era actor, spectator şi creator!

Când au ieşit în foaier, Petia o luă pe Olga de mână şi o conduse spre ieşire.

— Bine, dar spectacolul nu s-a sfârşit încă! obiectă ea mirată.

Totuşi s-a lăsat uşor convinsă că trebuie să plece.

— Înţeleg, spuse ea. Ştiu ce-ţi trebuie! Ceea ce ai văzut aici ţine de trecut, iar dumneata vrei să te desparţi de Pământ admirându-l sub înfăţişarea lui actuală. Aceste tablouri, lustre, tapiţerii, cortine, sunt lucruri moştenite din trecut, au rămas la locurile lor, dar oamenii care le-au confecţionat sunt demult praf şi pulbere. Hai să mergem la „Galeria modernă”. Acolo e reprezentată actualitatea. Expune Sibelius. Nu-l cunoşti?

— Nu-l cunosc.

— Se inspiră din zborul spre stele al navelor interplanetare. Pe pânzele lui navele cosmice apar în momentul când s-au desprins de scoarţa pământului şi se aruncă pe căile văzduhului. Blazinck vrea să picteze viteza, vrea să vadă cu ochii dumitale, adică să vadă ceea ce vă este hărăzit numai vouă, zburătorilor spre stele.

Petia însă nu dorea să vadă asemenea tablouri şi Olga nu mai insistă. Ea socoti că el e atât de modest şi refuză din cauză că acolo printre cuceritorii Cosmosului atârnă şi portretul lui. Asta înseamnă că dispreţuieşte gloria. Da, aşa îşi închipuia de altfel şi fata că trebuie să fie un erou adevărat. Dar Petia avea alt motiv pentru care nu mai voia să vadă niciun fel de navă cosmică, nici reală, nici pictată.

— Atunci ce să facem... vrei să mergem la un concert?

Cu propunerea asta Petia fu îndată de acord. Îi era dor de muzica pe care şi-o interzisese de atâta amar de vreme. Dorea acum să audă un concert, să vadă de aproape muzicanţii şi instrumentele lor, să privească iarăşi o vioară, instrument pe care învăţase să cânte şi el în copilărie şi pe care de atunci nu-l mai văzuse. Aşa cum altădată fugise undeva prin tundrele Taimirului, departe de lume, aşa dorea acum să se cufunde în ea.

După ce au ascultat compoziţiile suave ale maeştrilor secolului al douăzecilea, a luat-o iarăşi de mână pe Olga. I se părea că el e omul cel mai fericit din lume. Ca şi mai înainte, când privise spectacolul de teatru, trăia şi acum aceleaşi sentimente de supremă încordare. Din nou era gata să jure că muzica, în afară de dragoste, e darul cel mai de preţ – mai de preţ decât toate celelalte frumuseţi şi bucurii ale spiritului.

— Olga, spuse el zdrobit. Nu te supăra pe mine, dar nu trebuia să fac niciodată acest drum cu dumneata!

— De ce? se mira fata.

— Trebuia să rămân în neştiinţa mea, numai în felul acesta acum n-aş mai fi regretat nimic.

— Încerc să te înţeleg. Ai părăsit totul, ca să vezi ceva nou şi acum îţi pare rău de ceea ce ai părăsit? Eşti ca un copil.

— Ştiu! spuse el.

— Poate ai dreptate, continuă ea îngândurată. După ce îţi aruncaseşi din suflet aproape întreg lestul care te mai înlănţuia de Pământ, nu trebuia să te mai înlănţui iarăşi de el. Ştii ce? Nu mai zbura nicăieri! Şi începu să râdă seducător: Rămâi acasă, la căldurică, se vor găsi alţi nebuni care sunt gata să te înlocuiască, un milion de nebuni tremură să plece în locul dumitale, crede-mă...

— O, de-aş mai avea timp suficient să-mi pot lua rămas bun de la toate! spuse el.

— Ce ţi-a plăcut atât de mult, aici, pe Pământ, încât ai fi în stare să-ţi sacrifici visul?

Se uită la ea ca un vinovat şi apoi îşi feri repede privirea.

— Am douăzeci şi doi de ani, spuse el trist. Şi, crede-mă, până acum n-am vorbit niciodată cu vreo fată... Să nu râzi de mine!

Olga nu râse, ci zâmbi numai:

— Nu m-am gândit la asta!

— Şi tocmai acum când te-am găsit pe dumneata...

— Înţeleg, înţeleg, Petia, dar vorbeşte ceva mai încet, şopti ea, luându-l strâns de braţ.

— Dacă nu te-aş fi cunoscut înainte de ziua fixată pentru zbor, totul ar fi fost acum altfel!

— Mai încet, vorbeşte mai încet!

Orchestra începu Simfonia Eroică. Această lucrare a tânărului compozitor Tadeus Wladek glorifica eroismul cuceritorilor Cosmosului şi al descoperitorilor de lumi noi, care s-au aruncat în oceanul astral pentru a-i smulge ultimele taine. Simfonia exprima sentimentele uimitoare ale astronauţilor, dispreţul lor faţă de moarte, plecarea lor uneori fără întoarcere, curajul şi umanitatea lor simplă, dorinţele lor şi dorul după planeta natală, după mamele şi iubitele lor, dorul de o întoarcere glorioasă.

Olga trăia toate aceste sentimente şi încerca să le înţeleagă aşa cum le simţea el. Se simţi învăluită de dragoste şi de recunoştinţă faţă de Petia pentru faptul că ea, tocmai ea, a fost aleasă, dintre milioane de femei, să devină dragostea unuia dintre aceşti bărbaţi. În acelaşi timp însă se îngrijora pentru el. Se uita la Petia bucuroasă, îi era drag cu toate micile lui defecte pe care nu i le înţelegea şi pe care i le ierta. Era şi el doar un om, o fiinţă

muritoare. Dar dacă va rămâne acolo, în Cosmos, va atinge nemurirea. Şi nu e deloc mândru, dimpotrivă, e ca un copil. Om de ştiinţă şi copil! Fermecată de muzică şi de bărbatul care acum şedea alături de ea şi pe care această muzică îl slăvea, oftă, îl luă impresionată de mână şi-i strânse degetele cu putere.

Dar lui Petia, muzica îi furase gândurile ducându-i-le pe alte meleaguri. I se părea că muzica exprimă numai dragostea lui şi dorul lui după fiinţa dragă, că exprimă însăşi fericirea lui pe care, în sfârşit, a găsit-o. Dar în acelaşi timp i se părea că mai exprimă şi durerea că o pierde iarăşi. Observă îndeaproape buzele ei, mai ales pe cea de sus ridicată copilăreşte, şi simţi o dorinţă cumplită să sărute gura aceea asemănătoare unui mugur trandafiriu care tocmai înflorise. Gândul acesta îl obseda mereu, chiar şi după spectacol, când o conducea spre casă. În sfârşit îşi făcu curaj şi, roşu ca un rac, îi spuse:

— Când încă nu ne cunoşteam, ai vrut să... Adică mi-ai spus că am voie, dacă vreau... Fiindcă stelele... adăugă el repede. Dar acum, după ce ne cunoaştem... pot...

— Ei!?

Fata începu să râdă tare, râsul ei semăna cu clinchetul unor clopoţei. Deodată însă tăcu, deveni serioasă:

— Sper că nu vrei să zbori chiar mâine? Am crezut că o să ne revedem şi mâine, şi poimâine, şi în fiecare zi...

— Nu-mi doresc altceva mai bun.

— Atunci de ce să ne despărţim astăzi? Ne-om despărţi când va sosi clipa.

— Pentru promisiunea asta, aş dori să fie chiar astăzi ultima zi.

Abia pronunţase aceste cuvinte că se şi îngrozi la gândul că, în cazul acesta, n-ar mai vedea-o, poate doi ani, poate trei... poate niciodată. Iar Olga, ghicindu-i parcă gândurile, îl linişti:

— De ce să te grăbeşti? Dacă m-ai săruta astăzi, mi-ar fi teamă că mâine ai să zbori. De aceea poate că ai mai rămas aici pe Pământ pentru că atunci, la prima noastră întâlnire, n-am ajuns până acolo, încât să facem această nebunie. Dar dacă ai să iei cu tine pe Marte şi amintirea proaspătă a primului meu sărut, ce poate fi mai sublim pentru noi amândoi?

Ajunseseră. Se aflau pe scările palatului chimiei. Uşa de la intrare se deschise singură. Fata se apropie de el, îl privi printre gene şi zâmbi stins. Faţa se apropie singură de buzele lui. Nu-i mai rămânea decât să i-o sărute. Se bucură de curajul său. Faptul acesta era atât de extraordinar pentru el, atât de neaşteptat. Nu trăise niciodată ceva asemănător. Dar fata îi scăpă din braţe. Nu-i mai vedea decât spatele şi căpşorul cu părul ciufulit prin care nici măcar nu-şi trecuse degetele. Fugea pe scări şi poarta se închise în urma ei.

Noaptea părea nespus de lungă şi nu izbutea să adoarmă. Se frământa, Olga îi apărea mereu în faţa ochilor. Uneori i se părea că astăzi trăise cea mai fericită zi din viaţa lui şi se bucura gândindu-se la întâlnirea de a doua zi. Alteori se speria întrebându-se cât timp mai poate dura această fericire a lui. Zadarnic îşi repeta în minte cuvintele Olgăi şi căuta un răspuns la îndoielile sale.

Ea îi spusese: „De ce să te grăbeşti?” Asta înseamnă că s-ar bucura, dacă el ar rămâne mai multă vreme cu dânsa aci pe Pământ. N-a vrut ca el s-o sărute: „Mi-e teamă că mâine ai să zbori”. Dar a mai spus şi altceva, ceva mult mai frumos, dar Petia nu-şi mai putea aduce aminte. Dacă înţelesese bine, Olga lega acest sărut de plecarea lui.

Atunci de ce acolo, pe pragul casei – slavă stelelor din cor – au ajuns totuşi până aproape de sărut? Se lăsase furată aşa deodată de aceeaşi dorinţă, ca şi cum încetase să-i mai fie teamă că împlinindu-mi dorinţa, mâine s-ar putea să zbor. Poate ca ea chiar doreşte să zbor. Adevărul este că a recunoscut şi ea că e nefiresc să renunţe la un sărut de teamă că acesta ar hotărî plecarea mea. Aşa o fi! L-a dorit totuşi şi ea, n-a putut să reziste.

Şi, într-adevăr, Petia nu mai avea chef să plece nicăieri, nici mâine, nici poimâine. Va trebui să colinde cel puţin un an ca să ajungă totul din urmă, ca să cunoască cel puţin valorile principale pe care oraşul le oferă cetăţenilor lui. Va colinda deci, bineînţeles alături de Olga. Fără ea n-ar avea niciun rost. Alături de ea Pământul acesta pare un rai plin de surprize şi de plăceri.

Exista o posibilitate prin care ar putea s-o câştige pe Olga şi să n-o mai piardă niciodată. Ca să nu se mai teamă de ziua de mâine, ca făptura ei neînchipuit de dragă să-i lumineze de acum înainte toate zilele vieţii. Cunoştea această posibilitate, dar nu cuteza să se gândească la ea.

Când omul adoarme însă, totul i se pare uşor. E de ajuns un singur cuvinţel şi tot ceea ce e nespus de important se rezolvă imediat. Şi toate dorinţele tăinuite până atunci în el i se împliniră.

Dimineaţa aproape trecuse. Petia îşi recupera printr-o odihnă adâncă orele de veghe din timpul nopţii. Şi iată că deodată la uşa dormitorului său se auziră bătăi puternice. Se auzeau şi nişte glasuri de copii:

— Petia, deschide!

— Deschide repede!

— E ceva grozav de important!

Trecură câteva clipe până ce Petia se desprinse din păienjenişul somnului, în timp ce loviturile şi glasurile răsunau mereu, tot mai insistent.

— Repede! Repede! Până nu va fi prea târziu!

Petia zâmbi. Recunoscu glasurile fraţilor săi, Vladia şi Ivan, care erau cu atâţia ani mai mici decât el. Acum se terminase cu somnul. Îi iubea pe cei doi mici înţelepţi. La rândul lor ei îl divinizau. Era curios să afle vestea „grozav de importantă”, dar bănui că în primul rând e un pretext pe care ei l-au născocit ca să pătrundă la el în dormitor. Îl cuprinse un fel de părere de rău că îi neglijase pe amândoi. Deseori îi gonea de lângă el sau se ascundea de ei, în loc de a le împărtăşi viitoarele aventuri, planurile de cucerire a Cosmosului şi discuţiile încordate în legătură cu aceasta.

Dar se şi nelinişti puţin. Copiilor li se interzisese să-l trezească dimineaţa cu lovituri în uşă. Poate că în timp ce el dormea aflaseră ceva despre plecarea navei cosmice.

Răsuci repede cheia. Uşa se deschise cu violenţă şi băieţii care se proptiseră pe tăblia ei fură proiectaţi în dormitor. Vladia îl lovi pe Ivan şi acesta nimeri cu capul în podea. Sări însă numaidecât în picioare şi totul intră în normal. Din fericire avea pe cap o „cască incasabilă, pentru viteză maximă”, care îl ferise de un cucui zdravăn. Se străduia să râdă, ca să-i dovedească frăţiorului său mai mare că nu i s-a întâmplat nimic.

Vladia avea un păr bogat. Şuviţele lui negre ca tăciunele se împotriveau oricărei intervenţii a pieptenului. Avea în mână o cutiuţă de tinichea. Era serios, iar Ivan îşi luase şi el aceeaşi mină.

— Petia! începu el plin de importanţă. Tu nu ştii încă ce vreau să-ţi spun. Ai dormit când s-a anunţat la radio...

— Ai să te bucuri grozav... Nu-i spune îndată, Vladia, să vedem, ghiceşte, adaugă repede şi Ivan.

— Fără ghicitori! hotărî autoritar Vladia.

— Oricum, tot n-ar ghici! interveni Ivanek.

Petia încremenise, dar se sili să zâmbească.

— Să vezi că ghicesc. Nava e gata de zbor!

Rostise ceea ce fusese mai neplăcut, ceea ce dorea cel mai puţin să se întâmple. Privea temător la Vladia. Poate n-a ghicit, poate numai frica din sufletul lui a vorbit. Se puteau întâmpla atâtea lucruri de care într-adevăr să se bucure. Dar vai! Amândoi copiii făcură semn că aşa e!

— Când? întrebă el, străduindu-se să pară indiferent.

— Mâine la ora zece şi douăzeci şi cinci de minute. Trebuie să te pregăteşti şi să-ţi iei rămas bun. Iar astăzi să urmăreşti ştirile ce se vor transmite pentru voi.

— Petia, tu nu te bucuri? întrebă Ivan cu naivitate. Dacă aş fi în locul tău, aş sări până în stratosferă de fericire!

— Petia, dacă vrei, spuse Vladimir foarte solemn, pot să păzesc aparatul de radio împreună cu Ivan. Dacă o să comunice ceva important...

— Îţi făgăduim amândoi să nu ne mişcăm de lângă aparat chiar dacă ar fi să plouă cu meteori.

— Bine, băieţi! Sper că mă pot bizui pe voi!

— Petia! începu Vladia nesigur. Aş vrea să te rog ceva cu totul deosebit.

— Aha! Ceva în legătură cu cutiuţa aceea! interveni Ivan uitându-se şmechereşte la fratele său.

— Petia, când vei ajunge pe Marte, te-aş ruga să-mi îngropi acolo cutia asta. Dar aşa, ca să nu se vadă, înţelegi?

— Să îngrop cutiuţa? se miră Petia. Unde?

— În pământ, sau în nisip, sau în zăpadă, în ce se va găsi acolo. Dar să nu o îngropi prea adânc, şi nici prea la suprafaţă. Trebuie să pară că e demult acolo.

— Şi de ce? se miră Petia.

— Ca să înţelegi despre ce e vorba, Vladia a născocit gluma asta, se amestecă Ivanek. Când o dezgropa-o cineva din întâmplare să creadă că locuiesc acolo nişte locuitori tainici.

Vladia îi arătă lui Petia cutiuţa de tinichea, fără s-o lase din mână.

— Cutia conţine lucruri ciudate, pe care pot să le aibă numai făpturi de pe altă planetă. Vestea o să cadă ca o bombă peste întreg globul nostru: Pe Marte s-au găsit nişte urme.

Petia se uita la Vladia uimit.

— Aşa?

— Petia, închipuieşte-ţi ce-am mai râde.

— Vladimir, în Cosmos zburăm ca să cunoaştem adevărul. Nu crezi? Şi tu ai vrea să duc acolo minciuna şi înşelătoria?

Vladia roşi.

— Bine, dar e o prostie! mormăi el.

— Cum ai putut, Vladimire...

Băiatul plecă ochii.

— Iartă-mă, Petia!

Ivan interveni repede:

— El nu s-a gândit să facă vreun rău, aşa e, Vladia? Şi pe mine, Petia, trebuie să mă ierţi că şi eu sunt amestecat în afacerea asta.

— Desigur, conchise Petia, a fost o idee copilărească, o glumă nevinovată.

Şi totuşi ea dovedea că există o fisură în caracterul lui Vladia. Poate e şi vina lui că s-a îngrijit atât de puţin de fraţii săi. De câte ori nu-l poftiseră să ia parte la jocurile lor, dispuşi să se supună conducerii lui.

— Tu să fii căpitanul!

— Tu să fii conducătorul expediţiei!

— Tu să ne aperi.

— Tu să fii primul care o să coboare pe steaua Aldebaran!

Dar el n-avea timp, totdeauna spunea: altă dată, data viitoare... Iar acum e prea târziu, zarurile au fost aruncate.

— Petia, dar am şi eu ceva, un lucru pe care ai putea să-l iei cu tine, spuse Ivan.

— Tot o cutiuţă?

— Da, dar conţine altceva... n-ai să ghiceşti.

— N-am chef să ghicesc, spune-mi tu!

— Oase de fazan pentru Stella. Ştii, căţeluşa din satelit, a domnului Duning.

— Asta e altceva! Cutiuţa ta o iau, Ivane. Am să-i spun domnului Duning că îi trimiţi salutări şi un dar, da? Ei, băieţi, şi acum la revedere! Mai am de lucru, trebuie să rămân singur.

Abia după plecarea fraţilor săi, Petia avu timp să se gândească şi să cântărească situaţia. În primul rând să verifice ştirea! Mai rămâne o scânteie de nădejde, poate că cel puţin termenul acela ucigător, ziua de mâine, nu e un adevăr gol-goluţ. Dar şi această scânteioară s-a stins brusc când glasul domnului Aruntian de la secţia astronautică l-a felicitat, de la capătul celălalt al firului, pentru plecarea de mâine. Şi cine altul ar putea să cunoască mai bine data plecării, decât secretarul Aruntian?

Şi cum rămâne cu Olga? îi trecu prin cap. Olga şi toată lumea pe care ea aseară i-o descoperise! Nu era în stare să-şi închipuie de acum înainte nicio zi fără ea! Ce căi, ce aventuri, ce privelişti şi descoperiri, ce lumi din infinit o pot înlocui pe Olga? Nicio stea din infinit nu i-o poate înlocui. Fără ea toate drumurile devin simple rătăciri. Fără ea e pierdut, fără ea n-are sens să năzuiască, să viseze, să cunoască, să cucerească. Numai dragostea pentru ea dă sens tuturor acestor lucruri. Şi dacă această rază o să se stingă brusc, în el va rămâne un întuneric fără fund.

Îi venea să fugă la ea şi să-i spună că nu poate trăi fără dânsa. Şi, dacă îl iubeşte cât de puţin, ea va înţelege totul. Dacă şi ea ţine să se mai întâlnească cu el şi dacă vrea să-i mai fie ghid prin lumea în care el parcă ieri ar fi picat din observator, va hotărî, ca aseară, şi pentru el şi pentru ea. E destul ca ea să-i spună un cuvinţel şi totul se va limpezi şi se va clarifica. Dacă Olga va vedea că e vorba de viaţă şi de moarte, nu-l va lăsa, va lupta pentru el dacă în sufletul ei există dragoste, măcar un atom de dragoste. Auzea mereu în urechi glasul ei moale, liniştitor: De ce să te grăbeşti? Hotărâseră să se întâlnească tocmai spre seară. Va putea ea să aştepte până atunci?

Se hotărî să plece imediat la Casa de cultură a combinatului „M.H.6”, acolo unde îşi petrecuse glorioasa lui seară printre chimiste. Acolo va afla cu siguranţă unde o găseşte pe Olga.

Dar nu putu să plece. În camera de oaspeţi îl aştepta cineva. Când Petia ieşi pe uşa dormitorului, din fotoliu se ridică un tânăr masiv şi i se prezentă:

— Dominik Erban.

Avea o figură care plesnea de sănătate, şi totuşi părea nefericit. Ochii albaştri, nedormiţi, dovedeau nopţi de veghe, şi, la prima vedere, ar fi putut să trezească Dumnezeu ştie ce bănuieli dacă n-ar fi fost atât de trişti.

Vorbea pripit şi insinuant:

— În sfârşit, te-am prins! Ultima mea nădejde! De dumneata depinde viaţa mea!

— Nu înţeleg... Poate e o greşeală. Cu cine doreşti să vorbeşti?

— Cu dumneata, desigur! strigă tânărul. Cu astrobiologul Petia Bernard. Cu unul dintre cei nouă.

— De ce depinde viaţa dumitale de mine? Ia loc!

— Îţi explic totul şi vei înţelege.

Şi tânărul îi povesti cu pasiune despre dorinţa lui de a face parte din echipajul navei cosmice, şi despre tot ce întreprinsese în acest scop până acum. Dar zadarnic.

Atunci Petia îşi aminti că auzise vorbindu-se despre un oarecare nefericit, care făcuse tot posibilul şi imposibilul ca să pătrundă pe navă. Se povestea că acest tânăr căuta pe membrii echipajului până şi pe la domiciliile lor. Aflase cum îi roagă, ce le promite şi, în disperare, cum îi ameninţă că dacă nu izbuteşte se împuşcă. Se vorbea despre el că ar fi devenit teroarea celor „nouă” celebri. Unii erau de părere că nu-i în toate minţile. Alţii, dimpotrivă, susţineau că e un tânăr capabil şi îndrăzneţ, care ştie foarte bine ce vrea, şi înţelegeau dorinţa şi perseverenţa lui surprinzătoare compătimindu-l că nu-l pot ajuta.

— Te superi în zadar! îi spuse Petia sincer. Echipajul nu poate fi alcătuit decât din nouă bărbaţi. Nici cu unul mai mult, nici cu unul mai puţin.

— Ştiu! Dar am promisiunea inginerului Pokrovsky, o promisiune solemnă! N-aş fi avut curajul să fac un pas, n-aş fi îndrăznit să apar în ochii niciunuia din stimaţii membri ai echipajului, dacă nu aş fi avut această făgăduinţă solemnă... că aş completa în mod sigur echipajul dacă cineva ar...

— De aceea ai venit la mine...

— Da.

— Şi de ce să fiu tocmai eu acela? întrebă Petia puţin cam iritat. De ce n-ar fi inginerul Kisiloff, Timochin, sau doctorul Gusjev, inginerul Fogl, Vinaricky, sau...

— Am fost la toţi, îl întrerupse tânărul, înainte ca Petia să mai pomenească şi celelalte nume. Dumneata eşti al nouălea, de la dumneata nu mai am unde să mă duc.

Petia se miră de încăpăţânarea acestui maniac în care se amesteca disperarea cu obrăznicia.

— Dumneata ai avea curajul să-l înlocuieşti, să zicem, pe Timochin, la motoarele atomice?

— Mă pricep puţin şi în problemele astea. Ador motoarele de tot felul, şi mai ales pe acelea care se hrănesc cu praf, cu pudră de uraniu. Dar Timochin nici n-a vrut să audă, aşa că m-am dus la Kisiloff.

— Măi omule! spuse Petia încremenit. Doar nu l-ai plictisit şi pe academicianul Kisiloff! Cum, te-ai încumeta să răspunzi de toate aparatele acelea? De creierul navei cosmice?

— Sunt foarte precis descrise în revistele pentru cosmonauţi. De altfel le-am văzut şi le-am cercetat cu propriii mei ochi chiar pe navă. Însuşi Kisiloff mi le-a arătat. Sunt formidabile tocmai fiindcă pot fi stăpânite cu atâta uşurinţă. Dintre toţi, Kisiloff m-a înţeles cel mai bine, el a recunoscut nedreptatea ce mi se face, m-a consolat, mi-a făgăduit ajutorul său pentru anul următor. Dar eu nu pot să mai aştept, înţelegi! Aşa că el m-a trimis la doctorul Gusjev.

— Pe toţi sorii din nebuloasa Capul Calului! blestemă Petia. Dar ăsta e doctorul nostru de bord! Una e să ştii ceva despre motoarele atomice, dar, omule, e vorba de motoarele corpului, de inimile noastre, de plămânii şi de stomacurile noastre! Pe acestea nu le pune în mişcare nici un combustibil solid, nici un hidrogen lichid, ci sângele, lichidul tuturor lichidelor. Dumneata ai îndrăzni să înlocuieşti până şi pe doctorul nostru care în afară de asta mai este şi un chimist celebru?

— Te asigur, sări în vorba tânărul, că am întreprins totul ca să ajung pe navă. Am urmat un curs de doi ani la doctorul Ijevsky, acela care s-a întors de câtăva vreme din Cosmos. Ştiu tot ce ar putea să vatăme organismul omenesc la toate temperaturile posibile, la toate presiunile şi radiaţiile, ştiu să vindec şi cucuiele făcute atunci când pierzi greutatea şi zbori spre tavan. Nu ştiu cu nimic mai mult, dar nici mai puţin decât trebuie să ştie orice specialist în cosmomedicină, atunci când supraveghează sănătatea omului care se află în Cosmos. Mă descurc şi pe întuneric în farmacia de bord. Dacă s-ar ivi cumva vreun necaz legat de obârşia noastră pământească ştiu să-l lecuiesc.

— Ajunge! strigă Petia biruit. Să nu-mi mai spui nimic! Pot să-mi închipui şi singur cum alergi de la Gusjev la Vinaricki, fiindcă ştii să găteşti tot atât de bine cum ştii să şi vindeci, să măsori gravitatea, să deserveşti motoarele, aparatul de emisie şi recepţie, radiolocatorul. Pe scurt dumneata eşti un geniu.

— E adevărat că am fost şi la Vinaricki, dar numai după ce n-am reuşit nimic la domnul Charlampie.

Petia râse din nou.

— Aşaa! Uitasem ca dumneata eşti şi operator, şi reporter, şi, bineînţeles, biolog şi botanist, dacă ai venit să mă fericeşti şi pe mine şi vrei să-mi preiei această disciplină ştiinţifică.

— Am făcut tot ce a stat în putere unui om! oftă tânărul din rărunchi, tot ce e în stare ingeniozitatea unui om care vrea să scape din ghearele acestui Pământ...

— Te-ai săturat de Pământ până într-atâta? întrebă Petia, brusc interesat, amintindu-şi de Olga.

— N-aş putea să spun asta. Poate e şi plictiseala puţin de vină. Mereu aceeaşi primăvară, vară, toamnă, iarnă. Cunosc Pământul cum îmi cunosc unghia de la arătător. Oricum, tot mi-e drag, cum mi-e dragă şi bunica. Dar Marte, Venus, Mercur sunt iubirile noastre noi. Oriunde ajung oamenii, ei nu pot trăi fără să iubească! Viitorul cetăţean al Cosmosului se va simţi acasă pe orice satelit solid, dacă va găsi pe el o masă întinsă, un acoperiş deasupra capului şi condiţii pentru desfăşurarea muncii sale creatoare. După cum vechea pasiune de a aduna proprietăţi a devenit o amintire a trecutului, tot aşa şi dragostea pentru o singură planetă devine un lest inutil.

— Niciodată! strigă Petia stăpânit de pasiunea lui cea nouă. Era revoltat de aceste cuvinte. Simţea parcă un fel de jignire personală. Eu o voi iubi, spuse el. Chiar dacă ar fi să descopăr cea mai frumoasă stea, cu cele mai perfecte fiinţe din întregul Cosmos. Şi era cât pe-aci să adauge: Du-te tu pe altă planetă, dacă a noastră nu-ţi mai place! Dar se stăpâni.

— Dar dumneata văd că te agăţi de ea, continuă tânărul, fără milă. Vei tânji după ea, oriunde te-ai afla, eşti îmbibat şi plin de ea ca de un praf invizibil. Îţi porţi globul ăsta al dumitale şi în păr, şi în unghii. Amintirile de aici te vor urmări la fiecare pas, nici n-ai plecat încă şi te şi gândeşti la întoarcere, tremurând de groaza gândului, ce-ar fi dacă...

— Dacă ce? tună Petia înfuriat.

— De exemplu, dacă nava n-ar ajunge la destinaţie?

Petia se strâmbă ironic. Tânărul devenise nu numai indiscret, dar şi ridicol, şi insuportabil.

— Înţeleg! spuse el dispreţuitor. Pesemne că pe fiecare dintre aceia pe care i-ai onorat cu vizita dumitale ai încercat să-i sperii în felul acesta. Dar după cum se vede, nu ţi-a ajutat la nimic.

— N-am avut intenţia să sperii pe nimeni, protestă Dominik Erban. Veţi ajunge în deplină siguranţă la locul propus, racheta va aluneca prin spaţiu ca unsă, niciun fir de păr nu vi se va clinti, numai că... va fi mai prost la

întoarcere. Nu m-au crezut, au râs de mine, totuşi au să-şi amintească de mine, cei de pe navă, dar atunci va fi prea târziu, când vor rămâne acolo până la moarte.

— Dumneata eşti de părere, întrebă Petia batjocoritor, că după ce nava îşi va atinge ţinta, se va strivi de scoarţa planetei Marte ca o îngheţată cu frişcă?

— Nu sunt de părerea asta. Ştiu, tot atât de bine ca şi dumneata, că un asemenea gigant nu poate să coboare pe Marte. Ştiu şi că nava duce cu ea „Musca de aur”, care vă va conduce jos, pe Marte. Va fi mai greu însă să vă întoarceţi pe nava care între timp se va roti în jurul lui Marte ca un al treilea satelit. Nava va aştepta întoarcerea „Muştei de aur”, dar vă jur că asta nu se va întâmpla. „Musca de aur” va zbura, dar nu va ajunge niciodată la navă pur şi simplu pentru că viteza acesteia e prea mare pentru respiraţia ei. De fiecare dată nava îi va zbura pe sub nas şi „Musca de aur” se va întoarce cu buza umflată pe pământ, pardon... pe Marte! „Musca” ar fi trebuit să aibă o viteză ceva mai mare decât a navei, chiar dacă domnul Kisiloff ar râde de o sută de ori de mine.

Tânărul începu să înşire cifre şi formule cu privire la viteză, distanţă şi forţă, care lui Petia nu-i spuneau nimic, dar făceau să i se clatine certitudinea şi sentimentul de siguranţă.

Cât timp nava va fi văzută la orizont, continuă tânărul, nu veţi înceta să speraţi şi să credeţi. Veţi vorbi cu cei din ea, le veţi împărtăşi descoperirile voastre, le veţi trimite rugăminţi fierbinţi şi blesteme atât timp cât nu veţi cunoaşte zădărnicia acţiunii. Dar într-o zi vă veţi uita pe cer şi acolo nu veţi mai zări nimic! Nava se va întoarce pe Pământ şi ultima voastră nădejde va dispărea, ultimul fir de legătură cu casa se va rupe. Se va vorbi apoi aici pe Pământ despre echipajul eroic. Vă vor glorifica prin cuvinte şi prin scris, vă vor turna statuile în bronz sau le vor dăltui în marmură. Asta o să vă fie mângâierea!

Petia ascultă cu atenţie, împotriva voinţei sale, glasul insinuant al tânărului şi deodată îl cuprinse groaza că ar putea să piară acolo pe Marte. Şi dacă totuşi ar scăpa cu bine, câţi ani se vor scurge acolo, ani îngrozitori petrecuţi prin tundrele marţiene, cufundaţi într-o tăcere incoloră, fără niciun ciripit de pasăre şi fără niciun bâzâit de albine, în timp ce pe acest Pământ al belşugului va răsuna mai departe şi fără el muzica şi cântecele, vor străluci luminile şi culorile, miresmele îşi vor împrăştia beţia.

Era imposibil să părăsească toate acestea, aşa cu una, cu doua. Abia întinsese mâna spre ele, abia savurase parfumul lor şi iată că trebuia să fie smuls din acest rai. Lucrul acesta e nedrept şi nimeni nu i-l poate cere! Se gândi numaidecât la Olga, la ochii ei de culoarea cerului, la atingerea mâinilor ei. Nu! Niciodată nu se va depărta de ea!

Se uită la tânărul Dominik Erban. Şi acesta înţelese că acum venise pentru dânsul momentul hotărâtor. Tăcea într-o aşteptare încordată, cu ochii aţintiţi la Petia. În ei se citea deznădejdea şi o mică scânteie de speranţă. Buzele îi tremurau, pregătite parcă să chiuie de fericire sau să răcnească deznădăjduit.

Iar lui Petia i se păru că hotărârea lui era luată demult, nu de acum. Chiar dacă n-ar fi existat acest tip enervant cu smiorcăielile lui, ar fi rămas, ar fi perseverat să rămână acasă, pe Pământ. Acum totul e limpede!

Şi deodată îi trecu prin minte că acest individ cu şiretlicurile lui mai degrabă îi împiedică hotărârea decât o ajută. Părea absurd, dar omul ăsta făcuse tot ce era posibil ca să-i îngreuneze această hotărâre, chiar să-l dezguste de ea. Dar acum Petia trebuia să-şi învingă toate aceste sentimente.

Da, rămâne pe Pământ. Destulă vorbărie, dar în orice caz nu rămâne din cauza prostiei cu „Musca de aur”! Rămâne numai şi numai pentru că nu poate s-o părăsească pe Olga pentru nimic în lume. Olga e steaua lui, luceafărul lui, în razele căruia a descoperit acest binecuvântat Pământ! Ăsta e motivul, primul, ultimul şi unicul pentru care s-a hotărât să rămână.

— Nu pricep calculele dumitale, spuse el lui Erban. Probabil că valoarea lor cântăreşte mai puţin decât un atom de hidrogen! Constructorii au calculat viteza „Muştei de aur” tot atât de precis cum au calculat şi viteza navei. Autoritatea oamenilor de ştiinţă nu poate fi pusă la îndoială. Toţi cei opt au râs, pe bună dreptate, de dumneata. Şi iartă-mă, îmi unesc şi eu râsul, cu râsul lor.

— Asta înseamnă că... şopti Dominik Erban şi scânteile din ochii lui se stinseră.

— Aşteaptă, continuă Petia. Nu mi-am spus încă ultimul cuvânt. Dacă totuşi nu voi mai fi eu cel de al nouălea cosmonaut, trebuie să ştii că am cu totul alt motiv decât socotelile dumitale naive, de diletant, născocite astfel, încât să sperie...

— Ce, ce spui? strigă Erban sărind din fotoliu. Am auzit bine... Mai spune o dată... Încă o dată.

— Repet: nu mai zbor!

— Nu mai zbori? Pe stele, e adevărat?

— Încă cu mult înainte de a veni dumneata la mine mă hotărâsem, spuse Petia şi nu minţea. În clipa aceea credea că aşa gândise şi înainte.

Tânărul îl îmbrăţişă pe Petia, îl ridică de pe fotoliu şi începu să danseze cu el prin cameră. Apoi începu să facă tumbe pe covor, una după alta, ca şi cum ar fi vrut să demonstreze că în afară de tot ceea ce-i spusese lui Petia mai ştie să facă o mulţime de alte lucruri dacă acolo pe navă ar fi cumva nevoie.

Aceste manifestări de bucurie erau atât de sincere şi în ele era atâta bucurie, încât Petia n-a rezistat şi a început să-l urmărească cu simpatie, mai ales că ghicise naiva lui intenţie de a-l înveseli. Şi când tânărul se potoli şi căzu epuizat în fotoliu, Petia înflăcărat se porni şi el pe mărturisiri:

— Ceea ce mă sileşte să rămân aici e ceva mult mai puternic decât dorinţa de a cunoaşte a omului de ştiinţă. Şi eu am năzuit să zbor în Cosmos, să cunosc necunoscutul şi, ca şi dumneata, mi-am jertfit întreagă tinereţea pregătindu-mă numai pentru acest scop... Acum trebuie să răscumpăr tot ce am pierdut...

— E vorba deci de o fată! strigă tânărul.

Fără să ştie, cu această afirmaţie, el îi înmuie inima lui Fetia. Gheaţa era ruptă şi pe neaşteptate un val de încredere îi inundă subsolul. Se simţi deodată dispus să-şi destăinuiască dulcea taină şi să împartă cu Erban temerile şi nesiguranţele sale. Începu să-i povestească, să-i spună cum îşi trăise viaţa până în momentul acesta, cum alergase din laborator în laborator, şi cum însuşi creierul său nu era altceva decât un simplu laborator în care nu se găsea loc pentru nimic înălţător, nici măcar pentru cântece sau pentru mărgăritarele pe care fetele le cumpărau din Palatul florilor. Din cauza luminii reci a stelelor din telescop, el nu văzuse stelele rubinii de pe vârfurile caselor gigantice şi nici ghirlandele de lumini care hotărniceau magistralele şi ţărmurile canalelor. Abia chipul strălucitor al Olgăi i-a luminat Pământul ca un adevărat Soare.

Tânărul asculta, dar interesul cu care urmărea mărturisirile nu depăşea limita bunei-cuviinţe obligatorii. Când Petia termină, oaspetele lăsă discret să mai treacă câteva clipe, apoi direct, fără ocolişuri, îl întrebă cum anume va trebui să procedeze pentru ca el, Dominik Erban, să-i ocupe locul pe nava cosmică.

La auzul acestor cuvinte Petia se ridică, se uită cu reproş la tânăr şi se îndreptă hotărât spre aparat. Chemă pe inginerul Pokrovsky. Nu dură mult până se auzi glasul inginerului. După o clipă îi apăru şi chipul.

Inginerul Eugen Pokrovsky fusese un vechi prieten şi colaborator al cunoscutului Kristoff Bernard, iar acum devenise marele protector şi, dacă se poate spune, apărătorul intereselor fiului acestuia. Mulţumită lui, Petia obţinuse recunoaşterea meritelor sale, astfel acordându-i se onoarea ca dintre miile de candidaţi să fie primit pe locul al nouălea în echipaj.

Inginerul Pokrovsky socotea că e dator faţă de prietenul dispărut şi voia să facă din Petia moştenitorul gloriei tatălui său. În acelaşi timp nu neglija să-şi ţină deasupra lui o mână protectoare, atât cât îi permiteau puterile lui omeneşti.

— Eugen Pavlovici, să trăieşti! începu Petia, când chipul osos şi roşcovan, cu nas puternic al inginerului se contură bine.

— Petia, fătul meu! se auzi glasul catifelat şi vibrant de bas. Gura i se lărgi într-un surâs de fericire. Te salut în numele zilei mari de mâine. Ai ajuns să trăieşti şi clipa aceasta! Ia-ţi rămas bun de la lume!

— Eugen Pavlovici, îl întrerupse Petia repede. Vreau să vă anunţ ceva. Am hotărât altfel. Nu mai zbor mâine cu voi!

— Ce spui?

— Nu mai zbor! Rămân pe Pământ!

Pe chipul inginerului Pokrovsky trecu o umbră şi imaginea lui se stinse. Dar reveni din nou cu zâmbet cu tot.

— Nu mai zbori cu noi? De fapt, bine faci! Te înţeleg, băiete! Înţeleg... măicuţa... aşa-i? De, ce să faci!

O spuse atât de melodios, cu glasul lui de bas, ca şi cum l-ar fi lăudat, dar parcă totuşi, cu altă nuanţă, ceva mai închisă.

— Eugen Pavlovici, nu vă supăraţi pe mine... dar nu pot să fac altfel.

— De ce să mă supăr, prostule! Dacă n-ai să mai zbori tu, zboară altul. Aşteaptă câteva mii. Chiar îmi pare bine, crede-mă, şi mă bucur împreună cu măicuţa ta. Salut-o din partea mea! Aşadar tu nu mai zbori, spuse el îngândurat, dar se înveseli iarăşi: Ştii că prin această renunţare faci o bucurie extraordinară unui om de treabă?

— Ştiu, lui Dominik Erban. E tocmai oaspetele meu.

— E la tine? Ăsta a fost peste tot! Arată-mi-l!

— La revedere, Eugen Pavlovici! Dar să nu crezi că... Vin după voi, dar să mai văd şi eu un pic lumea şi când ne-om revedea, atunci am să vă spun de ce n-am putut să merg acum. Drum bun!

Se retrase din lumină şi făcu semn lui Erban să treacă în locul lui. Deodată Petia se ruşina. Văzuse cum tânărul aleargă lacom spre aparat şi în clipa aceea simţi cum totuşi i se strânge inima. Nu voia să asculte ce-şi spun cei doi. Mai văzu că, la apariţia tânărului, chipul inginerului se luminase iarăşi. Se auzi glasul lui jovial de bas:

— Fii binevenit, tinere! Şi Petia dădu buzna afară pe uşă.

Petia alergă spre camera mamei sale. Cum de nici nu-şi amintise de ea? Desigur, avusese atât de puţin timp. Trecuseră zile încordate de pregătiri şi apoi dezamăgirea şi decepţia amânării şi, deodată, bucuria şi nădejdea. Olga intrase în viaţa lui împingând la o parte chipul mamei sale...

Trebuie s-o găsească imediat. Ea, cea dintâi, trebuie să afle marele eveniment! O neglijase şi până în ultima clipă fugise mereu de ea. Se purtase fără milă. Nu putuse să suporte zâmbetele ei sub care el bănuia mâhnire şi durere. Nu voia să mai audă vorbele ei de încurajare, pline de o prefăcută

lipsă de îngrijorare şi să tremure la gândul că dintr-o clipă în alta ea va cădea în genunchi în faţa lui rugându-l să o cruţe.

Sărmana măicuţă, cum se ţinea peste tot după el, cum asculta la uşa camerei lui. Îşi aminti de ea cum într-o zi, cu chipul îngrijorat, dăduse buzna în camera lui, fără ca să aibă să-i spună ceva, numai aşa, ca să-i mângâie părul în dezordine. Privind-o stânjenit, văzu cum deodată, fără niciun motiv, izbucni în plâns. Un val de lacrimi îi ţâşniră din ochi fără să le mai poată reţine. Şi pe neaşteptate îl îmbrăţişă furtunos, suspinând.

Curaj, curaj, măicuţă! spusese el atunci, speriat. Cum a putut oare, cum de a putut atunci să fie atât de crud cu ea şi să o lase să plece de lângă el ruşinată?

Descoperise lipsurile din caracterul lui Vladia. Dar acestea erau o nimica toată pe lângă bârna din propriii săi ochi.

Deodată se simţi fericit gândindu-se la bucuria pe care i-o va face acum măicuţei! O va îmbrăţişa pe scumpa şi dulcea lui mamă şi ea îi va cădea mulţumită în braţe. Nu va mai trebui să joace dublul rol al văduvei şi al mamei eroine. Acum lacrimile care vor ţâşni din ochii ei vor fi lacrimi de fericire, iar el o va linişti spunându-i că nu va mai pleca niciodată de lângă ea şi poate că se va porni să lăcrimeze şi el, rugând-o să-l ierte.

O luă la goană pe scări să ajungă mai repede în hol, unde poate că o va găsi. De obicei aici cânta la pian sau privea ecranul televizorului, să vadă ce mai e nou pe lume. De data asta holul era pustiu şi televizorul nu funcţiona. Nu o găsi nici în bibliotecă, iar camera copiilor era goală. Vladia şi Ivan fugiseră pesemne în parc sau descoperiseră ceva în atelierul lui. Se duse să vadă dacă nu e cineva în apartamentul bunicii.

Porni din nou spre etaj, trecu prin seră, prin camera de oaspeţi şi prin odaia de lucru a tatălui său, devenită muzeu după moartea lui.

Credea că o găseşte în mod sigur acolo, printre portretele şi statuile acelea împodobite cu coroane de flori. Dar nu era nici acolo. Mai rămânea o posibilitate, dacă nu cumva plecase de acasă. Petia îşi aminti de camera de la mansardă. Trecuse pe lângă uşa ei de câte ori se urcase la observatorul casei, dar în camera asta intrase poate numai de vreo două ori în viaţa lui.

Uşa era întredeschisă. Se auzea o discuţie. Recunoscu imediat glasul bunicii.

— E bună valiza asta! E tot atât de mare ca şi cealaltă, dar în ea încape mai mult din cauza pereţilor ei din material plastic.

Acum răspundea mama:

— N-are nevoie să-şi ia nimic cu el! Are bagajul lui, gata făcut.

— Să-şi mai pună un pulover pe sub costumul de cosmonaut. Nopţile pe Marte sunt foarte reci.

— Toate astea vor face să crească greutatea navei. Mi-e groază de asta.

— Prostuţo, nu apreciezi valiza asta? E ca o pană!

— Şi o pană, care cântăreşte mai nimic, poate fi hotărâtoare.

— Mai pune şi punguţa asta. În ea e ciocolată cu stafide. Îi place. O să-şi amintească de bunicuţa şi o să râdă, porumbelul. Uite şi pachetul ăsta cu vată pentru urechi... şi gata! Închid...!

— Ah, măicuţă! se auzi un suspin.

Petia şi-o închipuise pe maică-sa stând, cu ochii plini de lacrimi, în braţele bunicii. Se pregătea să dea buzna în cameră şi să termine totul dintr-odată. Dar bunica începuse să vorbească iar. O liniştea pe noră-sa, aproape plângând şi ea:

— Hai, plângi, fetiţo! Aici nu te vede nimeni. Plângi pentru ca mâine, acolo, în faţa întregii lumi, să arăţi... ce spun eu „să arăţi”, să fii într-adevăr o mamă mândră, înţeleaptă şi demnă de un asemenea fiu!

— Nu, nu. Asta n-am să pot. Ştiu dinainte că am să-l fac de ruşine şi pe el şi pe mine.

— Şi dacă vei plânge, ce o să se întâmple, fata mea! Cine are mai mare drept decât tine să plângă? Nu te chinui, dacă îţi vine să plângi, plângi! Cine ştie, poate şi lui Petia îi vor da lacrimile?

— Ah! Petia, n-o să mai aibă mâine timp şi pentru mine! Ne vom îmbrăţişa de ochii lumii, dar ochii lui, gândurile lui, numai la mine n-au să-i fie.

— Lasă, nu mai vorbi aşa! Când îi va fi mai greu se va gândi la măicuţa lui. Ştii ceva, fetiţo? Să-i mai pun aici şi ultima ta fotografie.

— Nu mai pune nimic, se tot îngreunează bagajele.

— Nava cosmică o să mai suporte şi fotografia ta.

Petia nu mai putu sa rabde. Apucă clanţa cu putere şi o apăsă, ca să pară că uşa fusese închisă. Când apăru în prag maică-sa scăpă un strigăt slab. Bunica se ridică grăbită de lângă valiză şi luă o mină sărbătorească. Petia începu să râdă şi-şi desfăcu larg braţele. Ca la o poruncă cele două femei i se aruncară în braţe. Le îmbrăţişă pe amândouă.

— Acum ascultaţi!

— Mă bucur că de data asta ai venit tu singur, zise mama mângâindu-i părul.

— Măicuţă, te-am căutat prin toată casa. Ce faceţi voi aici? Şi ce e cu asta? spuse el împingând valiza cu vârful pantofului.

— Acolo ai să găseşti tot felul de lucruri absolut necesare şi unele al căror gust îţi place, spuse bunica.

— Nu-mi trebuie nimic! Am venit să vă aduc o veste îmbucurătoare.

— Îmbucurătoare? repetă maică-sa arătându-se atât de nemângâiată, ca şi cum pentru ea n-ar mai fi existat nicio bucurie pe lume.

Râse amintindu-şi cum procedează în astfel de ocazii Ivan şi spuse imitându-i glasul:

— Aşa-i că nu ghiceşti, mămico? spuse cu glas înăbuşit, ca şi cum abia şi-ar fi înghiţit două lacrimi.

— Am aflat cu toţii vestea îmbucurătoare! Mâine... mâine... ştiu!... Toţi ne bucurăm, şi bunica, şi eu. Ai fost ales dintre milioane. Am de ce să fiu mândră, dragule!

Se apropie timidă de el şi iarăşi i se aruncă de gât. Şi iarăşi lacrimi.

Bunica bătu din palme şi, în aparenţă, începu s-o certe cu severitate:

— Bravo, mamă de cosmonaut! Unde ţi-ai lăsat mândria, tu, vale a plângerii? Nu vezi că Petia râde de tine?

Dar se întoarse repede spre fereastră ca să nu se vadă că şi ea e gata să plângă.

— Hei, gata! strigă Petea şi se desprinse din braţele maică-sii. Nu mai zbor nicăieri... ca să ştiţi!

Amândouă femeile îl priviră cu uimire. Maică-sa înaintă un pas spre el, ca şi când n-ar fi auzit bine.

— Ce tot spui, Petia?

Şi bunica clătină cu gravitate din cap:

— Cu lucrurile serioase nu se glumeşte, băiete! Mâine la ora zece şi douăzeci şi cinci de minute porneşte nava. Ştii tot atât de bine ca şi mine.

— Sigur că porneşte, dar eu nu voi fi în ea, strigă Petia, râzând. Am renunţat. Rămân cu voi, pe Pământ, mămico!

— Stai, băiete, că n-aud, spuse bunica făcându-şi mâna pâlnie la ureche. Nu te-am auzit bine.

— Cum, nu vă bucuraţi?

— Ne bucurăm, răspunse mama încet. Dar spune, pentru ce ai făcut asta?

— Până acum am umblat prin lume ca un orb! Abia acum văd în jurul meu. Nu vreau să mai plec de lângă voi! E atât de frumos aici!

— Asta e drept, spuse mama strângându-şi buzele. Deci n-ai să fii printre cei nouă?

— Şi aşa, tot nouă vor fi.

— Au să zboare fără tine?

— Am să vă explic totul, o să înţelegeţi imediat, şi tu, mamă, şi tu, bunico! Închipuiţi-vă că m-am întors chiar acum de pe Marte, viu şi sănătos. Iată-mă, sunt aici!

Petia îşi desfăcu braţele. Dar de data asta Xenia se mulţumi să-l privească, îndelung, cu uimire.

— Ce e cu voi? striga Petia, uitându-se neliniştit de la una la cealaltă. Am crezut c-o să vă bucuraţi! Bunico, unde pleci?

Fără să-i răspundă, bătrâna ridică valiza de jos, şi plecă cu paşi mari şi trişti, ca şi cum cineva ar fi jignit-o.

— Bine c-a plecat! strigă Petia supărat în urma ei.

— Vai, dar asta e îngrozitor! izbucni mama deodată.

— Ce e îngrozitor? întrebă el deodată speriat. Că nu mai zbor? Nu înţeleg! Pur şi simplu, nu pot să înţeleg! Până acum n-am auzit decât plânsete şi văicăreli din cauză că zbor, şi acum, când nu mai zbor... Ştii ce s-a întâmplat cu tata! Atunci de ce, pe toate galaxiile din cer, de ce nu te bucuri, de ce te-ai schimbat deodată şi te porţi cu mine ca şi când aş fi făcut ceva rău?

Se uită la ea piezişş, aşteptând răspunsul. Xenia se lăsă să cadă pe o canapea veche, aşezată lângă zid. Pe faţă i se întipărise o jale tăcută şi aspră.

— Cum se poate, fiule, să nu înţelegi? Oamenii au avut încredere în tine. Nu trebuie să-i decepţionezi! Când te pregăteai de zbor eu aveam dreptul să plâng, sunt doar mamă, dar plângeam în taină, să nu mă vadă nimeni. Numai uneori izbucneam. Femeia e totdeauna mai slabă în durere decât bărbatul. N-am ştiut să fiu destul de mândră, deşi aveam toate motivele să fiu. Nu m-am purtat cum s-ar fi purtat oricare alta, mi-am deplâns soarta, m-am simţit nedreptăţită, am cârtit şi am spus că racheta voastră e o fantomă, o himeră, un sicriu zburător. Da, aşa am blestemat. Oh! Dacă aş fi bănuit ce se va întâmpla!

— Deci tu, măicuţă, într-adevăr, nu te bucuri?

Ea clătină din cap:

— N-ai pus bine întrebarea, Petia. Noi am avut toţi încredere în tine.

— Deci nu te bucuri? insistă el cu încăpăţânare.

Xenia se ridică şi se opri neclintită în faţa lui.

— Petia, spuse ea hotărâtă. Dacă mai poţi, revino asupra hotărârii tale! Poate că totuşi n-a fost decât o glumă, o glumă crudă. O pedeapsă pentru că mereu m-am plâns şi am cârtit. N-am să mai plâng, jur! Poate că-i mai poţi convinge să te lase totuşi să zbori.

— Acum e prea târziu.

— Târziu? se îngrozi ea. Cum ai să trăieşti de acum înainte?

— Abia de acum înainte am să încep să trăiesc. Ai să vezi! Vreau mai întâi să descopăr minunăţiile de pe Pământ şi apoi va veni şi rândul celor de pe Marte!

— Nu trebuia pentru nimic în lume să renunţi la acest zbor! adăugă Xenia.

Petia ridică din umeri şi plecă jignit. Însă, după ce ieşi pe uşă, mai aşteptă o clipă sperând în mod absurd într-o împăcare. Dar camera se cufundase

într-o adâncă tăcere, ca şi cum ar fi fost goală. Se convinse că nu mai e nimic de făcut şi plecă.

Nimeni nu mă poate sili, îşi spuse el. Dar mânia îi scăzu încet, încet, şi până la urmă rămase în suflet cu o amară nemulţumire şi cu sentimentul că i se face o nedreptate. Abia acum îşi aminti ce trebuia şi ce nu trebuia să-i fi spus maică-sii, fiindcă de fapt ceea ce era mai important, ce ar fi avut într-adevăr greutate, uitase să-i spună... Trebuia să i se fi destăinuit, să-şi fi deschis inima, să-i fi spus: măicuţă, o fată, o fată e pricina acestei hotărâri! M-am îndrăgostit de ea pe viaţă şi pe moarte. Recunoaşte că nu puteam s-o părăsesc! Ai fost şi tu tânără! Poate că am s-o aduc foarte curând în casă, să ţi-o arăt. Ea e steaua nepreţuită pe care am descoperit-o. Şi când ai s-o vezi şi tu, ai să mă înţelegi. De acum încolo voi avea destul timp pentru toate, chiar şi pentru a uita renunţarea mea la zbor.

De ce... de ce nu s-a bucurat măicuţa că rămân? Ce s-a întâmplat cu ea? Cât a mai plâns de teamă că-l va pierde! Şi, după zilele acelea de groază, acum ar fi trebuit să se bucure din tot sufletul. Ce s-a întâmplat cu ea? Doar nu şi-o fi închipuind că tocmai acum, în ajunul zilei de zbor, s-a cuibărit în el laşitatea. De atâtea ori îşi bătuse joc de primejdiile de care ele se temeau, de atâtea ori îi convinsese de hotărârea lui îndărătnică de a zbura cu orice preţ.

În sfârşit se însera. Deasupra cupolei terenului de sport, apusul ardea încă, iar pe cer de-abia se ivise luceafărul care scăpăra timid. Apăreau mereu alte şi alte stele, dar cât de inutile şi fără sens i se păreau acum în comparaţie cu stelele rubinii care străluceau pe vârfurile caselor gigantice. Peisajul cuprins de înserare se lumină pe neaşteptate. Se aprinsese soarele artificial, montat pe turnuri înalte deasupra oraşului. Lumina se declanşase din întuneric. Lucrurile se vedeau mai clar decât ziua, totuşi păreau ireale şi mai pline de farmec, casele şi oamenii intrau parcă într-un nou univers, surprinzător. Întunericul se menţinea numai în parcuri şi avea farmecul său datorită lampioanelor agăţate în adâncul coroanelor teilor, stejarilor şi castanilor bătrâni.

În aer plutea încă umezeala rămasă după ploaia artificială care căzuse peste oraş cu puţin timp înainte. Picăturile argintii sclipeau împroşcate pe limuzinele transparente.

Petia aspiră adânc mireasma umedă a toamnei. Până la Palatul florilor nu mai era mult. Deasupra capului său, mergând de la răsărit spre apus, trecea automagistrala. Acolo chiar şi în orele acestea de seară era un freamăt neobişnuit. Maşinile, una după alta, fără zgomot, se îndreptau toate într-o singură direcţie – spre răsărit! Da, spre răsărit, dincolo de oraş, departe, acolo unde deasupra tuturor cupolelor şi a tuturor turnurilor se înălţa la orizont rampa de lansare, o pârtie alunecoasă ridicată spre cer pe care

mâine nouă oameni... Petia îşi întoarse repede faţa şi căută să se gândească la altceva.

Pe treptele Palatului florilor Olga i se aruncă în braţe:

— Dragul meu!

Petia o strânse cu putere. În clipa aceea era sigur că nimeni, niciodată, nu-l va mai despărţi de Olga.

— Vino! spuse ea şi-l luă de mână. Îl ducea undeva în adâncurile parcului pe o alee străveche de castani luminaţi de globuri electrice.

La capătul aleii era o poartă împletită parcă numai din dantelă uşor trandafirie.

— Intrăm în Grădina primelor iubiri, îi spuse ea cu o seriozitate glumeaţă şi îi zâmbi într-un fel deosebit, parcă vinovat.

O bucurie neţărmurită îi inundă inima lui Petia. Aproape că se şi înspăimântă de o asemenea fericire.

— Mă aflu aici pentru prima oară, spuse Olga simplu, privindu-l adânc şi cu încredere în ochi.

— Şi eu de asemenea!

— N-am trecut niciodată prin această poartă, însă totdeauna mă întrebam în gând cu cine o voi trece?

Trecură peste o punte aurită care sub paşii lor răsuna ca un clopoţel. Străbătură grădina mână în mână, mergând pe alei făcute parcă anume pentru doi oameni care se iubesc. Au mai trecut şi peste alte punţi arcuite, aruncate peste pâraie şi peste lacuri, punţi ca mătasea, ca promoroaca şi ca pânza de păianjen.

— Fiecare din punţile acestea, spuse fata, are numele ei: Puntea credinţei, Puntea amintirilor, Puntea făgăduielilor, Puntea primului sărut!

— Să mergem spre cea care ai pomenit-o ultima!

— N-am să izbutesc să mă descurc, şopti ea, ca şi cum ar fi vrut să spună: E chiar atât de necesar?

Şi privindu-l, aştepta să vadă ce va spune. Iar Petia, ghicindu-i parcă ghidul tainic, spuse cu îndrăzneală:

— Avem neapărat nevoie de o punte?

Îndrăzneala lui se manifesta însă numai în cuvinte. În acest moment ar fi trebuit să-şi împlinească dorinţa, dar Petia nu mişcă nici măcar un deget. Acum era prea târziu. Fata făcuse un pas, al doilea, îl depăşise. Şi totuşi el era sigur că ea aşteptase, cu toate că aşteptarea durase numai o frântură de secundă. Era disperat de lipsa lui de îndrăzneală. I se păru că pierduse clipa care se iveşte o singură dată în viaţă.

Se strădui să o ajungă repede, ca să încerce să îndrepte ce se mai putea îndrepta. Dar Olga grăbea mereu pasul. Simţindu-l apropiindu-se, fugi peste

peluză şi apoi sări pârâul. Dincolo de acesta începea parcul chinezesc. Acolo, în pagoda înaltă, construită din oţel, chiar în vârful ei, se tot aprindea şi se stingea unul dintre sorii atomici, şi de fiecare dată lumina lui îşi schimba culoarea.

Când Petia aproape că o ajunse, fata începu să se strecoare printre pâraie şi chioşcuri, în jurul felinarelor cu gratii de fier şi al monştrilor pântecoşi care stăteau de strajă în faţa templelor. Trecu poarta şi se îndreptă spre altă punte. Aceasta părea tăiată dintr-o singură bucată de fildeş. Mii de figuri de căişori, balauri, ursuleţi, peştişori, iepuraşi şi maimuţe erau aşezate unele după altele cu faţa în aceeaşi direcţie şi mărşăluiau în ordine. Musca era tot atât de înaltă ca şi elefantul, broasca mergea alături de barză, câinele alături de pisică, pisica alături de şoarece. Aici Olga se opri. Poate că obosise alergând. Abia aici o ajunse Petia, dar îndată ce se afla atât de aproape, deşi era pe deplin hotărât s-o sărute, curajul îi scăzu din nou. Era însă şi ea vinovată! Ca şi cum ar fi vrut să îndepărteze acea clipă, începu să se bucure copilăreşte de figurile sculptate pe punte.

— Aceasta, cu siguranţă că este puntea dragostei veşnice! îi spuse el şi o prinse de mână.

O privea ţintă în ochi ca şi când i-ar fi spus că doreşte să se întoarcă singură spre el şi să-i ofere buzele cu acel surâs slab, emoţionant, ca ieri-seară, acolo, în pragul casei, când se despărţiseră.

Deodată zăriră o pereche de îndrăgostiţi care urca puntea din partea opusă. La câţiva paşi de ei, cei doi se opriră. Băiatul se apropie de fată. Îi cuprinse mijlocul şi o sărută. Era un gest atât de firesc, de simplu şi de înţelept. Când îl observară pe Petia, încurcat şi neştiind ce să facă, îi zâmbiră încurajator şi trecură puntea uşor, parcă în vârful picioarelor.

— Iepuraşule! şopti Olga alegându-şi unul dintre animalele din jurul lor care păreau vii şi apoi îi zâmbi cu înţelegere printre genele ei lungi, întredeschise.

Petia o cuprinse cu grijă şi o sărută pe gură. Deodată simţi o asemenea bucurie cum nu simţise niciodată în viaţa lui.

— Eşti dragostea mea pentru totdeauna, până la moarte, strigă el strângând-o lângă inimă. Niciodată n-am să mă mai despart de tine!

— Voi aştepta, şopti ea. Te voi aştepta cu credinţă. Nu-mi pasă de anii care vor trece.

În sfârşit Petia îşi reveni. Pierduse din vedere să-i împărtăşească fericita noutate.

— Olga, tu n-ai aflat încă! Eu nu mai zbor. Rămân lângă tine!

Aştepta ca ea să se bucure, dar fata, de uimire, înlemnise. Deschise gura, dar cuvintele parcă i se împietreau pe buze. Într-un târziu izbuti să spună:

— Asta... Asta nu-i adevărat! Glumeşti! Mâine doar... porneşte.

— Porneşte, dar fără mine! râse el conspirativ.

— Fără tine? întrebă ea încet, însă cu un glas atât de ciudat, încât Petia îngheţă.

— Cum, nu te bucuri? Sau n-ai înţeles ce ţi-am spus? Vom fi mereu împreună, ne vom vedea în fiecare zi...

Se depărtă un pas de el şi-l întrebă cu severitate:

— De ce ai făcut asta?

— Pentru tine! Numai din dragoste pentru tine!

— Deci, eu port vina? se înspăimântă ea.

— Nu mai pot să te părăsesc! Nu mai pot să trăiesc fără tine niciun minut!

— Dar eu doresc din suflet ca tu să zbori! spuse ea aspru. Şi de ce ne-am oprit, hai să plecăm de pe puntea asta!

Petia îşi aminti cu amărăciune de întâmplarea cu maică-sa. Parcă erau înţelese! Câtă cruzime sub lacrimile femeilor!

— Aşadar, asta ţi-e dragostea, începu el cu reproşurile. Dacă m-ai iubi cu adevărat, măcar puţin...

— Te iubesc! spuse ea, dar...

— Aşadar eşti gata să mă goneşti de lângă tine undeva în gol, de unde poate nici nu mai există întoarcere!

— Ba există întoarcere! strigă ea. Ştii tot atât de bine ca şi mine! Numai un laş se îndoieşte.

— Eu nu sunt laş, tu ştii asta! Nu mi-e teamă de viaţa mea! Dar când m-am gândit că n-am să te mai văd trei ani, şi acesta este cel mai apropiat şi deci cel mai fericit termen...

— Ceea ce simţi tu pentru mine nu e dragoste, e numai un foc de artificii! Adevărata dragoste se naşte în focul cumplit al aşteptării, foc în care se mistuie tot ce e fără însemnătate şi inutil. În aşteptare se încheagă fidelitatea iubiţilor şi a soţilor. Câţi din aceştia, căliţi într-o aşteptare de lungă durată, nu sunt pe lume! Lunile şi anii nu hotărăsc asupra inimii! Cu cât e mai lungă aşteptarea, cu atât e mai mare dragostea!

— De nu te-aş fi cunoscut, spuse Petia întunecat, acum n-aş fi avut ce regreta! Dar fără tine nu pot trăi! Viaţa n-are niciun sens!

— Ţi-am făgăduit şi-ţi mai făgăduiesc o dată: te voi aştepta, de va trebui te voi aştepta toată viaţa! Mă voi uita spre stele şi voi şti că eşti acolo. Îţi voi scrie cu inima în fiecare zi, fericită şi nefericită, mândră şi deznădăjduită şi voi aştepta, voi aştepta, până într-o zi...

— Când vei afla că am să mă întorc, sau că n-am să mă mai întorc.

Dar Olga nu auzi îndoiala, nici batjocura din glasul lui. Se înflăcărase.

— Dar întoarcerea! Când te vei întoarce vei fi tot tu, acelaşi îndrăgostit de mine?

— Acelaşi, spuse el.

Dar Olga devenise deodată foarte serioasă:

— Petia! Te-ai clătinat în hotărârile tale! Înţeleg! În felul acesta văd cel puţin cât de mult mă iubeşti! Dar există o dragoste şi mai mare! În numele dragostei acesteia îţi cer să zbori! Mâine trebuie să zbori!

Ochii ei albaştri îl înfruntau fără milă. Erau duri şi reci ca oţelul acoperit de promoroacă.

Lui Petia i se muiată genunchii.

— Acum e târziu! spuse el. S-a şi hotărât! Şi începu să-i explice pătimaş despre vizita de dimineaţă a lui Dominik Erban.

Acum era rândul fetei să plece capul. Visele ei se ofiliseră ca nişte trandafiri prea înfloriţi. E drept că povestirea lui Petia a justificat într-un fel, dar numai într-un singur fel, fapta lui. Însă lucrul cel mai important lipsise din intenţia lui! Dacă ar fi renunţat să participe la expediţie în primul rând pentru ca să cedeze locul său unui om capabil de a se jertfi, unui om cu o dorinţă avida de „a vedea”, poate că atunci s-ar fi înclinat în faţa necesităţii de a renunţa, poate că ar fi înţeles de ce îşi sacrificase Petia visul. Dar Petia recunoscuse că doreşte să rămână pe Pământ numai şi numai din cauza unei fete. Acest lucru însă nu i se părea un motiv destul de puternic pentru a rămâne, chiar dacă această fată era ea însăşi! Căută pentru el o scuză, dar nu izbuti s-o găsească. Nu se putea împăca în niciun caz cu renunţarea lui! I se părea că tocmai din dragoste pentru ea ar fi trebuit să fie mai hotărât. Nu-l cunoscuse pe băiatul acela pasionat care i-a luat locul lui Petia, dar vai, cum îl mai înţelege!

— E un erou! Aşa mi-am închipuit eu pe cuceritorii altor planete! Tot aşa te-am văzut şi pe tine, Petia!

— Şi eu credeam că o să-ţi fac o mare bucurie, strigă el zdrobit.

— Nu-mi place să stau aici, spuse ea. N-am niciun chef să tot privesc la jucăriile astea. Ce caraghioase şi plictisitoare sunt toate, mai ales soarele ăsta nocturn! Sa plecăm!

— Şi unde ai vrea să mergem?

— Acasă. Sunt atât de obosită.

Lui nu-i venea să se despartă de ea aşa. Încercă s-o convingă să mai rămână, o rugă, dar totul fu zadarnic.

Când se despărţiră, în poarta casei, ea îi dădu mâna:

— Rămâi cu bine, tu, cosmonautule, de tristă figură! Nici nu ţi-ai desfăcut aripile şi ai şi aterizat! spuse şi o porni în fugă pe scări.

— Ce facem mâine? strigă el în urma el. Unde ne vedem?

— Unde să ne vedem? Acolo unde va fi adunată toată lumea!

Când Petia se culcă în pat să doarmă, în capul lui era o învălmăşeală grozavă. O serie de lucruri nu le înţelegea. Încercă să şi le limpezească, să pună o ordine oarecare în gânduri. „Nici Olgăi nu i-am spus ceea ce era mai important, îşi spuse el trist. Trebuie să mă înţeleagă, numai că nu ştiu cum să o conving! Desigur că numai ca om de ştiinţă, ca specialist, ca botanist, nu în teatru, în pictură sau în muzică, ci în natură voi găsi ceea ce caut! În ape şi în pământ trăiesc o mulţime de fiinţe necunoscute şi ciudate, pe care creierul omenesc cu greu le-ar născoci. De ce să umblăm după fauna şi flora planetelor străine, când nu cunoaştem locuitorii fantastici din fundul oceanului? Chiar şi într-o picătură de apă, chiar şi într-o fărâmă de lut roieşte viaţa. Suntem abia la începutul expediţiilor noastre în microcosmos. De ce să zburăm tocmai în stele, dacă în orice fărâmă de materie se găseşte un întreg univers de sisteme solare? Nu e o trădare faţă de acest Pământ să fugi de pe el tocmai acum?”

Aşa îşi pusese el problema înainte de a adormi. Era totuşi un om norocos, putea să adoarmă când dorea. Şi putea să se gândească numai la lucruri plăcute şi dragi. Toate se simplificau atunci când se gândea pe îndelete şi rezolvarea era lăsată în seama lui. Pe dată ieşea din toate încurcăturile şi se strecura ca prin gaura cheii pe meleagurile necunoscute ale visurilor deasupra cărora în loc de lună se legăna globul pământesc ca un ţinut nespus de plăcut, un adevărat pământ virgin pentru un botanist. Fiecare frunză în parte era o surprinzătoare piesă de artă plastică, încât aveai impresia că mâna sensibilă a unui genial artist chinez ar fi decupat-o dintr-o hârtie necunoscută. Şi totul era albastru, devenind pe nesimţite trandafiriu, ca şi cum omul s-ar fi uitat într-o fantastică vale prin nişte lentile colorate.

Petia culegea flori din iarbă şi chiuia. Era în raiul botaniştilor! Numai exemplare necunoscute, nemaivăzute! Ce nume o să le pună la toate acestea? Pe neaşteptate simţi că cineva din spate îi acoperă faţa cu palmele.

— Aşa-i că nu ghiceşti cine-i?

— Ivan! strigă Petia.

— Greşeală! se auzi o voce sonoră de bas, care suna ameninţător. În spatele lui stătea un bărbat în costum de cosmonaut. Privind prin ferestruica tăiată în cască îl recunoscu îndată. Era inginerul Pokrovsky.

— Nefericitule! îi strigă acesta lui Petia. Cum ai ajuns aici?

— Unde e Olga?

— Acolo, pe Pământ! Pokrovsky îi arătă pe cer locul unde strălucea un glob albăstriu.

Deodată se văzu înconjurat de oameni îmbrăcaţi în costume ciudate care îl ameninţau:

— Pleacă de-aici, pleacă de-aici!

— Nu faci parte dintre noi!

Se aruncară asupra lui, dar Petia, într-o clipită, se şi află în „Musca de aur” şi gonea după navă. Se apropiase şi era gata-gata s-o ajungă. Nava însă îi zbura mereu de sub nas. Petia goni iar după ea. Din ferestruica navei se apleacă Olga. Tot acolo o zări pe bunica şi pe mama lui.

Olga râdea şi striga: „Niciodată!” Vladia îşi bătea joc de el: „Sâc că nu ne mai ajungi!” Ivan striga: „Pe ce te prinzi că nu eşti în stare?”

Apoi se făcea că Petia coborâse din nou pe Pământ, unde era primit cu mare cinste. Fusese întâmpinat cu fanfare, iar drumul pe care umbla fusese presărat cu flori. Numai că nu îi puteau scoate casca de pe cap şi el simţea că îl sugrumă. Oamenii încercau să-l ajute, dar zadarnic, mecanismul se defectase. Sosiră specialiştii şi încercară tot felul de instrumente, dar casca rezista, orificiul de scoatere devenise deodată prea mic şi bărbia îl împiedica mereu. Toţi se mirară:

— Aşa ceva nu s-a mai întâmplat!

— Va trăi cu casca pe cap. Ciudat caz!

— O să moară de foame!

Şi Petia simţi deodată că i-e foame. Oamenii îi aduseră o tavă cu fructe. El luă un măr, deschise gura, dar între măr şi gură se afla sticla vizorului. Încercară să facă o spărtură în cască; băteau în ea cu ciocanul. Petia simţea fiecare lovitură izbindu-l în creştetul capului, dar casca nu ceda. Şi loviturile cădeau, cădeau mereu, tot mai grele, până ce Petia se trezi din somn. Deschise ochii, dar visul parcă nu încetase. Se auzeau nişte bubuituri tot mai violente. Cineva bătea la uşă. Auzi şi glasurile care-l strigau:

— Petia, deschide!

— Trebuie să vorbim cu tine!

— Până nu va fi prea târziu!

Erau Vladimir şi cu Ivan! Petia râse de zelul lor, dar zâmbetul se stinse repede. Îşi aminti de ziua ce trecuse şi se îngrozi.

— Petia, Petia, strigă Vladia. Se spune că nu mai vrei să zbori!

— Aşa-i că nu-i adevărat? Aşa-i ca tu ai să zbori? se auzi glăsciorul lui Ivan.

— Dă-ne drumul şi spune-ne care e adevărul! se înfierbântă Vladia. Zbori, sau nu zbori?

— Mămica spune că rămâi acasă. Petia, nu te lăsa influenţat.

— O să vedem noi cum stă treaba, când ai să ne laşi înăuntru. Dacă nu ne deschizi înseamnă că...

Şi iarăşi se porniră loviturile.

— Petia, îmbracă-te! Sau vrei să întârzii? strigă Vladia.

— Petia, aşa e că glumeşti? Glumeşti, Petia, aşa-i? începu Ivanek cu glas plângăreţ.

— Petia, îţi spun serios! începu iarăşi Vladia. Dacă nu zbori, nu mai vorbesc cu tine!

— Şi nici eu! se alătură cu jale Ivan. Petia, oamenii mari spun că ţi-e frică...

— Şi că eşti un laş! adăugă Vladia.

Petia nu sufla o vorbă. Îşi strânse pumnii şi se ghemui în pat. Oare mai poate să facă ceva? Mai are dreptul să intervină? Ce să le spună? Din nou se auziră lovituri:

— Petia, Petia, deschide!

Ah, când au de gând să înceteze? Când au de gând să plece? Şi după asta? După ce vor pleca şi se va scula din pat ce se va face?

— Dacă nu deschizi, sparg uşa! Ivanek începu iarăşi să lovească uşa cu piciorul.

— Hai, hai să plecăm! se auzi glasul lui Vladia. Nu face să ne mai batem capul!

Ivanek începu să plângă cu amărăciune. Apoi se auzi alt glas. De data asta striga bunica:

— Ce tunaţi acolo, răzvrătiţilor?

— S-a încuiat înăuntru! se plânse Vladia. Şi noi vrem să ştim de ce nu mai vrea să zboare.

— Asta e treaba lui! strigă bunica aspru. Mergeţi de vă îmbrăcaţi, dacă vreţi să mai apucaţi lansarea.

— Păi dacă Petia nu mai zboară...

— Au să zboare alţii, spuse cu hotărâre bunica. E nouă. Haideţi! E timpul să plecăm!

Glasurile de dincolo de uşa se stinseră, paşii se depărtară, holul se linişti.

Abia acum, îngrozit, Petia îşi dădu seama ce făcuse. Se aruncă cu capul în pernă. Abia acum o înţelese pe Olga, pe maică-sa şi pe bunică, pe Vladia şi pe Ivan. Cercetările sale, descoperirile care îi neteziseră calea spre cel mai înalt ţel al unui om, teoria lui pe care dorea s-o verifice practic, chiar acolo, toate acestea erau pierdute. Se ridică repede şi sări din pat. Nu se poate, gândul acesta îi trecu prin minte cu iuţeala fulgerului. Poate că e posibil să mai salveze ceva. Începu să se îmbrace repede. Îi veni în minte să dea fuga la Pokrovsky, să i se spovedească, să-i cadă chiar în genunchi, dar îndată înlătură posibilitatea acestei nebunii. Dominik Erban a fost integrat între cei nouă şi nimic nu-l mai poate smulge dintre ei. Ar fi un gest ridicol să-şi ceară înapoi locul pe care îl cedase singur. Îşi pierduse dreptul de a se numi om de

ştiinţă, îşi va pierde şi dragostea de-abia cucerită a Olgăi şi nu va rămâne pe lumea asta decât cu dispreţul. Atât Vladia cât şi frăţiorul cel mai mic, Ivanek, îl dispreţuiesc. Apoi încolţi în el din nou o speranţă: ar putea să-l cheme pe Pokrovsky, să facă apel la prietenia lui, să-l conjure în numele tatălui său. Simţea însă că şi acest lucru e imposibil. S-ar alege cel mult cu o consolare părintească. Poate că bătrânul inginer o să-şi manifeste satisfacţia şi o târzie bucurie, că el, Petia, până la urmă s-a trezit la realitate; l-ar consola, poate, spunându-i ca îl va lua data viitoare. Dar nu, asta n-ar putea suporta!

Şi totuşi îl chemă. Şi spre mirarea lui, chipul brun al lui Eugen Pavlovici apăru îndată pe ecran. Sticlele ochelarilor lui străluceau din cauza reflexului cine ştie cărei lumini. Fără să-l întrebe de ce-l cheamă, dădu drumul glasului său vibrant şi sonor de bas:

— Deci, totuşi! Tu, urechiatule, pieptăna-te-ar cometa! Ştiam eu că ai să mă chemi. Vino repede!

— Am loc? ciripi Petia.

— Domnul Vinaricky a făcut de dragul tău o criză de apendicită. Tocmai l-am transportat la spital. Drept pedeapsă, ai să ne găteşti în locul lui.

Olga se grăbea spre cosmodrom. Era cu trei prietene, chimiste, care doreau de asemenea să vadă cu propriii lor ochi lansarea navei în Cosmos. Nu aveau locuri decât în picioare, dar şi pe acestea le procuraseră cu multă greutate. Erau însă înarmate cu binocluri bune şi puteau să urmărească tot ce se petrecea în jurul navei.

Era o zi limpede şi însorită de toamnă. Şi cu toate că soarele strălucea puternic, în cinstea acestei zile memorabile, fusese aprins şi soarele atomic precum şi toate luminile oraşului. În văzduh tremura, nevăzută, o fină ploaie artificială. Se formau curcubee de tot felul; încotro îţi îndreptai ochii, pretutindeni numai curcubee. Iar maşinile colorate, lunecând fără zgomot pe asfalt, erau acoperite cu o pulbere ca de diamante.

— Ne-am sărutat, da! mărturisi Olga tovarăşelor ei. Înţelegeţi! Înainte de o astfel de despărţire trebuia s-o facem. Urma să plece pe o altă planetă. Dorea atât de mult să mă sărute. De altfel şi eu doream. Ca să-şi amintească mereu de mine. Ah, atunci încă nu ştiam că va trăda!

— Dar nu te-a trădat pe tine.

— A trădat ideea.

— Vina lui e că te-a iubit prea mult!

— Da, însă într-un mod meschin şi egoist.

— Olga, dar e şi vina ta!

— Ştiu. Trebuia să bag de seamă mai devreme! Dar cum aş fi putut să bănuiesc că va renunţa atât de uşor din cauza mea! Ce fel de dragoste e asta?

— Să-ţi pară bine că-l vei avea mereu aproape de tine! încercă Tamara, cu glasul ei de contraltă, s-o consoleze.

Prin mari difuzoare, aşezate pretutindeni, începură să fie transmise informaţii cu privire la navă. Fetele tăcură. Şi deodată Olga îşi auzi pronunţat numele!

— O chem pe Olga! O chem pe Olga! Să vină îndată la start! O cheamă Petia Bernard.

I se păru că e o halucinaţie. Dar auziseră cu toţii.

— Olga, pe tine te strigă! spuse Marta pălind de emoţie.

— Va zbura! strigă Olga şi o mare bucurie îi înflori în suflet.

Terenul din apropierea startului era lăsat liber pentru soţii, copii şi părinţi, pentru toţi cei dragi pe care cei nouă cosmonauţi doreau să-i îmbrăţişeze înainte de plecare. Printre ei se afla şi măicuţa lui Petia, amândoi frăţiorii şi bătrâna bunicuţă Elena. Era acolo şi Olga.

Xenia şi Olga, mama şi iubita lui Petia, se recunoscură imediat. Una punea pe seama alteia hotărârea în rău şi apoi în bine a lui Petia. Îşi zâmbeau una alteia printre lacrimi şi îşi dădură mâna. Îşi făgăduiră că din această clipă vor privi împreună spre planeta Marte, acolo unde Petia avea să lucreze o vreme îndelungată.

Când acesta apăru, maică-sa începu să-l îmbrăţişeze şi să-l ude cu lacrimile ei.

— Fiule! Copilul meu! Vezi, acum iar plâng, iartă-mă! Nu mă mai înţeleg nici eu...

— Dar eu te înţeleg, măicuţă! Bine mi-ai făcut! Îţi mulţumesc!

— Nu, nu vorbi aşa! Nu mă chinui! Uită ce ţi-am spus atunci! În loc să mă bucur că rămâi lângă mine, te-am gonit eu însumi. Cum am putut?...

Iată că acum veni Olga la rând. Şi ea avea ochii plini de lacrimi.

— Scumpul meu! Soarele meu!

— Ei, acum eşti mulţumită?

— Nu râde de mine, Petia! Ai vrut să rămâi din dragoste pentru mine...

— Îţi mulţumesc şi ţie, Olga.

— Şi eu te-am gonit de lângă mine...

— O să fie aşa cum ai vrut tu! Vei avea iubitul în stele.

— Am fost împinsă de o mândrie oarbă...

Nu poţi înţelege niciodată femeile, gândi el bătrâneşte şi totuşi le înţelesese demult! Nu era vina, ci meritul lor că el se află acum aici în acest loc, că a izbutit să se împotrivească tuturor tentaţiilor şi farmecelor Pământului. Şi Petia ştia destul de bine că dacă el ar fi şovăit acum din nou,

amândouă ar fi încetat să mai plângă şi i-ar fi arătat, intransigente, calea spre stele.

Dar vechea şi neastâmpărata lui curiozitate i-a pătruns din nou în toate celulele creierului, i-a redeşteptat simţurile, i-a cuprins inima, înflăcărându-l pentru încercarea cea mare. Se simţea din nou puternic, curajos şi dornic să cunoască lucrurile până în adâncul lor.

Vladia şi Ivan l-au apucat de mâini. Îl trăgeau către scările care duceau spre interiorul navei cosmice şi-l rugau să-i ia şi pe ei cu el. După copii urmă şi bunica cu îmbrăţişările şi lacrimile ei. Cuvintele lui Pokrovsky ajungeau la el ca dintr-o mare depărtare:

— Pământul a insuflat copiilor săi o sete nepotolită după adevăr, le-a umplut inimile cu o dorinţă nestăvilită de a cerceta îndeaproape celelalte planete, de a învăţa să le cunoască în folosul omului! Mare e dorinţa noastră de a cunoaşte necunoscutul, dar şi mai mare e dragostea noastră pentru planeta natală! Şi dacă vom ajunge până la capătul universului, ne vom întoarce iar, pentru că suntem fii ai Pământului!...

Urmară ultimele îmbrăţişări tăcute, ultimele strângeri de mână. Unul după altul, cosmonauţii dispărură în pântecul de metal al navei.

Încă o clipă de tăcere ciudată, uimitoare, apoi săgeata de foc ţâşni în sus şi se mistui în înaltul cerului...

FILE DE JURNAL

23 NOIEMBRIE

Am răsuflat adânc că am scăpat şi de povestirea aceasta. Petia a zburat, Olga, Xenia şi bătrâna Elena au rămas pe Pământ. Cam asta ar fi prima parte a romanului.

Acum mă gândesc la Petia. Cum s-ar manifesta el în partea a doua. Încerc să mi-l închipui în interiorul navei cosmice, pe el care a devenit iar unul dintre cei nouă. Nu, nu pot să mi-l închipui! Mi se pare că aşa, deodată, nu mai are ce spune, că tot ce a avut de spus, a spus. În zgomotul maşinilor nu-i mai simt bătând pulsul, ca şi când creierul său ar fi devenit un simplu element din creierul atomic care împinge nava în Cosmos.

Şi e de mirare, dar pe ceilalţi, cei rămaşi pe Pământ, pe iubita lui, pe mama sa, pe bunica sa, precum şi pe cei doi băieţi, pe aceştia îi simt pe toţi în mine cum protestează şi cum merg către deznodământ! Aceştia mai au încă multe de spus!

25 NOIEMBRIE

„Dragă unchiule,

Am cunoscut un om neobişnuit, un om adevărat! Primul dintre oamenii viitorului! Ţi-am mai spus câte ceva despre el, aşa că ştii despre cine e vorba. Mă ţin de făgăduială. N-aş fi fost în stare să-ţi povestesc întâmplarea aşa, verbal. Mai bine citeşte-o! Te bucuri de încrederea mea. Îmi deschid sufletul. Te rog ţine seama de asta!

O bună bucată de vreme l-am studiat de la distanţă. Nu izbuteam decât în vis să-mi închipui că m-aş putea apropia cu adevărat de el. Cum de l-am cunoscut? Am intrat odată în redacţie cu o mică cerere. M-a oprit un tovarăş înalt, viguros. Manifesta faţă de mine atâta bunăvoinţă de parcă ne-am fi cunoscut demult, de parcă m-ar fi aşteptat să sosesc acolo şi acum se bucura că venisem. Mi-am dat seama imediat că e un om neobişnuit de cult. Vorbea despre toate atât de simplu şi cu atâta plăcere de parcă am fi fost între prieteni şi nu ne-am fi văzut de multă vreme.

Era seară, un amurg liniştit de vară. Simţeam izvorând din omul acesta un farmec neobişnuit, o nelinişte, o bucurie, o aşteptare. Mă simţeam ca şi când aş fi intrat deodată într-o altă viaţă, o viaţă care abia începe şi unde nu voi întâlni decât dragoste şi încredere în om. Tulburarea mea a crescut şi datorită faptului că omul acela, care vorbea cu mine atât de pasionat, nu mă vedea, era orb.

Curând începui să mă duc seara pe strada Mozart unde locuia el şi, profitând de faptul că la ora aceea de cele mai multe ori lumina de pe stradă

era stinsă, mă ascundeam într-un gang al casei de peste drum şi aşteptam să-l văd intrând. Pe atunci îmi ajungea să ştiu că trăieşte şi că-l pot vedea din depărtare. Nu mă puteam apropia de el pentru că îmi bătea inima atât de tare, încât n-aş fi fost în stare să-i vorbesc. Primele zile s-au scurs fără să fi încercat să aflu ceva despre viaţa lui. Era ca şi cum în acele câteva minute, în care vorbisem cu el, l-aş fi cunoscut până în adâncul sufletului.

Apoi i-am citit numele pe un afiş: Aleş Kral va conferenţia despre „Forţa de neînvins a noului în luptă cu vechiul". În clipa aceea mi se părea că ar fi putut să conferenţieze fără să pronunţe un cuvânt. Forţa care iradia din ochii lui uimitor de vii, de un albastru-închis, putea să-i zvârle la pământ pe egoişti şi pe slăbănogi şi să înflăcăreze inimile tuturor oamenilor buni.

M-am dus la conferinţa lui. Lumina s-a stins tocmai în momentul în care eu păşeam în hol. O prietenă m-a condus pe scările întunecoase ale imobilului destul de vechi. De jur-împrejur era întuneric, se auzeau şoapte, râsete şi cuvinte de protest la adresa celor nedisciplinaţi. Cineva striga coborând pe scară, undeva, aproape, probabil la colţul străzii, mârâia un câine. Astăzi îmi aduc aminte de aceste întâmplări ca de un vis. Când am pătruns în sala mare ne-a întâmpinat cântecul tovarăşilor care improvizaseră un cor. Aici trebuia să-l găsesc. Dar nu-l recunoşteam în întuneric. Sta desigur la masa prezidiului şi acolo erau atâtea capete. Mai degrabă îl intuiam.

Cineva striga cu insistenţă în hol:

— Lumină! Lumină!

În clipa aceea am simţit că-mi crapă obrazul de ruşine. Cineva striga atât de furios după lumină neţinând seama că e de faţă şi el, savantul orb. Au adus o lampă de petrol şi au pus-o pe masă. Nici la lumina palidă a lămpii nu l-am recunoscut. Arăta cu totul altfel decât atunci, în seara aceea de toamnă.

Atunci mi-l închipuiam atât de pătruns de dragoste pentru oameni, atât de stăpân pe argumentele lui şi atât de simplu, de liniştit şi de vesel, ca şi cum frica şi nesiguranţa n-ar fi avut ce căuta în sufletul lui.

Acum însă îmi dădeam seama, înainte ca el să fi deschis gura, că e stăpânit de o emoţie puternică. Avea o expresie aproape deznădăjduită, ochii îi clipeau nervos, iar pe foile scrise cu litere pentru orbi mâinile îi tremurau. Mi-am dat seama că această conferinţă va dezlănţui în sufletul lui o puternică luptă, că de felul în care va reuşi să ducă această luptă va depinde situaţia forţelor noului şi vechiului care se înfruntă în el însuşi.

În sală se făcu linişte. Părea că totul în sufletul lui Aleş se împotrivea să vorbească. Faţa lui spunea: Astăzi nu vreau să mă adresez oamenilor! Nu pot să le ofer nimic! Plec! Şi zâmbi vinovat, ca şi cum toată sala auzise acel glas rău din el. Şi totuşi începu să vorbească. La început s-a bâlbâit, încât mă

simţeam prost. Vorbea întretăiat şi repeta cuvintele. Sub degete i se învălmăşeau semnele, pe care le citea pipăindu-le. Urma câte o pauză chinuitoare. Dar deodată, ca şi cum s-ar fi împrospătat cu o ultimă rezervă de forţe până atunci ascunse, ne zâmbi cu curaj. Încet, cu fiecare cuvânt, se linişti. Începu să povestească înflăcărat, renunţând la ajutorul hârtiilor. Pe neaşteptate se aprinse şi lumina în sală. Arăta foarte palid, dar figura îi era luminoasă. Vorbea simplu şi liniştit, ca şi cum tracul şi bâlbâiala n-ar fi existat niciodată. Şi când vorbea simţeai că în viaţa lui totul e limpede, simplu şi liniştit.

În schimb pe mine pusese stăpânire o încordare neobişnuită. Inima îmi bătea mai repede. Doream să fiu prima care ia cuvântul la discuţii. M-am ridicat. Nici nu ştiu cum de-am reuşit să pronunţ cuvintele:

— De data aceasta nu e valabil proverbul: alege-ţi ţelurile după forţe, am spus, ci e valabil alt adevăr şi anume: Omul e capabil să învingă!

Am mai dezvoltat puţin acest subiect. A fost cea mai lungă cuvântare a mea – nepregătită şi fără să urmăresc unele însemnări aşa cum se vorbeşte când te afli în faţa unui public numeros. Tot timpul Aleş a fost foarte concentrat, ţinând capul plecat.

— Sunt observaţii juste, tovarăşă, spuse el încet.

Nu ştiu dacă recunoscuse glasul meu, n-am aflat şi nici n-am să aflu vreodată. Îl mai văd şi acum stând pe podium şi pregătindu-se să închidă discuţiile. Desfăcu deodată braţele ca şi cum ar fi vrut să ne cuprindă pe toţi cei din sală ca să ne arate cum a învins în el dragostea de oameni şi forţa noului. Strigă:

— Tovarăşi, trebuie să căutăm noul! El nu poartă pe frunte o etichetă specială şi uneori noul acesta e greu de recunoscut.

Odată cu conferinţele lui s-au sfârşit pentru mine şi zilele primului şi celui mai puternic farmec. Am privit lucrurile puţintel mai calm, mai cuminte. Până atunci el fusese pentru mine unul dintre acei oameni ai viitorului pe care îi trişam pentru povestirile tale, unchiule. Şi în acele prime săptămâni aproape că mă şi temeam să nu aflu ceva despre viaţa lui, ca nimic să nu păteze imaginea mea despre el. Dar acum, cu fiecare zi creşte în mine o curiozitate puternică. E căsătorit? E celibatar? Are vreo iubită? E orb din naştere sau a avut vreun accident? Şi cum s-a accidentat? N-ar putea oare să-l vindece Filatov?

Am început să trec pe la el pe la redacţie cu diferite pretexte, care de care mai neînsemnate. N-aveam decât o singură dorinţă: să devin unul dintre lectorii săi. Era locţiitorul redactorului-şef şi articolele care hotăra el că sunt necesare din punct de vedere ideologic îi erau citite cu glas tare. Eram obsedată de acest gând. Nu doream decât să mi se fixeze anumite ore în

timpul cărora să şed lângă el ca să-i citesc. Ştiam că are lectori destui. Şi-i alegea singur, refuzând ajutorul colegilor de redacţie. Şi cu cât nădejdea mea era mai mică, cu atât îmi creştea dorinţa.

Cred că în redacţie începuseră să mă ia la ochi. Numai o dată am rămas singură cu el. Întotdeauna în spatele meu se găseau câţiva tovarăşi. La o masă mică, aşezată într-un colţ al biroului său, şedea un bărbat înalt, cu un gât lung. Nu lua parte niciodată la discuţiile noastre. De câte ori apăream eu, îl găseam scufundat în munca lui. Aveam impresia că toată râvna lui e o prefăcătorie şi că sarcina lui de căpetenie era să urmărească ce se întâmplă în jurul lui Aleş, să aibă grijă de el. A trecut o săptămână întreagă şi nimic deosebit nu se întâmplase pentru ca nădejdea mea, de-abia înmugurită, să prindă aripi.

Pe vremea, aceea, seara, citeam culegerea de povestiri de Gorki intitulată: „Prin Rusia” [9]*. În ea se găsea o poveste uimitoare: „Pocitanii”. Mi-a zdrobit inima, îmi venea să strig de durere. Am plâns toată noaptea gândindu-mă la câlţuitoarea Maşka, care se bălăcea prin noroaie, şi la băieţelul ei, infirmul Leonka, care se juca cu cutiuţele în care ascundea muşte, gândaci negri şi păianjeni.*

A doua zi umblam ca bolnavă. Nu puteam să-mi vin în fire şi totul îmi cădea din mâini. Către ora zece mi-am dat seama că nu mai pot rezista. M-am ridicat, n-am spus nimănui nimic şi am plecat de la institut direct la redacţie. Pe drum, la un moment dat, am înlemnit de groază gândindu-mă ce se va întâmpla dacă n-am să-l găsesc sau ce se va întâmpla dacă dimpotrivă am să-l găsesc. Când am intrat în biroul lui aveam senzaţia de febră.

Aleş de astă dată era singur. M-am aşezat liniştită, am deschis cartea care mă impresionase atât de mult şi am început să-i citesc fără să mă uit spre el.

Nu ştiu ce făcea şi nici dacă-l interesa lectura sau dacă era uimit de purtarea mea. Dar eu citeam, citeam înainte, deşi ridurile mi se destrămau înaintea ochilor. Şi am citit până la capăt. Mi se umpluseră ochii de lacrimi. Dar nu erau lacrimi de jale sau de milă, ci lacrimi de uşurare. Mă simţeam ca şi când aş fi trecut greutatea înspăimântătoare din sufletul meu pe umerii lui. Abia după aceea m-a cuprins ruşinea. Dar el venise lângă mine, îmi luase amândouă mâinile şi mi le strângea:

— Îţi mulţumesc, tovarăşă!

— Eu, eu... mă bâlbâiam. Eu ar trebui...

— Ai un suflet minunat, fetiţa mea! Acum îmi dau seama de ce ai venit. Şi îţi spun cinstit că povestirea asta nu mi-a citit-o încă nimeni. Cum e posibil

---

[9] Vezi M. Gorki, „Opere”, vol. XI (n. red.)

că până astăzi n-am cunoscut-o? Să trăiesc şi să n-o ştiu! Parcă mi s-ar fi umplut un gol.

Nu puteam pronunţa niciun cuvânt.

— Şi care îţi este numele cel mic?

— Liba.

— Libuşca, spuse el moale, de acum înainte numai tu îmi vei citi din Gorki. Îmi place glasul tău.

Am stabilit o oră precisă pentru lectură, apoi a intrat tovarăşul acela cu gâtul lung şi eu am plecat. Mi se întâmplase pentru prima oară în viaţă ca visul pe care mi-l făurisem singură să întreacă realitatea.

A venit, în sfârşit, şi acea după-amiază de sâmbătă când am intrat în redacţie pentru prima oară ca lectoră recunoscută. Mă aştepta, bărbierit şi tuns proaspăt, şi mi-a ieşit înainte cu pasul lui greoi. I-am citit povestirea: „Cum s-a născut un om”[10]. Cu siguranţă că şi tu o ştii, unchiule! A ascultat-o ca un copil şi aproape că nu respira, atât de concentrat era. Uneori îl podideau lacrimile de emoţie şi mă ruga să-i repet un pasaj sau altul.

Deodată, când glasul începu să-mi tremure, el se ridică brusc. M-am ridicat şi eu. A venit spre mine şi m-a luat de umeri. Mi-am aşezat capul pe pieptul lui şi atunci m-a mângâiat pe păr. Nu mă gândeam deloc că poate e prea mult pentru prima dată. Aveam sentimentul că altfel nici nu putea să se întâmple şi a trebuit să mă stăpânesc grozav ca să nu izbucnesc în plâns.

Ne-am aşezat din nou pe locurile noastre şi eu i-am citit mai departe povestirea aceea a lui Gorki. Şi, în acest timp, ne ţineam de mână. În uşă apăru deodată omul acela cu gâtul lung. Era oare prietenul lui cel mai apropiat, confidentul, paznicul sau elevul lui?

Intră grăbit şi se duse spre colţul camerei, aşezându-se la măsuţa lui. Mi s-a părut că Aleş l-a recunoscut deîndată, după mers, fiindcă nu i-a acordat nicio atenţie. Am sfârşit de citit cu acelaşi glas şi totuşi altfel. Farmecul se risipise şi aşa, deodată, mi-a trecut prin cap gândul că nu procedasem corect şi că, probabil, omul acela care ne păzea avea dreptate.

Dar la plecare, Aleş m-a invitat, tot atât de firesc şi de binevoitor, să vin din nou. Şi era de faţă şi omul acela care auzea totul. Ne-am înţeles când trebuie să vin. Şi aşa se întâmpla că de câte ori intram la Aleş, confidentul lui fie că era la locul său, fie că venea puţin mai târziu, dar sosea totdeauna la timpul potrivit.

De câtva timp Aleş a plecat acasă la familia lui, undeva în Polabia. Nu ştiu de ce a plecat. De atunci însă nu am linişte. Încerc să-mi procur tot ce a apărut de Nikolae Ostrovski. Şi acest scriitor a fost orb.

---

[10] Vezi M. Gorki, „Opere”, vol. XI (n. red.)

Într-o carte de amintiri despre Ostrovski se află o menţiune referitoare la prietena lui şi un extras dintr-o scrisoare a ei. Scrie acolo că în momentul în care l-a pierdut pe Kolea al ei, totul şi-a pierdut sensul pentru ea. Până atunci însă putuse să stea ore întregi să-i citească sau să-l asculte şi să discute cu el despre politică şi artă, despre cărţi şi tablouri. Şi nu obosea niciodată. Aş dori ca Aleş să aibă aceeaşi energie şi forţă morală ca şi acest scriitor. Şi mai ales doresc ca legătura mea cu Aleş să fie asemănătoare.

Dar de ce îţi destăinuiesc ţie toate aceste lucruri? Doream ca prin scrisoarea aceasta să-ţi prezint un om nou, dar iată că mă amestec şi pe mine în ea! Asta din prea mult zel, ca să-ţi povestesc tot, să nu las nimic la o parte, ca să-l vezi întreg aşa cum îl văd eu. Mi se pare, unchiule, că ţi-am spus o mulţime de lucruri inutile şi că principalul l-am lăsat la o parte. Aleş are atâtea calităţi. Am aflat lucrul acesta de la altcineva. Merită denumirea de om al viitorului. Dacă îl vei alege pe el, atunci am să-ţi povestesc totul.

Uite, cât de mult am scris! Nici mamei nu i-aş fi spus totul. Dar prin scrisoarea mea voiam să-ţi furnizez material pentru cunoaşterea unui om nou.

Liba."

27 NOIEMBRIE

Liba a lovit în planurile mele ca un trăsnet într-un raft cu cărţi. Poftim, un erou orb! Poate că n-ar fi rău! Interesul meu pentru nava cosmică, cu Petia şi cu Dominik Erban, a început deodată să pălească. În locul ei a apărut un om orb. Îmi fac notiţe. În primul rând trebuie să vorbesc cu Liba. Scrie că Aleş al ei mai are şi alte calităţi care fac din el un om al pământului făgăduinţei.

30 NOIEMBRIE

Liba n-a mai venit pe la noi, parcă s-ar ruşina de mărturisirea ce mi-a făcut-o. În locul ei a venit însă o altă scrisoare:

„Dragă unchiule,

Trebuie să şterg din amintirea mea pe omul acela! M-a dezamăgit îngrozitor! Am terminat cu el brusc şi definitiv. Nu-mi pare rău de nimic. Dar tu, unchiule, poate că-l mai poţi folosi! Îţi descriu mai departe totul, păstrând până şi ordinea în care s-au succedat întâmplările.

Întrebând la redacţie, am aflat că se întorsese. I-am telefonat imediat şi el, arându-se binedispus, m-a poftit pentru ora cinci după-amiază. Când am intrat în birou, m-am bucurat că scaunul din colţ era gol. Aleş era atât de drăguţ cum nu fusese niciodată. Poate că răcise pe drum, în tren, fiindcă tuşea un pic. Vorbea fără rost, adică bătea câmpii. Ba mă lua de mâini, ba se ducea spre dulap, ba se întorcea şi iarăşi îmi povestea cât de frumoase sunt

nopţile la ei în Polabia, când foşneşte vântul în ierburile necosite. Apoi, după ce m-a rugat, i-am citit scrisorile primite de la prietenii săi pe care de ani de zile nu i le citise nimeni. Şi iarăşi ne-am aşezat alături ţinându-ne de mână. Şi ne simţeam bine, n-aveam nevoie de cuvinte pentru a ne exprima sentimentele. Orice cuvânt n-ar fi făcut decât să strice această bucurie adâncă pe care o trăim.

Şi, pe neaşteptate, el deschise un dulap, pipăi pe raft şi îmi puse în faţă o bucată de slănină, înfăşurată într-o hârtie. Scoase din buzunar un briceag şi tăie câteva felii subţiri care mai păstrau un strat gros de boia de ardei. Îmi oferi să gust şi apoi mâncă şi el. Eu am luat o feliuţă şi apoi încă una. De undeva din buzunar pescui şi o bucată de pâine şi o împărţi frăţeşte cu mine. Pe urmă împachetă cu grijă slănina şi o puse la loc în dulap.

Şedeam foarte aproape unul de altul când, deodată, intră în cameră o fată necunoscută, purtând o sacoşă în mână. Aruncă o privire pe masă, unde rămăseseră urme de la ospăţul nostru – câteva firimituri şi o bucată de hârtie de împachetat unsă cu grăsime.

Se duse drept la dulap şi îl deschise. Aleş agăţase haina mea peste paltonul lui şi ea văzând-o rămase o clipă nedumerită. Apoi se ridică pe vârfurile picioarelor (era cam mărunţică), luă din raftul de sus slănina şi o îndesă repede în sacoşa ei.

— Să încălzesc raţa pentru cină sau să fac o omletă cu slănină? întrebă ea cu un glas hotărât.

Aleş se gândi o clipă.

— Mai bine răţuşca! spuse el cu atâta lăcomie, încât se vedea cât cântărise în sinea lui ambele posibilităţi până să aleagă.

Fata se purta ca şi când nu m-ar fi văzut. Curăţi toate resturile ce mai rămăseseră în dulap. Pentru statura ei mică avea gesturi destul de energice. Când a plecat însă, am observat pe obrajii ei o expresie de suferinţă. În clipa aceea chipul frumos i se urâţi. Mă impresiona însă prin colţurile gurii care într-adevăr aveau o expresie dureroasă.

— Cine e? am întrebat cu glasul sugrumat. Cineva de la dumneata din Polabia?

— Da' de unde! Asta e Anicica, fata din redacţie! răspunse el cu un ton firesc şi indiferent.

Mi se părea că Aleş s-a prăbuşit în faţa ochilor mei sau şi mai rău. Am aşteptat să înceapă să-mi dea vreo explicaţie, dar el nici nu se gândea. Eu nu eram în stare să-i pun alte întrebări. Nici nu ştiu cum am izbutit să citesc până la sfârşit una din scrisorile acelea primite de la prietenii săi. Parcă aveam un glas străin. El însă se purta ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Când a venit timpul să ne despărţim căută să mă mai reţină cu drăgălăşenie.

Zicea că nu trebuie să mă grăbesc, dar tot ce-mi spunea avea acum o altă rezonanță.

Se învârtea ca un urs neîndemânatic între dulap și mine. Dar părea cu desăvârșire liniștit, ca și cum chestiunea aceea cu Anicica nu-l privea, ca și cum întunericul din ochii lui purta toată vina.

De fapt, cu ce se făcuse el vinovat? Îmi promisese oare ceva? Mergând încet și singură pe stradă, m-am gândit că eu însămi procedasem nechibzuit. Mă simțeam rău, întocmai ca atunci când după o operație încetează efectul injecțiilor. Eram cuprinsă de o liniște apatică și simțeam că a venit sfârșitul. Numai că era peste puterile mele să mă împac cu acest gând.

Și totuși, unchiule, s-a sfârșit! Nu știu de ce îți mărturisesc ție toate astea. Reține doar ceea ce te interesează. Nu spun că l-am căutat anume pentru tine, aș minți. Și cu toate astea, deși m-a îndurerat atâta, cred că dacă ar fi fost destinat de tine să trăiască în viitor, ar fi putut... De altfel, cu ce drept îl judec eu?

Liba."

3 DECEMBRIE

— Hai spune, am rugat-o eu pe Liba. Amintește-ți tot ce știi despre el! Nu-ți cer să-mi povestești, ci mai degrabă să-mi zugrăvești unele particularități ale sale. Natural, numai acelea care îl înfrumusețează.

Liba reflectă.

— Are atâtea trăsături pozitive, și totuși părțile lui negative mi se par uneori mai puternice. Dacă nu-ți convine ceea ce-ți povestesc, întrerupe-mă și eu îmi voi aminti de alte lucruri.

— Hai, amintește-ți!

— E nespus de răbdător pentru un redactor. Oricine ar fi autorul unui articol, își face timp să i-l citească imediat. Și chiar dacă e un autor cunoscut îi spune părerea, cinstit și pe față. Îi sfătuiește și îi încurajează pe începători! Caută în fiecare o scânteie de talent și chiar și pe cei mai slabi încearcă să-i înflăcăreze.

— Altceva.

— Luptă împotriva vorbăriei, în discuții caută să atingă miezul problemei și totdeauna își formulează ideea limpede și pe înțelesul tuturor.

— Bine, mai departe!

— Când aude că i se bârfește vreun coleg îl apără, îi scuză în fața altora defectele. Dar între patru ochi nu-l iartă.

— Admirabil! Continuă! Cum se poartă în afara redacției?

— Nu-i pasă deloc ce crede cutare sau cutare persoană despre el. Uneori se poartă ca un copil. Păşeşte cu siguranţă şi umblă fără însoţitor pipăind drumul.

— Interesant, dar de calităţile astea nu am nevoie.

— Conduce un cerc muncitoresc care poartă numele lui Fucik. Cunoaşte pe dinafară aproape toate cărţile acestuia şi repetă din ele pasaje întregi. Nu-i plac însă oamenii care îşi manifestă admiraţia faţă de forţa şi curajul său. Aceştia îi amintesc prin ce se deosebeşte el de ei. Iubeşte pe toţi oamenii care se poartă cu el ca şi când n-ar fi orb. Îi place să danseze. Despre activitatea lui de înotător vorbeşte numai în treacăt. Iarna îi place să patineze.

— Asta ar fi ceva...

— Îşi schimbă des lectorii alegându-şi mereu alţii noi. Îi recunoaşte pe oamenii care fac această muncă din plăcere, fiindcă au inimă bună, şi pe cei care îşi iau această sarcină din anumite motive personale.

— Încă nu e ceea ce vreau eu.

— Într-o sâmbătă, după terminarea programului, când pleca din redacţie spre casă, a întâlnit pe sală femeile de serviciu adunate pentru curăţenie şi le-a ajutat să frece scândurile. Astfel şi-a câştigat simpatia lor. Mereu îi înfundă buzunarele cu dulciuri, fără ca el să observe.

— Liba, exagerezi.

— Odată, în timpul unui concediu, prietenii îl consideraseră dispărut. L-au găsit la Berounka, unde făcea pe podarul. De atunci a apărut şi legenda despre podarul orb.

— Libuşca, pune mâna pe inimă.

— Cânta frumos la pian. Ar fi putut să devină un virtuos, însă n-a vrut. În felul acesta legătura lui cu oamenii ar fi fost de la distanţă, şi el dorea tocmai un contact direct cu ei. Nu-i plac aplauzele, ele îi amintesc de trufia omenească.

— Continuă, asta este ceea ce îmi trebuie!

— Acolo unde e veselie, se simte bine. El însuşi încearcă să provoace veselia. Când râd, spune el, proştilor li se iartă prostia, iar celor mândri mândria. Se spune că în râs toţi sunt egali ca şi în cântec.

— Bine, Liba!

— Improvizează la pian. A spus că dacă ar vedea Soarele, ar scrie despre el o simfonie cum n-a mai auzit lumea.

— Şi asta mi-o notez. Mai ştii ceva?

Liba tăcu. Luminile din ochi îi păliră.

— Toate astea nu-ţi sunt de ajuns?

Se purta ca şi cum ar mai fi ştiut multe, dar eu ghicisem că ceea ce-mi spusese era tot ce ştia. Pe neaşteptate spuse:

— Unchiule, să-ţi mai spun o noutate!

— Spune!

— Ştii că Joza s-a cuminţit? Şi-a găsit de lucru ca salariat permanent!

Am sărit surprins.

— Asta înseamnă că între voi neînţelegerile s-au sfârşit?

Liba strâmbă din nas:

— Să nu-l deochem.

Şi începu să vorbească despre inima lui bună pe care e în stare să şi-o dăruiască îndată oricui.

— Ştie că-mi plac florile. De mi-ar cumpăra o floricică, îmi zic eu. Dar el îmi aduce buchete întregi sau flori cu ghivece cu tot.

— Vezi ce fel de om sunt, spusei eu plesnindu-mă cu palma peste frunte. Am uitat cu desăvârşire de această realitate a lui Frania al meu! Şi totuşi numai despre asta s-ar fi putut scrie o povestire întreagă!

— Despre risipa oamenilor din viitor? se miră Libuşca.

— Despre generozitatea lor. Nu va mai exista risipă, dacă toţi oamenii vor fi generoşi!

— Înţeleg! Vrei să spui că vor fi de toate din belşug? În cazul acesta darurile îşi vor pierde semnificaţia. Cum să mă mai bucure un dar când pot avea tot ce-mi doreşte inima?

— Mai mult decât astăzi! Va veni timpul, spune Gorki, când oamenii se vor bucura unul de altul, când vor radia lumină ca stelele. Pe Pământ vor umbla oameni liberi, cu inimi deschise. Sufletele lor vor fi purificate şi pline de îngăduinţă. Viaţa va deveni pentru toţi fericită pentru că totul va fi pus în slujba omului... Cam aşa spune Gorki! Eu adaug doar atât: nu vor mai exista lucruri care să nu poată fi dăruite de unul altuia pentru a-i face o bucurie. Va fi epoca darurilor.

— Şi eu îţi spun că darurile nu vor mai avea preţ.

— Nici chiar atunci când un om dăruieşte altuia un lucru pe care acesta şi l-a dorit mai mult decât orice? Chiar dacă va fi puţin, preţul lui va fi preţul dragostei şi al bucuriei izvorâte din dragoste.

— Ah, unchiule, acum înţeleg! Aşază-te şi scrie o asemenea poveste despre generozitate şi despre daruri.

— Aleş ăsta e orb din naştere?

— Nu. Şi-a pierdut vederea într-un lagăr de concentrare. Dar de ce întrebi?

— Am nevoie de un orb din naştere. În povestirea mea se va naşte un copil orb. Stai, vreau să notez ceva!

— Aha, a sosit muza, atunci eu plec.

— Dar tu eşti sora ei, Libuşca!

16 DECEMBRIE

Aseară a năvălit la mine în birou cu o „idee extraordinară”.

— Unchiule, scrie despre cărucioare!

— Ce fel de cărucioare? strigai eu uimit.

— Cărucioare de copii.

Începu pe nerăsuflate să-mi spună cum vor arăta cărucioarele de copii peste o sută de ani. Am lăsat-o să povestească şi m-am distrat pe socoteala imaginaţiei ei pur feminine.

După ea fiecare cărucior va fi unic, creat printr-o colaborare dintre constructor şi artist. Copilul va trăi în el mult mai comod decât la sânul mamei sale. Temperatura prescrisă, aer condiţionat, un soare mai mic dacă cel mare e ascuns sub nori, un automat pentru schimbarea scutecelor, toate acestea, spunea Liba, vor împiedica pe copii să plângă şi le va asigura un somn adânc. Moştenitorii viitoarei lumi nu vor mai avea nimic de suferit.

— Ascultă, Liuba, i-am spus eu privind-o cercetător în ochi. Ai de gând să te măriţi?

Mi s-a părut că s-a îmbujorat.

— Şi dacă ar fi aşa?... zise ea scuturându-şi capul. Oare nu sunt majoră? Dar ce i-a venit? Cum de ţi-a trecut prin minte o asemenea idee?

Am râs.

— Din întâmplare, Libuşca! Din simplă întâmplare!

Şi acum refac totul. Scriu un alt început în care preamăresc generozitatea oamenilor viitori şi cărucioarele de copii. Dar în privinţa acelor vehicule descrise de Liba sunt în mare încurcătură. La început ideea mi s-a părut nebunească şi totuşi n-am alungat-o. Numai că nu ştiu dacă n-a fost totuşi o clipă de slăbiciune când am cedat glasului unei sirene!

DE LA LEAGĂN LA SIMFONIE

Orbitoare în razele soarelui de vară, aleea de cărucioare se întindea de-a lungul lacului. Este cea de-a doua alee de statui şi de grupuri statuare cu aspecte din viaţa pruncilor. Statuile vorbesc în limbajul lor despre primii paşi, despre întinderea mânuţelor în întâmpinarea mamei, despre ritualul hrănirii, despre strâmbarea buzişoarelor când micuţii se pornesc pe plâns. Statuile sunt înconjurate cu tufe de dalii înflorite.

Pe aici se plimbă mamele cu pruncii lor. Femeile arată atât de proaspete şi tinere. Ai zice că sunt surioarele acestor prunci, surioare mai mari cărora li s-a îngăduit să-şi plimbe frăţiorii.

Unele merg vesele, cu pasul uşor ca şi când le-ar veni să danseze. Altele sunt demne, căci nu există mândrie mai mare pentru o mamă decât să aibă un cărucior în care să doarmă un pui de om a cărui viaţă a început ca o minune.

— Nu te-am mai văzut pe aici, spuse o mamă roşcovană, care plimba trei gemeni într-un cărucior larg, unei tinere cu părul brun care avea un cărucior cu un singur copil. Eu sunt Hana.

— Pe mine mă cheamă Lenka! se recomandă bruneta. Vin aici abia pentru a treia oară, spuse ea, dar îţi şi cunosc căruciorul. Cine nu-l cunoaşte! Ieri când am trecut pe lângă dumneata m-am uitat în el, dar n-am văzut nimic.

— Păi să ţi-i prezint!

Hana înclină spre pământ partea din faţă a căruciorului şi spatele acestuia se ridică. Copiii din fundul lui stăteau acum culcaţi într-un plan oblic.

— Asta e Hanicica. Cea din mijloc se numeşte Jana şi cea de-a treia e Anicica.

— Şi după ce le recunoşti? se mira Lenka. Eu nu reuşesc să le deosebesc.

— Le recunosc şi pe întuneric! Nu seamănă deloc una cu alta! Numai ochii le sunt la toate albaştri.

— Ca şi ai dumitale.

— În familia noastră toţi au ochi albaştri, spuse râzând roşcovana. Aş vrea să dăruiesc familiei şi o altă culoare, dar nu sunt în stare.

— Nu-i târziu! o consolă Lenka. Parcă văd că o să ai şi o fată cu ochi negri. Să-ţi dau adresa doctorului Magner. Cheamă-l, o sfătui Lenka. Face experienţe cu pigmenţi. Mamele îngrijite de el dau noilor născuţi culoarea ochilor şi a părului pe care o doresc ele.

— Îl cunosc, zâmbi Hana. Anul trecut am fost cu soţul meu la Eupatoria. Clima de acolo face minuni. Poate de aceea am şi născut trei deodată, râse ea cu glasul ca un clopoţel.

— Şi cu munca cum merge? întrebă Lenka iarăşi, fiindcă era politicos să întrebi despre muncă.

— Lucrez la uzinele „Galata” – două ore pe zi. Sunt ajutor de grădinar în seră. Am în grijă palmierii şi florile din hol, şi aşez vazele şi ghivecele pe unde se poate. Acolo toţi mă tachinează şi-mi spun „doamna vază”, însă eu râd!

— Dar soţul dumitale?

— A, el e sportiv, boxer! Dar dumneata cu ce te ocupi?

— Mulţumesc, nu pot să mă plâng. Am de lucru până peste cap! Dimineţile sunt administratoarea terenurilor de tenis de la Lunca Trandafirie, iar după-amiezile urmez seminarul de biologie. De două ori pe săptămână mi-am planificat însă această plimbare cu micuţul meu. Ia priveşte-l!

Un cărucior electric se apropia sunând din claxon. De departe strălucea alb ca zăpada fără nicio pată. În spatele auto-căruciorului şedea comod o mamă cu înfăţişare de sportivă. Forma pretenţioasă de săgeată a căruciorului, care amintea de o rachetă, era o combinaţie puţin cam îndrăzneaţă pentru un cuibuşor de copil.

Încă un acord de claxon şi căruciorul se opri chiar în faţa noilor prietene. Amândouă îl priveau cu uimire.

— Ce grozav e! strigă Lenka cu o falsă înflăcărare.

— Dumneata l-ai imaginat, draga mea? întrebă Hana căutând în sinea ei argumentele care ar putea să scuze o asemenea idee trăsnită.

— Original Riviera! spuse necunoscuta mirându-se că ele încă nu ştiu. Mă duc acolo în fiecare iarnă cu soţul meu. Se trăieşte nespus de bine!

Şi începu să ciripească despre actriţele de cinema, despre virtuoşii tenori şi dirijori care strălucesc acolo pe cerul sezonului balnear.

Amândouă prietenele dădeau tăcute din cap. În clipa aceea se aprinse o luminiţă roşie în curiosul cărucior. Era semnalul că s-a sculat copilul. În acelaşi timp se auzi un joc de clopoţei. Perdelele se traseră singure în lături şi doamna Hana privi înăuntru. În semiobscuritatea căruciorului apăru, dintre pernele cu dantelă, un căpuşor, ca o lună plină, roşie, cu năsucul rotund ca o bilă. Doi pumnişori se agitau în faţa jocului de lumini colorate.

Proprietara căruciorului ridică capacul printr-o simplă apăsare de buton, expunându-şi comoara uimirii celorlalte două mame. Prietenele îşi manifestară admiraţia faţă de micuţ şi aşteptau acum ca şi moştenitorilor lor să li se acorde oarecare atenţie. Dar această mamă nu vedea mai departe de marginea propriului ei cărucior.

— Mi-aduc aminte, începu ca să povestească, că anul trecut în toamnă, când am ajuns la Nissa, tocmai avea loc un concurs pentru cel mai frumos

cărucior. E timpul să se organizeze şi aici la noi ceva de genul ăsta. Să fie premiat cel mai frumos şi cel mai comod cărucior, care să întrunească şi frumuseţea şi confortul pentru copil...

— Desigur, are dreptate! De ce să mai amânăm? spuse râzând doamna Hana prietenei sale Lenka. Votăm acum, pe loc! Eu propun premiul întâi acestei nemaiîntâlnite creaţii! Şi arătă cu degetul spre căruciorul luxos.

— Şi eu votez tot pentru el! Propun să-i fie acordat premiul întâi! strigă zâmbind Lenka, pentru a-i face o bucurie noii sale cunoştinţe.

Copilaşul însă începu să scâncească. Nu-i ajutau nici clopoţeii, nici luminile. Nu-i era nici foame, nici sete, ci dorea altceva, ceva ce numai mama lui putea ghici.

Vrând-nevrând, ea trebui să coboare de pe scaunul aflat la spatele căruciorului. În timp ce scutecele se schimbau automat, celelalte două mame o părăsiră repede. O porniră spre creşă. Cupola trandafirie a frumoasei construcţii scânteia la capătul aleii ca luceafărul de seară.

— Prostia omenească n-a murit încă! se plânse Hana cu gândul la necunoscută. Iar Lenka adăugă:

— Există un sanatoriu în care se pot lecui toate bolile, şi mândria, şi egoismul, şi minciuna, şi lenea, dar prostia... cred că se vindecă greu...

Se traseră puţin într-o parte; pe drumul din faţa lor se apropia un cărucior vestit în anul acela, purta în el cinci gemeni, cinci muguri adormiţi, îmbrăcaţi în bleu şi roz. În spatele căruciorului se afla mama cu „Ordinul de diamant al maternităţii” pe piept. Îşi mâna căruciorul uriaş ca pe un altar aşezat pe roate. Celelalte mame se opreau în faţa ei şi îşi fluturau batistele în semn de salut. Toate o întâmpinau cu simpatie şi admiraţie.

Când cele două mame ajunseră în dreptul porţii frumosului palat, Hana se opri brusc şi arată spre o fereastră deschisă a creşei, prin care fluturau în afară perdelele de muselină cu care se juca vântul.

Fereastra era oarecum acoperită de bolta ciorchinilor violeţi de glicine. Dar ceea ce atrăsese atenţia Hanei era o tânără femeie îmbrăcată în negru, care privea lacomă ori de câte ori vântul ridica colţul perdelei fluturânde. Când perdeaua cădea, femeia se aşeza, parcă alunecând, pe o bancă.

— Ciudat, spuse Hana. O văd de mai multe zile. Totdeauna o găsesc aici privind înăuntru sau aşezându-se. Arată atât de trist.

— Pesemne că i s-a întâmplat ceva. Poate că i-o fi murit copilul.

— Cred ca n-o fi chiar aşa. Hai să mergem la ea! spuse Hana. Aş vrea să o consolez, dacă mi-o sta în putinţă.

Când s-au apropiat de ea, tivul de jos al uneia dintre perdele tocmai se ridică în vânt şi femeia, înălţată pe vârfuri, privea înăuntru. Când auzi paşi în spatele ei, se întoarse, speriată.

— Căutaţi pe cineva aici? îi zâmbi Hana binevoitor. Sau poate vreţi să chemaţi pe cineva?! Eu tocmai mă duc într-acolo.

— Nu, mulţumesc, nu caut pe nimeni! răspunse necunoscuta. Mă uit şi eu aşa...

Avea un chip bronzat, energic, pe care nu se vedea nici urmă de tristeţe. Poate că jalea stătea ascunsă undeva în adâncul privirii ei care era atât de severă; poate că de aceea nu se simţea câtuşi de puţin obligată să răspundă zâmbetului amabil al Hanei.

Parul negru îi era în neorânduială, ceea ce făcea să pară mult mai bătrână. Nu-i stătea bine aşa. Dar se vedea că nu-i pasă cum arată. Şi indiferenţa aceasta era poate singurul lucru care dovedea o oarecare deprimare.

— De ce nu mergi înăuntru? întrebă Hana. Hai cu noi!

— Eu... Nu pot! spuse necunoscuta.

— De ce nu poţi? Toate mamele au dreptul!

— Eu nu sunt mamă.

Hana se sperie de prostia pe care o spusese. Se temu să n-o fi jignit cumva pe această necunoscută.

— Am vrut să vă spun ca acolo se pot duce toate femeile. Orice femeie va deveni mamă dacă nu este încă.

— În afară de mine. Eu nu sunt şi nici nu voi deveni.

„I-am spus numai prostii”, gândi Hana, după ce-i trecu prima surpriză. Ştia că se făcuse vinovată din cauza curiozităţii ei zeloase. Prietena ei o privea şi ea cu reproş. Dar necunoscuta nu părea să fie în încurcătură.

— Eu n-am copii şi nu voi avea niciodată, continuă ca, ca şi cum s-ar fi amuzat pe seama soartei ei triste.

— Şi de ce să nu ai? începu din nou Hana cu naivitate. Ea nu cunoştea niciun caz în care o femeie să nu poată deveni mamă, dacă doreşte.

— Întreabă pietrele de ce nu au. Eu sunt întocmai ca o piatră.

— Am să-ţi dau un sfat, draga mea, se amestecă în vorbă şi Lenka. Îi plăcea grozav să dea sfaturi oamenilor şi acum nu putea să piardă un asemenea prilej. Există un sanatoriu în Krconosi, spuse ea, unde şi pietrele nasc! E vorba de institutul doctorului Ciulkov.

— Mulţumesc de sfat, dar pentru mine nu mai există vreo posibilitate de ajutor.

Şi în timp ce vorbea privirea ei era atrasă de căruciorul larg al Hanei. Mereu se uita spre el, apoi îşi întorcea privirea ca şi cum i-ar fi fost teamă de ceva. Doamna Hana înţelese că necunoscuta ar vrea să-i vadă fetiţele. Apropie căruciorul şi o lăsă să privească înăuntru. Ea nu văzu privirea plină de reproş a prietenei sale, privire care voia să spună că nu procedează bine aşa.

— Trei! strigă necunoscuta. Trei deodată! În glasul ei era entuziasm şi invidie, uimire şi durere.

Îşi înfrânse însă repede tulburarea şi spuse liniştit:

— Ce fericire!

Hana îşi dădu seama brusc de cumplita nedreptate a soartei. Privea căruciorul copiilor săi plini de sănătate şi alături de el vedea pe această femeie care nu are şi nu va avea niciodată copii. Inima i se strânse de milă. Şi deodată îi trecu prin minte un gând:

— Ştii ce, draga mea? Alegeţi o frunză din acest trifoi!

Femeia se uită la ea fără să înţeleagă.

— De ce faci astfel de glume?

— Dar eu nu glumesc.

— Cum? Ai putea?...

— Alege! îi oferi Hana cu insistenţă. Alege cât timp sunt hotărâtă... Şi deodată se îmbujoră: Poate că dumneata socoteşti că nu sunt destul de frumoase sau nu-ţi plac ochii albaştri?

Acum nu mai putea fi nicio îndoială.

— Dă-mi-o pe oricare, spuse ea simplu, şi îi voi fi o mamă bună.

— Asta e Hanicica, asta e Janicica şi asta Anicica, le arătă Hana cu degetul.

— Şi totuşi... Necunoscuta ezită iarăşi. Dacă...

— Alege odată! strigă Hana cu vocea aproape aspră. Hai, că nu mă uit. Eu însămi n-aş putea să ţi-o aleg. Fiecare dintre ele e a mea!

Femeia se aruncă asupra căruciorului şi mâinile pe care le întinsese după cel mai apropiat copil începură să-i tremure. Şi iarăşi se opri.

— Nu mă uit! Repede! strigă, cu o voce înăbuşită, mama celor trei gemene. Alege odată!

Părea că glasul ei ascunde o mare durere. Lenka intui starea ei sufletească, se oprise şi o strânse cu tărie în braţe. Necunoscuta însă nu vedea şi nu auzea nimic. O luă pe cea mai apropiată dintre copile. O ridică, o sărută din zbor, aşa cum poţi săruta numai un copil care doarme. Era în gestul ei atâta siguranţă, încât părea că-l face în fiecare zi. Ca şi cum s-ar fi speriat că darnica şi generoasa mamă s-ar putea răzgândi în ultima clipă, o luă la fugă cu prada în braţe. Dar Hana o ajunse din câţiva paşi, îi smulse copilul din braţe şi îl strânse tare la piept.

Necunoscuta păli, lăsă capul în jos fără să scoată o vorbă şi se supuse.

Lenka, care până acum privise cu un surâs amabil, se depărtă mâniată de prietena ei. Pentru a se stăpâni îşi plecă ochii privind în semiîntunericul plăcut al căruciorului unde se găsea copilaşul ei. După o clipă însă Hana întinse necunoscutei copilul şi i-l predă ca pe un lucru sfânt.

— Trebuia totuşi să-mi iau şi eu rămas bun de la ea. O cheamă ca şi pe mine. Ai luat-o tocmai pe Hanicica. Spune-i aşa, dacă-ţi place numele. Şi mâine ne vom întâlni din nou pe această alee...

— Îţi promit sigur că vin, tot atât de sigur cum mă numesc Bedrişka!

Noua mamă fugi acasă cu comoara ei. La picioarele statuii de marmură a maternităţii Lenka o îmbrăţişă şi o sărută pe Hana.

— Dragă, bună, generoasă! Care alta ar fi putut s-o facă! Şi eu, proasta, eram gata să cred...

În creşă toată lumea aflase despre nemaiîntâlnita întâmplare. Infirmierele, doctorii şi mamele o înconjurară pe darnica Hana şi o îmbrăţişară pe ea şi pe cei doi prunci care îi mai rămaseră în cărucior.

A doua zi la ora stabilită, Hana se uita nerăbdătoare după căruciorul care trebuia să-l poarte pe copilul ei. Desigur, acum nu mai era copilul ei, Hanicica avea o nouă mamă. Nu, Hana nu regreta fapta ei! Chiar dacă acum îşi dădea seama ca Hanicica fusese copilul ei preferat. Abia acum simţea că dintre cele trei gemene pe Hanicica... o iubise cel mai mult.

Mereu se gândeşte la ea, la gândăcelul ei cu ochi albaştri, cea mai frumoasă dintre toţi copiii de sub soare! Dar cât de mare trebuie să fi fost bucuria femeii care nu putea să aibă copii! Ce fericire pentru ea că primise un asemenea dar! Cum alerga cu fetiţa acasă!

De data aceasta ea făcuse unei femei cel mai mare dar posibil. Hana dăruia întotdeauna cu nespus de multă plăcere. Era fericită când putea să dăruiască ceva cuiva, chiar dacă acel ceva nu era decât un fleac, o prostie, o floare sau un vas mic, o cărticică de versuri care îi plăcea în mod deosebit sau o broderie pe care o cususe ea însăşi.

Bucuria celor care dăruiesc e adeseori mai mare decât a celor care primesc darul şi de multe ori e mai greu să primeşti un dar, decât să-l oferi. Era de ajuns ca să-i admire cineva ceva, să-i placă ceva, să ia în mână ceva care se afla undeva în apartamentul ei sau numai să se uite la un lucru, că acesta îi şi aparţinea. Soţul ei, maestru la box, aducea deseori acasă cupe de cristal şi alte lucruşoare minunate lucrate din materiale preţioase, trofee din turneele lui victorioase prin lume. Hana, în generozitatea ei, pusese mâna de multe ori până şi pe aceste comori ale soţului ei, folosindu-le ca daruri. Cunoscutul sportiv bănui repede unde dispăreau acele nepreţuite statuete şi cupe; el cunoştea pasiunea soţiei sale, însă iubea cu atât mai mult sufletul ei plăsmuit din cel mai preţios material decât acele lucruşoare.

— Dăruieşte din toate, îi spunea el. Din toate câte sunt adunate în jurul tău. Dăruieşte covorul, sau lustra, sau bufetul din bucătărie dacă simţi că

cineva le doreşte. Numai să-ţi facă ţie plăcere! Dar de trofee, te rog din suflet, nu te atinge căci numai eu le cunosc preţul!

Aşa i-a spus. Dăruieşte din toate, orice obiect ar fi. Şi acum o mustra conştiinţa. A dăruit-o pe Hanicica. Ce-o să zică soţul ei, Olda, când se va întoarce de la Amsterdam? El e bunătatea întruchipată, dar cu siguranţă că nu s-a gândit niciodată că ea o să dăruiască şi pe unul din propriii lor copii... Nu, nu va mai face aşa ceva! Îi va cere iertare lui Olda şi el va recunoaşte că ea s-a înduioşat, într-adevăr, peste măsură de acea femeie tristă care nu putea să aibă copii. Şi poate (e atât de uituc), poate va trece şi această faptă cu vederea, poate că nu va observa, când se va uita în pătuc, că e cu una mai puţin... şi nici nu-şi va aminti câte au fost...

Îi părea din ce în ce mai rău după Hanicica. Se uita nerăbdătoare în jur sa vadă dacă printre mamele care treceau nu e şi bruneta aceea care primise în dar pe fetiţa ei. Dar zadarnic cerceta, zadarnic se plimba cu căruciorul încoace şi încolo... Pe Hana o podidiră lacrimile.

Se aşeză mai la o parte şi lăsă să defileze în jurul ei toate mamele, toate cărucioarele. Şi totuşi mi-a făgăduit, îşi spuse ea. Poate se teme că mi-aş cere copilul înapoi? Cum se poate teme când i l-am dăruit definitiv? Oare am cerut eu vreodată ceva înapoi? Unde e Hanicica acum? Dacă plânge şi n-o aude nimeni? Dacă i-e foame? Dacă i-e frig sau prea cald? Dacă s-a dezvelit?

Hana se uita cu jale în căruciorul ei unde se făcuse acuma atâta loc. Ania şi Jana se răsfăţau acum, aveau spaţiu din belşug. Şi oare ce fel de om o fi femeia aceea căreia i-am dăruit ce aveam mai scump pe lume? Nici n-o cunosc cel puţin! Ce se întâmplă dacă am să descopăr că are un caracter care nu merită încrederea mea? Dacă a abuzat de generozitatea mea?

Hana se ruşină deodată. Cum se poate să gândesc ceva rău despre ea când nici nu o cunosc? Am dreptul să mă îndoiesc de vreun om? Oare până acum m-a dezamăgit cineva sau m-a minţit? Nu-mi amintesc! Cred în om şi dacă m-am îndoit fie şi pentru o clipă înseamnă că eu însămi sunt un om rău şi ar trebui să-mi vindec caracterul bănuitor. Şi, ca o confirmare, o zări pe neaşteptate pe femeia de ieri tocmai când ieşea cu căruciorul pe poarta deschisă a creşei.

Era, şi totuşi nu era ea! Nici n-ar fi recunoscut-o dacă Bedrişka nu i-ar fi venit în întâmpinare. Cât de puţin semăna cu cea de ieri! Întreaga ei făptură se schimbase, întinerise, obrazul i se înfrumuseţase, de asemenea pieptănătura şi veşmintele, totul era nou şi proaspăt. Ieri avea părul lins, lăsat pe umeri ca al unei dreptcredincioase de pe timpuri, iar astăzi căpşorul ei e rotund, cu părul tăiat scurt. Se putea spune că seamănă cu majoritatea mamelor. Luminoasă şi cu o bucurie aproape exagerată strânse pe Hana furtunos în braţe şi începu s-o sărute pe amândoi obrajii.

— Ce fericire mi-ai dat dumneata... şi ce durere ţi-am oferit eu... Nu pot decât să-ţi mulţumesc, să-ţi fiu recunoscătoare până la moarte. Viaţa întreagă nu-mi va ajunge ca să-ţi mulţumesc!

— N-aş dori asta. Mi-e suficientă prima dumitale mulţumire, mulţumirea de ieri. Pentru un dar de nepreţuit nu se mulţumeşte decât o singură dată! Făgăduieşte-mi că a fost pentru ultima oară! Dar vreau să-mi văd... vreau să-ţi văd micuţa.

Se desfăcu din îmbrăţişare şi se uită în cărucior.

Da, porumbiţa ei, floricica ei trandafirie, frunzuliţa ei ruptă din trifoi se afla acolo. Dar vai! Copilul era întins pe salteaua goală şi lucrată grosolan, iar sub cap avea o pernă atât de tare că forma capului nu făcea în ea nici cea mai mică adâncitură. În loc de plăpumioară avea un pled din păr de cămilă. Nu semăna cu cuibul alb şi trandafiriu pregătit pentru un pui de om, ci mai degrabă cu ceva care se asemăna cu o căsuţă de iepure.

Hana era gata să scape un ţipăt. Dar copilul dormea în ciuda acestui fapt şi somnul lui adânc şi suveran părea că pluteşte uşor şi impasibil deasupra tuturor piedicilor lumii. În loc să plângă, să se văicărească şi să-şi ceară drepturile prin strigăte, copilul dormea liniştit ca un mugur trandafiriu aruncat pe un maldăr de gunoi.

Femeia observă mâhnirea Hanei şi spuse liniştit ca şi cum i-ar fi dat o explicaţie:

— Da, am optat pentru un cărucior tare!

Desigur, Hana uitase că, pe lângă cărucioarele moi, mai existau şi cărucioare tari; uitase că există şi cealaltă tabără de mame care nu sunt de acord cu răsfăţarea micuţilor şi găsesc că e mai potrivită pentru pruncii lor o educaţie spartană.

Hana nu era de părerea lor. Le socotea pline de cruzime şi nu înţelegea cum pot păşi, cu un pas tot atât de mândru, în spatele cărucioarelor lor ascetice, lipsite de orice farmec.

Dacă ar fi bănuit măcar ce educaţie o aşteaptă pe Hanicica ei, s-ar fi răzgândit s-o mai dăruiască. Un prunc crescut într-un cărucior tare va întâlni desigur la maică-sa o poală aspră, la fel de aspre vor fi toate celelalte lucruri legate de un procedeu de educaţie atât de inuman.

— Copilul meu! strigă îngrozită întinzând mâinile după fetiţă. Numai somnul copilei o împiedică să o cuprindă în braţe şi să o ridice. A fost obişnuită cu pernuţă de puf sub cap. Are să-şi frece urechiuşa până la sânge. Ai milă! începu Hana să o roage.

— Nu te supăra, Hana! spuse Bedrişka sigură de sine şi conştientă de rezultatele procedeului ei. Dar eu am s-o educ cum cred eu! Acum e copilul meu!

„Ia te uită cum s-a schimbat peste noapte, plângăreaţa! gândi chinuită Hana. Cum s-a umplut deodată de mândrie, după ce a căpătat ce şi-a dorit.”

În clipa aceea se auzi un scâncet din căruciorul ei. La început scâncise Janecica şi îndată scânci şi Anicica, de parcă s-ar fi molipsit de la ea. Mama se aplecă deasupra lor să găsească pricina nemulţumirii şi să o înlăture. Cine ştie de ce i se păru ruşinos ca amândouă fetiţele ei atât de bine cocoloşite să înceapă sa scâncească tocmai acum în chip atât de nepotrivit. Ar fi dorit ca plânsul să se audă din căruciorul tare. Ar fi dorit ca Hanicica să-i ajute să protesteze împotriva tuturor nedreptăţilor pe care i le pregăteşte noua ei mamă. Împotriva saltelei şi a tuturor suprafeţelor tari şi colţuroase ale lumii care o apasă încă de pe acum aici în cărucior.

Dar Bedrişka, bănuind ce gândeşte Hana, se porni să-i explice:

— Şi Hanicica mai toată noaptea a plâns până s-a învăţat. Obişnuinţa e totul! Nu sunt împotriva sistemului dumitale, căci eu însămi n-am încercat până acum nimic. Dar urmăresc publicaţiile ambelor părţi. Şi una şi cealaltă îşi laudă rezultatele şi asupra ambelor veghează „Academia pentru sănătatea copilului”. Ea cercetează rezultatele ambelor sisteme. Iar statistica m-a sfătuit să înclin spre tabăra „spartanilor”.

Doamna Hana constată că fetiţele se udaseră. Ea le schimbă scutecele şi imediat încetară să plângă.

Şi Hanicica ar fi fost acum udă, oftă ea uitându-se cu dor în căruciorul străin. Le hrăneam pe toate trei odată.

Bedrişka pipăi locul de sub Hanicica şi spuse binevoitoare, ca şi cum ar fi vrut s-o consoleze pe Hana cea mare:

— E ud şi sub ea. Dar doarme atât de adânc... Dacă ar fi trează ţi-aş da-o s-o legeni.

Hana o dorea fierbinte, tremura de dorinţa să o strângă la piept şi să-şi sărute gândăcelul pe care l-a trădat.

— Nu, nu! Bine că doarme! Îmi ajunge dacă o privesc.

— Înţeleg, înţeleg, spuse Bedrişka cu pricepere şi îi întinse mâna.

— Ai s-o vezi în fiecare miercuri şi sâmbătă. Nu te teme! N-ai să-i duci dorul!

— Nu e vorba de asta, râse Hana printre lacrimi. Mai am acasă încă doi mormoloci! Şi vezi, sunt gata să plâng, sunt incorigibilă, sunt o mamă egoistă. Orice s-ar întâmpla, dintre toate fetiţele, tot pe Hanicica o voi iubi mai mult.

Când s-au despărţit, Bedrişka i-a mai spus:

— Îţi făgăduiesc să fac din ea un om frumos şi fericit!

De atunci se întâlneau de două ori pe săptămână pe promenada de pe Aleea cărucioarelor. În acest sector al oraşului timpul frumos era asigurat de către filiala din apropiere a Institutului central pentru dirijarea climei.

Uneori desigur că măsurile luate de institut nu se împlineau întocmai şi atunci oamenii începeau să glumească spunând că „adierea comandată de institut face să le zboare bărbaţilor pălăriile, iar femeilor le ridică fustele”. Şi totuşi institutul reuşea să abată multe vânturi aspre, să împrăştie negurile şi să smulgă toamnei încă o serie de zile însorite. Trăiască soarele! Trebuie stoarse din el ultimele raze pentru toţi puii din cărucioarele tari şi moi!

Hana păzea cu gelozie pe Hanicica şi o urmărea cum se obişnuieşte cu educaţia spartană. Nu se mai temea s-o ia în braţe din cărucior şi avea grijă întotdeauna să se uite dacă fetiţa nu e învineţită pe spate sau la urechiuşe. Copila zâmbea la fel de dulce ambelor mame. Le arăta că are o fire veselă. Dar nu se deosebea cu nimic de surorile ei. Hana căuta zadarnic vreo trăsătură deosebită în obrăjorul micuţei. Se gândea că poate în alt cămin, sub soarele altei îngrijiri materne, înfăţişarea ei s-ar putea schimba. Dar nu observa nicio schimbare şi asta o liniştea. Totuşi adeseori dorea să-şi ia copilul cu sine acasă, fie şi numai pentru o singură zi. Grozav dorea să le aibă iarăşi laolaltă pe toate trei, aşezate în pătuţul lor larg, şi să se drăgălească cu Hanicica, să o răsfeţe şi să-i dea ceea ce i se părea că numai o mamă adevărată poate să ofere. Într-o zi i-a dat Bedrişkăi să o ţină pe Anicica.

— Spune, draga mea, ai observa dacă cineva le-ar schimba?

— Într-adevăr, răspunse Bedrişka nebănuind nimic, sunt trei ouă vopsite la fel. Dar unul e al meu!

— Ce-ar fi s-o iei pentru o zi pe Anicica? o încercă Hana, iar eu s-o iau la mine pe Hanicica, bineînţeles numai pentru o noapte. Miercuri le schimbăm iarăşi.

Dar Bedrişka bănui intenţiile ascunse ale Hanei şi îi puse repede copilul înapoi în cărucior.

— Cred că n-ar fi bine! spuse ea. Hanicica s-a obişnuit cu mine şi cu rostul ei. Să le lăsăm în cărucioarele lor. Când vor fi mai mari şi vor umbla, am să vin mereu la dumneata cu Hanicica, iar dumneata ne vei întoarce vizita.

Toamna se apropia încet de sfârşit. Dimineţile erau pline de ceţuri care peste zi creşteau şi acopereau soarele. Intervenţiile specialiştilor şi ale cercetătorilor institutului erau zadarnice. Zadarnic lansau aparate uriaşe şi biciuiau cu ele cerul înnegurat până la înălţimea de câţiva kilometri.

Deasupra parcului bolta cerească rămânea întunecată. Zona arborilor de protecţie nu putea să mai reziste loviturilor furtunilor. Vântul amesteca

frunzele smulse ale mestecenilor cu ale teilor şi castanilor, apoi aşternea peste promenadă un covor pestriţ.

Primul ger biciuise şi veştejise daliile. Rezistau numai ultimii trandafiri de iarnă, dar în bobocii lor se ascunsese presimţirea plină de teamă că e prea târziu şi că anul acesta nu vor mai izbuti să înflorească. Marginea lacului se acoperi cu o pojghiţă de gheaţă, iar păsările de apă se mutară mai în adâncul parcului, în apele mai calde ale rezervaţiei.

Şi totuşi aleea nu se liniştise cu totul. Cum se însenina puţin, apăreau cărucioarele tari împinse de mamele îmbrăcate călduros. Îşi trimiteau una alteia zâmbete în chip de salut. Dar când începea să sufle vântul mai tare, se îndreptau repede cu cărucioarele spre creşă să se încălzească.

Uneori vremea se îndrepta, se ivea câte o zi limpede şi însorită. O asemenea zi atrăgea şi pe cele mai grijulii mame, având cele mai călduroase cărucioare. Promenada mişuna de lume şi apăreau alţi copii şi alte mame, cu totul noi.

Într-una din aceste după-amieze clare şi scânteietoare Hana şi Bedrişka se întâlniră iarăşi pe alee. Fu de ajuns să arunce o singură privire în cărucior şi Hana înlemni de spaimă. Hanicica era acoperită numai cu o pătură subţirică şi amândouă mânuţele i se vedeau deasupra, roşii ca racii.

— Bine, dar răceşte, gemu ea îngrozită. Să-i dau ceva de la mine...

Într-adevăr avea de unde să dea! Căruciorul ei parcă dădea în clocot, gata să arunce afară toate plăpumioarele de rezervă, iar cele două căpşoare, ascunse în fundul lui, aproape că nu se vedeau.

— Nu răceşte, râse Bedrişka. Tocmai asta o întăreşte. După cum vezi, nu protestează.

„Îmi torturezi copilul pe gerul ăsta! N-ai inimă, ci un sloi de gheată. Dă-mi-o înapoi, până nu degeră!” Acestea erau cuvintele care ar fi vrut să le spună, dar nu mai avea dreptul să le pronunţe. Copilul aparţinea acestei nenorocite. Putea să facă cu el ce-i plăcea. Măcar de-ar fi plâns, dar parcă dinadins nici nu plângea.

— Hai fuga la căldură, gemu ea.

Amândouă porniră spre creşă, unde le aştepta căldura, muzica şi un bufet şi unde micuţii erau luaţi în primire de infirmiere şi doctoriţe. Dar încă de departe văzură că acolo se petrece ceva ciudat. În holul rotund mamele umblau încoace şi încolo cu copiii în braţe, iar în ochii lor se citea îngrijorarea. Multe dintre ele urcau pe scară până la prima terasă, altele coborau în hol, tulburate.

Unde sunt oare surorile şi studentele, ca să se ocupe de copilaşii noştri, cu mâinile lor de mătase? Dar doctoriţele şi asistentele unde au dispărut cu zâmbetele lor şi cu cuvintele lor de laudă?

Unii dintre bebeluşii obişnuiţi cu ceea ce trebuia să se petreacă la ora asta în acest locaş, au început să plângă, cerând astfel să se restabilească ordinea obişnuită.

Hana şi Bedrişka au fugit repede pe scări până la prima terasă. Uşa care conducea spre direcţie era larg deschisă şi în ea văzură o mare de capete. Nu se putea trece. Ce s-a întâmplat? Ce se petrece acolo?

— E un copil îngheţat!

— Nu, n-a murit încă!

— Zice că se mai mişcă!

— Dar cum a putut să îngheţe?

— Cu siguranţă că e copilul vreunei „spartane”!

— L-a călit... de moarte!

Doamna Hana se uită la Bedrişka cu o privire nimicitoare. Dar alte glasuri se auzeau din interiorul camerei.

— Sora Marta a găsit copilul pe scări!

— Era ca un sloi de gheaţă! Dar mama lui?

— Nu are nicio mamă.

Şi din nou altă veste zbură prin încăpere:

— E un băieţel!

— Un băieţel voinic şi sănătos!

— Spui că e voinic şi sănătos?

— Ce frumos e!

— Ce adânc doarme!

Şi deodată izbucni strigătul cuiva, un strigăt pătrunzător care se înfipse până în măduva oaselor celor prezenţi.

— Vai, dar e orb!

În timp ce surorile preluau copilul şi-i culcau în pătuţ, mamele s-au adunat în vorbitor să asculte informaţiile doctoriţei-şef. Veniseră aici după ce un grup de medici îşi terminaseră consultaţia. Diagnosticul fusese pronunţat, iar copilul, neobişnuit de frumos, stătea culcat, desfăşat în albul pătucului. Dădea din mânuţe şi gungurea mulţumit. Dar pleoapele îi erau închise ca şi cum ar dormi.

Mamele îl priveau. Curiozitatea nu împiedica inimile lor să se reverse. Cădeau multe lacrimi, multe mâini se întindeau după el, multe buze suspinau. Ceea ce se întâmplase era cumplit şi de necrezut.

Mamele s-au aşezat în nenumăratele bănci care mobilau amfiteatrul în formă de potcoavă. Jos în faţa lor pe podium luă loc colegiul medical. Prezida Sipurvatti, doctoriţa-şefă, o indiană cu părul negru încărunţit şi cu ochi rotunzi şi arzători.

— Mame! spuse ea cu un glas liniştit, dar aspru. Avem aici un copil orb.

Prin auditoriul format numai din mame străbătu un fior şi se auziră strigăte:

— Cum e posibil?!

— De ce s-a născut orb?

— Unde e mama lui?

— Vă rog să vă liniştiţi, continuă doctoriţa-şefă. Suntem cu toate cuprinse de ruşine şi de durere. Ne ruşinăm şi ne întristăm că există pe lume o mamă care îşi azvârle copilul, ca pe o mănuşa pe care şi-a scos-o de pe mână. Oare nu ştia că un copil nu e proprietatea particulară a familiei, că aparţine societăţii? Oare nu ştia că noi îi putem ajuta? Prin fapta ei s-a osândit singură. Există printre noi vreo mamă care să-i ia acelei mame apărarea?

S-a înscris la cuvânt o femeie de statură înaltă, slabă şi palidă, cu părul negru în care strălucea ciudat o şuviţă albă ca zăpada. Ea spuse:

— Deşi a procedat în chip laş, îndrăznesc să o apăr! Închipuiţi-vă groaza şi nefericirea ei când a constatat că copilul ei e orb. Ce putea să facă? Noi ne ruşinăm acum de fapta ei, dar şi ea în afară de alte sentimente care au chinuit-o a trăit sentimentul acesta de ruşine, ruşine faţă de societatea care o va întreba de ce s-a născut copilul ei orb. S-a temut desigur şi de copilul care cândva i-ar fi pus această întrebare. L-a înfăşurat bine ca să-l ferească de ger şi l-a pus pe pragul institutului nostru. Ştia că noi nu vom ezita, că ne vom îngriji de el şi că va trăi. Dar prin faptul că a renunţat la copil a pierdut şi dreptul de a fi mama lui. Pentru acest prunc va rămâne o necunoscută, ca şi cum n-ar fi. Copilul n-are mamă. Copilul însă are nevoie de o mamă. Sunt sigură că, în clipa când l-a părăsit, a plâns. Asta am avut de spus pentru apărarea acelei mame!

Femeia se aşeză la locul ei. Se linişti şi căpătă îndată o expresie de aşteptare. Doctoriţa-şefă lua din nou cuvântul:

— Să vorbim despre copil! În consiliul nostru s-a ridicat un glas care a demonstrat că ar fi mai bine pentru copil ca medicii să-l adoarmă. (Ca o scânteie electrică, printre scaune trecu un freamăt.) Menţionez şi această părere pentru ca discuţia să fie completă, deşi a şi fost respinsă de consiliu. Acest glas susţinea că societatea nu poate să-şi ia pe conştiinţă educaţia unui om care se va simţi nefericit în mijlocul tuturor.

Izbucniră diferite voci:

— Cine spune că trebuie neapărat să se simtă nefericit?

— Îl vom înconjura cu toate bucuriile lumii!

— Va avea din plin de toate, încât să se poată lipsi de ochi!

— Îşi va desăvârşi celelalte simţuri atât de mult, încât o să trăiască fericit!

— Va vedea prin muzică, prin gust şi prin miros.

— Şi prin mâini!

— Îl vom învăţa să muncească. În muncă se află toată înţelepciunea şi fericirea.

— Şi dacă nu i s-ar spune... aruncă cineva o idee, dar nimeni n-o luă în seamă. Era prea stupidă şi glasul tăcu îndată. Apoi continuă doctoriţa-şefă:

— Toate bolile de ochi, după cum ştiţi, se pot vindeca. Cred că nu există în societatea noastră om care să nu aibă amândoi ochii. În vechime erau atâţia orbi, încât se construiau cămine pentru ei. Un astfel de om era însoţit pe stradă de un câine şi semnul lui trist era bastonul cu care îşi pipăia drumul. Astăzi nu există cămin pentru orbi. Deci ce putem face cu el? Ce să întreprindem acum pe moment, până când se va lua o hotărâre definitiv valabilă? Iată-l aici, l-aţi văzut! E sănătos, minunea minunilor! Nici n-a plâns încă şi acesta e un fapt care vorbeşte despre calităţile lui, dacă ne gândim ce noapte a petrecut. Dar va plânge, trebuie să plângă fiindcă ăsta e graiul pruncilor.

— Ce să mai lungim vorba, se auzi mama cu şuviţa albă în părul negru. Îi iau la mine.

Dar atunci se ridicară şi alte mame. Aula se umplu de glasuri:

— Daţi-mi-l mie! Nu am decât unul singur.

— Noi suntem opt, la noi e veselie!

— Eu am să-l iubesc ca şi pe copilul meu!

— Am să-i dau totul, chiar şi propriii mei ochi!

— Ce-ar fi să fiu eu aceea, strigă alta, dar nu-şi termină gândul.

Văzând că şi altele fug spre locul unde se afla copilul, se repezi şi ea către pătuţul micuţului. Erau mame, multe mame şi numai un singur copil ameninţat de atâtea braţe! Doctoriţa Sipurvatti le tăie drumul.

— Copilul are nevoie într-adevăr de mamă, dar numai de o singură mamă, spuse ea. Dar mă întreb, de care dintre voi?

— De mine! strigă Hana când ajunse aproape de pătuţ. Vă rog să mă ascultaţi!

— Ştiu ce vrei să spui, aprobă Sipurvatti. Ai dreptate!

— Cunoşti copilul meu sau mai bine zis fostul meu copil, începu Hana pasionată. L-am dăruit unei femei care nu avea niciunul. Ea m-a lăudat pentru acest dar, însă în viaţa mea există o lipsă, trifoiul meu s-a rupt, îi lipseşte o frunzuliţă! Vă rog mult, daţi-mi acest bobocel, daţi-mi-l, fiindcă şi eu am ştiut să dau.

— Într-adevăr, nimeni nu poate să aibă înaintea dumitale dreptul de a căpăta acest copil, spuse binevoitoare şi fără să se mai gândească, doctoriţa-şefă. Ţi-l dăm dumitale.

Femeile, de acord cu hotărârea doctoriţei, se retraseră. Atunci însă îşi făcu loc printre mame Bedrişka şi se opri lângă pătuţul copilului. Şi mai înainte ca vreo persoană să o poată împiedica, înşfăcă pruncul.

— E al meu, spuse ea cu hotărâre. Chiar dacă ar fi s-o dau pe Hanicica înapoi.

Copilul dădea din mânuţe în braţele ei.

— A râs... băiatul! strigă deodată una dintre mame cu entuziasm şi apoi glasurile începură să se învălmăşească:

— Dă din mânuţe, vedeţi?

— Râde!... Râde tot... şi cu mânuţele şi cu picioruşele!

— Nu vede nimic şi totuşi e vesel!

— Vrea să fie ţinut sus, îi place!

— Dă-mi-l şi mie pentru o clipă!

Copilul se plimba dintr-o mână într-alta. Fiecare mamă dorea să-l ţină puţin, să-l strângă şi să-i spună acele cuvinte dulci şi nebunatice cu care îşi răsfăţau propriii lor prunci.

Bedrişka stătea acolo cu mâinile puţin ridicate, urmărind vigilentă cum se apropie şi se depărtează copilul pe valurile braţelor. În clipa următoare Hana îi căzu la piept, plângând de fericire. Îşi ascunse faţa la umărul ei ca să nu o vadă nimeni că suspină. Bănuia că trebuie să fi devenit urâtă în momentul acela, chiar mai urâtă decât bebeluşii ei când plângeau.

Din copilărie nu plânsese încă niciodată şi nu ştia că pot să plângă şi oamenii maturi şi că plânsul izbucneşte aşa, de la sine, dacă dai în viaţă peste o fericire care pare de nesuportat. Hana rosti printre suspine:

— Îţi mulţumesc! O primesc pe Hanicica înapoi şi mă simt ruşinată în faţa gestului dumitale. E îngrozitor să-ţi iei darul înapoi. Sunt o egoistă şi dumneata m-ai făcut de ruşine!

Apoi mamele se înapoiară acasă cu cărucioarele lor. Căruciorul moale al doamnei Hana se îngreuiase din nou de trifoiul cel cu ochi albaştri, de data aceasta, în sfârşit, complet! Hanicica însă ţipa cu furie şi nu putea s-o liniştească. Mica nerecunoscătoare îşi deplângea întoarcerea în cuibuşorul moale de parcă i s-ar fi făcut Dumnezeu ştie ce nedreptate.

Dar Bedrişka parcă nici n-auzea. Mergea cu pas sigur, aproape sever, cu buzele strânse într-un surâs îngândurat şi cu ochii îndreptaţi spre interiorul căruciorului. Mergea ca mamă recunoscută de drept, după ce primise oficial această încoronare. Numai că împărăţia ei era un copil orb.

Soarele nu mai încălzea. Bazele lui oblice nu făceau altceva decât să lumineze pentru ultima oară, cu toate culorile spectrului solar, acea întoarcere măreaţă.

Cele două femei nu se mai văzură multă vreme. După ce trecu iarna Hana apăru din nou cu căruciorul ei larg pe alee, dar zadarnic o căută pe Bedrişka. Nu se arătase nici în sezonul de primăvară şi nici măcar în timpul zilelor festive ale „muguraşilor”.

Nici în timpul carnavalului tradiţional al cărucioarelor n-a fost văzută nicăieri, nici toamna în zilele când toţi ieşeau la plimbare şi când cărucioarele erau conduse numai de taţi, în vreme ce mamele se ospătau în palatul copiilor. Nicăieri, nici urmă de Bedrişka şi de fiul ei.

A venit şi vremea când fetiţele au început să se ţină pe picioare. Căruciorul devenise strâmt. Când au început să umble singure, s-a terminat cu plimbările. Încetul cu încetul, Hana începea să uite de aventura ei din toamna aceea. Avea atâtea bucurii şi atâtea griji, încât viaţa ei se scurgea între creşă, grădiniţă, şcoală şi fabrică, iar zilele erau tumultoase, asemenea unei cascade.

Numai când o privea pe Hanicica îşi mai amintea din când în când câte ceva. I se părea uneori că fata asta e puţin altfel decât celelalte două. Rămăsese aceeaşi şi totuşi diferită de surori. Hana n-ar fi fost în stare să spună prin ce anume. De fapt, fiecare dintre ele trebuia să fie altfel deşi sunt plămădite în acelaşi cuib. Dar Jana şi Ania aveau multe însuşiri comune care îi lipseau Hanicicăi. Aceasta în schimb avea alte calităţi, care lipseau celorlalte două. Era cu o părere mai înaltă şi mai voinică şi parcă mai înţeleaptă. Poate şi din cauză că, dintre toate trei, ea venise prima pe lume. Una dintre ele trebuia să fie prima.

Şi totuşi, totuşi uneori i se părea că fetiţa asta rămăsese cu semnele unei mame străine, după atâtea săptămâni petrecute într-o altă casă când ea o pierduse cu totul din vedere.

După trei ani avu un alt copil şi începură noi plimbări şi se legară noi cunoştinţe.

Iar după alţi trei ani... Trecuseră şapte ani când cele două mame se întâlniră din nou. Şi tot pe Aleea Cărucioarelor. În ramurile teilor mai fremătau gingaşe frunze palide. Stoluri întregi de păsări zburau din creangă în creangă într-un fel de joc nebunatic de-a prinselea.

Numai aleea din marmură albă nu înceta să povestească, cu dragoste şi umor, despre momentele importante din viaţa micuţilor.

Şi iată că...

— Dumneata eşti? strigă Hana uimită îndată ce recunoscuse căruciorul tare, nemilos, şi apoi o văzu şi pe Bedrişka.

Faţa ei părea că mai întinerise, dar căruciorul era tot cel vechi şi cunoscut, iar dacă nu era chiar acelaşi, era unul grozav de asemănător.

Hana se uită în el să vadă ce face pruncul cel orb. În clipa aceea fu dezamăgită că nu-l găseşte acolo, ca şi cum între ultima întâlnire şi acum n-ar fi fost o depărtare de şapte ani. Pe o salteluţă de fetru zări cu totul altceva, adică un copil normal. Acesta se uita liniştit şi tăcut la lume cu ochii lui de culoare închisă care exprimau bunăstarea de care se bucura şi faptul că deocamdată nu are de ce să se plângă.

Şi Bedrişka, dând la o parte perdeluţele, privi în căruciorul Hanei. Şi acolo sub capotă, în semiîntuneric, înconjurată de perniţe, se afla o fetiţă trandafirie cu ochi albaştri.

— E a dumitale?

— E a dumitale?

Au întrebat în acelaşi timp şi şi-au răspuns totodată. Amândouă voiau să povestească, aveau atâtea să-şi spună.

— Iarăşi o fetiţă, îi scăpă vorba Hanei. Dar de când nu ne-am văzut avem şi un băieţel. Îl cheamă Saşa şi are ochi de culoare închisă. Nici nu-ţi vine a crede. Dar asta, e iar cu ochii albaştri. Soţului meu îi plac ochii albaştri... Dar dumneata ce faci, unde e băieţelul acela?

— L-am lăsat acasă. S-a făcut un mare înţelept Jan al nostru, şi zâmbi în direcţia unde se afla casa ei.

Hana se uită întrebătoare la cărucior:

— Parcă atunci spuneai că... Şi eu numai pentru acel motiv ţi-o dăruisem pe Hanicica.

— A fost frumos din partea dumitale!

— Ah, nu e vorba de asta! Vreau să te întreb: şi copilul ăsta e tot un dar?

— Darul vieţii mele! şopti Bedrişka şi se împurpură ca o fetiţă. S-a întâmplat o minune!

— Bine, dar cum puteai să te îndoieşti atunci?

— Jan mi-a adus noroc, îi mărturisi Bedrişka. Norocul visat. Mă bucur, în fiecare zi mă bucur de altceva.

— Sunt de aceeaşi părere. Când mă scol dimineaţa zâmbesc gândindu-mă ce fel de zi va fi aceasta şi ce-mi va aduce bun, iar seara când mă culc nici nu ştiu cui trebuie să-i mulţumesc pentru toate.

— Dar Hanicica ce face? Mă gândesc deseori la ea! Ce mare trebuie să fie! Vino într-o zi pe la noi şi ia-o şi pe ea! Au să se joace amândoi.

Hana primi invitaţia cu plăcere. Era curioasă să-l vadă pe Jan. În suflet însă i se strecurase totuşi o teamă ca nu cumva Hanicica ei cea deşteaptă să-l pună cumva în încurcătură pe băiat şi să-l facă să se ruşineze. E atât de curioasă şi de indiscretă, încât ar putea să-l întrebe ceva şi să-l mâhnească.

— Jan al dumitale merge la şcoală? întrebă ea.

— La şcoală nu merge, dar vine şcoala la el! răspunse Bedrişka. Ştiu de ce ţi-e fiică, dar nu te teme. Toţi vor să-l înveţe! Când s-a răspândit vestea că am un băiat orb, ca din senin se iscă în jurul lui o îmbulzeală de pedagogi şi docenţi. Am fost nevoită să-l apăr în faţa unui asemenea exces de interes. Am putut să-i alegem pe cei mai buni. Celebrul Merkalous îl învaţă pianul. Copilul nu vede, dar umblă prin casă cu tot atâta siguranţă ca şi mine. Ştie locul fiecărui lucru, ba chiar s-a întâmplat să găsească unele lucruri pe care eu însămi nu le găseam nicăieri. Când îl observi nu-ţi lipseşte mult să crezi că se joacă numai de-a orbul. Dar nu! De cum trece pragul casei e gata!

A rămas stabilit aşadar ca mai întâi să o viziteze Hana pe Bedrişka. Şi astfel într-o zi Hana şi-a chemat fetiţa în camera ei şi i-a spus:

— Hanicico, astăzi mergem amândouă la un băieţel care nu vede.

— Şi ce nu vede? întrebă Hanicica.

— Nu vede nimic. Absolut nimic.

— Şi e viu, mămico?

— Tot aşa ca şi tine. Ai să te joci cu el, dar trebuie să fii bună!

— Am să mă bucur, mămico, când am să-l văd!

— Ah, steluţa mea din cer! Poate că băieţelul ăsta e un copil trist, trebuie să-l înveseleşti. Să nu vezi e o mare nenorocire!

— De ce nenorocire? întrebă Hanicica fără să înţeleagă.

— Ţi-am spus doar. Nu vede nimic în jurul lui.

— Dar nu are ochi?

— Nu poate să-i deschidă.

Hanicica îşi închise amândoi ochii, strâmba năsucul şi bătu din palme. Deschise apoi repede ochii.

— Aşa, mămico?

— Aşa, însă pe toată viaţa. Iar tu nu poţi să rămâi cu ochii închişi nicio clipă! Vino încoace şi ţine ochii închişi!

Hana luă o basma albă şi lungă, apoi legă strâns amândoi ochii fetiţei.

— Ce vezi acum?

— Nimic!

— Mergi! şi o împinse cu gingăşie de lângă ea. Hai, du-te unde vrei!

Dar Hanicica îşi smulse îndată legătura de la ochi.

— Ei, şi acum gândeşte-te că acest băiat umblă mereu numai aşa prin lume şi în jurul lui e numai întuneric.

— Şi dacă e mămica lui lângă el?

— Poate să o îmbrăţişeze, dar n-o vede.

— Dar soarele? Dar miozotisul? Dar tablourile?

Hana clătină din cap:

— Nu vede nimic, nimic, nimic!

— Şi nu-i e teamă, mămico?

— De cine să-i fie teamă? Toţi îl iubesc, toţi îl ajută. Poate de lucruri să-i fie teamă, să nu se lovească de ele.

Hanicica se aruncă în braţele mamei sale şi o luă de gât.

— Mămico, mămico, îmi vine să plâng! E atât de trist ce-mi spui tu!

Hana îşi strânse copila la piept şi o sărută pe ochii umezi încă de lacrimile care îi picuraseră din ei.

— Îmi pare atât de rău, atât de rău de băieţelul acela!

— Când o să te joci cu el, nu cumva să-i spui că ţi-e milă de el. Asta l-ar durea.

— N-am să-l căinez niciodată.

— Trebuie să vorbeşti cu el, aşa ca şi cum n-ai şti că e orb.

— Am să-i dau tot ce am!

— Mă tem că darurile tale mai degrabă au să-l întristeze, decât să-l bucure. Să luăm cu noi ceva, dar numai pentru mămica lui.

— I-aş da orice de pe lume, dacă aş şti...

Doamna Hana îşi luă fetiţa în poală şi o sărută impresionată:

— M-ai moştenit pe mine, fetiţo! Ai moştenit de la mine bucuria şi mângâierea pe care ţi-o dau darurile oferite altuia. Se uită vinovată în ochii fiicei sale: Şi pe tine te dăruisem, porumbiţo! Şi dacă nu era acest băiat, nici n-ai mai fi fost a mea.

Bedrişka îşi primi oaspeţii în odaia copiilor. Unul dintre pereţii camerei – cel cu faţa spre sud – era de sticlă şi avea vederea spre parc.

Odaia se lumina uşor şi se întuneca după cum soarele tânăr de primăvară brazda norii. Era o cameră de un verde luminos, cu covoare groase şi cu mobilă pe cât de utilă, pe atât de comodă. La toate acestea se adăuga un pian alb şi un glob al Pământului cu continentele, apele şi masivele muntoase indicate în relief.

Se despachetară darurile. Flori, cărţi de poezii, fructe rare, benzi cu muzică de cameră, seminţe miraculoase de migdali şi de piersici de apartament care înfloresc până toamna. Bedrişka îşi conduse apoi oaspeţii în sufragerie unde era pregătit un mic ospăţ. Băiatul şedea acolo pe un scaun.

— Iată-l pe Janik al nostru! îl prezentă gazda.

Era un băiat voinic, sănătos şi avea un chip luminos. Părul castaniu şi-l pieptăna pe spate, dar nu i se aşeza încă. Se vedea că şi-l piaptănă aşa de puţină vreme. Din când în când copilul îşi trecea palma prin păr şi mâna îi rămânea totdeauna o clipă pe frunte.

Hana era puţin dezamăgită, cine ştie ce îşi închipuise băiatul morocănos, cu o figură palidă, spiritualizată, suferindă. Când colo el era frumos, înalt şi pocnind de sănătate.

Faţa însă îi trăda un fel de încordare interioară. Pleoapele-i închise păreau că tremură şi că sunt gata, gata să se deschidă.

— Uite, Janka, îi spuse maică-sa, asta e Hanicica! Primeşte-o şi spune-i ceva frumos!

Băiatul întinse mâna şi aşteptă ca Hanca să i-o apuce. Doamna Hana o îndemnă, împingând-o.

— Bine-ai venit, Hanicica, spuse el când îi simţi mâna în mâna lui. Ştii că eu nu te văd?

— Tu nu ştii să spui altceva mai interesant ca să întâmpini fata? îi reproşă maică-sa, neliniştită de asemenea vorbe.

— Am spus oare ceva rău? întrebă Jan şi râse ca şi când ar fi ştiut dinainte că are dreptate. Nu te teme, asta n-o să-ţi aducă nicio supărare! Ai să vezi! Uneori mă joc şi eu cu copiii. Sunt drăguţi şi vin la mine ca să nu fiu mereu singur.

— Şi de-a ce vă jucaţi? şopti Hanca uitându-se întrebător la maică-sa.

— Spunem ghicitori, poezioare... Cred că-ţi dai seama că... mingea nu-i pentru mine! Mie nu-mi plac lucrurile rotunde. Alunecă din mână şi nu le mai pot găsi.

Bedrişka se sculă brusc.

— Să-i lăsăm, spuse ea şi ochii i se umeziră. Să se ducă amândoi în camera verde. Să-şi povestească! Se vor simţi mai bine singuri!

Hana fu de aceeaşi părere şi se ridică şi ea. Bănuia că ar fi crud şi indiscret să asculte curioasă cum băiatul orb îşi caută drumul spre inima fetiţei.

— Eu sunt acum în clasa a doua, începu Hanicica după ce rămaseră singuri.

— Şi eu învăţ, dar acasă, ca să nu fiu nevoit să mă deplasez până la şcoală, răspunse Janik.

— Învăţătorul vine aici la tine în cameră? îl întrebă ea.

— Parcă vine numai unul! Am mulţi, şi fiecare îndrugă altceva. Ar vrea să mă înveţe de toate. Nu doresc asta nimănui! Noroc că am un cap bun! Grozav se mai interesează de capul meu. Nu ştiu de ce! Şi asta nu e tot! Vino să vezi, am să-ţi arăt „şcoala mea”!

O conduse la un dulap unde erau păstrate „benzile vorbitoare”.

— Asta e matematica, asta gramatica, aici e geografia, fizica, muzica... Găseşti aici tot ce-ţi trece prin cap.

— Mie îmi place muzica.

— Stai! Am căpătat o bandă nouă. Mi-a adus-o aseară profesorul Kabelaci, acela care mă învaţă geografia. Numai că nu ştiu dacă e chiar asta. Ai auzit despre grădinile acelea subterane amenajate într-un fel de peşteri uriaşe? După ce cărbunii s-au irosit complet, minele rămăseseră goale. Atunci au atârnat de tavanul lor câte un soare atomic, au îngrăşat pământul şi acum iarna înfloresc acolo cele mai frumoase flori. Cresc smochini şi cocotieri. Prin frunzişul lor zboară papagali şi colibri care beau apa direct din fântâni arteziene. Acolo e mereu cald, şi când aici la suprafaţă e ger de crapă pietrele, acolo, în adânc, se culeg bananele şi portocalele.

— Hai, nu mai vorbi! Dă-i drumul benzii!

Introduse banda în magnetofon. Dar nu era lecţia despre grădinile subterane de palmieri, ci o altă lecţie, despre un oraş de gheaţă care se construia atunci spre bucuria turiştilor care vizitau Insula Urşilor, departe, dincolo de Cercul Polar. Către acel oraş ducea o magistrală tăiată în gheaţa solidă ca oţelul. Tot din gheaţă se construiau palate ca în poveşti, cu coloane şi lustre ce păreau de cristal. Ca să lumineze noaptea polară, au construit acolo o întreagă uzină hidroelectrică. Raze reci pătrund prin pereţii palatelor şi statuilor şi se răsfrâng în unghiuri, luminând cu toate culorile curcubeului.

— Întocmai aşa arată meleagurile împărătesei Iarna, spuse Hanicica cu înţelepciune. Când am să fiu mare am să mă duc şi eu acolo să văd.

Janik râse. Apoi spuse ca şi cum şi-ar fi bătut joc de el însuşi:

— Chiar dacă m-aş duce acolo, tot n-aş vedea nimic. Şi totuşi e frumos!

— Nici eu nu mă duc. Ce să caut acolo? spuse Hanicica pentru a-l consola. Mi-ar degera zadarnic picioarele.

— Mie nici nu-mi pasă că sunt orb, răspunse Janik, ca şi cum n-ar fi luat în seamă răspunsul ei. E adevărat că uneori sunt grozav de curios să ştiu cum e de fapt împrejur. Dar acum mi-e totuna. Şi îmi pare bine că oamenii văd. Dacă toţi ar fi fără ochi, lumea n-ar face doi bani. Asta ar fi o mare lipsă, îţi spun eu. Dar când în lume există numai un singur om care nu vede, ceilalţi toţi văd pentru el. Când te-ai obişnuit cu întunericul, ţi se pare firesc. Numai tâmpiţii spun că întunericul e rău, tu să nu crezi asta! Eu mă joc cu el de-a v-aţi ascunselea. Mergi mereu, până ajungi la capăt. Şi la capăt sunt totdeauna atâtea lucruri ciudate şi deosebite. Uneori ajung la câte un lucru în preajma căruia mă simt ca în faţa unei şarade, şi când mămica îmi spune ce e, şarada e dezlegată. Dar uneori mă împiedic şi-mi lovesc nasul de această şaradă. Am scris o poezie despre asta...

Anicica rămase cu gura căscată de uimire. Nu înţelegea decât pe jumătate ce-i spunea băiatul şi nu ştia ce ar trebui să-i răspundă. Dar Janik o întrebă:

— Când te uiţi la ceva şi acest lucru e mereu acelaşi, te dezgustă, nu-i aşa?

— Păi da! afirmă ea ca să spună ceva.

— Vezi?! spuse el victorios trecându-şi mâna prin păr. Pe mine nu mă dezgustă nimic! Sunt sănătos, mâinile şi capul îmi sunt întregi, voi munci, şi asta e principalul! Voi lucra ca o maşină. Nici maşina nu vede şi câte nu face! Tu, Hanicica, vezi. Eu nu. În schimb ştiu multe. Să cunoşti lucrurile e mult mai mult decât să le vezi!

Deşi prea multe nu înţelegea, Hancăi îi plăcea cum se înflăcărase băiatul.

— Eu îmi închipui că toate sunt atât de frumoase în jurul meu, poate şi mai frumoase decât le vezi tu, şi m-aş înfuria grozav dacă deodată aş deschide ochii şi mi-aş da seama că în realitate totul e mai urât decât mi-am închipuit.

— Şi eu, spuse pe neaşteptate Hanicica, când privesc multă vreme într-o carte, mi se pare că literele încep să-mi joace pe dinaintea ochilor. Litera *H* parcă deodată îşi ridică deasupra capului amândouă mâinile, iar *S*-ul începe să şerpuiască, şi nu pot să sufăr asta.

Janik se gândea. Un norişor îi trecu peste frunte. Apoi spuse cu importanţă:

— Litera *H* îţi place fiindcă te numeşti Hanicica. Cu această literă începe şi cuvântul stea[11]. Aş vrea să te întreb ceva, Hanicica, dar nu e chiar atât de important, adaugă el indiferent.

— Ce să mă întrebi?

— Se văd într-adevăr stelele pe cer?

Era foarte atent să audă răspunsul fetei. Era evident că de fapt dădea o mare importanţă întrebării, deşi se ruşina să recunoască.

— Se văd, de ce să nu se vadă? se miră Hanicica. Şi vai, câte mai sunt!

— Şi cum arată?

— Ca nişte puncte mici pe cer. Sunt atâtea că nimeni nu poate să le numere.

— Şi strălucesc?

— Te cred!

— Tot mi se pare că nu-i posibil.

— Întreabă pe cine vrei, fiecare îţi va spune la fel.

— Dar Luna cum arată?

— Luna e mare şi burduhănoasă, că-mi vine să şi râd când o văd. Dar uneori nu se vede pe cer decât o jumătate din ea, iar câteodată numai o felioară.

— Toate astea le ştiu, spuse el nerăbdător. Luna creşte sau descreşte după poziţia Pământului şi Soarelui. Aş vrea să ştiu însă cât e de mare. Cât

---

[11] În limba cehă, steaua se numeşte hvezda (n.t.)

globul acela de-acolo? Sau cât pianul, dacă şi acesta ar fi rotund? Sau şi mai mare?

— De! Mult, mult mai mare decât stelele! Nici nu se pot compara... E ca un colac azvârlit pe cer, iar stelele numai cât nişte stafide.

— Dar omul? întrebă el brusc, uimind-o cu întrebarea. Aş vrea să ştiu dacă străluceşte tot aşa ca o stea.

— Cine ţi-a băgat în cap asta?

— Nimeni, mă gândesc şi eu aşa.

Fata începu să râdă. Începu să se uite în jur.

— Şi noi avem acasă un pian, dar e negru.

Această afirmaţie îl surprinse pe Janka.

— Şi se vede când e negru? întrebă el aproape descurajat. Cum să nu se vadă? Şi îşi lovi fruntea cu degeţelul.

Janik se opri şi nu mai întrebă nimic. Hanicica dădu între timp cu ochii de nişte flori aşezate în colţul odăii într-un vas chinezesc.

— Acolo sunt bujori!

— Ai vrea şi tu?

— Dacă vrei, dă-mi un fir!

Janik se îndreptă cu pas sigur spre colţul camerei. În faţa vasului se opri cu o siguranţă firească.

— Vrei unul roşu sau unul alb?

— Poate să fie şi roşu.

Alese o clipă. Luă un fir şi părea că îl cântăreşte în mână, dar îl puse la loc în vas. Apoi apuca unul roşu, îl mirosi şi se întoarse exact pe locul de unde plecase.

— Tu vezi! strigă Hanka.

— Bineînţeles că văd, râse el dându-i floarea. Dar fata se strecură în vârful picioarelor pe sub mâna lui întinsă şi Jan îi oferi bujorul în gol.

— Poftim! o invită el văzând că nu ia floarea.

Apoi simţi un ghiont şi auzi în spatele sau un glăscior răutăcios:

— Aşa-i că nu mă prinzi?

Jan se întoarse repede surprins de schimbarea neaşteptată a locului din care răsunase glasul. Obrazul i se înflăcără ca şi cum s-ar fi ruşinat de ceva. Mâna în care ţinea bujorul îi alunecă în jos. Cu cotul celeilalte mâini îşi acoperi ochii.

— Eu am crezut că totuşi vezi, spuse Hanicica. Dă-mi bujorul!

Băiatul însă aruncă bujorul departe, undeva în întuneric.

— Pleacă! bătu el din picior.

Hanca îl luă de mână să-l îmbuneze, dar Jan se smulse:

— Lasă-mă!

— Treaba ta! şi făcu un gest de încăpăţânare cu capul.

Băiatul se retrase într-un colţ, după pian. Acolo îşi avea un „scăunel al suspinelor”. Pe el îşi plângea totdeauna tristeţile lui copilăreşti, când lumea îi făcea vreun rău. Acolo era locul unde se ascundea când era mic, pe când credea că acolo nu-l vede nimeni.

Hanicica îşi dădea seama că făcuse ceva rău. Ar fi vrut să îndrepte lucrurile, dar nu-i venea să se strecoare după pian până la el.

În această situaţie îi găsiră amândouă mamele când veniră să vadă copiii. Îndată ce-l văzu pe Jan în „colţul suspinelor”, Bedrişka ghici ce se întâmplase.

— Ce faci după pian, ieşi afară de-acolo! îi porunci ea.

— Hanicica, tu eşti vinovată, începu s-o dojenească Hana cu severitate.

— Mămico, el vede! se plânse Hanicica. Am crezut că glumeşte.

— Hai, Janik, ieşi afară de-acolo, îi spuse maică-sa mai îmbunată, şi povesteşte-ne ce s-a întâmplat.

Janik ieşi pe sub pian, îşi şterse genunchii de praf şi bombăni:

— Nu s-a întâmplat nimic! Era aşa, o prostie.

Inima Hanicicăi tresăltă de bucurie că băiatul nu s-a plâns. Pentru asta îi era acum grozav de recunoscătoare. Bedrişka însă observă bujorul aruncat pe jos, care zăcea undeva tocmai lângă zid. Se uită în treacăt la Hanca, dar ea nu spuse nimic. Se aplecă spre băiat şi îl sărută între ochi.

— Oh, înţeleptul mamei! spuse ea. N-ai căzut cumva?

Bedrişka îşi conduse apoi oaspeţii în sufragerie, unde era pregătită cafeaua cu frişcă şi îi aşteptau prăjiturile. În aparenţă totul decurgea normal.

Când se despărţiră, gazda trebui să făgăduiască oaspeţilor că le va întoarce vizita şi că va veni cu Janik să cunoască „trifoiul” întreg.

După ce oaspeţii plecară, Bedrişka îl întrebă pe Jan:

— Ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat? Cine a aruncat bujorul, spune?!

Şi Jan se plânse că Hanicica l-a amăgit, aşa, deodată, fără niciun motiv, tocmai în clipa când se aştepta mai puţin din partea ei. Şi asta l-a întristat. De aceea n-a meritat bujorul, şi el a preferat să-l arunce.

— Ah! mimoza mea sensibilă, spuse mama şi-l îmbrăţişă. Oare pentru asta te-am plimbat eu într-un cărucior tare? Nu numai trupul, dar şi inima trebuie să ţi-o înarmezi! Te-aşteaptă încă atâtea încercări! Ai să primeşti multe lovituri, ai să te loveşti cu capul de multe, şi eu n-am să fiu veşnic lângă tine!

— N-am să mai fiu aşa, mămico, n-am să mai fiu! Dar promite-mi că nu vom merge la ele.

În sinea ei se mira cât de sensibil e băiatul şi se gândea cu teamă la zilele lui de mâine. Avea nevoie de copii în jurul său, de copii cât mai mulţi.

Băiatul cădea uneori prea mult pe gânduri şi prea des se retrăgea prin colţuri, iar ea, maică-sa, tocmai de lucrul acesta se temea mai mult, să nu iasă din el un singuratic, un om ciudat şi un bolnăvicios.

Pionierii care îl vizitau, se purtau cu el în mod exemplar şi îl cam cruţau. Erau atât de delicaţi, încât îl răsfăţau de-a dreptul. Nu i-ar strica dacă ar primi câteva lovituri de la copii, când se joaca cu ei de la egal la egal.

În mintea micuţei Hana imaginea lui Jan se întipărise adânc şi n-avea s-o mai uite niciodată. Stăruia în ea o uimire care nu numai că nu se ştergea, dar se adâncea pe măsură ce vremea trecea. Le povestea surorilor despre băiatul orb şi, în amintirea ei, tot ce povestea despre el era frumos, deosebit de ciudat. Şi mereu o întreba pe mamă-sa când vine la ei Bedrişka cu băieţelul. Le făgăduise doar că va veni.

Şi astfel, de fiecare dată, când cele două mame se întâlneau pe promenada cărucioarelor, Hana amintea de această promisiune.

Bedrişka însă avea acum prea multe pe cap şi nu dispunea deloc de timp. S-ar putea spune că se refugia în munca ei cu o însufleţire creatoare şi se apuca cu pasiune şi de un lucru şi de altul. Era mama unui copil orb şi ochii ei deveniseră şi ochii lui. Înflăcărarea ei pentru muncă sporea mereu ca şi cum prin aceasta ar mulţumi pentru norocul ce-i fusese hărăzit. Ziua ei era calculată cu precizie, iar ora de plimbare cu căruciorul era şi ea cuprinsă în planul de muncă, dar ca o clipă de repaus, ca să poată sorbi forţe noi pentru continuarea lucrului.

În cele din urmă vorbi despre vizita asta şi cu Janik. Ea crezu de cuviinţă că i se lăsase băiatului destulă vreme ca să-şi aline rănile şi dorea ca el să fie din nou un pic „împuns”. Lui Janik i se putea vorbi ca unui copil, dar şi ca unui om matur. El ştia să se adapteze îndată întrebărilor şi răspundea cu înţelepciune mamei sale de câte ori era nevoie.

— Janik! îi spuse maică-sa într-o zi, după ce se scursese aproape o lună de zile de la vizita aceea. Îţi mai aminteşti de Hanicica?

Se uită la maică-sa atent şi bănui numaidecât ceea ce va urma.

— Am să-ţi transmit din partea ei ceva, continuă dânsa cu prudenţă. I-ar place grozav să se mai joace cu tine, şi ar vrea să mergem la ea cât mai curând.

— Dacă vrea să mă vadă, atunci de ce nu vine ea la mine?

— Fiindcă mai are două surori care ar dori să te vadă şi ele.

Peste fruntea băiatului trecu o umbră.

— Vreau să mă înţelegi, începu ea să-i explice plină de îngrijorare, lăsând să se vadă că vorbeşte cu el despre preocupările ei ca şi cu un om mare. Trebuie să-i întoarcem vizita, aşa cum cere legea bunei-cuviinţe. Au fost la

noi, trebuie să mergem şi noi la ele. Dacă n-o să-ţi placă, nu mai mergem altă dată, terminăm cu aceste cunoştinţe!

Janik reflectă o clipă.

— Te înţeleg, mămico! spuse el în cele din urmă. Dar gândeşte-te în ce situaţie o să mă aflu eu, într-o casă străină, faţă de aceste fetiţe. Nu numai că ele văd, dar sunt trei laolaltă şi îşi cunosc fiecare colţ din camera lor. Eu însă n-am să mă pot mişca. Tu ştii, doar! Voi fi acolo ca pierdut, trebuie să recunoşti, mămico!

Într-adevăr, aşa era. Bedrişka recunoscu îndată. Şi se simţi de-a dreptul ruşinată că nu se gândise singură la acest lucru. Nu putea fi vorba de întoarcerea vizitei, când era în cauză Janik al ei.

— Să vină tot ele la noi, şi această a doua vizită o vom socoti ca o întoarcere a vizitei noastre... şi apoi vom vedea ce se va mai întâmpla!

Micul ospăţ se termină. Surorile se purtară fără cusur. La masă tăcură, vorbind numai când erau întrebate. Ştiau ele de ce. Nu o făceau numai aşa. Încercau să câştige încrederea mamelor lor ca să poată să plece apoi cu Janik în împărăţia lui şi să se joace acolo fără prezenţa celor mari.

Jan încerca să le deosebească după voce, după cum dădeau răspunsurile şi după pronunţie. Recunoscuse glasul Hanicicăi numaidecât, dar celelalte două glasuri, până acum necunoscute, se amestecau cu glasul ei. Încă puţin şi le va putea recunoaşte. În întunericul lui glasurile fetelor, deşi se auzeau aproape din aceeaşi direcţie, ba chiar izvorând din acelaşi izvor, i se părea că sunt despărţite între ele printr-o prăpastie. Primul glas aparţinea Aniei şi cel de-al doilea Janei. Nu le mai încurca.

Sosi în sfârşit şi clipa pe care copiii o aşteptaseră cu atâta nerăbdare: puteau pleca! Acum Jan o să se descurce şi singur cu ele, gândea Bedrişka. N-au decât să se hârâie puţin! Să încaseze câteva lovituri, doar sunt trei contra unu. Facă ce-or vrea între ei! Bedrişka nu putea să suporte să stea între ei, să-i asculte, să-l apere pe Janik. Ar fi fost un chin şi pentru ea şi pentru băiat!

— De ce n-ai vrut să vii la noi? întrebă Hanicica cu reproş, când rămaseră singuri.

— Ar fi fost greu pentru mine, înţelege odată! Aci cunosc locul, înţelegi? Nu mă încurc!

— Nu te-ai fi împiedicat nici la noi, începu Janicica, mijlocia dintre gemene.

Semăna ca două picături de apă cu surorile ei. Se deosebea de ele numai prin câţiva pistrui care îi stropiseră indiscret năsucul şi prin faptul că îi plăcea grozav să râdă. Jan îşi aminti că glasul cu această particularitate la masă se numea Janicica.

— Ia te uită, colo! strigă Jana râzând şi cu ochii la un portocal aşezat într-unul din colţurile odăii. Dar ea nu privea spre fructele rotunde, aurii, cu care era împodobit pomul. Începuse să râdă de un tub gălbui care printr-un ciudat capriciu al întâmplării ajunsese într-un ghiveci şi se ridica din el ca şi cum ar fi crescut din pământ. Cu siguranţă că aici era mâna lui Janik, care nu vedea niciodată ce face, iar măicuţa lui nu putea să aibă ochii pretutindeni.

— Janicica, de ce râzi? întrebă el.

— Acolo creşte un tub! chicoti fata şi deodată se întoarse spre el. Şi de unde ştii tu că eu sunt Janicica? Nu sunt Janicica! Eu sunt Ania.

— Te cunosc după glas, râse el sigur de sine. Chiar dacă ar ciripi aici o şcoală întreagă aş recunoaşte îndată glasul tău!

Jana făcu Aniei un semn, o luă deoparte şi începu să-i şoptească înflăcărată:

— Vino pe locul meu! Încearcă să vorbeşti ca mine, iar eu am să te imit pe tine. Să vedem dacă ne va recunoaşte.

— Nu vreau, se împotrivi Ania. Joacă-te singură.

Ania simţea un pic de teamă. Privea în jurul ei cu ochii larg deschişi, plini de uimire şi încântare. Totul în casă i se părea ciudat şi deosebit. Dar expresia de uimire nu era numai o amăgire iscată de ochii ei albaştri. Ania părea într-adevăr uimită până în fundul sufletului ei. Lucruşoarele, pe care aici le văzuse prima oară în viaţă, trezeau în ea un entuziasm neînţeles, o surpriză plăcută şi de câte ori striga „vaai!” în acest cuvinţel punea toate nuanţele uimirii, ca şi cum ar fi cântat. Tatăl ei o poreclise odată „uimirea noastră albastră” şi de atunci uneori îi spuneau aşa. În afară de această uimire se asemăna în totul surorilor ei, iar când înceta să „se mire” nu mai putea fi recunoscută dintre ele.

— Ce tot şuşoteşte acolo Jana cu Ania? întrebă băiatul deodată.

Pronunţase amândouă numele, ca să dovedească fetelor că nu se poate încurca. Îi plăcea să vorbească despre lucruri pe care le ghicea după auz, ceea ce dădea impresia că vede. Se bucura când ceilalţi nu puteau înţelege acest lucru.

— De unde ştii că şuşotesc cu Ania? întrebă Jana.

— Păi eu ştiu şi ce şuşotiţi!

— Ia spune?

— Ai vrut să mă încurc, adică să cred că Ania e Jana. Aşa e, sau nu?

Uimirea din ochii Aniei trecu şi în ochii Janicicăi. Numai chipul Hancăi părea să spună: eu nu mă mir de nimic! Şi cu mândria unei prietene vechi, care cunoaşte într-o anumită măsură problema, începu să explice ca un om mare:

— Nici n-ai crede, Jana, dar el deosebeşte şi culorile – îţi jur pe toate constelaţiile zodiacului. (Expresia aceasta o deprinsese de la taică-său.)

Şi se pregătea să le povestească despre bujorii cei albi şi roşii. Dar şi-a amintit de bujorul roşu şi n-a mai zis nimic.

— Atunci hai să ne jucăm de-a culorile, propuse Jana.

Şi spre uimirea lor Janik fu de acord.

— Hai să vedem! începu el să iscodească prefăcându-se că vrea să le întrebe. Poate vreuna dintre voi să-mi spună cum arată culoarea albă?

Hana răspunse îndată:

— Albă ca o coală de hârtie. Albă ca zăpada.

Jana i se alătură:

— Albă ca laptele. Albă ca spuma.

— Şi eu am un şorţ alb, strigă Ania surprinsă şi şi-l scoase îndată ca şi cum ar fi vrut să i-l dea lui Jan. Jan se înveseli:

— Ei, acum m-aţi învăţat, strigă el ironic. Acum mi s-au deschis ochii! Mi-aţi explicat clar ceea ce niciun profesor din lume n-a izbutit, ceea ce nici chiar întreaga academie n-ar fi putut s-o facă. Am întrebat şi eu aşa, într-o doară.

Surorile însă nu înţeleseră nimic din cele spuse.

— Cânţi la pian? îl întrebă Hanicica.

— Cântă tu ceva! o pofti el.

— Bine!

Fata se aşeză şi începu cunoscutul „Cântec de leagăn”, iar Ania, sub influenţa melodiei învăţate mai demult, începu să cânte cu un glas subţire:

„Când se va stinge pe cer somnoroasa Lună
Şi se vor ivi zorile pe-ntinsul zării,
Vom fi în Nautil şi vom pluti împreună
Până vom coborî în adâncul mării.

Vom vedea acolo grădinile submarine
Cu flori vii, minunat colorate,
Şi peşti cu luminiţe pe bot, ca să-şi lumine,
Singuri, adâncurile întunecate.”

— Ai o voce frumoasă! spuse Jan ca un cunoscător.

Încurajată de laudă, Ania continuă:

„Când vei închide tu, dulce comoară,
Petalele trandafiriilor pleoape,

Să mai priveşti o dată, pentru ultima oară,
Din ferestruică la Lună, cât încă-i aproape!

Tăicuţul poate se plimbă acum pe-acolo, tăcut,
Pe marea de nisip şi de lava, visându-ne chiar,
Sau, poate-n craterul lui „2 februarie” el a şi început
Pentru corăbiile cosmice să-nalţe hangar.”

— Mai departe nu mai ştiu, declară cântăreaţa.
— Stai! spuse Jan. Îl sfârşesc eu!
Se aşeză la pian, pipăi claviatura şi se acompanie singur. Glasul lui era ciudat de matur, de parcă ar fi trecut demult pragul copilăriei:

„Semilună, în curând te vei rotunji de lumină,
Este atât de simplă creşterea ta, şi firească,
Iar când acolo sus vei deveni Lună-plină
Şi dragostea mea pentru tata o să crească.

Până ce discul tău va descreşte-n curând,
Până ce şi secera de pe cer o să dispară,
Tăicuţul, ce-n Lună munceşte purtându-ne-n gând,
Viu şi sănătos la măicuţa s-o întoarce iară.”

— Ce spuneţi? întrebă el, întorcându-se spre ele, când sfârşi cântecul. Aşa e?
Şi fără să mai aştepte răspunsul se întoarse spre pian şi cântă un menuet de Mozart. Surorile se mirau că în timpul acesta el nu privea nici în jos, nici înaintea lui, nici în tavan. Cânta, ca pentru cineva care se afla parcă deasupra lui, ca şi cum auditorii lui ar fi plutit deasupra Pământului. Se vedea că e fericit. Din când în când se smulgea din această uitare de sine, se întorcea spre fete şi fără să se întrerupă spunea:
— Mozart, îl vedeţi? Mi se pare că în jurul meu deodată s-a făcut lumină. Mozart e pentru mine Soarele, Luna şi stelele toate laolaltă. Nu-mi trebuie nici mâncare, nici somn. Vezi, vezi cum se aprinde luminiţa!...
Dar muzica fără cuvinte durase prea mult. Janca nu mai putea sta locului. Se ridică neauzită de pe canapea şi făcu câţiva paşi. În perete era un dulap şi pe poliţele lui erau aşezate fel de fel de lucruşoare, cum nu mai văzuse ea şi care nu ştia la ce foloseau. În timp ce Jan cânta, ea se aventură din ce în ce mai departe de pian şi mai aproape de acele lucruri. Şi dacă Ania purta în ochi uimirea, năsucul Janei exprima curiozitatea.

Ania părea că nu încetează să se mire de lume şi de ea însăşi. Jana în schimb ardea de curiozitate. Se întreba cu ce anume e plină această lume şi tânjea sa apuce în mâinile ei bucăţele din ea şi să întrebe: „Asta ce e şi la ce foloseşte?”

În partea de jos a peretelui, la o depărtare destul de mare, unde ea nu putea ajunge, atârna o chitară. Ah, de-ar putea să-şi treacă degetele peste strunele ei! Dar în cutioarele acelea ascuţite şi în cele burduhănoase, ce păpuşi or fi, ce jocuri sau ce instrumente muzicale? Ce n-ar da să poată cotrobăi prin ele!

Pe una dintre poliţe erau aşezate nişte corpuri geometrice, un cub, o sferă, o piramidă, un con şi alte forme, întocmite din suprafeţe lucioase şi sârme. La ce i-or fi servind? Ce face cu ele? Cum se joacă cu ele?

Hana urmărea neliniştită pe curioasa ei soră şi îi făcea semne să lase baltă lucrurile acelea şi să vină să asculte. Jana se afla acum în faţa globului. Nu putu să reziste şi atinse numai cu un degeţel vârful alb al Himalaiei. Globul se mişcă. Fu de ajuns o mică mişcare şi globul întreg porni să se învârte. Hana fu într-o clipă lângă ea. O apucă de mână şi o trase înapoi.

— Vino şi te aşază imediat! Poate mai spargi ceva!

— N-ai decât să te aşezi tu! i-o tăie Jana.

— Încet, încet!

Hana încercă să-i astupe gura cu palma, dar Jana nu se lăsă. Fetele începură să se îmbrâncească. În timpul acesta Jan cânta mereu şi Ania, uimită, stătea lângă el. Ochii ei păreau că se miră, nu atât de muzică, cât de degetele lui care alunecau pe claviatură, de chipul liniştit al băiatului şi de tot ce era în legătură cu el.

Dar deodată cântecul încetă. El râse vinovat, ca şi cum s-ar fi scuzat că n-a intenţionat să se laude cu ceea ce ştie. Sau poate îi era ruşine că se destăinuise, că le îngăduise să privească atât de adânc în sufletul său? Ania ofta în spatele lui.

— Tu eşti, Anicico? întrebă el. O cunoscuse după respiraţie.

— A fost atât de frumos!

— Dar unde-ţi sunt surioarele?

— Aici! spuse Hanca şi se apropie repede.

Janicica se afla pe o estradă, aşezată într-un fel de firidă, aproape de uşă. Privea printr-o fereastră de sticlă într-un dulăpior montat în zid. În el strălucea o aparatură din metal argintiu, nişte pârghii şi un disc alb.

— La ce serveşte asta? întrebă Jana, ridicându-se în vârful picioarelor. Ce se face cu acest aparat?

După direcţia glasului ei, Jan ştiu unde se afla fata. Se îndreptă spre firidă cu pas sigur.

Deschise ferestruica de sticlă.

— Acolo e un aparat care întoarce camera mereu după Soare. Astfel soarele pătrunde în cameră de dimineaţă până seara, când apune. Uitaţi-vă la fereastră!

Surorile se întoarseră către peretele de sticlă. Acolo strălucea un Soare mare care scânteia în perdele.

— Tăticul meu a mai clădit astfel de case, se lăudă el. Maşinăria se află chiar sub noi. Se ajunge acolo prin deschizătura asta.

— Hai s-o vedem! propuse Jana.

— E încuiat! spuse Jan. Dar principalul e acest aparat. El e creierul întregii maşini.

— Şi ce s-ar întâmpla dacă aş răsuci butonul acela de acolo?

— Ne-am învârti! Ca la căluşei!

— Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Spui numai aşa, îl întărâtă Jana.

— Nu crezi? Ei, atunci fii atentă!

Jan răsuci butonul şi spuse:

— Acum o să vină mămica.

La început nu se întâmplă nimic. Totul rămase pe loc, doar strălucirea aurie a Soarelui se stinse încetişor fiindcă razele cădeau tot mai pieziş. Apoi camera se întunecă şi de dedesubt se auziră scrâşnete. Casa se întorcea mereu tot mai repede. Jan trase perdelele. Se vedeau copacii şi tufişurile cum rămâneau în urma. Apoi Soarele intră din nou în odaie, şi iarăşi dispăru. Surorile săreau în sus de bucurie, când deodată se auziră nişte paşi repezi şi uşa se deschise imediat.

— Mămica! strigă Jan şi opri repede învârtirea.

Amândouă mamele năvăliră în odaie.

— Ce faci aici, Janek? Tu ştii că tata ţi-a interzis...

— Păi dacă ele n-au vrut să mă creadă.

Bedrişka aşeză iar totul la loc şi trase perdelele.

— Las' că nu s-a întâmplat nimic! spuse Hana împăciuitoare. Şi voi cum vă jucaţi?

Surorile începură să spună una după alta cât de mult le place Jan.

— Şi tu le-ai cântat la pian, Jan?

— Le-am cântat.

Mamele ar fi vrut să rămână cu copiii. Căutau să-i atragă cu diferite întrebări. Copiii însă au observat primejdia şi deodată, ca şi cum s-ar fi înţeles între ei, au început să răspundă monosilabic. Lăsară să se înţeleagă că nu le place ca oamenii mari să se amestece în jocurile lor. Amândouă mamele simţiră lucrul acesta.

— Nu-i nimic de făcut, oftă cu un surâs de resemnare Bedrişka. Nu ne vor.

Îndată după plecarea mamelor, copiii începură să se frământe.

— Păcat, spuse Ania. Ne-am fi plimbat mult timp.

— Şi eu aş fi răsucit butonul, spuse Jana.

— Acum ce să mai născocim? Trebuia s-o fi luat cu noi şi pe Alenka. Ce-ar mai fi râs!

— Cine e Alenka? întrebă Jan.

— E păpuşa cea mai mică. Am să-ţi spun o poezie despre ea. Poate poţi să mă acompaniezi la pian.

Jan, ascultător, se aşeză la pian şi aşteptă cu mâinile pe claviatură, în timp ce Jana începu:

„Am o păpuşică nouă,
Până şi limba omenească o ştie!
Pe-afară când ţopăim amândouă,
Ea râde de parcă n-ar fi jucărie.
Dar ghiceşti tu pentru ce Alicika are
Chiar pe burtă ascunsă o cheiţă?
Dacă întorci cheia cea strălucitoare,
Atunci păpuşa ţipă ca o ştrengăriţă;
Când îi e foame cere – urlând ca tiranii –
Să-i dai papă, şi apoi să facă nani!”

— Tu de ce nu mă acompaniezi?

— Nu merge! se scuză Jan. Ar fi trebuit să cânţi poezia. Şi Alenka asta chiar vorbeşte întocmai ca un om?

— Păpuşa nu vorbeşte singură, îi explică Hana.

— Trebuie mai întâi să i se şoptească şi pe urmă repetă întocmai. Ea de la sine nu spune nimic.

— Dar Alenka mea vorbeşte spunând ce gândeşte ea singură, ca să ştii, spuse Jana.

— Pentru asta ar trebui să aibă creier! hotărî Jan. Dar dacă repetă numai, înseamnă că are înăuntrul ei un aparat care reproduce.

— Când ai să vii la noi, începu iarăşi Jana să se laude, am să te duc la bucătărie. Acolo să vezi!

Şi, fără să aştepte să o poftească cineva, începu să recite:

„În mica mea bucătărie,
Pentru Alenka gătesc tapioca gustoasă
Şi o sobiţă cu atomi mi-a pus acolo mie
Măicuţa mea cea dulce şi frumoasă.

Mai am şi-un grătăraş pe care, ca o gospodină
Prăjesc pâinică pentru fată,
Am şi o cămară cu de toate plină
Şi un frigider pentru îngheţată.”

Fata aştepta să vadă ce spune Jan, dacă laudă poezia, dar el nu spuse nimic. Hanei i se păru că Jan e oarecum trist, ca şi cum i-ar fi părut rău că el nu va vedea nici frigiderul, nici grătăraşul.

— Mai ştiu o poezie, spuse ea ca să-l consoleze. Fii atent!

Îşi netezi cu palmele şorţuleţul, făcu o plecăciune şi începu:

„Eu aveam un stră-stră-străbunic,
Un stră-stră-străbunic care ne spunea
C-o să trăiască mai mult decât noi, căci e voinic
Şi că are o putere de urs... şi, zău, nu glumea!
Dar într-o seară în pat s-a trântit,
Ne spunea că ar vrea să doarmă netulburat.
Pentru ce de dimineaţă nu s-a mai trezit,
Dacă iubea Soarele cu adevărat?
Dacă vreodată doctoriţă să fiu, izbutesc,
Am să ajung, prin ştiinţă, să fac chiar minuni,
Descoperind cum din somn să-i trezesc
Pe stră-stră-străbunicii cei buni.”

Se părea că Jan îşi schimbase atitudinea de înţelept care vrea să înveţe pe alţii. Şedea pe canapea abătut, cu obrazul lipsit de expresie.

— Şi acum iarăşi e rândul meu! spuse Jana nerăbdătoare.

Şi îndată ce sora ei termină începu să recite plină de zel:

„Corabia văzduhului devenit-a şcoala timpurilor noi,
Luaţi hărţile în văzduh! Pregătiţi copiii pentru întrebări!
Cartea lumii se va deschide îndată sub noi.
Iată, acolo, Dunărea îşi duce apele spre depărtări,
De jos, un vârf al Dolomiţilor de peste nori ne priveşte,
Între stânci e un cuib, din el o pasăre se-nalţă şi iar se prăvale.
Numele ei? E vulturul stâncilor! Acum puişorii-şi hrăneşte.
Şi cum numiţi lunca aceea albastră din vale?
Este Marea Adriatică! Chiar acum e-n furtună!...
Priviţi, dinspre ţărm fumegă un vulcan temut.
Cum se numeşte, cine ştie să spună?

Vezuviul! Iată, peste oraşul Neapole am trecut!”

Aici Jana se opri încurcată. Dar îşi reveni repede. Sări peste câteva versuri şi recită sfârşitul poeziei:

„Toată clasa se pregăteşte de drum,
Dar vai, vai! (de mii şi mii de ori am strigat),
Toţi vor zbura, numai eu lipsesc de-acolo, acum,
Pentru că zac şi mă tânguiesc, dar cine e vinovat?

Şcoala mea spre cer se înălţa ca o săgeată...
Priveam simţind cum plânsul în ochi mă podideşte.
Eu, corabia văzduhului, mi-o mâncasem, era de ciocolată,
Şi acum, de durere, burta îmi plesneşte.”

Janicica îşi puse manile pe burta şi începu să se învârtească. Se prefăcea în faţa lui Janik că o doare, crezând că îl va face să râdă. Vai, dar el nu vede! îşi aminti ea deodată. De fapt şi fără această învârtire poezioara e cu siguranţă frumoasă.

— Îţi place, nu-i aşa? încerca ea să-i smulgă laude.

— Ca să-ţi spun drept, recunoscu băiatul, un timp n-am prea fost atent.

Nu ştia să mintă.

— De ce n-ai fost atent? îi reproşă fata şi se aşeză jignită cât mai departe de el.

Janik începu „să privească” cu mâinile. Atinse obrazul Hanei.

— Tu eşti, Hanicico? Unde e Ania?

În clipa aceea Ania se afla la celălalt capăt al canapelei. Ochii ei larg deschişi rătăceau pe pereţi şi în ei se citea o uimire liniştită.

— Aici sunt! strigă ea speriată, când el o trezi din visare.

Băiatul întinse mâna în direcţia glasului.

— Ania, mai cântă ceva!

— Ce să cânt?

— Ce vrei! Stai aici lângă mine.

Ania se aşeză lângă el. Janik îi pipăi cosiţa. Apoi îi puse mâna pe faţă, ca şi cum ar fi vrut să şi-o întipărească în palmă. Şedea între Hana şi Ania.

— Hai, începe! o invită Jan.

Ania nu se lăsă mult rugată. Începu să cânte cu glăsciorul ei subţirel, care părea că şi el se miră.

„Unde zbori, pasăre omenească?

Sus, în imperiul cântăreţilor?
Stai puţin deasupra noruleţilor,
Ascultă-i ce vor să-ţi şoptească.
Dacă nu crezi – pe sufletul meu –
Să zbor pe Venus, cu tata, nu-i greu.”

— Acum e rândul tău! zise ea invitându-l pe băiat.

Janik şovăi o clipă.

— N-o să vă placă. Am făcut eu însumi poezia, aşa, pentru mine. De fapt, mie mi-e totuna! Şi brusc se hotărî. Dar am să şed jos. Dacă stau în picioare, mă încurc. Poezia nu e gata, dar am să-i născocesc sfârşitul.

— Hai, începe odată!

„Chiar dacă omul nu vede nici la un pas depărtare,
Totuşi, nu se va rătăci prin lume niciodată.
Pretutindeni sunt oameni, de ce să mă tem oare?
Nu văd culori, da, ştiu; asta e o pacoste adevărată,
Dar ştiu cum arată pasărea şi peştele şi pomul;
Vârfurile degetelor nu mint niciodată,
Ele îmi laudă lucrul cunoscut şi frumos
Şi-mi dau seama şi faţa şi spatele lui cum arată.
Fără să dau greş, ghicesc totul dintr-odată.
Uneori nu recunosc câte ceva, se-ntâmplă şi asta.
Nu văd. În schimb am miros bun şi urechi bune.
Lumea întreagă din parfumuri şi sunete se compune.
Orice lucru are un glas al lui, cu care-mi vorbeşte.
Şi orice lucru pe lume are un alt parfum.
Cât de frumos miroase garoafa! Fireşte,
Numai pentru acest parfum merită să trăieşti,
Dacă pentru nimic altceva viaţa nu te ispiteşte!
Parfumul şi muzica sunt singurele-mi stele,
Acestea, prin întuneric devin luminiţele mele.
Când cântă muzica o simt pe obrazul meu prinzând rădăcine,
Ca şi când l-aş încălzi la Soare când străluceşte;
Spun cântecului şi parfumului la fel:
Ia-mă şi du-mă cu tine!”

Urmă o clipă de tăcere. Surorile nu înţeleseseră nimic şi aşteptau să vadă ce urmează. Hana îşi înghiţi vorbele şi încerca cu tot dinadinsul să priceapă ceva. Înţelegea cuvintele, dar îi scăpa legătura dintre ele.

Pe Ania o încântase glasul lui. Îi sorbise cuvintele de pe buze şi i se părea că spune ceva atât de fermecător, de frumos şi de tainic, cum nu mai auzise în viaţa ei, şi că îndată, îndată va începe să cânte. Când farmecul se sfârşi fata fu dezamăgită. Jan se uită şovăitor la publicul său.

Jana nu fusese atentă deloc. Avea de gând să sâcâie băiatul şi să se răzbune puţin pentru că nici el nu fusese atent la poezia ei.

Trecu dintr-un colţ al canapelei la celălalt ca să aibă pe Ania lângă ea. Hanicica ar fi putut să-i strice gluma, în schimb Ania era prea moale.

În timp ce Janik îşi recita poezia, Jana puse mâna pe spătarul scaunului Aniei. Şi tocmai când băiatul spunea: „Nu văd culori, da ştiu...”, Jana îl gâdilă cu degetul după ceafă. Jan începu să se scarpine în locul cu pricina. Nici Hana, nici Ania nu observaseră nimic. Janicica se făcea că habar n-are de cele întâmplate şi mai repetă o dată gestul. Tocmai când spunea „cât de frumos miroase garoafa”, îl gâdilă din nou. Janik reacţionă prompt. Janicica îşi muşcă buzele ca să nu izbucnească în râs, dar nu mai avu curajul să încerce încă o dată.

— Aş putea să exprim mai bine lucrurile astea la pian, spuse Janik. Odată pianul va glăsui aşa cum voi dori eu. Nu ştiu cum să vă fac să înţelegeţi. De pildă, cum ar arăta această cameră în întuneric cu acest glob colorat, dacă eu aş izbuti pe neaşteptate să le văd. Sau cum arăţi tu, Hanicica, şi tu, Ania, şi tu, Jana... Cred însă că poezia nu mi-a prea reuşit. Uneori nici n-are rimă.

— Atunci cântă-ne la pian! strigă Hana.

În clipa aceea Jana, văzând că el se ridică şi că îi scapă printre degete, vru să mai glumească o dată, pentru ultima oară. Şi iarăşi îl gâdilă. Jan, cu iuţeala fulgerului, îşi duse mâna la ceafă şi apucă mâna Janei! Dar îi dădu drumul repede, de parcă s-ar fi ars. Jana tresări, dar era prea târziu. Se făcu palidă de spaimă, îşi retrase mâna cât putu mai repede şi se ascunse trăgându-se mai spre colţ.

Jan se ridică de lângă Ania şi se posomorî de tot. El credea că prinsese mâna Aniei! După cum ştia el, Jana şedea la capătul opus al canapelei. O, dacă ar fi bănuit că ea se mutase şi se aşezase alături de Ania!

Celelalte două surori nu bănuiau, bineînţeles, nimic. Ce fericire pentru Jana!

— Hai, cântă! Cântă! îl rugau ele. Jan însă se încăpăţână şi nu mai scoase nicio vorbă. Îl mai rugară o vreme şi chiar şi Janicica li se alătură, înadins, ca să se audă toate trei glasurile la un loc. O cuprinse deodată frica, dar Jan rămase tăcut până în clipa când copiii indispuşi se duseră la mama lor.

Când îşi luară rămas bun, Jan se întoarse cu spatele şi refuză să dea mâna cu Ania. Toţi au înţeles că fata îi făcuse ceva. A fost o despărţire tristă. Băiatul nu spuse ce i se întâmplase şi se ascunse undeva, jignit. Jana făcea pe

nevinovata, iar Ania plecă acasă plângând. Zadarnic îşi întrebă Hana fiicele. Numai Bedrişka era liniştită. Iar o mică lovitură nevăzută! O să-mi povestească el ce-a fost. Măcar de s-ar căli!

După o vreme Hanca şi Ania şi-au amintit de vizita aceea şi au început din nou să-şi sâcâie mama rugând-o să le ducă la Janik. Venise noiembrie, cădeau ploi nesfârşite şi de plimbările cu căruciorul nici nu mai putea fi vorba. Hana încercase s-o cheme mai întâi pe Bedrişka la televideofon. Dar la aparat nu apărea nimeni. În casa prietenei era tăcere şi întuneric. Şi aşa, într-una din zile o luă pe Jana de mână şi porni cu ea spre vila Bedrişkăi, după veşti. O luă cu ea tocmai pe Jana. Voia în sfârşit să afle ce se petrecuse şi de ce se supărase Jan. Pe Jana căzuse în primul rând bănuiala. Hana ştia că numai caracterul neîmblânzit al acestei copile era în stare de o şotie ştrengărească. Zadarnic încercase însă Hana să facă fata să recunoască. Odată ce minţise, Janicica se temea să-şi recunoască fapta. Ar fi vrut ea să mărturisească tot ce-a făcut, era conştientă că merita să fie certată, dar se temea să-şi recunoască minciuna.

Şi iată că au ajuns la vila înconjurată de un parc. Crengile despuiate ale piersicilor, migdalilor şi gutuilor se înălţau spre cerul decolorat. Bazinul din faţa casei era golit şi la fundul lui, pe frunze putrezite, zăcea o mierlă moartă.

Doamna Hana apăsă pe butonul de la intrarea principală. Uşa se deschise. Traversă coridorul şi holul. Uşile mascate dintre camere erau deschise – dar peste tot era gol, pustiu. Intrară în camera lui Janik. Globul, banda introdusă în magnetofon, uşile de la dulap date în lături, chitara spânzurată pe perete, totul era la locul său, neatins, ca şi cum Jan chiar în clipa aceea ar fi plecat undeva şi trebuia să se întoarcă îndată. Dar nu era nimeni.

— Unde-i Janik, mămico?

Hana nu ştia ce să-i răspundă. Nici Jan, nici altcineva nu apăru. Pe jos însă zăcea o scrisoare deschisă care se vedea că n-a ajuns la destinaţie. Bedrişka îi scria sorei sale, Elena, de la Rodotin:

„Soră dragă!

Mă despart de tine pentru multă vreme, cine ştie, poate pentru totdeauna. Ne mutăm la Odesa. Pe de-o parte, acolo se află acum Vaclav cu noul său proiect; vrea să construiască la Yalta un sanatoriu după metoda sa, iar pe de altă parte, motivul principal al plecării noastre e Jan.

N-ai auzit probabil nimic despre doctorul Ivan Pavlovici Turkinov. A reuşit să redea vederea unui om orb din naştere. E vorba de o regenerare aproape miraculoasă a celulelor moarte ale centrului vederii din creier. M-

am hotărât să nu las să-mi scape acest prilej şi să plec imediat cu băiatul la el. Închipuieşte-ţi, draga mea, mai există o speranţă!

Părăsim totul în grabă şi zburăm! Dacă te interesează vila noastră, ia-o tu! Poate că ai să-mi mulţumeşti pentru un asemenea dar. Parcă te aud cum spui că ai şi aşa destule griji.

Dacă nu vrei, vino cel puţin să-ţi alegi un lucru oarecare drept amintire! Dar grăbeşte-te, casa a rămas deschisă! Timpul nu iartă, ai milă de ea! Ar fi păcat mai ales de pian dacă s-ar strica. E un instrument bun. Dacă ţie nu-ţi trebuie, ştiu că tu ai lira ta, spune-i cuiva să-l ia. Dar aş dori ca omul acela să iubească muzica! Şi nu uita să alegi şi pentru tine ceva din fonoteca noastră. Conţine multă muzică preţioasă, clasică şi modernă. Celelalte benzi nu se strică, n-au decât să se odihnească acolo, dacă nimeni nu le vrea. Părăsim multe lucruri frumoase şi dragi, care pe încetul se vor distruge. Îmi pare rău, dar asta e soarta lucrurilor părăsite...”

Scrisoarea continua, dar doamna Hana nu citi mai departe. Era supărată pe prietena el. Era o adevărată nerecunoştinţă că nu venise să-şi ia rămas bun de la ea.

— Mama, ce scrie în scrisoare?

— Mama lui Janik scrie că s-a mutat.

— Unde?

— Departe!

— Şi nu se mai întorc?

— Ştiu eu?

— Niciodată?

— Cine ştie? Lumea e mică.

— Şi toate astea rămân aici?

— Dracu’ să le ia!

— Mămico, iau şi eu ceva ca amintire.

— Să nu îndrăzneşti să te atingi de ceva! Pe noi nimeni nu ne-a poftit aici! adăugă ea cu amărăciune.

O apucă pe Jana de mână şi părăsi repede casa. Şi astfel se părea că cele petrecute între copii vor rămâne pentru totdeauna o taină.

Anii au trecut şi cele trei surori cu ochi albaştri au crescut. La optsprezece ani terminaseră şcoala şi gustau primele rezultate plăcute ale muncii independente. Se deşteptase în ele un sentiment de mândrie că au un rost în lume. Munca omului, care de fapt ar trebui să-ţi provoace dureri fiindcă prin ea omul îşi răscumpără dreptul la toate bucuriile lumii, devine ea însăşi o bucurie, chiar cea mai mare bucurie. Fără muncă omul n-ar fi devenit om!

Hana lucra acum ca inginer geolog la gazificarea subterană a cărbunilor şi se măritase cu un cercetător din aceeaşi branşă. Dintre toate surorile, ea era cea care-şi amintea de cele mai multe ori de Jan. Când la răstimpuri gemenele se întâlneau la mama lor, în cadrul unei seri în care-şi depănau amintirile, Hanca era aceea care întreba de el sau aducea unele veşti. Şi veştile erau mereu aceleaşi: nimic nou. Jan locuia în Odesa, la clinica de ochi, unde îl îngrijea cel mai bun medic. Dar toate încercările nu dăduseră niciun rezultat.

Jana lucra ca planificatoare la un oficiu pentru distribuirea lenjeriei de copii şi rămăsese aceeaşi copilă uşuratică, pornită veşnic pe râs. Nu era nimic mai uşor pentru cineva, decât s-o facă să râdă, şi râsul răsuna neîncetat în jurul ei. Numai în timpul serilor acelea de amintiri din casa părintească se posomora uneori. De câte ori era adus în discuţie numele lui Jan, ea devenea neliniştită. Dar ştia să se stăpânească şi să-şi ascundă neliniştea.

Legase prietenie cu un salariat de la uzina de automobile din apropiere. Acesta era maistru la o linie automată.

Ania devenise cântăreaţă. În ochii ei mari se aprindea mereu aceeaşi uimire ce părea că nu se va stinge niciodată fiindcă era înscrisă încă din leagăn pe chipul ei. Poate tocmai de aceea roiau în jurul ei atâţia prieteni şi poate de aceea nu-şi alesese din mulţimea lor niciun soţ.

Ania venea cu plăcere la seratele la care Hana îşi invita o dată pe lună copiii. Se întruneau totdeauna cel puţin opt copii care îşi povesteau amintirile. Dacă ar fi venit toţi doisprezece, fotoliile şi canapelele din camera cea mare a copiilor nu i-ar fi cuprins pe toţi. Din cei doisprezece fraţi nu erau decât trei băieţi, restul erau fete. Zece dintre copii aveau ochii albaştri, o singură fată şi un singur băiat aveau ochii de culoare închisă. Şase aveau părul blond, printre aceştia se numărau şi gemenele noastre. Ceilalţi aveau părul de nuanţe mai închise, iar ultima fată era de-a dreptul brună.

Copiii erau voinici, nici graşi, nici slabi, şi niciunul dintre ei nu tuşise vreodată. Batista o păstrau în buzunar mai degrabă ca o amintire a vremurilor când oamenilor răciţi le curgea nasul. Toţi doisprezece erau absolut sănătoşi, de altfel ca toţi copiii de pe întreg globul.

Gemenele se bucurau de favorurile celorlalţi fraţi tocmai din cauza sosirii lor pe lume, toate trei laolaltă.

În mijlocul coloniei sale de copii, Hana prindea forţe noi, copleşită fiind de dragostea şi atenţia tuturor. Fraţii îşi uitau vârsta în pragul camerei şi deveneau iarăşi copii în serile acelea.

Se deschideau dulapurile şi lăzile de jucării, se îmbrăcau păpuşile. În cămăruţele păpuşilor se aşeza din nou mobilă, se gătea, se prepara şi se

gusta mâncarea pentru ele. Se aşeza teatrul de marionete, se recitau poezii vechi, se spuneau zicători şi ghicitori.

În aceste ore de fermecătoare întoarcere în împărăţia copilăriei, Hana, acum cu părul alb, şedea pe covor şi zâmbea impresionată de numărul lor. Cât erau de mari şi de grozavi aceşti copii ai ei, unul mai zvelt decât celălalt, şi le şoptea încet numele lor de copii.

Una dintre aceste seri s-a desfăşurat însă într-un fel cu totul deosebit. Hanicica şi Ania sosiseră cu totul pe neaşteptate, şi deoarece Jana locuia încă acasă, cele trei fete se întâlniră fără să se fi vorbit între ele. Fraţii şi surorile înţeleseră această grabă, această nevoie bruscă ca gemenele să fie împreună. Înţelese şi mama lor. Aflaseră o veste nouă despre Jan! O veste care picase ca un fulger din senin. Tânărul compozitor Jan vine de la Leningrad la Praga pentru a dirija simfonia sa intitulată „Văd”. Va fi primul concert din turneul său în jurul lumii. Fotografiile ajunseseră înaintea lui, prin cablu, iar biografia lui uimitoare umplea pagini întregi de ziare.

Surorile vedeau prin negura timpului camera aceea de un verde-deschis, plină de vrajă, care se întorcea după Soare, pianul cu strălucitoarea-i claviatură, vasul cu bujori şi cristalele de pe rafturi... Urmăreau cu respiraţia tăiată ciudatul destin al lui Jan. Plecarea lui în Crimeea, nădejdea neaşteptată că poate totul nu e pierdut şi apoi lupta deznădăjduită pentru ochii săi. Părea că savanţii de pe tot pământul luptau ca Jan să vadă şi că oamenii n-aveau altă grijă decât să redea vederea unui om născut orb.

După ani îndelungaţi de experienţe şi de insuccese, eforturile comune ale unui colectiv ales de specialişti din toate colţurile lumii au reuşit. Jan a văzut! Şi ceea ce a văzut a exprimat în simfonia lui.

— Numai trei concerte pentru două milioane de oameni! se necăji Hanicica. Asta nu e omenos! E o insultă pentru Praga!

Bătrâna Hana zâmbi împăciuitor:

— Nu-i nimic, o să-l vedem la televizor, ca toţi ceilalţi care nu vor găsi locuri.

— Dar eu trebuie să vorbesc cu el! izbucni Hanicica.

— Şi eu! strigă Ania atât de tare, încât maică-sa o privi uimită.

— La ultima noastră întâlnire, spuse Hanicica întorcându-se cu gândul înapoi, i s-a făcut un rău. Dar care dintre noi şi ce anume numai stelele o ştiu! Ţie, Ania, n-a vrut să-ţi întindă mâna, îţi aminteşti?

Aniei i s-au umplut ochii de lacrimi ca şi cum scena aceea s-ar fi petrecut ieri şi nu cu doisprezece ani în urmă.

— De ce îmi aminteşti?

— Şi tu de ce te superi? Te mai doare?

Amândouă se uitară în acelaşi timp la Jana, ca şi altădată: Hanicica cercetător, pe sub genele lungi, Ania neajutorată, cu ochii larg deschişi.

— Tu n-ai nimic să-i spui, soră? o întrebă Hanicica pe Jana, de parcă ar fi spus: De ce taci mereu? De ce nu spui în sfârşit cuvântul care să facă lumină?

Janicica se împurpură. Ar fi putut să scape demult de greutatea aceea inutilă. Ar fi putut să mărturisească surorilor ei micul ei păcat din copilărie, şi ar fi râs împreună, căci cu cât trecea vremea, amintirile despre Jan erau mai preţioase şi mai căutate.

Şi cu trecerea anilor, Jana spera că păcatul acela păleşte, că nu face să mai amintească de el. Dar ciudat lucru, se întâmpla tocmai dimpotrivă! Şi fata spuse şovăielnic:

— Aş avea multe să-i povestesc, şi apoi adăugă repede, ca şi cum ar fi vrut să scape de o întrebare neplăcută: De altfel, cred că Jan o să ne invite singur.

Anicica o fixă cu uimirea ei fermecătoare:

— Crezi tu?

— Bineînţeles, răspunse Jana. Va fi foarte curios să vadă cum arătăm.

— Demult o fi uitat el de noi! spuse Ania, prelungind cuvântul „demult” cu un tremol de părere de rău.

— N-a uitat! spuse Hanicica cu glas hotărât.

— De ce?

— Pentru că l-am necăjit atunci şi astfel de lucruri nu se uită. Trebuie în sfârşit să ne spună ce anume l-a supărat.

— Eu l-am jignit! strigă Jana deodată. Şi înfundându-şi capul între perne, se porni pe plâns. Da! Da! Eu am fost aceea! suspină ea încărcată de remuşcări. Eu am minţit, eu m-am prefăcut, eu merit pedeapsa! Mă duc la institutul de reeducare... numai că vă rog să nu mă judecaţi! Şi Jana le povesti totul.

Amândouă surorile se repeziră la ea şi începură s-o consoleze. Ania îşi ştergea lacrimile cu batista.

— În sfârşit, mi-a ieşit ghimpele urât şi negru din inimă.

— Ah, tu, păcătoaso! Cum ai putut să rabzi atâta vreme! spuse Hanicica sărutând-o.

— De când mă pregătesc să vă spun, surioarelor. De-o viaţă întreagă mă pregătesc! Nu am avut curaj, sunt o laşă, mi-a fost teamă să vă spun că sunt o mincinoasă. Mincinoasă timp de doisprezece ani! Ce se va întâmpla cu mine acum?

— Acum, bucură-te! Drept pedeapsă ţi se vor smulge dinţii! Doisprezece dinţi; pentru fiecare an pierdut, câte un dinte, râse Hanicica.

— O! vreau să mă mărit, fie-vă milă!

Începură să glumească şi să râdă, desigur au iertat-o şi totul era din nou în ordine.

Jana nu se înşelase, surorile primiră invitaţii. Sosiră prin curier special şi pe fiecare era scris în colţ, numele: Hana, Jana, Ania.

Pe al patrulea plic era scris: Pentru Hana, de la Bedrişka.

Bagheta se ridică şi spuse parcă: Acum! Şi poarta se deschise. Sunetele adormite în instrumente se deşteptau, unul câte unul. Toţi cei prezenţi, care cunoşteau soarta lui Jan, ascultau cu respiraţia tăiată povestirea melancolică a viorilor despre primii paşi ai copilului într-un spaţiu în care Soarele şi toate luminile erau stinse. Prima frază a simfoniei era o rătăcire a copilului orb în întuneric, ca într-un cerc vrăjit. Dar întunericul acesta era bun, nu trebuia să se teamă de el. Pretutindeni prin apropiere se auzea, de câte ori era necesar, un glas dulce ce se numea: „mamă”. Acest glas se putea pipăi, era cald şi moale şi te cuprindea în braţe. Îndată ce-l chemai îţi răspundea de undeva. Dacă mergeai, glasul se preschimba în mână, şi mâna te conducea prin întuneric, puteai să te agăţi de ea, nimic nu ţi se întâmpla, întunericul se retrăgea, nu-ţi făcea niciun rău.

Totuşi, încă din prima parte a simfonici apărea un tremur ciudat, o presimţire tristă. Neliniştea creştea odată cu băiatul până ce se frânse într-un zbucium tragic al conştiinţei. Undeva era Soare, lumea era plină de culori şi de lumină, nu exista întuneric, întunericul era numai în ochii lui.

La începutul celei de-a doua părţi se auzea glasul copilăresc al flautului, atât de naiv şi plin de veselie, care zburda mult timp, sălta şi întreba celălalt glas care răspundea puţin mai melancolic.

Hanicica zâmbea visătoare, gândindu-se la timpurile acelea depărtate. Primul glas era poate glasul ei. De fapt toată această parte se numea: „Trei glasuri”, după cum tot atât de bine s-ar fi putut numi: „Trei surori”.

Cu inima fremătând, asculta acea întâlnire de demult. Şi deodată îşi aduse aminte cum, fără să fi vrut, îl jignise atunci când îi alunecase pe sub mână, tocmai în momentul în care el îi oferea bujorul roşu şi cum îi strigase: „Aşa-i că nu mă prinzi?”

Sângele îi năvăli în obraji şi înlemni de ruşine. Da, avea dreptate. Şi acum răsuna în simfonie acea insultă adusă tânărului orb. I se părea că toţi spectatorii se întorc spre ea fără să priceapă ce s-a întâmplat atunci: „Ce ai făcut, cum ai putut să...?” şi Hanca, ruşinată, prăbuşită în sine, plânse.

Dar nu se întâmplă nimic. Glasul ei şi al lui se împleteau în ciripitul flautului, se înţelegeau, sporovăiau şi Hanicica în sinea ei jubila: „M-a iertat, m-a iertat!”

Apoi glasului ei i se alăturară alte două glasuri. Cum şedea acum între Jana şi Ania, Hanicica simţea strângeri de mână din amândouă părţile. Răspunse cu aceleaşi strângeri, la dreapta şi la stânga. Surorile se înţelegeau între ele şi fără cuvinte.

Acum se împleteau trei izvoraşe izvorâte din aceeaşi sursă. Se înlănţuiau şi totuşi fiecare era el însuşi. Trei glasuri, trei culori, trei motive: glasul Hanei grav, cuminte, al Janei săltăreţ şi al Aniei, subţirel şi plăcut în care răsună ecoul „Cântecului de leagăn" cântat atunci cu prilejul acelei vizite. Stele din cer, şi de asta şi-a amintit!

Aceeaşi melodie din flaut, prelungită apoi de pian. „Acum ştiu! îşi aminti Ania. Aşa e! Jan trecuse apoi la pian, atunci, când eu nu-mi mai aminteam versurile poeziei." Motivul trecea din instrument în instrument şi mereu părea altul. Nu mai era acelaşi. Era tot „Cântecul de leagăn", dar parcă de fiecare dată l-ar fi cântat altă mamă, din altă parte a globului, altui copil.

Deodată, în această împletire liniştită de flaute, viori şi clarinete, căzu un ton fals. Începe, îşi spuseră surorile printr-o strângere de mână. Da, aşa fusese când Jana cu pozna ei copilărească îl gâdilase pentru prima oară, întocmai ca o muscă indiscretă. Dar din nou viorile şi violele cântară, vremea bună se restabili şi domni din nou un timp deasupra capetelor copiilor.

Dar vai, iată că se aud tonurile fatale, goale, ale unui clarinet. Se simţea în ele prevenire şi încordare, anunţarea duşmanului, ca şi cum cineva ar fi strigat din întuneric: Atenţie! Atunci Jana aţâţase a doua oară băiatul.

Hanicica asculta cu totul liniştită. Părea că greşeala ei cu bujorul fusese iertată, căci Jan nu o amintise prin nicio notă. Nu bănuise însă că mica glumă a Janei a zdruncinat băiatul atât de adânc.

Ania se lăsa legănată de plăcutele glasuri ale tuturor instrumentelor şi i se părea că pluteşte. Când se auzi prima notă a cântecului despre „pasărea omenească", ea crezu că e o simplă întâmplare, dar apoi înţelese pe deplin intenţia lui.

„Unde zbori, pasăre omenească", îi cântase ea şi melodia rămăsese în sufletul lui! Aşa era! Ăsta era cântecul ei, deci îşi amintea de ea, şi îi venea să chiuie de recunoştinţă, începu însă să sufere că Jan bănuieşte şi acum că ea a săvârşit acea faptă. Asta o întristă până la lacrimi. Şi îi venea să strige: „N-am fost eu aceea!"

Jana aştepta momentul suprem ca pe o pedeapsă. Când Jan începu acuzarea ispititoare, ea începu să plângă încet. Dar când povesti mai departe, cum îi prinsese mâna ca pe un hoţ şi când descrise în tonuri grave deznădejdea că pe lume există un asemenea om care să-şi bată joc de un orb, Jana fu cuprinsă de ruşine. Îi trecu prin cap, cu iuţeala fulgerului, gândul că săvârşise ceva atât de cumplit, încât nu mai putea fi îndreptat; că pentru ea

s-au sfârşit toate bucuriile. S-au sfârşit, s-au sfârşit cu toate – gemea ea împreună cu viorile şi cu başii. Pentru mine a apus soarele fericirii pentru totdeauna. Şi muzica continua şi nu se mai termina. Acuzaţia era mereu tot mai aspră, şi tot mai adâncă durerea loviturilor vechi. Nu se mai putea suporta!

Janei i se făcu negru înaintea ochilor, sala se clătină cu ea şi se cufundă în întuneric.

Surorile i-au dat repede ajutor şi nimeni în jur n-a observat nimic. Când şi-a revenit, muzica era cu desăvârşire alta.

— Partea a treia! îi şopti Hanicica încurajând-o, ca şi cum i-ar fi spus că de acum înainte nu trebuie să se mai teamă.

Desigur, muzica asta n-o mai durea, deşi se părea că pentru creatorul ei clipele acestea erau şi mai chinuitoare decât cele care trecuseră. Aici alternau două motive principale, deznădejdea şi speranţa.

Începea printr-o superficială încredere că totul se va împlini uşor, urmau apoi săptămâni, luni şi ani de încercări zadarnice şi de operaţii dureroase; un lanţ de insuccese când doctorii ridicau din umeri, momente cumplite când Bedrişka căuta cuvintele care să pregătească băiatul să se împace cu soarta şi să renunţe la toate speranţele.

Nu renunţ! strigau trompetele şi pistoanele. Soarele sau moartea! strigau cornurile şi tromboanele. Nu există viaţă fără ochi! Şi iarăşi alte experienţe, alte nădejdi. O clipă ceva luminos se mişcă în creier, apoi se stinse din nou, şi iarăşi un strop de întuneric se lumină, negrul se preschimbă în galben-cenuşiu. Apoi iarăşi totul se stinse şi întunericul se rostogoli mai dens.

De ajuns, de ajuns! gemeau fagoturile. Să lăsăm creierul în pace, va muri sau va înnebuni! Clarinetele batjocoreau zădărnicia omenească: S-a sfârşit cu toate, s-a sfârşit!

Dar neobosita lui dorinţă de a lupta şi strigătul lui după lumină au învins. Era imposibil să nu învingă. Vederea lui Jan devenise o problemă pentru întreaga planetă. Era singurul orb din lume şi această lume ardea de dorinţa de a realiza ceea ce părea imposibil şi de a-i da acestui om ochii pentru care luptase atât. Jan rezista. Şi iată, are ochi, dar legaţi cu o basma neagră; este ultima legătură de întuneric de pe ochii lui. Şi apoi bandajul cade.

Jan se uită în semiobscuritate şi nu înţelege nimic. Vede figurile medicilor şi ale infirmierelor în umbră, vede prima dată oamenii şi lucrurile. E ca înlemnit de uimire şi-şi soarbe tăcut triumful. Ciudat, se auziră tonuri de spaimă. E oare posibil, după atâta fericire? Nu e un moment prea greu de suportat pentru o inimă omenească? Suportă ea oare o astfel de fericire fără să se sfărâme? Oare nu va dispărea iar totul?...

Începu a patra şi ultima parte. Abia aici izbucni tot ce era în el. Părea că ochii i se deschiseseră nu în semiobscuritatea sanatoriului, după jaluzelele trase, ci în lumina unei odăi cu ferestrele larg deschise prin care năvălea Soarele. Acum se afla pe cea mai înaltă clădire a oraşului şi privea lumea.

Auzul, mirosul, gustul şi pipăitul păreau că înapoiază ceremonios sceptrul adevăratei suverane – Vederea – regina simţurilor omeneşti.

Încercă să exprime acea primă tulburare, cea mai puternică din toate, clipa uimitoare când întunericul se retrăgea şi în jur se făcea lumină. Acestea sunt culorile, umbrele, formele... Aşa arată, deci, un om în miezul zilei. Asta e zi, şi ăsta e spaţiu.

Omul! Dintre toate minunăţiile el e cel mai uimitor lucru. Iată pe creatorul acestui rai de pe Pământ, născocit de creier şi construit din piatră şi oţel, din sticlă şi din tot felul de alte materiale pe care Pământul şi marea le adăposteau în sânul lor.

Dar cum s-a construit? Cu ce s-a construit? De unde aceste lucruri, mai perfecte şi mai frumoase decât florile naturii? El ştie demult că toate ies din mâinile omului, dar nu le-a văzut niciodată până acum. Astăzi, aici, prin toate instrumentele din orchestră, el retrăieşte uimirea primei clipe în care a izbutit să vadă. Aşadar, acestea sunt mâinile omului. Dar nu e numai uimirea faţă de ele. Jan vrea să exprime şi întreaga bucurie şi fericire a sa pentru simplul fapt că omul are mâini! Şi eu şi tu – noi toţi – fiecare om are aceleaşi mâini cu cinci degete. Nimeni nu are cu un singur deget mai mult sau mai puţin. Dar în fiecare deget se află secretul unor lucruri noi şi minunate. Şi cu cât vor fi mai multe mâini, cu atât se vor crea lucruri mai multe şi mai minunate.

„Pământul oamenilor” a intitulat el ultima parte a simfoniei, în care nu apărea numai bucuria egoistă a orbului care a reuşit deodată să vadă, care a privit pe fereastră pentru prima dată, ci era înălţat şi un imn de bucurie, de glorificare a omului. Răsună aici un motiv de uimire, de surprindere şi de farmec proaspăt. Era în el emoţia primei şi neuitatei priviri asupra lumii, imaginea oraşelor grădini, cu teatre, stadioane, galerii de artă şi palate albe, în care locuiau ei, creatorii uzinelor electrice şi ai poeziilor, ai liniilor automate şi ai simfoniilor, ai navelor cosmice, ai statuilor, cântecelor şi dansurilor.

Era un imn de slavă închinat omului şi operei sale. Omul creează opere tot mai grandioase şi mai frumoase şi odată cu acestea creşte şi el, tot mai măreţ. Dar de unde să ia instrumentele care să exprime această minune?

Jan recurse atunci la ajutorul glasului omenesc. Adăugă orchestrei un cor. Şi în glasurile omeneşti se simţea neliniştea veşnică a creatorilor, zbuciumul

căutărilor şi bucuria descoperirii, dorinţa neobosită de a învinge şi stăpâni natura, de a o transforma necontenit.

Păreau că răsună glasuri de clopot şi de fluier, de ciocan şi de sirenă, vocile şi instrumentele contopindu-se în final într-o revărsare de bucurie şi fericire, de mândrie şi încredere...

Stăteau toate trei în faţa lui: Hanicica, Jana şi Ania. Ele îl văzuseră şi cu doisprezece ani în urmă, dar el le vedea acum pentru prima oară. Privirea îi aluneca de la una la alta. Acum clătina din cap şi hotăra ceva. Fetele rămaseră surprinse. Băiatul se schimbase cu totul. Avea ochi adânci, de culoare închisă, cu o strălucire ciudată care nu venea din lumea de afară, ci dinăuntrul lui. Era mai degrabă o lumină decât o strălucire. Câţi ani putea să aibă? Nici douăzeci! Şi totuşi în jurul gurii lui se vedea că el cunoscuse ceva ce puţini din jurul său cunoscuseră: durerea.

— Aşadar, voi sunteţi cele trei surori! începu el să vorbească după ce luară loc în camera de la hotel. Să nu-mi spuneţi numele voastre; le ghicesc eu singur! După glasuri! Spuneţi-mi fiecare trei cuvinte!

— Am să-ţi spun chiar mai multe, zise Hana, visătoare. M-ai întrebat atunci dacă pianul se vede, deşi e negru, şi dacă omul străluceşte ca o stea.

— Străluceşte, e adevărat că străluceşte! strigă el. Nu crezi? Eu mai văd cu ochii din copilărie, mai văd şi ceea ce voi nu mai percepeţi demult.

Apoi se ridică şi făcu câţiva paşi spre un vas antic care se afla într-un colţ al odăii. Printre alte flori se găseau în el şi bujori sângerii, puşi acolo parcă anume ca să-i poată oferi ei un fir.

— Îţi aminteşti?

— Cum l-ai aruncat atunci în colţ? N-am să uit niciodată! Acolo în sală am pălit de spaimă că ai să mă cerţi în faţa tuturor, dar m-ai iertat, spuse ea primind bujorul. Şi ca să scape de încurcătură arătă spre surorile ei. Pe Hana ai ghicit-o, mai rămân Jana şi Ania.

Jan se uita demult la chipurile Aniei şi Janei. Se vedea că e surprins şi că nu înţelege ceva.

Arătă cu degetul chipul mâhnit al Janei şi spuse deodată:

— Ania!

Jana scutură din cap şi şopti vinovată:

— Jana.

— Atunci, strigă el mirat, asta înseamnă că atunci dumneata ai fost!

— Da, eu! spuse ea amărâtă şi lacrimile îi ţâşniră iarăşi din ochi. Eram în spatele Aniei şi mi-ai prins mâna.

— N-o mai chinui! strigă Hana şi îşi cuprinse sora în braţe. Destul s-a chinuit până acum din cauza asta! Şi-a ispăşit pedeapsa!

— Nu! spuse Jana. Pedeapsa continuă şi va continua. Vina mea va apărea totdeauna, de câte ori şi oriunde se va cânta aceasta simfonie. Şi e drept să fie aşa! Niciodată insulta pe care ţi-am adus-o nu poate fi spălată. Oboiurile şi cornurile dumitale nu mi-o pot ierta niciodată.

— Jana! strigă Jan cu reproş. Dar eu te iert, spre sfârşitul părţii te-am iertat, tot sfârşitul este o largă iertare. N-ai auzit oare?

— N-a auzit sfârşitul, o apără Hana. Tocmai se trezea din leşin.

— Şi ascultând ultima parte nu te-ai bucurat oare împreună cu mine? Şi oare eu nu te-aş fi iertat demult, dacă aş fi avut ce să-ţi iert? Nu pot decât să mulţumesc şi să binecuvântez toată lumea şi pe dumneata, Jana, că faci parte din frumuseţea acestei lumi şi deci din fericirea mea.

Se duse spre ea, o cuprinse cu amândouă mâinile şi o strânse la piept. Jana începu să râdă printre lacrimi. Râsul ei suna atât de alintător şi de fără grijă, ca şi cum ar fi scăpat brusc de o mare greutate şi ar fi zburat drept către cer.

Numai Ania tăcu. I se citea pe faţă o uimire tristă. Cum se petrecuseră oare toate cu doisprezece ani în urmă?

Sora mea a fost vinovată, nu eu. Dar cuvintele lui păreau s-o înalţe pe Jana, iar îmbrăţişările lui s-o cinstească şi s-o răsplătească – de aceea era atât de fericită.

Şi Hana îi făcuse ceva, dar cum îşi tăinuise fapta, sfânta! Niciodată nu ne-a spus nimic şi pentru asta el i-a dat un bujor roşu. Ce însemnătate are această floare pentru ei amândoi? Ce le aminteşte? Ce semn e acesta?

Aniei i se părea că ea era singura păgubită. Şi dacă nu pe de-a-ntregul fusese lăsată, în orice caz, la urmă. Primul nume care îl rostise fusese al ei. El strigase „Ania”, dar numai pentru că-şi amintise de acea nedreptate. Nu îi cunoştea chipul şi o confunda cu Jana. Asta o întrista în cea mai mare măsură.

Dar Jan îşi îndrepta deodată privirea asupra ei:

— Ania, cântecelul meu! Încotro zbori, pasăre omenească? râse el. Pe tine te-am lăsat la urmă!

Amândouă surorile se uitară vesele la Ania. Îi înţelegeau aşteptarea. Faţă de el, ea singura era fără pată.

— Totuşi, nu m-ai recunoscut, îi reproşă ea.

— Nu te-am recunoscut, spuse el. Nu te supăra pe ochii mei. Ei văd şi străluciri nevăzute, dar sunt atât de proşti! Se uită la toate plini de spaimă. Şi la dumneata, Ania! Dar nu te teme! Abia acum se descurcă toate şi abia acum pot lega glasul de chipul dumitale. Nu bănuiam cum arăţi. De aceea rătăceam. Nu înţelegeam şi mă plângeam. Eram grozav de sensibil şi uşor de jignit. Se spune că aşa erau pe vremuri oamenii orbi! Glasul dumitale şi

gluma aceea erau pentru mine o contradicţie de neînţeles. Această contradicţie m-a hărţuit până când am ieşit din ea întocmai ca un şarpe. Partea a treia a simfoniei este pielea mea de şarpe! Dar glăsciorul dumitale, Ania, care cântă uimit despre pasărea omenească a învins în mine. Şi toată partea a patra nu e altceva decât o variaţie pe motivul uimirii faţă de lume. Dumneata, Ania, te miri de ea încă de la naştere. Eu, de asemenea, de la naşterea mea, fiindcă eu m-am născut a doua oară!

Fata asculta fermecată şi ochii ei mari deschişi exprimau într-adevăr o uimire copilărească.

— Da, da, aşa e! spunea ea tulburată, răspunzându-şi mai degrabă ei însăşi decât lui.

— Şi mai cânţi încă? o întrebă el pe neaşteptate.

— Sunt cântăreaţă!

— De operă?

— Asta nu! Cânt numai când vreau şi ce vreau!

— Ţi-ar place să călătoreşti şi să cânţi?

— Chiar aşa şi fac.

— Vino cu noi, ai să cânţi în corul nostru!

— Aş putea oare? şopti Ania şi ochii i se închiseră de bucurie.

— Ne îndreptăm cu o navă aeriană spre apus: Milano, Marsilia, Barcelona, Madrid şi Lisabona. Şi apoi spre Africa. Zboară cu noi, Ania! Ne vom uimi de frumuseţea lumii şi vom iubi împreună viaţa. Vrei?

— Da, spuse ea încet şi ochii i se deschiseră din nou mari. Părea că niciodată nu priviseră aşa...

FILE DE JURNAL

28 DECEMBRIE

Am să descopăr un pământ necunoscut, la o depărtare de sute şi sute de ani de noi. Dar şi sutele de ani sunt formate din clipe. Vreau să spun prin asta că acest pământ visat, oricât ar fi de departe; se apropie şi noi ne apropiem de el urcând pe treptele vremii...

Cum va arăta omul viitorului? Cum şi prin ce se va deosebi de ziua de astăzi? Unde să găseşti un asemenea exemplu? Să iei istoria ca măsură a timpului? Să te întrebi cu ce suntem noi mai buni decât strămoşii noştri din istorie? Cum a evoluat caracterul omului, morala şi obiceiurile lui?

Omul de astăzi este ca un convalescent după o boală grea. Are încă în sine urmele vechilor vicii. Dar se va însănătoşi.

Chiar şi eroii povestirilor mele au cucuiele şi zgârieturile lor morale. Am lăsat la o parte ipocrizia, laşitatea, trădarea, setea de câştig şi făţărnicia. Aceste ruşini legate de numele omului vor fi uitate pentru totdeauna, ca şi cum n-ar fi existat niciodată. Dar Frania al meu este un leneş din aceia de pe timpuri, care îşi face o cinste din lenea lui. Martin, cu picătura lui de otravă în sânge, e cutremurat de gelozie, sentiment tot atât de vechi ca şi istoria. Iar următorul meu personaj, Petia, şovăie deodată între datorie şi dragoste. Şi Jana a ştiut să mintă. Ani de-a rândul şi-a purtat acest spin înfipt sub unghia plină de puroi. Oamenii vor fi şi pe viitor naivi, nebuni, zăpăciţi, fricoşi, lacomi, lipsiţi de orientare, fanfaroni şi mai ştiu eu cum. Va fi atât de uşor să condamni pe eroii mei, dacă toţi sunt construiţi dintr-un material atât de fragil. Mulţi cititori le vor reproşa una şi alta şi în faţa faptelor lor vor ridica din umeri. Vor susţine că prea se aseamănă cu oamenii zilelor noastre, că sunt înseşi umbrele lor. Vor avea dreptate! Alţii vor spune că prea se deosebesc de ei, prin frumuseţea caracterului lor. Şi aceştia vor avea dreptate.

Vor zice poate: Această povestire e mai bună, cealaltă mai proastă. Nici nu se poate altfel. Chiar dacă toate ar fi bune sau toate proaste, una dintre ele va fi totdeauna cea mai bună sau cea mai proastă. Şi dreptatea va fi de partea acelor cititori care vor susţine că aşa nu mai merge, că omul trebuie să fie altfel.

Poate că am îndrăznit să debarc prea devreme pe acest continent necunoscut. Poţi oare visa despre oamenii viitorului oricât de timpuriu? Într-adevăr, mai degrabă poţi să bănuieşti cum va arăta cerul peste o mie de ani, decât cum va arăta omul mâine!

Mi-am căutat eroii printre oamenii din ziua de azi pentru că îi cunosc şi de aceea credeam că voi izbuti să-i fac să stea solid pe acest pământ.

Pământul va fi acelaşi, cu aceleaşi constelaţii plutind pe deasupra capului, numai limba orologiului veşniciei se va muta cu o frântură de secundă mai departe.

Seara.

Am încercat de câteva ori să scriu un roman şi mi-a ieşit o povestire. În schimb am conştiinţa curată. M-am oprit totdeauna la timp. Aş putea spune: mi-am analizat eroii până le-am scos sufletul. Dar de ce să caut să-mi înşel eroii?

Cu ani în urmă m-a frământat un vis despre o navă aeriană care trebuia să grăbească fulgerător către luminoasele zile de mâine. Visul se poate naşte desigur confuz, deşi conţine elemente creatoare. Mai ales dacă se naşte când stăpânul nu-i acasă. Totuşi i se poate da o formă superioară. Încă demult am scris o povestire despre visul acela. O am în faţă şi acum nu-mi dau seama: să o adaug celorlalte sau să o las la o parte? Poate că ar fi trebuit pusă chiar la începutul acestei cărţi. Aş fi putut s-o intitulez: „Aeronava îngerilor”. Dar, ea e prima rândunică! O adaug!

UN VIS DESPRE O NAVĂ AERIANĂ

Nava apăru deodată, uriaşă, argintie, cu o stea roşie pe spinarea bombată. Pe una din părţile ei se putea citi cuvântul „Vacanţă”. Un roi de sportivi îmbrăcaţi în culori pestriţe, unii purtând aripi, iar alţii mici aparate automate de zbor, o însoţeau şi se roteau în jurul ci ca nişte peştişori care însoţesc o balenă.

Înaripaţii salutau nava şi, pentru noul ei drum, îi urau: „Mult noroc şi mult Soare!”

Nava nu era cu nimic mai frumoasă decât norii care se formau în jurul ei şi se destrămau în nemărginitul alb-albastru. Era un fel de vapor plutitor cu trei etaje şi cu platforme de promenadă unde te puteai plimba atât cât ţi-ar trebui să înconjuri pista unui stadion.

Zbura spre răsărit. Motoarele ticăiau uşor. Se auzeau ca ţârâitul greierilor într-o mirişte. Micile avioane şi înaripaţii se retraseră, unul după altul, până dispărură din ochii noştri.

În jurul bazinului de pe navă era linişte în clipa asta. Soarele se ascunsese sub nori. Femeile în costume de baie şi bărbaţii cu prosoapele aruncate peste pielea bronzată se odihneau în fotolii. Mingiile şi rachetele de tenis stăteau aruncate în nisip.

Printre pasageri se afla şi cosmonautul Vaclav, decorat cu „Ordinul curajului”, care zbura pe propriile sale aripi mai bine decât păsările. Se afla aici şi maestrul celor mai mari adâncuri, geologul Petre în vârstă de o sută doisprezece ani. La săpăturile din ultimul timp a atins cea mai mare adâncime în interiorul pământului. Se afla aici şi Adam, unul dintre primii oameni care s-au oprit pe Lună. Era aici şi maestrul recoltelor de bumbac, Antonin. Tocmai privea spre Pământ cu un binoclu.

Ce plăcută era priveliştea spre care se uita! Pătrate şi patrulatere de aur, mărginite de brâuri verzi-albastre de pădure. Iată un râu unduitor ca o cosiţă împletită din păr argintiu în care sunt înfipţi pieptenii barajelor. Irigaţii şi canale trecând peste câmpuri de hamei, peste livezi, şi peste vii. Oglinda orbitoare a unui lac.

— Acolo, arătă deodată Antonin cu mâna, se află oraşul nostru agrar! Şi privind spre cer, adăugă: Vezi norii aceia artificiali? Udă bumbacul nostru. Se pregăteşte strângerea recoltei.

— N-o să mai apuci tu să strângi recolta, glumi Jan, un tânăr dispecer care dirijează dintr-o cabină, prin simpla apăsare a butoanelor, extracţia unei mine de nichel. Şi în cabina aceea sunt mai multe butoane decât nasturi la cămaşa lui.

— Priviţi acolo!

O fată zveltă, cu o pălărie largă de paie îşi îndreptă telescopul spre locul acela. Era Anicika, o educatoare de la o grădiniţă de copii care în fiecare miercuri făcea şi serviciul de ospătară pe nava aeriană. Uneori dansa şi în ansamblul navei pentru propria ei plăcere şi pentru bucuria echipajului.

— Uitaţi-vă! arătă ea cu degetul. Ploaia ta, Toni, cade în curcubeie şi pe terenul de sport. Vezi ţâncii ăia, s-au strâns ca ciupercile şi ţin gura deschisă să le pice picăturile pe limbă...

Antonin se duse repede la telescopul fixat solid pe un picior.

— Îşi agită cămăşuţele spre noi, în semn de salut! spuse fata impresionată şi deodată strigă: Drace! Doi dintre ei se bat! Se lovesc cu picioarele ca nişte cai. Băieţi, astâmpăraţi-vă!

Anicika împinse telescopul la o parte şi râse de dezamăgirea zugrăvită pe faţa lui Antonin.

— Acum pe lume numai copiii se mai bat între ei, constată ea şi le trimise din depărtare zâmbetul ei, zâmbet înţelegător de educatoare a celor mici.

Era o noapte dulce şi moale ca o catifea brodată cu stele de aur. Anicika nu putea să doarmă. Ieşi pe punte. În spatele platformei descoperi într-un colţ un şezlong părăsit. Două perdele cu dungi portocalii atârnau pe părţi şi se umflau uşurel în vânt.

Anicika se întinse pe şezlong. Cu bărbia sus, cu mâinile desfăcute, semăna cu un copil mare.

Se gândea la iubitul ei şi la stelele, mereu aceleaşi, sub care s-a născut dragostea lor timidă.

Pavel al ei era unul dintre constructorii observatorului astronomic care se înălţa pe muntele Înfrăţirii. Şi el e tot atât de timid ca şi ea. Ştie de toate şi se pricepe la toate în afară de femei. A străbătut toate continentele în lung şi-n lat, numai această ţară, dragostea, n-o cunoaşte. E o insulă tainică, aşezată în faţa lui şi el se teme s-o descopere. Mâinile lui se împletesc, gurile lor tânjesc una după cealaltă, dar nici măcar o singură dată nu s-au sărutat. Aşa e dragostea!

Îşi aminti de un apus de soare alături de el! Ce uimită fusese ascultându-l. Ce strune vibrau în el! Până unde zburase cu fantezia lui! Când reveni pe Pământ toate asfinţiturile păliseră.

Aşa visa fata cu ochii închişi. Şi deodată simţi o atingere. Ceva moale, mătăsos, îi căzu pe ochi. Un sac negru i se rostogoli peste piept şi pe buzele ei simţi o atingere fierbinte. Voia să strige şi nu putea. Voia să muşte, să urle, să scuipe gura aceea obraznică de pe buzele ei, dar până să-şi vină în fire, totul dispăruse. Dar nu fusese o nălucire, fusese un sărut străin şi durase numai o clipă. Îşi aminti de iubitul ei şi înţelese cu groază că totul se sfârşise.

Începu să strige după ajutor. Prin întuneric, răsuna sirena de alarmă. Oamenii adormiţi se trezeau şi alergau din cabinele lor. O găsiră chircită, cu faţa acoperită de toate cele zece degete. Plângea. Maestrul Antonin o luă de mână ca s-o liniştească. Dar ea i se smulse şi, până să poată fi împiedicată, sări peste balustradă şi se rostogoli în adâncuri.

— Cosmonautul! strigară în acelaşi timp câteva glasuri, dar nu fu nevoie. Un tânăr suplu îşi prinsese aripile. Pornise repede spre balustradă şi cu mâinile întinse îşi dăduse drumul cu capul în jos.

Raza luminoasă a reflectorului străbătea prin întuneric şi pescui de pe fundul adâncului un punct alb. Era Anicika în rochia ei fluturândă de mătase. Cosmonautul Vaclav se aruncase după ea cu capul în jos, ca un albatros după pradă.

Toţi au fost de părere că omul care s-a făcut vinovat de o asemenea faptă nu mai poate dăinui în societatea lor. Nu era necesar să-şi recunoască vina, nimeni nu dorea să-i cunoască numele. Ar fi fost chinuitor şi de nesuportat să-l privească în faţă. Nu-i rămânea decât să-şi folosească paraşuta cât timp mai era întuneric.

Şi chiar aşa se întâmplă. Nemernicul acela dispăru în noapte, tăcut, discret, fără niciun martor şi fără ca numele lui să fie pronunţat. A doua zi de dimineaţă, când îşi urau noroc şi bucurie pentru ziua nouă care începea, erau cu unul mai puţin. Asta era tot.

După perdelele fluturânde, lucrate din mătase de un albastru-pal, muzica şi cântecul răsunau iarăşi. La răstimpuri ospătarii loveau gongurile şi sălile de mese se umpleau. Toţi erau veseli, cu inima uşoară şi cântau îmbătându-se cu un fel de bucurie nerostită, cu recunoştinţă şi cu mândrie. După aruncarea lestului viu din navă, inimile lor fericite se înălţau şi mai sus. Anicika era copleşită de atenţie şi de dragoste şi susţinea că-l iertase pe vinovat. Prin faptul ca plecase, acesta îşi spălase vina. Era şi el om!

Soarele alunecă spre apus şi înmuie norii într-un suc trandafiriu. Nava aeriană plutea molcom, păstrând direcţia spre răsărit. Cerul strălucea sidefiu, adâncurile se posomorau, presimţind amurgul. Întunericul se îngroşă, ochii focoşi ai reflectoarelor pătrundeau în întuneric. Încep jocurile, dansurile şi cântecele tinerelor fete, foşnesc focurile de artificii, iar râsul şi chiotele răsună până târziu în noapte. Deodată răsunară nişte semnale. Megafoanele strigară:

— Priviţi spre răsărit!

Toţi se îndreptară spre punte. La răsărit apăruse o lumină, ca şi cum acolo soarele s-ar fi pregătit să răsară la miezul nopţii. Şi iată că din întuneric se

arătă privirilor uimite un colos de foc, un ciudat corp ceresc. Era o cometă cu stea roşie în frunte. Coada ei masivă lumina sclipirea stelelor.

Între timp nava se apropiase. Se văzură o serie de ferestre luminate, iar deasupra lor, cu litere de foc, era scris numele navei „Puşkin”. Răsuna de muzică de parcă ea însăşi ar fi fost un singur instrument muzical.

Glasurile megafoanelor se încrucişau de pe o punte pe alta:

— Zdrastvuite, tovarişci! Kuda, Kuda?[12]

Era glasul lui Blajei, căpitanul nostru, bătrânul pescăruş, care din copilărie şi-a petrecut viaţa în văzduh.

— Am plecat puţin în jurul lumii, răspunse cu politeţe un glas în limba cehă. Glasul părea turnat din bronz.

— Soare mult şi fericire! Cu acest salut al tuturor aeronauţilor răspunseră ai noştri.

Nava „Puşkin” e departe acum, dar glasul ei răsună şi vibrează în spaţiu ca o ultimă lovitură de clopot. Ambele nave îşi aprind din nou luminile şi mult timp încă se mai vede în depărtare coada argintie care luminează cerul şi Pământul. În cele din urmă nu se mai zări decât o lumină mată, ca şi cum acolo în întuneric ar străluci în noapte un oraş imens.

— Frumoasă e viaţa oamenilor, oftă fericit Jan, dispecerul. E o bucurie să trăieşti pe lume! Ce fericire că ne-am născut în aceste vremuri.

— Dar eu, visa maestrul Antonin. Eu...

Tăcu, dar ceilalţi îl înţeleseră. Chiar şi Anicika, educatoare la grădiniţa de copii, ospătară în zilele de miercuri, dansatoare în ansamblul navei şi îndrăgostită pe veci de Pavel, constructorul observatorului astronomic.

Tonik a vrut să spună că ar fi preferat acea vreme a aurorelor, că invidiază pe eroii căzuţi pentru împiedicarea războaielor, pe cei care s-au jertfit ca noi să fim fericiţi!

Iar scafandrul Vaclav se uita mândru la Anicika, amintindu-şi cum a pescuit-o, ca pe-o perlă, din adâncimi. Adam Poş, care purta „Ordinul Lunii de aur”, spuse:

— Mare este era noastră! Ni se deschid căi mai lungi decât calea spre Lună! Slavă omului – cucereşte Universul! Dar vremea aurorelor a fost şi mai uimitoare. De unde au apărut, atunci, oamenii aceia! Dacă te gândeşti, aproape nu-ţi vine să crezi. Ce mândrie, să fim urmaşii unor astfel de strămoşi!

---

[12] Salutare, tovarăşi! Unde, unde? (în lb. rusă în text)